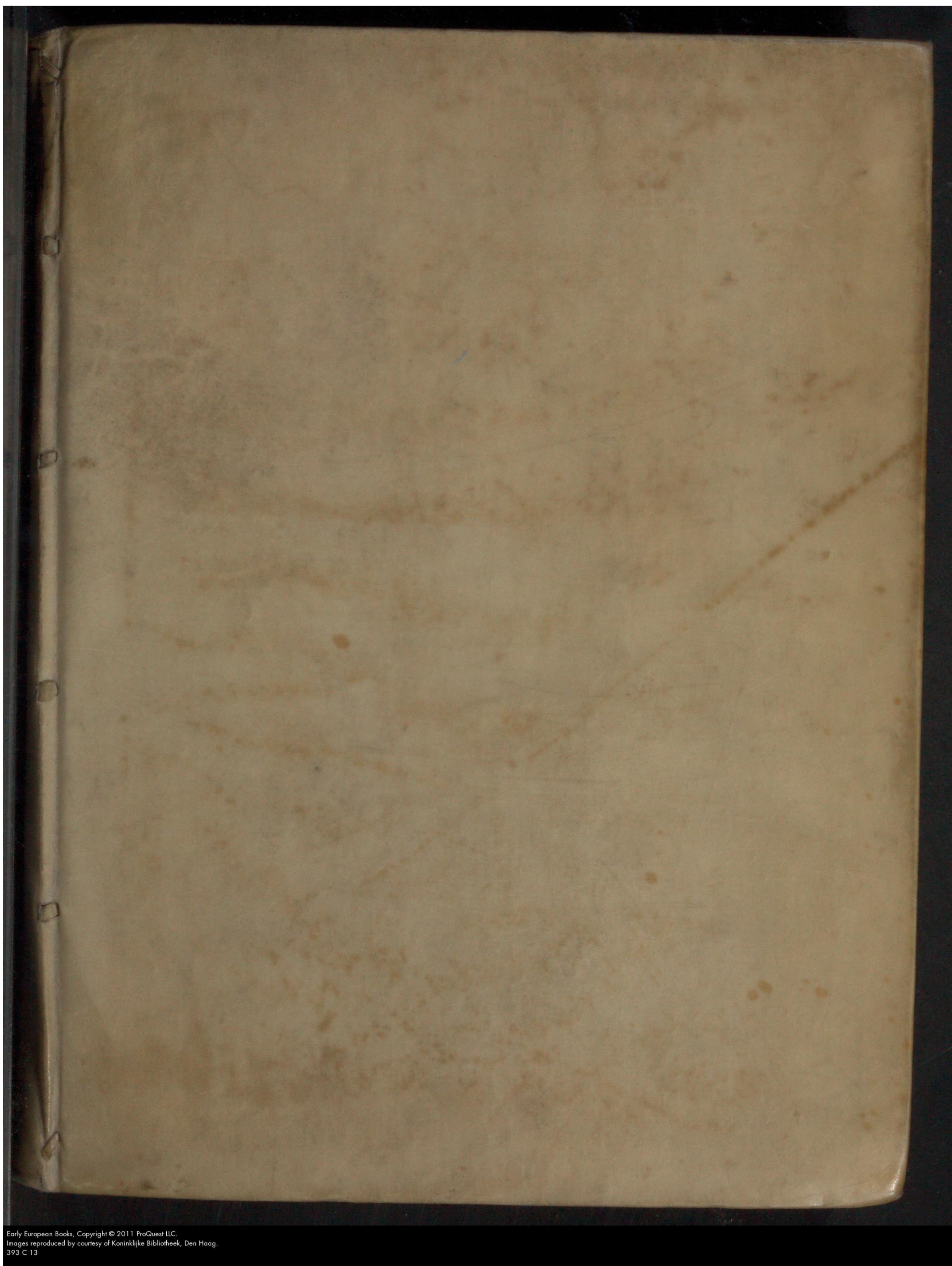
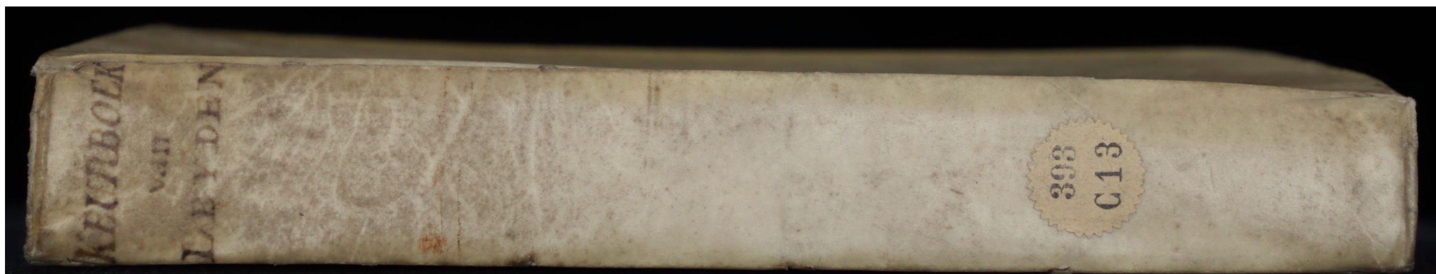

van
LEYDEN
393
C 13

KEUREN
DER STADT
LEYDEN.

TOT LEYDEN,
By FRANÇOYS HACKES, en PIETER LEFFEN,
In Compagny. A°. cIↃ IↃ CLVIII.

VOOR-REDEN.

DEwijle kennelijck is dat door het verloop vande tijden de gelegenthe-den van de Steden veel-tijdts mede komen te veranderen, ende ver-volgens noodigh is dat de Keuren en Ordonnantien, tot behoudenisse en welstant van de selve, en van de Bur-geren en Inwoonderen van dien, noot-saeckelijck daer naer werden gerich-tet, ende dat om de selve rede de Keuren deser Stede in den Jare 1545. gemaeckt, in den Jare 1583. oversien zijnde, in een Keur-boeck in ordre ge-stelt zijn geworden, en dat oock 't se-dert dien tijt de selve Keuren, vermits den grooten aenwas van de Burgers

ende Inwoonders deserStede, en om vele andere redenen, naer de gelegentheyt van de tijden, ende den toestant deser Stede, tot verscheyden malen nootsaeckelijck verandert, vermeerdert, en oock eenige op nieuws hebben moeten werden gemaeckt, en sommige van de selve door contrarije gewoonte in onghebruyck gheraeckt zijn, invoegen dat het den Burgeren ende Inwoonderen deser Stede, ende anderen, aen de kennisse van de voornoemde Keuren gelegen zijnde, niet wel mogelijck was te weten waer naer sy haer in alles hadden te gedragen, ten ware sy alle de vermeerderingen ende veranderingen in de voornoemde Keuren van tijt tot tijt gevallen en afgelesen, curieuselijcken by den anderen hadden gesamelt, sulcx dat dickwils voorgevallen is, dat vele Ingesetenen deser Stede, niet soo seer door

quaet-

quaetwilligheyt, als door onkondigheyt, de Keuren deser Stede overgetreden hebben gehadt, en dat dienaengaende mede van tijt tot tijt verscheyden klachten voorgekomen waren; soo hebben die van de Gerechte om aen allen ende een yeder aen de kennisse der Keuren deser Stede gelegen zijnde, alle redenen van onwetenheyt te benemen, op den 14. Januarij van den Jare 1657. uyt het midden van hare vergaderinge gecommitteert,

MR. PAULUS VAN SWANENBURGH,
MR. JOHAN MEERMAN,
Burgemeesters.

WILLEM REMEUS VAN SANEN,
MR. AERNOLD WITTENS,
Schepenen.

Met by-voeginghe van

MR. JOHAN VAN WEVELICHOVEN,
Raedt ende Pensionaris.

EN

MR. GERARD VAN HOOGEVEEN,
Secretaris;

met last omme alle de Keuren en Ordonnantien deser Stede, die den Burgeren ende Ingesetenen in het gemeen betreffen, te oversien, en soo veel doenlijck, in goede ordre te stellen: welcken volgende de voornoemde Gecommitteerdens, om haer van den last haer opgeleyt te quijten, over-sien hebbende de Keuren soo die in den Jare 1583. als die 't sedert den voornoemde Jare gemaeckt en afgelesen zijn, (overslaende om redenen de Keuren van de Neeringen, Gildens, en Ambachten,) de selve Keuren hebben by een versamelt, gerecht volghens de laetste Ampliatien van dien, ende gedaen schrijven, en stellen op soodanige ordre als uyt het tegenwoordige Keur-boeck kan werden gesien; alle de welcke by de voornoemde Gecommitteerdens schriftelijck overgelevert, en daer benevens van hare consideratien omtrent de selve, om-

ve,omſtandigh, en op verſcheyden dagen vervolgens rapport gedaen zijnde ; ſoo hebben den Schout en acht Schepenen, met advijs en goet-vinden van de Burgermeeſteren geſamentlijck , achter het beſluyt deſer Keuren ghenoemt , in krachte van vele ende verſcheyden Privilegien de Stadt Leyden vergunt , gekeurt , ende geordonneert, 'tgene hier naer volght, laſtende een yeder die het aengaet hem daer naer onverbreeckelijck te gedragen, op de peynen , mulcten , en correctien in de ſelve begrepen.

REGISTER
Van de
KEUREN
der Stadt
LEYDEN.

Het voorste getal beteyckent de Keure, ende het achterste getal de Folio van de Pagina daer op de selve staen.

XXI. *Tim-*

LXXII. Geen

CXXVIII. *Ver-*

R E G I S T E R.

met

KEUREN
DER STADT
LEYDEN.

't Lichaem van de Stadt.

Et Lichaem van de Stadt LEYDEN, wert (als van outs) gerepresenteert by die gene diemen noemt Vroetschappen ende Veertigen, der welcker dienst gheduerende is soo lange sy leven, ende niet en vertrecken, en werden gesamentlijck genaemt die van de groote Vroetschappe: daer onder den Schout (die van wegens de Graeffelijcheyt wert gestelt) niet begrepen noch getelt en wert. I.

De Vroetschappen zijn, die in der tijt Burgermeesteren ofte Schepenen zijn, ofte voorgaende gheweest hebben.

De Veertigen zijn veertigh persoonen in getale, uyt de Burgerije ofte Poorterije deser Stede, volgens de privilegien van dien, verkooren.

Ende werden die van de groote Vroetſchappe, ſoo dickwils als de Burgermeeſters het ſelve noodigh achten, en daer toe laſt geven, door de Bodens met de roede, by den anderen beſcheyden, tegens ſodanigen uyre, 'tzy kort ofte lang, (naer de ſaecken haeſt vereyſchen) als Burgermeeſters voornoemt goet vinden; ende ſoo wie van de groote Vroetſchappe daeghs te voren, 't zy aen ſijn perſoon ofte t'ſijnen woonſtede, aen yemant van bequamen ouderdom, ſal zijn verwittight, en geſont, en ten tijde de Wete t'ſijnen huyſe ghedaen wert binnen de Stadt is, ofte voor de uyre van de Vergaderinge binnen ghekomen zijnde, ſonder voorgaende oorlof van een der Burgermeeſteren, gheheel af blijft, ſal verbeuren vier-en-twintigh ſtuyvers, ende naer 't quartier van de gheſette uyre comparerende, ſes ſtuyvers, ten behoeven van den Armen.

Verkieſinge van Veertigen.

II. SOo wanneer eenige van de voornoemde Veertigen komen te overlijden, uyt deſer Stede metter woon te vertrecken, ofte anderſins van de ſelve hen te abſenteren, ſullen de andere Veertigen in hare vergaderinge op't Raethuys, by meerderheyt van ſtemmen, in plaetſe van den overleden, vertrocken, of abſenten, verkieſen andere perſoonen, out weſende ten minſten acht-en-twintigh jaren, geen Broeders, Vaders, ofte Kinderen weſende van eenige van de voorſz. Veertigen, alles volgens het Octroy van Keyſer Kaerle de Vijfde, ghegegen den een-en-twintighſten Junij, van den Jare vijfthien hondert ende negenthien; ende die alſoo verkoren werden, ſullen ghehouden zijn te doen den naervolgenden Eedt:

Dat ſy om Veertige te weſen, geen verſoeck ghedaen, noch gedaen doen, nochte oock eenige giften of gaven, hoedanigh die ſoude mogen weſen, ghegeven en hebben noch belooft hebben

naermaels te ſullen geven, nochte oock ſullen geven, directelijck ofte indirectelijck, in eeniger manieren; verders dat ſy de Staten van Hollant ende Weſt-vrieſlant, zijnde hare Hooge en Souverayne Overigheyt, en ſulcx oock het ſelve Landt, mitſgaders de Stadt Leyden, gehouw ende getrouw ſullen weſen, de ſelfde Hooge Overigheyt, Landt ende Stadt, te ſullen gehoorſamen, ende aſſiſteren naer haer uyterſte vermogen, tegens allen ende eenen yegelijcken des voorſz. Hooge Overigheyts Landen ende Stadts Vyanden. Dat ſy voorts als Veertige gheroepen zijnde, omme te helpen verkieſen, 'tzy de Seſthiene, ofte oock Burgermeeſteren ende Theſauriers, ſullen kieſen de eerbaerſte ende verſtandighſte, ter eere van de voorſz. Hooge Overigheyt, ende welvaren deſer Stede dienende; van gelijcken, dat ſy gheroepen zijnde als Veertigen met ende beneffens die van de Vroetſchappe, omme te opineren in eenige des gemeene Landts of deſer Stede ſaecken, naer haer beſte wetenſchap opineren, ſtemmen ende raeden ſullen, ter eeren van de wel-gemelte Hooge Overigheyt ende Landt, mitſgaders deſer Stede Leyden welvaren. Ten laetſten dat ſy den inhouden van de Ordonnantien ende bevelen van de ſelfde Hooge Overigheyt, naer haer beſte vermogen, naerkomen ende onderhouden ſullen.

Verkieſinge van de Burgermeeſters.

DIe van de Gerechte, zijnde den Schout, Burgermeeſters en Schepenen, met de andere Vroetſchappen ende Veertigen, ſullen Jaerlijcx op den thienden Novembris op't Raedt-huys, by de meerderheyt van ſtemmen, kieſen vier Burgermeeſteren, ende onder de ſelve een uyt de drie ouden, niet langer als het laetſt voorgaende Jaer in dienſt geweeſt zijnde, ſonder t'ſamen te mogen kieſen Vader ende Kint, twee Gebroeders noch twee Swagers; en alvoorens tot de voornoemde verkieſinge te gaen, ſullen in de vergaderinge werden voorgheleſen de Privilegien, III.

ſpreeckende van de voornoemde verkieſinge, en 't ſelve ghedaen, ſal den Schout, of die gene, die by ſijn afweſen, ofte wettige verhinderniſſe, de Roede in der hant ſal zijn gheſtelt, de voornoemde vergaderinge vermanen;

Dat ſy by haeren Eede, die ſy de Hooge Overigheyt, ende deſer Stede ghedaen hebben, en by hare zielen ende conſcientien, kieſen ſullen vier Burgermeeſteren, goede, eerbare mannen, voor de Hooge Overigheyt ende de Stadt nutte daer toe weſende;

Welcke ghekoren perſonen ten ſelven dage, indien ſy gheſont ende by de handt zijn, inde vergaderinge van de groote Vroetſchappe, aen handen van den outſten, tegenwoordigh zijnde Burgermeeſter, met opgheheven handen ende geſtreƈte vingeren, verklaren ſullen,

Dat ſy om Burgermeeſter te zijn, geen verſoeck ghedaen, nochte gedaen doen, nochte oock eenige giften ofte gaven, hoedanigh die ſoude mogen weſen, gegeven en hebben, nochte belooft en hebben naemaels te ſullen geven, nochte oock te ſullen geven, direƈtelijck ofte indireƈtelijck, in eeniger maniere;

En 't ſelve gedaen, en de Gemeynte by klocke-geſlagh te ſamen geroepen zijnde, gaen in de openbare Vierſchare, en aldaer, in tegenwoordigheyt van de afgaende Burgermeeſters ende de vordere Gerechte, ten aenhooren van de Gemeynte, by den Schout, naer ghewoonte werden vereedplicht, ende ſulcx ſweeren,

De Staten van Hollandt ende Weſt-vrieſlandt, zijnde hare Hooge en Souverayne Overigheyt, gehouw ende ghetrouw te weſen, der ſelver ende deſer Stede gerechtigheden te bewaren, ende deſer Stede goederen te regieren tot nutte ende profijte deſer Stede.

Ende

Ende wie van het Burgermeeſterſchap afgaet, en ſal in twee daer-aen-volgende Jaren, tot den ſelven dienſt, niet weder gekoren mogen werden, ten ware hy binnen s' Jaers wierde verkoren in plaetſe van den outſten Burgermeeſter, die in ſijn dienſt is gecontinueert gheweeſt; ende ſoo wanneer yemant in den voorſz. dienſt komt te overlijden, ſal binnen veerthien dagen daer aen een ander in des overledens plaetſe, als vorens, ghekoren werden. Vide Vroedtschapsboeck fol.º 162

Verkieſinge van de Seſthiene.

DIe van de Veertige ſullen Jaerlijcx op den achthienden Julij, en de ſelve op een Sondagh komende, Maendaeghs daer-aen-volgende, by meerderheyt van ſtemmen, op het Raedt-huys kieſen Seſthien perſoonen, out weſende acht-en-twintigh Jaren, ofte daer bovens, doende openbare belijdeniſſe van de ware Chriſtelijcke Gereformeerde Religie, gelijck die in den Nationalen Synode, binnen de Stadt Dordrecht, in den Jare 1618. ende 1619. ghehouden is verklaert ende beveſtight, ende dien volgens inde openbare Kercken deſer Vereenighde Nederlanden wert gheleert ende geoeffent. IV.

En ſal, naer voorleſinge van de Privilegien en Octroyen, van de voornoemde verkieſinge ſpreeckende, al vorens tot de voornoemde verkieſinge te komen, by den Schout deſer Stede aen de Veertigen ghedaen werden de volgende vermaninge,

Dat ſy by haren Eede, die ſy de Hooge Overigheyt, ende deſer Stede gedaen hebben, kieſen ſullen Seſthien notable, eerbare, verſtandige ende rechtveerdige Mannen, naer haer beſte goetduncken, in haer conſcientie de nutſte ende bequaemſte tot den Schependomme deſer Stede weſende:

 Welcke

Welcke vermaninge ghedaen, ende den Schout uyt de vergaderinge vertrocken zijnde, sullen de tegenwoordigh zijnde Veertigen, yeder nomineren sesthien persoonen, sonder te samen te mogen noemen Vader ende Kindt, twee Broeders, ofte twee Swagers, de welcke ingevalle evenwel bevonden werden tot Sesthiene gekooren te zijn, salmen een van beyden, by de meerderheyt van stemmen, aenlaten, ende hadde sy even veel stemmen, by lootinge, ende de plaetse van die gene die vry wert, by ommestemminge, vervullen.

Verkiesinge van de Schepenen.

V. UYt welcke Sesthien persoonen, inghevolge van het Octroy van de Ed. Groot Mog. Heeren Staten van Hollandt ende West-vrieslandt, in date den 23. Junij 1651. by de vier Burgermeesters deser Stede in der tijdt, sullen werden verkoren acht personen tot Schepenen, ofte, ingevalle een ofte meer van de voornoemde Burgermeesters tot de voornoemde verkiesinge, door sieckte onbequaem, ofte, om nootwendige redenen, buyten de Stadt Leyden mochte wesen, sal als dan de plaetse van sodanige onbequame, ofte absente, werden gesuppleert by de Veertigen der selver Stede, uyt het midden van hare vergaderinge, doch buyten het getal van de voorsz. Sesthiene, præfererende in die suppletie altijt de overjarige persoonen, de welcke Burgermeesters geweest zijn, voor andere, 'tselve Ampt mede bedient hebbende; en sal de voornoemde verkiesinge gheschieden ten selve dage van de verkiesinge van de Sesthiene, ofte ten langsten des anderen daeghs daer-aen-volgende, is't doenlijck by eenparigheyt, ofte andersins, by meerderheyt van stemmen, en soo byaldien de stemmen komen te steecken omtrent een ofte meer personen, sal daerinne eene uytkomste by lotinge werden gevonden;

Sullen verders de Burgermeeſters, ofte die in hare plaetſe, om redenen, ſullen werden geſurrogueert, in de vergaderinge van de Veertigen ten daghe van de verkieſinge van de Seſthiene, alvoorens tot de verkieſinge van Schepenen voorts te varen, aen handen van den outſten tegenwoordigh zijnde Veertigh, die te ghelijck Vroetſchap is, met ſolemnelen Eede ſweeren,

Dat ſy in de verkieſinge van de Acht perſoonen uyt de Seſthiene, by de Veertigen genomineert, yeder in den haren, ſtemmen ſullen op ſoodanige, die ſy tot het Schependom de bequaemſte, ende dien-volgens voor de Stadt de nuttighſte, mitſgaders voor de Juſtitie de dienſtighſte ſullen achten, dat ſy in de voornoemde verkieſinge niet en ſullen ſtemmen op ſoodanigen perſoon ofte perſoonen, die haer elcx in haer reguard beſtaen in ſoodanige graden, als by de Keure, ſpreeckende van de nominatie van de Seſthiene, zijn verboden, te weten, haer Vader ofte Kindt, haer Broeder ofte Swager, ofte hare Medebroeder ofte Mede-broeders, in't faveur van hare reſpective Verwanten of Gemaegh-taelden, directelijck ofte indirectelijck, aenſpreecken ofte doen aenſpreecken.

Be-eedinge van de Schepenen.

DE Schepenen, ten dage, ende in voegen voorſeyt, ghekooren zijnde, ſal de verkieſinge by den Burgermeeſteren in der tijt, ofte de voorſz. geſurrogueerde in hare plaetſe, werden ſecreet gehouden tot op den vijf-en-twintighſten van de maent Julius, ende als dan by Burgermeeſters voornoemt bekent ghemaeckt aen die van de Gerechte deſer Stede, ende ſullen de nieuw verkoren Schepenen, ten ſelven dage, indien ſy geſont ende by de handt zijn, ſoo niet, naer ſy haer gheſontheyt bekomen hebben, of alhier ter Stede weder-ghekeert zijn, in openbare Vierſchare, in tegenwoordigheyt van den Burgermeeſteren, VI.

geſament-

gesamentlijck van de afgaende Schepenen, ten aenhooren van de Gemeynte, daer toe met klocke-geslagh vergadert ende t'samen geroepen zijnde, aen handen van den outsten Burgermeester in der tijt, doen den naervolgenden Eedt,

Dat sy de Staten van Hollandt ende West-vrieslandt, zijnde hare Hooge ende Souverayne Overigheyt, gehouw ende getrouw sullen wesen, dat sy om het Schependom ofte Schepen te wesen, niet vervolcht en hebben nochte doen vervolgen, gebeden en hebben noch doen bidden, noch gelt, noch gunste, noch miede daer op gegeven noch geleent en hebben, noch doen geven of leenen, in eeniger maniere sonder argelist;

Ende dien Eedt gedaen zijnde, sullen de voorsz. Schepenen aen handen van den Schout deser Stede insgelijcx doen den naervolgenden Eedt,

Dat sy recht doen, ende vonnisse wijsen sullen, tusschen twee mannen-tale, naer hare vijf sinnen:

't Welck ghedaen zijnde, sullen de outste ende jonghste in dienste, t'samen wesen Schepenemeesters, ende het selve Ampt een vierendeel-jaers bedient hebbende, sullen daer in volgen de naest outste ende jongste, voor gelijcken tijt, en soo voorts, t'elcken vierendeel-jaers daer aen veranderende, tot de twee laetste toe;

Ende soo wanneer yemant, wesende in bedieninge van het Schependom, sal komen te overlijden, sullen de voornoemde Veertigen, om de plaetse van den selven te vervullen, naer voorgaende vermaninge by den Schout aen haer ghedaen, by meerderheyt van stemmen, uyt de laetst genomineerde Sesthiene kiesen twee personen, uyt de welcke de Burgermeesters in der tijt een tot Schepen, invoegen als vooren, verkiesen sullen, die daer naer oock sal werden bekent gemaeckt, vereedplicht ende bevestight, in manieren als voorens is verhaelt.

Ver-

Verkiesinge van de Thesauriers.

DIe van de Groote Vroetschappe sullen Jaerlijcx op den thienden Novembris, naer de gedane verkiesinge van de Burgermeesters, by meerderheyt van stemmen, kiesen twee Thesauriers, daer van den eene sal hebben den ordinarisen ontfang van alle des Stadts goederen, ende ghenaemt werden den Thesaurier ordinaris, ende den anderen de opsichte hebben op Stadts getimmerten, en soodanigen ontfang als hem van Stadts wegen sal werden aenbevolen, en genaemt werden den Thesaurier extraordinaris, elck van de welcke voor sijnen ontfang en handelinge, tot Stadts verseeckertheyt vaste borgh-tochte stellen sal, tot sodanige somma toe, als die van de Groote Vroetschappe ofte die van de Gerechte sullen goet vinden, en daerbenevens aen handen van de Burgermeesteren ghehouden zijn te doen den naervolgenden Eedt, VII.

Dat sy om Thesaurier te zijn geen versoeck gedaen, nochte ghedaen doen, nochte oock eenige giften ofte gaven, hoedanigh die soude mogen wesen, gegeven en hebben, nochte belooft hebben naermaels te sullen geven, directelijck ofte indirectelijck, in eeniger maniere; wijders alle de penningen van haren ontfang, volgende de instructien hen te verleenen, uyt te geven ende te verstrecken ten oirbaer ende profijte deser Stede, sonder eenige van des Stadts penningen te ghebruycken ofte besigen tot haer selfs profijt, ofte hare eygen saecken:

Ende en sal den voornoemde Thesaurier extraordinaris niet langer als den tijt van twee achter-een-volgende Jaren in den selfden dienst mogen werden gecontinueert, en als dan een ander persoon in sijne plaetse verkooren moeten werden, ende sal, geduerende den voornoemde tijt, by de Groote Vroetschappe, Gerechte of Burgermeesteren,

ſteren, niet mogen werden ghekooren ofte gecommitteert tot eenige dienſten of commiſſien, 't zy binnen ofte buyten deſe Stadt, uytgeſondert die deſer Stede getimmertens ofte andere wercken concernerende zijn; ſal mede geen nieuwe wercken mogen doen maecken dan met voorgaende advijs van die van de Gerechte, op peyne van dat 't gunt hy daer aen mocht hebben uytgheleyt, in ſijne reeckeninge tot Stadts laſten niet en ſal werden geleden, oock geen materialen hem eygen zijnde, hoe weynigh de ſelve weſen mochte, aen eenige van Stadts wercken leveren, nochte van ſijn ouders, kinderen ofte ſwagers koopen mogen, t'elckens op verbeurte van thien guldens, te veertigh grooten 't ſtuck, en correctie van die van de Gherechte.

Verkieſinge van de Royeer-meeſteren.

VIII. DE voorſz. van de Groote Vroetſchap ſullen, by meerderheyt van ſtemmen, kieſen ſoo veel perſoonen tot Royeer-meeſteren als ſy luyden naer de gelegentheyt van de Stadt geraden ſullen oordeelen, de welcke alle Stadts reeckeningen, hoe en van wat ſaecken die oock geſprooten ſouden mogen weſen, met de ſtucken ende bewijſen daer toe dienende, ſullen overnemen, doorſien, aenhooren, appoſtilleren, ende naer gelegentheyt van de reeckeninge, ten minſten drie, vier ofte vijf in getale ſterck zijnde, eyntelijcken ſluyten, daer in lijdende ofte door-ſlaende alle 't gene ſy in goeder conſcientie ende in recht, redene ende billicheyt bevinden ſullen dat geleden ofte door-geſlagen behoort te werden, des ſullen ſy in ſaecken van merckelijcke ſwarigheyt, haer toevlucht nemen aen die van de Gerechte, ende, ſo't noot waer, aen die voorſz. van den Groote Vroetſchappe, omme der ſelver reſolutie en goet-vinden daer op te verſtaen, ende ſullen de voorſz. Royeer-meeſteren niet mogen ſtaen over het aenhooren van eenige reeckeningen

keningen, te doen ſtaende by hare bloet-verwanten, gemaech-taelde ofte geſwagerde, of van de Theſaurier ordinaris van de Jaren, in dewelcke ſy in den dienſt van het Burgermeeſterſchap geweeſt zijn, en ſulcx Ordonnantien verleent hebben, ende ſal deſen dienſt ghedueren tot kennelijck weder-ſeggen van de voorſz. groote Vroetſchap.

Verkieſinge van VVees-meeſteren, Secretariſſen ende Kamer-bewaerder van de VVees-kamer.

DIe van de Gerechte ſullen Jaerlijcx op den thienden Novembris, korts naer de be-eedinge van de Burgermeeſters, verkieſen vier gequalificeerde Poorteren, out weſende over de twee-en-dertigh Jaren, tot Weeſ-meeſteren, en onder de ſelve ten minſten een van de gene 't laetſt voorgaende Jaer in dienſt geweeſt zijnde, mitſgaders twee Secretariſſen en een Kamer-bewaerder van de Wees-kamer, de welcke vereed-plicht ſullen werden, als breeder in de Keure van de Wees-kamer wert verhaelt. IX.

Gerechts-kleedinge.

DEn Theſaurier ordinaris in der tijt ſal Jaerlijcx aen het Collegie van die van de Gerechte, ende allen anderen die de Stadt van outs gewoon, ofte by Contract gehouden is, een tabbaert, ofte, in 't reguard van de mindere dienaers van de Stadt, een mantel-laecken geven, op Ordonnantie van Burgermeeſteren, in plaetſe van laecken, ſoodanige ſommen van penningen als daer toe zijn geſtelt, en in 't reguard van de Burgermeeſters, Schepenen, Theſauriers en Wees-meeſteren, binnen vier weecken naer dat ſy tot den voorſz. dienſt verkoren ende ge-eed ſullen zijn, en ſullen daer-en-bovens aen den Schout, Burgermeeſters, Schepenen, X.

nen, Thesauriers, Pensionaris, Secretaris, Griffier ende onder Secretaris, soo wanneer sy in de selve diensten voor de eerste reyse verkoren sullen werden, en sy te vorens met geene letteren vereert zijn gheweest, tot kosten van de Stadt gelevert werden twaelf silvere letteren, uytbrengende twee-mael Leyden, om daer mede hare tabbaerden te verçieren, met welcke tabbaerden de voornoemde Gerechte, als mede de andere dienaren met hare mantelen met letteren, ghehouden sullen zijn te verschijnen op alle publijcque Promotien, Begraeffenissen van yemant uyt de Gerechte, en andere solemnele actien, ende den Schout en Schepenen soo wanneer sy over criminele saecken in de Vierschare sitten.

Smalle diensten.

XI. SUllen mede de voorsz. Gerechte Jaerlijcx, in't laetste van de maent Decembris, by meerderheyt van stemmen, verkiesen alle de Regenten van de Godts en Aelmishuysen, en de andere kleyne Stadts diensten, in het dienstboeck onder de smalle diensten bekent zijnde, ende voorts op soodanige tijden als de Keuren van de Draperye-neeringe 't selve mede brengen, de Gouverneurs, Directeurs, en verdere dienaers van de neeringen der Manifacturen, ende wie tot eenige der voorsz. diensten wert verkoren, sal de selve waer-nemen ende bedienen, op peyne van vijf-en-twintigh guldens en arbitrale correctie, ende evenwel in de bedieninge van dien gehouden wesen, alles boven de boeten en straffen begrepen in de Keuren van de respective neeringen.

Des en sullen tot geene soodanige diensten gekoren mogen werden die in der tijt Schout, Burgermeester, Schepen, Thesaurier, Wees-meester, Pensionaris, Secretaris, Griffier of onder Secretaris is, ende indien eenige van hen in sooda-

ſoodanige kleyne dienſten ware ten dage van hun verkieſinge als vooren, ſullen anderen binnen veerthien dagen, op haer verſoeck, in hare plaetſen werden gheſtelt.

Reeckeninge van de Aelmis-huys-meeſteren.

ENde ſullen voorts de meeſters van alle Aelmis-huyſen, oock Kerck-meeſters, alle Jaren, binnen ſes weecken, na dat 't Jaer ommegekomen ſal weſen, 't zy de ſelve in dienſt gebleven ofte daer van verlaten zijn, gehouden zijn voor de Royeer-meeſteren deſer Stede, des vermaent zijnde, te komen reeckenen, by vertoogh van hare blaffaerden regiſteren ende andere principale bewijſen, op pæne van elck thien ſtuyvers daeghs, uyt hare eygene beurſen te verbeuren, ten behoeve van de reſpective Gods-huyſen, ende langer dan een maent gebreeckelijck blijvende, arbitralijcken te werden gecorrigeert. XII.

Verbueringe van Stadts goederen.

DIe van de Gerechte ſullen alle Stadts goederen, die men gewoon is te verpachten, Jaerlijcx ten gewoonlijcken tijde van verpachtinge, voorgaende geordonneert ofte noch te ordonneren, openbaerlijck in der Vierſchare opveylen, voor ſoodanigen tijt ende op ſulcke Voor-waerden, als hen goet-duncken ſal, daer van ſy, ten minſten acht dagen voor de verpachtinge, met den anderen ſullen handelen ende beſluyten, ende ſoo wie, tijdelijck en wettelijck van de voor-geroerde vergaderinge, te vooren verwittight zijnde, hem af houdt, ten ware mits ſieckte, of voorgaende abſentie, ſal verbeuren dertich ſtuyvers ten behoeven van den armen. XIII.

Des en ſullen de voorſz. van de Gerechte, noch Theſauriers, Penſionaris, Secretaris, Griffier en onder Secretaris, noch

noch hare Clercquen, Roe-dragers, Bos-dragers, noch Stads-huys-bewaerders, geen van de Stadts goederen in Pacht nemen, medestander daer van wesen, noch borge worden mogen voor eenige Pachters, medestanders ofte gaerders, op verbeurte over elcke ghebreeckige hooft van thien gulden 's daeghs, dat 't gantsche termijn van de verpachtinge of innegaderinge gedueren sal.

Notarissen.

XIIII. NIemant vermagh alhier ter Stede het Notaris-ampt te exerceren, ten zy hy (geen geboren Burger zijnde) sijn Poorter-recht hebbe verkregen, ende daer toe op voorige nominatie van die van de Gerechte deser Stede, ofte naer sijne creatie by de voornoemde Gerechte zy toegelaten; ende sal van nu voortaen niemant by de voornoemde Gerechte daer toe genomineert ofte toegelaten werden, ten zy hy ten vollen vijf-en-twintigh Jaren out zy; ende sullen de voorsz. Notarissen van hare nominatie ofte admissie in de expeditie van haer acten gehouden wesen mentie te maecken, ende niet vermoogen eenige minuyten van Instrumenten voor haer gepasseert, van hare koppels af te trecken ofte wech te doen, niet-tegen-staende de principalen gecasseert, herroepen ofte verandert mochte zijn; maer in cas van herroepinge, veranderinge, ofte cassatie als vooren, vermogen 't selve te teyckenen op de kant van de minuyte van het gecasseerde, veranderde ofte herroepen instrument, sonder verder, op peyne van contrarie doende arbitralijcken gecorrigeert te werden. Ende tot welcker tijdt eenige van de voorsz. Notarissen komen te overlijden ofte buyten dese Stadt te vertrecken, sullen alle de boecken, brieven, charteren, papieren ende stucken van de overledene ofte vertreckende Notarissen, 't voorsz. ampt aengaende, gebracht werden op 't Raedt-huys deser Stede, en aldaer op seeckere plaetse, daer toe expresselijck geschickt,

Notarissen moeten uyt werden tot vyftien Persoonen, volgens Resolutie van die van de Gerechte der Stadt Leijden in dato 9 Nov. 1729

ſchickt, bewaert werden; ende ſullen de Secretariſſen deſer Stede al en een yegelijck, des verſoeckende, ende daer aen ghelegen zijnde, daer uyt laten toe-komen copye of extracten, tot redelijck ſalaris, alles ten ware den overleden ofte vertreckende een ſoon ofte ſwager naer liete, het Notaris-ampt alhier ter Stede exercerende, in welcken ghevalle de voornoemde brieven en papieren onder deſſelfs bewaringe verblijven ſullen, daer van by den Secretaris deſer Stede behoorlijcke aenteyckeninge gehouden ſal werden.

De VVateren noch de Straten niet te engen.

NIemant en ſal eenige huyſen ofte getimmerten de ſtraet raeckende, in't geheel ofte ten deele, noch oock eenige platingen mogen vernieuwen, dan daer over halende de gene die van Stadts wegen laſt heeft tot de opſichte van de getimmerten ende de geſworen Roy-meeſters deſer Stede, ten eynde by de ſelve een ſeecker merck-teecken magh werden genomen, omme de wijten van de wateren of ſtraten te mogen behouden, ende voornemelijcken op dat, belangende de vernieuwinge van de huyſen ofte getimmerten de ſtraet-raeckende, by de voorſz. Gecommitteerde ende Roymeeſteren metter lijne een royinge magh werden ghemaeckt ende ghetrocken, 't zy na den loop van de ommeſtaende gevelen ofte getimmerten, ofte anderſins, indien 't ſelve niet bequamelijck en koſt gheſchieden, naer 't vereyſch van de ghelegentheyt der plaetſen, alles ghelijck de voorſz. Gecommitteerde ende Roy-meeſteren op haren eedt, daer mede ſy deſer Stede verplicht ſtaen, ten meeſten oorbaer ende çieraet deſer Stede, geſamentlijck tot verwijdinge van de ſtraten, bevinden ſullen te behooren, na wiens royinge ende oordeel, de getimmerten die men aen de ſtraten op nieuws, 't zy in 't geheel ofte ten deele ſal maecken, XV.

ſullen

ſullen moeten werden aengeleyt ende gemaeckt, ende elck eenen die 't aengaet gehouden is hem onverbreeckelijck te gedragen; ten welcken eynde de ſelve Gecommitteerde ende Roy-meeſteren mitſdeſen wert belaſt van de principale royingen pertinente aenteyckeninge te doen ende boeck te houden, ende tot welcker tijdt de voorſz. ſtraet-raeckende getimmerten ter hooghte van een roede voet boven der aerde ſullen zijn gebracht, ſal elck eenen gehouden zijn de voorſz. Gecommitteerde ende Roy-meeſteren andermael op 't werck te halen, immers voor ende al-eer 't nieuw getimmerte gebraght ſal zijn totter hooghte van twee roede voeten, om by de ſelve te werden beſichtight ende oogh-merck genomen, of haer-luyder royinge ſal zijn gevolcht of niet, ende de voornoemde Gecommitteerde en Roy-meeſters daer tegens bevindende gedaen te zijn, ſullen daer van den Burgermeeſteren verwittigen, ende dit al ende t'elcken op de verbeurte van ſes guldens, half tot laſte van den eygenaer, ende half van de werck-meeſter hier tegens ghedaen hebbende, die de daet van ſijn knechten in deſen ſal moeten verantwoorden, ende ſal boven dien 't werck moeten werden af ghebroocken, indien 't Burgermeeſteren goet-duncken ſal, de welcke naer gelegentheyt daer van aen die van de Gerechte kenniſſe ſullen doen, op dat de gene die bevonden ſullen werden de gedane royinge niet ghevolcht maer te buyten gegaen te hebben, oock arbitralijcken gecorrigeert mogen werden; ende ſoo wie ſal willen ſeggen, beweeren ende ſtaende houden by den voorſz. Gecommitteerden een onbehoorlijcken royinge te zijn getrocken, ſal hem daer van mogen beroepen aen 't Collegie van die van de Gerechte deſer Stede, ende de ſelve t'ſijnen koſten mogen verſoecken ter plaetſe te komen om de royinge te ſien maecken ende trecken, ende daer naer ten opſichte van dien ſulcx te verklaren, als na ghelegentheyt van de plaetſe ende anderſins bevonden ſal werden te behooren, ende ſullen de voorſz. geſworen Roy-meeſteren
tot

tot laſte van de gene dieſe verſoeckt, voor de voor ende naroyinge t'ſamen hebben ende genieten, 't welck ſy d'eerſte mael compareerende, t'effens ſullen mogen eyſſchen, twintigh ſtuyvers.

Af-heyningen, Uyt-ſteecken, Stoupen, of Getimmerten op de Straten.

ALſoo niemant ter ſtraten of water-waerts eenigh recht van eygendom buyten den gront van ſijnen muer en heeft, ſoo wert by deſen verboden eenighe uytſteecken of getimmerten te maecken van pot-huyſen, keldenaren, trappen, privaten, oven-kruynen, gooten, of yets diergelijcx, dan met voor-weten ende oorlof van die van de Gerechte, de beſchadighde partijen daer op al-vooren gehoort zijnde; ende en ſal niemant op nieuws eenige ſtoupen, glintingen of hecken aen de ſtraten mogen ſtellen of herſtellen, dan daer over, voor 't af-breecken, roepende den genen die de opſichte op Stadts getimmerten heeft, ende mits hem nopende 't ſtellen van dien ghedragende naer deſſelfs bevel ende verklaringe, daer mede indien hem yemant vermeynt beſwaert te zijn, ſal hem aen die van de Gerechte beklagen, ende naerder verklaringe verſoecken mogen, XVI.

Sullen mede in de ſtraten of ſtegen deſer Stede, die geen achthien roede voeten wijt en zijn, noch op geenige grachten daer geen voor-lant van achthien voeten en is, eenige uytſteeckende ſtoupen, hecken, glintingen, pot-huyſen, keldenaren, trappen, privaten, oven-kruynen, of eenige diergelijcke uytſteecken, mogen werden gemaeckt, maer ſullen alle ſtoupen, diemen ter voorſz. plaetſen begeert te maecken, geſtelt moeten werden in de langte van de huyſen, ten hooghſten vijfthien duymen uytſteeckende, ende

belangende de ſtoupen of andere uytſteecken, die yemant in eenige ſtegen, ſtraten, of op grachten van minder breette, of voor-lants ſtaende heeft, wert mits deſen gedoocht, dat elck de ſelve in ſulcker voegen ſal mogen behouden, wel-verſtaende dat hy daer door geen poſſeſſie en verkrijght, in voegen dat elck een, daer by pretenderende beſchadight te zijn, t'allen tijden, vry ſtaet daer van ontruyminge te eyſſchen ende hun recht te vervolgen.

Sal mede niemant in de voorſz. ſtraten of op de voornoemde grachten eenige veynſteren, tot gherijf van ſijne neeringe of anderſins, dagelijcx open mogen houden, 'tzy leggende of ſtaende, verder dan eene voet ſeven ende drie-vierendeel van een duym, af te meten van de deur of veynſter-ſtijlen, op de verbeurte, t'elckens dat ſy daer over bekeurt werden, van vier-en-twintigh ſtuyvers, in welcke boeten niet en ſullen vervallen noch beſlagen werden die gene die hun veynſters van meerder breette, beneffens hun mueren geſtreckt, vaſt gemaeckt, op-geſtelt, of op-gebonden ſullen hebben.

Loyven.

XVII. ALle loyvingen, die yemant, tot gerijf van ſijn neeringe, voor ſijn deur toeghelaten ſullen werden te doen maecken, moeten werden geſtelt ter ſtraten-waerts hoogh, uytter ſtraten ghemeten, ten minſten ſevendhalve roede voeten, t'elcken op twee guldens te verbeuren, ende dat 't werck, indien de bekeurde 't ſelve binnen veerthien dagen niet en dede verbeteren, door ordre van den Schout tot koſten ende laſten van den ghebreeckigen, ſal werden afgebroocken, ende den Schout de materialen daer van komende, t'ſijnen behoeve, als verbeurt, behouden ſal.

Vernieu-

Vernieuwinge ende onderhout van de Straten.

NIemant en vermagh eenige van deſer Stede ſtraten te vernieuwen, als met conſent van die van de Gerechte deſer Stede; nochte te doen repareren als door deſer Stede ordinaris Straet-maeckers ofte Straet-ſtoppers, en zijn alle eygenaers van de huyſen ende erven ghehouden de voornoemde vernieuwinge ende reparatie, voor en nevens hare huyſen, te bekoſtigen. XVIII.

Geene Straten te breecken.

NIemant, 't zy jonck of out, vermagh de ſtraten te breecken, ofte oock eenige ſteenen, 't zy luttel ofte veel, daer uyt te trecken, op verbeurte van ſijn opperſte kleet, het welcke hem dadelijck by de Subſtituyt Schouten, ofte de dienaers met den Swaerde afghenomen ende uyt-getrocken ſal werden, wel-verſtaende, datmen het ſelve ſal mogen redimeren t'elckens met twintigh ſtuyvers; ſal mede niemant de ſteenen van deſer Stede ſtraten in het water vermogen te werpen, ofte anderſins wegh te halen, op de boete t'elckens van drie guldens, van veertigh grooten 't ſtuck, met verklaringe dat de Ouders ende Vooghden, ende oock de Meeſters ende Vrouwen voor de Kinderen ende minder-jarige Jongers, onder haer geſach ſtaende, ſullen moeten de boeten betalen. XIX.

Ampl: 1723
29 maart
A. pag 171
[illegible]
[illegible]
[illegible] ampliatie
afgelezen 4 maart
1723
bij
P: van groenendijk

Straten niet te beleggen.

ALle ſtraten moeten voor den door-ganck vry blijven, ten minſte eene roede, te meten uyt de gevelen van de huyſen of uyterſte gront, ſonder de plaetſe daer-en-tuſſchen te mogen beſetten ofte beleggen met hout, ſteen, ſchepen, of yets anders, t'elckens op een boete van drie guldens, ende dit al met ſulcken beſcheyde, dat elck een, weſende XX.

in't bouwen of repareren van ſijne huyſinge, geduerende de voornoemde bouwinge of reparatie, ſoo wel ſijn naeſte gebuers, als ſijn eygen ſtraet, beleefdelijcken voor een tijdt langh, ſal mogen beſetten met ſijn ſteen, kalck, hout, pannen, ende diergelijcke ſtoffen, tot de voornoemde reparatie of bouwinge noodigh, latende in allen ghevalle ſoo veel openings, dat't ghebruyck van de ſtraet niet en werde verhindert, ende in alles hem regulerende naer de ordre van den Theſaurier extraordinaris deſer Stede.

Van gelijcken en ſal niemant, van wat neeringe ofte hanteringe de ſelve ſoude mogen zijn, in eenige ſtraten ofte ſtegen, binnen deſe Stadt, door de welcke men bequamelijck met wagens ende paerden kan rijden, eenige waren ofte goederen buyten de loyf van ſijne wooninge ofte woonplaetſe mogen uyt-ſetten ofte ſtellen, ofte daer geen loyf voor de huyſinge en is, verder als de naeſt-gelegen loyf uytſteeckende is, t'elckens op de boete van twintigh ſtuyvers, die by aenhoudinge van het goet geexecuteert ſal werden, ter tijt en wijle toe dat de voorſz. boete betaelt ſal zijn, en bevonden werdende het ſelve meer-malen te doen, ſal daer over arbitralijck by die van de Gerechte werden gecorrigeert.

Timmeren aen de gemeene VVateren.

XXI. GEne Burgeren ende Inwoonderen deſer Stede en ſullen op hare erven, komende aen de ghemeene wateren of grachten, daer geen ſtraten langhs henen loopen, vermogen eenige huyſen, ſchueren, lootſen, ſtallen, of yets diergelijcx, te timmeren ofte te ſtellen, ten zy blijvende van de buyten-kant harer platingen, ten minſten twee roede voeten, in ſulcken verſtande nochtans, dat de genen die aldaer, uyt den gront op, begeeren ſteene mueren ofte getimmertens te ſtellen ofte te maecken, daer toe ſullen moeten verſoecken

ſoecken conſent van die van de Gerechte deſer Stede, de welcke gehoort 't advijs van de Roy-treckers, naer ghelegentheyt der plaetſe, ordonneren ſullen, in wat voegen de voornoemde getimmertens ofte mueren ſullen moeten werden gheſtelt.

Af-heynen van ledige Erven.

ALle eygenaers van ledige ende onbetimmerde erven XXII.
binnen deſe Stadt, ſullen de ſelve aen de ſtraten moeten af-heynen met eene ſchuttinge, ten minſten ſeven roedevoeten hoogh weſende, op peyne van voor d'eerſte drie weecken, dat ſy het ſelve verſuymen te doen, te verbeuren drie guldens, ende naer de ſelve drie weecken, voor alle volgende drie weecken ſes guldens.

Neder-leyden van de Gooten aen de Straten koomende.

ALle de gooten, door de welcke het regen-water van de XXI
huyſen ofte daecken op de ſtraten is vallende, ſullen moeten werden ghemaeckt van boven tot beneden dicht aen ende beneffens de huyſen, ſchuyren ofte lootſen, tot omtrent twee voeten van de ſtraten toe ten hooghſten, omme aldaer het ſelve regen-water, by den genen die ſulcx begeren te doen, bequamelijck gevangen te konnen werden, met interdictie van de ſelve anders te mogen maecken, op een boete van drie guldens, ende dat de anders gemaeckte gooten metter daet afghebroocken ſullen werden.

Uyt-kloppen van Schaeps-vachten.

NIemant vermagh eenige ſchaeps-vachten op de gemee- XXIV.
ne bruggen van deſe Stadt, nochte oock voor de huyſen

ofte woon-plaetsen van anderen, te kloppen ofte uyt te schudden, nochte op de stoupen ofte hecken van de goede luyden om te droogen te hangen, maer vermagh yeder, alleenlijck voor sijn eygen huys ofte woon-plaetse, de selve te kloppen ende uyt te schudden, ende alleenlijck op de gemeene bruggens te hangen om te droogen, ende verder niet, op eene boeten van twee guldens, van xl. grooten 'tstuck, t'elckens by den tegen-doenders te verbeuren, ten behoeve van den Schout, sijne Substituyten ofte Dienaers, die de bekeuringe sullen hebben ghedaen, en sullen de meesters gehouden zijn voor hare knechten te verantwoorden.

Ophalen van Val-bruggens.

XXV. ALle wachters van groote ende kleyne val-bruggens, binnen deser Stede ende de vryheyt van dien gelegen, 't zy Poortiers ofte andere, sullen de val-brugge ofte valbruggens, haer aen-bevolen, ghestadelijck met een slot gesloten moeten houden, en de selve niet openen als voor schepen met staende masten, of soo hoogh gedent ofte geladen, dat de selve de masten gestreecken zijnde, door de selve bruggens niet konnen passeren; ende sullen de selve wachters voor den arbeyt van ontsluyten, lichten van de brugge, en weder sluyten, genieten, voor so veel aengaet de bruggens leggende over den Rijn ende de oude Vestgracht, van yeder schip, met staende masten passerende, t'elckens twaelf penningen, en sonder staende masten acht penningen, ende de ophaelders van de val-bruggens over andere grachten, van yeder schip acht penningen, ende wert allen schippers gelast tijdelijck den ophaelders met roepen te waerschouwen, en verboden tegens de bruggens aen te varen, of de selve andersins te beschadigen, op peyne van contrarie doende, boven de vergoedinge van de schade, arbitralijck gecorrigeert, ende hare schepen daer vorens aenghehouden te werden.

Mole-

Molenaers VVagens en Karren.

GEene Molenaers sullen, soo lang de wateren door de vorst niet sulcx besloten zijn, datse bequaem met de schuyte konnen bevaren werden, vermogen langhs de straten ofte wallen deser Stede, met de karren ofte wagens te rijden; ende, 'twater door de vorst besloten zijnde, sullen geene wagens ofte karren vermogen te gebruycken, als die breede wielen hebben, sonder eenigh yser beslagh, ende, met de karre rijdende, sal de gene die de selve ment, op de selve niet mogen sitten, maer, daer nevens gaende, sachtelijck moeten rijden, ende daer-en-bovens aen hare wagen ofte karre moeten hebben een klinckende ros-bel ofte schelle, daer van het gheluyt van verre sal konnen werden ghehoort, op eene boete van drie guldens, welcke boete de meesters voor hare knechten ghehouden sullen zijn te voldoen. XXVI.

Aen geene Bleyckers wagens raderen ofte wielen met yser beslagen, ofte voor eenige Bier-wagens Paerden, te ghebruycken.

GEene Bleyckers sullen aen hare wagens mogen gebruycken, ofte rijden met eenige wagens met wielen met yser beslagen, maer ghehouden zijn alleenlijck te ghebruycken houte onbeslagen wielen van bequame breette, op de verbeurte voor d'eerste reyse van de voornoemde wielen met yser beslagen, ende eene boete van twintigh guldens, ende, te meermale dese Keure overtredende, arbitralijcken te werden gecorrigeert, van gelijcken sullen geene brouwers ofte bier-dragers voor hare bier-wagens eenige paerden mogen ghebruycken, anders dan als het besloten water is, ende ten tijde de molenaers met karren mogen rijden op de boete ende correctie als voorens. XXVII.

Kruyen

Kruyen met Korde-wagens.

XXVIII. NIemant ſal eenige wol-ſacken, packen, mandens, kaſſen, kiſten, ofte andere waren, ſoo hoogh op de korde-wagens of op het hooft van dien mogen leggen, ende daer mede langhs de ſtraten om-kruyen, dat hem daer door 't ghesicht voor uyt wert benomen, ten zy de voorſz. kruyers yemant gheſtadigh by den voorſz. wagen, 'tzy voor ofte ter zijden deſelve gaende houden, die de goede luyden de ſtraten gebruyckende, ofte de kinderen aldaer ſpelende, (tot afweeringe van allen ongelucken) van de komſte van den ſelve wagens waerſchouwen, op pæne dat de overtreders van dien, t'elckens ſullen verbeuren een boete van dertigh ſtuyvers, te bekeeren, d'eene helfte tot profijt van den Schout, ende de weder-helfte tot profijt van den aenbrenger, ende ſullen de Ouders voor hare kinderen onder haer gebiedt noch ſtaende, ende de meeſters ofte vrouwen voor hare knechten ofte dienſt-maeghden, voor de voorſz. boeten gehouden zijn te verantwoorden.

Onderhoudt van de Platingen.

XXIX. ALle de platingen binnen deſe Stadt ſullen werden gerepareert tot koſten van de reſpective bonnen, daer onder de ſelve gelegen zijn, ende werden dien-volgende de Bon-meeſteren deſer Stede by deſen gelaſt ende geauthoriſeert, om ten minſten eens des Jaers, ten tijde als 't water laeghſt is, de platingen in hare reſpective bonnen te laten repareren ende vol ſetten, ende de koſten daer over te doen, te brengen tot laſte van hare bonnen.

Op den 23, 10: 1659 hebben die van den Gerechte goedgevonden, dat de Pompen door de Stadt Asch-gestelt, insgelyks tot kosten van de respective bonnen sullen werden onderhouden ende gerepareert als in 't Regr Publ: raakende fol: 280 te sien is

Asch-misse, Vuylnisse.

DE Meesteren van de Huys-armen deser Stede, aen wien op den sesten Aprilis van den Jare vijfthien hondert twee-en-tnegentigh, ghegeven is 't profijt van alle vuylnisse op der straten vallende, sullen ghehouden zijn, t'elckens alle twee werckende dagen, beginnende des morgens met het luyden van de werck-klock, niet alleen door alle de wateren deser Stede, ghelijck de selve aen quartieren verdeelt zijn ofte sullen werden, door den vuylnis-haelders, elcx in hare inne-ghehuerde bon ofte quartier, met ghenoeghsaem ghetal van vuylnis-schepen, te doen drijven, vletten ofte varen, maer oock alle werckende dagen langs de straten, stegen ende grachten met hare buyck-wagens te doen ommegaen, omme niet alleen van allen ende eenen yegelijck t'ontfangen in hare schepen, schuyten ofte wagens, alle riet, stroo, ruychte, beenen, asch, vuylnisse ende gelijcke onreynigheyt, sonder yets te mogen weygeren, maer oock selfs de voorsz. asch, vuylnisse, &c. van der straten op te rapen, wech te nemen, ende daer van de publijcque straten ende platingen geheelijck te ontledigen, tot welcken eynde de voorsz. vuylnis-haelders de gemeente van hare komste verwittigen sullen met het geluyt van een ratel, ende daer mede gaen door alle stegen ende straten op elcx quartier responderende, in welcke voorsz. schepen ende wagens elck een vermagh de asch, vuylnisse ende gelijcke onreynigheyt te brengen, ende sigh daer van t'ontledigen, ende nieuwers elders: maer als men de wateren, by tijden van vorst, niet en sal konnen bevletten ofte gebruycken, sullen de vuylnis-haelders als voren, in, door ende langs hare quartieren, ende de straten, stegen ende grachten daer onder begrepen, alle werckende dagen alleen ommegaen, 'tzy met karren, sleden ofte buyck-wagens, ende mede als voren ratelen, eñ niet alleen de vuyl- XXX.

nisse die hen gebracht sal werden ontfangen, maer oock de asch ende vuylnisse, &c. op der straten leggende op rapen, ende met hare karren, sleden ofte wagens wegh voeren, ende brengen ter geordonneerde plaetse, ofte daer den opsiender van de vuynis-luyden in elck quartier noch nader ordonneren sal, ende nieuwers elders; gehouden zijnde de asch ende vuylnisse ter plaetse voorsz. alleen by tijde van vorst, dagelijcx op te korten ende by een te vergaderen, ter tijt ende wijle toe dat de wateren konnen bevaren werden, ende sullen als dan de voorsz. vuylnis-haelders, sonder vertreck, ende ten langsten binnen de eerste drie dagen, de asch, vuylnisse ende gelijcke onreynigheyt, van daer gheheelijck moeten wegh nemen ende wegh voeren, ende daer van de publijcque straten behoorlijck ontledigen, op peyne dat de vuylnis-haelders daer van, ofte in eenigh poinct van dien in gebreecke, onwilligh ofte nalatigh bevonden zijnde, verbeuren sullen t'elcken dage drie guldens, van veertigh grooten 't stuck.

Ende soo wie bevonden sal werden eenige vuylnisse (als voren) of oock koude assche geveeght, gebracht, gestort of geleyt te hebben op eenige stegen, straten of platingen, in eenige gemeene wateren, grachten ofte canalen binnen dese Stadt, sal t'elckens verbeuren over het uytgieten ofte vegen van de asch, misse ofte vuylnisse, inde voorsz. wateren ofte grachten, twee guldens, ende op de straten, stegen ofte platingen, twintigh stuyvers, ende de assche noch heet of gloeyende zijnde, dubbelde boeten, alsoo yegelijck ghehouden is sijn assche, soo lange die gloeyende of heet is, binnen s'huys te houden tot die genoeghsaem verkoelt ende buyten alle perijckel sal zijn, met verklaringe, dat die van geen vermogen en zijn, omme de voorsz. twintigh of veertigh stuyvers te betalen, daer over den tijdt van acht dagen te water ende te broot sullen werden gheleyt.

Ende

Ende ſullen alle meeſters ende vrouwen ghehouden zijn voor hare dienſt-knechten ende dienſt-meysjens inne te ſtaen, te verantwoorden, ende de voorſz. boeten te betalen.

Des en wert hier mede niemants vryheyt benomen, om op ſijn eygen erve, van de gemeene ſtraten behoorlijcken afgeſloten, particuliere vuylnis-putten te maecken, ende daer inne te vergaderen ſijn eygen aſſche ende vuylniſſe; vorder ſullen de voorſz. particuliere putten ghemaeckt ende gheſtelt moeten zijn, dat daer uyt geen perijckel van brant en ſal ſtaen te beduchten, ende dat in't uyt-kruyen ende ledigen van ſoodanige putten, de vuylniſſe ſtracx t'ſchepe ghedaen ende wegh ghevoert ſal moeten werden, ſonder de ſelve op eenige ſtraten of platingen te laten leggen, hoe korten tijt ſulcx ſoude mogen weſen:

Des ſullen die genen, die haer met bouw-neeringe ofte gelijcke ſaecken erneren, de miſſe op haer eygen gront ofte erven moeten leggen, ſonder eenige ſtraten ofte platingen daer mede te beleggen, ten zy met voorgaende toelatinge ende ordre van die van de Gerechte deſer Stede; ende ſullen d'ordinaris vuylnis-voerders van het quartier, vindende eenige miſſe op de publijcque ſtraten ofte platingen leggende, toebehoorende den genen die daer toe geen conſent van die van de Gerechte deſer Stede verkregen hebben, de ſelve miſſe vry ende ſonder tegen-ſeggen t'haren behoeve mogen wegh halen.

Ende ſal oock niemant in eenige deſer Stede gemeene wateren mogen doen loopen, looſen, gieten, leggen of inneſtorten eenige looge, of vuylnis van zeep-ſop, beet van pelſers of hantſchoen-maeckers, of eenigerhande vuylniſſen van penſen, huyen of vellen, al ende t'elckens mede op verbeurte van drie guldens:

Des en ſullen in deſen niet begrepen zijn de gaern-ſieders, noch oock de vellen van kalveren, ſchapen, of diergelijcke beeſten, uytter kalck komende, de welcke men ſonder verbeuren om te ververſchen in Stadts wateren leggen, ende ſeeckeren tijt houden ſal mogen, ende en ſal oock het voorgaende artijckel van deſe Keure geen plaetſe hebben, ten opſichte van de Veſt-grachten, mitſgaders van ſoodanige grachten die daer inne uyt-wateren, ſonder door te loopen.

Alle welcke voorgaende boeten ende overtredinge van de tegenwoordige Keure, mede ſullen ſtaen ter bekeuringe ende weſen ten behoeve van Schouten Boden of s'Heeren dienaers, Opſiender van de vuylnis-luyden, ende van de perſoonen aen de welcke het ghebruyck van eenige ſchoen-lappers-huysjens van Stadts wegen is vergunt, diemen dies-aengaende onder haren eedt volkomelijcken gelooven ſal; ghelijck mede de perſoonen in de voornoemde ſchoen-lappers-huysjens ſittende, gehouden ſullen zijn de ſtraten daer omtrent ſchoon ende reyn te houden, van alle aſſche, vuylniſſe en andere onreynigheden, op de verbeurte van't gebruyck van de voornoemde huysjens, ende ghelijcke boeten, als tegens den overtreders deſes zijn geſtatueert.

Ende op dat de voorſz. vuylnis-haelders des te beter hen mogen quijten ende doen 't gunt haer in by deſes ghelaſt wert, ſal den Opſiender van de vuylnis-luyden, dagelijcx van der Sonne opganck tot des avonts in de ſchemeringe toe, in elck bon ende quartier van deſe Stadt, ſulcx als de ſelve by de verhueringe van de aſch ende vuylniſſe verdeelt zijn, ofte ſullen werden, door ende langhs alle de ſtraten, ſtegen ende grachten van dien, omme gaen, om toe te ſien, te letten, ende te vernemen, of de voorſz. vuylnis-haelders de aſch, miſſe, ende vuylniſſe, &c. deſen conform, hebben wegh ghehaelt, ende oock met hare ſchuyten ende

ſchepen

ſchepen door de wateren alle werckende dagen omgevaren, mitſgaders oock langs de ſtegen ende ſtraten met hare buyck-wagens, karren ofte ſleden omme gegaen, de vuylniſſe ende aſch ontfangen, ende de ſtraten, ſtegen ende grachten daer van ontledight, ende verders mede gedaen, 'tgunt ſy ſulcx als voren by tijde van vorſt gehouden zijn te doen, ende den genen die hy bevinden ſal deſe Keure ende ordre tegen ghegaen ende overghetreden te hebben, daer over bekeuren.

Kleye, Aerde, Poyn, ende verbrande Smee-koolen.

ALle aerde, kleye, poyn, ende verbrande ſmee-koolen, XXXI.
die de eygenaers van de ſelve niet van ſtonden aen en doen kruyen in ſchepen, ofte laden op karren ende wagens, maer op deſer Stede ſtrate doen nederleggen ofte uytſtorten, wert by deſen verklaert, ten behoeve van de Stadt te weſen verbeurt, en ſal dien-volgende niemant vermogen de ſelve t'ſijne particuliere profijte te laden ofte vervoeren, ofte 't ſelve te doen doen; met dien verſtande nochtans, dat een yeder gehouden blijft, de poyn, aerde ofte kleye, in 't bouwen of repareren van ſijnen huyſen, of ſchieten van keldenaren, of anders voortkomende, die hy van ſtonden aen niet en doet kruyen in ſchepen, ofte laden op karren ende wagens, te doen leggen aen ofte omtrent de platinge aen de wateren ofte grachten voor ſijn huys, in 't reguart van die gene, die aen de wateren ofte grachten woonen, ende voor ſoo veel aengaet die gene die in ſtraten ende ſtegen woonachtigh zijn, ende geen wateren of grachten voor hare huyſen hebben, de ſelve ſullen van gelijcken hare poyn, aerde ofte kleye, die ſy niet en doen kruyen ofte dragen in ſchepen of ſchuyten, gehouden zijn te doen kruyen ofte dragen op de kant van de wateren ende grachten deſer Stede, daer naeſt aen gelegen zijnde, ende in allen gevalle de ſelve voor hare huyſen hebbende gedaen ne-

der werpen, sullen de selve aldaer niet langer vermogen te laten leggen dan den tijt van eens vier-en-twintigh uyren, ende binnen den selven tijt de selve gehouden zijn te doen kruyen ofte dragen ter naester opslage, op de kant van de naest-aen-ghelegen wateren ofte grachten, op peyne dat, soo wie in ghebreecke blijft 't gene voorsz. is binnen den gestelden tijt, naer te komen, de selve vervallen sal in een boete van ses guldens, van veertigh grooten 'tstuck, ende dat daer bovens de kley, aerde ofte poyn, naer dat de selve aldaer langer als den tijt van vier-en-twintigh uyren sal hebben ghelegen, tot kosten van de gebreeckige, by persoonen daer toe van deser Stede wege ghestelt, ter naester opslage op de kant van de naest-aen-gelegen wateren ofte grachten, sal werden gekrooden ofte gedragen.

Geen grom van Visch op de Straten te werpen.

XXXII. ALlen ommeloopers ende ommeloopsters met visch wert verboden de grom van de visch op de straten, in deser Stede wateren, ofte grachten, ofte voor yemants deuren ofte huysen, te werpen, op de verbeurte t'elckens van twintigh stuyvers, by den tegendoenders te verbeuren, ende daer inne dickwils schuldigh bevonden werdende, van het ommeloopen met visch verlaten, ende van deser Stede visch-marckt geweert te werden; maer sullen de voornoemde omloopers in het omloopen, by haer moeten dragen een mande ofte ben, en in de selfde al de grom van de visch vergaderen, en de selve brengen op de visch-marckt, om in de grom-schuyte aldaer gheworpen te werden, op gelijcke boete ende correctie.

Krengen en Bloet.

XXXIII. NIemant sal eenige doode krengen van paerden, ossen, koeyen, kalveren, schapen, varckens, honden, katten, of dier-

of diergelijcke, die eenige ſtanck of inflectie ſoude mogen veroorſaecken, werpen, noch brengen in deſer Stede wateren, op der ſtraten, in vuylnis-putten, noch aen der veſten, maer ſal elck eenen de ſelve buyten op 't galgen-velt voeren, of drie voeten diep onder der aerden bedelven moeten, op verbeurte van drie guldens, ſonder in deſen te begrijpen de kalveren, die men laet komen tot ſpijſe voor de honden, mits die houdende op ſijn eygen erve; ende ſullen oock geen chirurgijns, barbiers, ader ofte koppen-laetſters, eenigh bloet in de wateren gieten, op verbeurte van drie guldens en arbitrale correctie.

Secreet-reynigers, ende Nacht-werckers.

NIemant ſal van nu voortaen binnen deſe Stadt, nochte de vrydomme van dien, vermoogen de privaten, ofte ſecreten te reynigen, ten zy dat hy alvoorens ſijn naem, daer het behoort, bekent gemaeckt, ende daer toe behoorlijcken conſent verkregen hebbe; en ſullen die gene die de ſecreten reynigen, het voorſz. werck niet vermogen te doen, noch te beginnen, dan des nachts, van den eerſten April tot den leſten September incluys, naer elf uyren, en van den eerſten October tot den leſten Maert incluys, naer thien uyren, ende daer uyt moeten ſcheyden, ſoo wel des Winters als des Somers, des nachts ten drie uyren, ende ſullen de voorſz. nacht-werckers daeghs te vooren, eer ſy eenige ſecreten ſullen reynigen, aen de Overſte der klapper-luyden binnen deſer Stadt, moeten aengeven, waer, ende tot wat plaetſe ſy des nachts daer aen volgende, een ofte meerder ſecreten ſullen reynigen, ende van den ſelven ontfangen een cedulle, de welcke den nacht, ende de plaetſe van de reyninge ſal innehouden, ende niet vermogen eenige ſecreten te reynigen voor ende aleer dat ſy luyden de voorſz. cedulle, uyt handen als vooren, ſullen hebben ontfangen, ende ſullen de voorſz. nacht-werckers ghehouden XXXIV.

houden zijn, de schuyten soo dicht aen de walle te leggen, ende vast te binden, datse tusschen de walle ende schuyte geen materie in het water en komen te werpen; sullen mede de schuyten niet volder mogen laden dan tot een halve voet, ten minsten beneden de kant of het boort, veel min de selve soo vol laden datse over het eene boort komen over te loopen; en sullen de nacht-werckers ghehouden zijn, datelijcken met den opgangh van de poorte, alleen de maeren-poort, ende geen andere poorten, ofte water-gaten uyt te varen, langhs de maeren, ende de slaeghsloot in varen door de sluys, leggende in de selve slaeghsloot, omtrent de moolen aldaer, ende tusschen de limiten van de twee palen, die aldaer gestelt zijn, haer materie uyt de schuyten te lossen, ende, alvoorens de voorsz. lossinge te doen, het biljet, datse van den voorsz. Opsiender sullen hebben ontfangen, vertoonen aen de molenaer van de slaegh-molen, de welcke op hare te doene lossinge letten, ende op het selve biljet teyckenen sal, dat de lossinge ter behoorlijcker plaetse gedaen is.

Ende sullen de voorsz. nacht-werckers daeghs daer-aenvolgende, het voorsz. biljet, met de opteyckeninge van de gedane lossinge, als vooren, moeten overleveren aen de voorsz. Overste der klapper-luyden, die het voorsz. biljet overnemen ende bewaren sal, des by desen wel strictelijcken wert verboden, dat niemant eenige materie, uyt de privaten ofte secreten ghehaelt, elders sal mogen lossen, 't zy in 't water, of op 't lant werpen, dan in de voorsz. slaeghsloot, tusschen de voorsz. twee gestelde palen, nochte oock de schuyten, met de voorsz. materie stille te laten leggen, maer wert yeder gelast met de selve datelijck naer 't opgaen van de maeren-poorte, uytghevaren zijnde, datelijck door te varen, ende oock de voorsz. lossinge, ter plaetse als voren geordonneert, sonder vertoeven ofte vertreck te doen: ende sal den voorsz. Overste der klapper-luyden, wel toesien,

sien, ende naeuw letten, of by de nacht-werckers, of by yemant anders, hier tegens of eenigh poinct van dien wert ghedaen, en 't selve bevindende, sonder uytstel den Burgermeesteren ende Regeerders deser Stede bekent maecken, en sullen die gene, die bevonden sullen werden dese Keure overgetreden te hebben, 'tzy met eenigh gelt-boete, ontsegginge van dese Stadt, ende de vrydomme van dien, ofte met te water ende te broode gheleyt, ofte oock swaerder naer de gelegentheyt der overtredinge, ter discretie ende arbitragie van die van de Gerechte deser Stede gecorrigeert ende ghestraft werden, tot af-schrick ende exempel van anderen.

\# alteratie keur bij die van den gerechte afgeleden 29 aug: 1671 bij J: van Groenendyck

Diepen van de VVateren.

XXXV. # Augusti 1671 27 aug A pag: 188 geschreven

Augusti 1683 18 Junij A: pag: 163 geschreven

DE navolgende wateren ende canalen binnen dese Stadt, sullen worden gediept, volgens de peyl die ghe-slagen is aen de vleugels van de bruggens, volgens welcken peyl, de grootste ende wijtste canalen ende wateren, als den nieuwen Rijn, ouden Rijn, Steen-schuyr, de Vliet, de oude ende nieuwe Maere, de Heere-gracht en Haven, alle doorgaens aen de kant sullen moeten diep zijn, by het gemeen Somer-water doorgaens twee roede voeten, ende sulcx vier roede voeten uyt den gheslagen peyl; ende ses voet van de wal ofte platinge af te meten, ter diepte van vijf roede voeten, en sulcx drie voeten meerder als de voorgaende peyl, uytghesondert dat, vermits bevonden is het wel-zant in't Rapenburgh hoogh te leggen, ende sulcx de voorsz. geordonneerde diepte aldaer ses voeten van de wal af niet en kan bekomen werden, van de Vliet af tot de Bostel-brugge toe, in't Rapenburgh, ses voeten van de walle sal werden ghediept, tot den ouden bodem, en sulcx soo diep als 'twater aldaer in het midden is; mits dat aen de kant vande platinge, de voorsz. beraemde diepte van twee roede voeten, volgens den voorsz. geslagen peyl, sal moeten ghe-

E

gebod geanetteert, gestatueert, dat daer en boven het schip en gereedschap tot het baggeren contrarie deeden gebruijkt werden, sal verbeurt zijn gedaen 12 mai 1672 bij J: van Groenendyck

gevolght werden. Ende de naeuwer wateren ende grachten, als de Uyterste-gracht, Middelste-gracht, Hoy-gracht, Levendael, Zijt-gracht, St Jacobs-gracht, Koe-poorts-gracht, Celle-broeders-gracht, Groene-hasen-gracht, Achter-gracht by den Doelen, ende de Achter-gracht achter 'tMaeren-dorp, de Minne-broers-sloot en Kijf-gracht, diep aen de kant van de platinge anderhalve roede voet, ende vijf voet van de platinge, vier roede voeten ende een halve, uyt de voorsz. geordonneerde peyl, die aen de vleugels der bruggens, ende omtrent de voorsz. wateren is geslagen, op een gemeenen Somer-water, van drie roede voeten ende een half, te weten, anderhalf voet onder, ende twee voeten boven 't water.

Ende op dat de voorsz. diepinge met goede ordre, ende op eenen eenparigen voet bequamelijck magh werden ghedaen, sullen de Bon-meesteren in de respective Bonnen, voor soo veel als yeder Bon aen de volgende wateren streckende is, achter-volgens de voorstaende ordre, soo aen de kant als vijf voeten van de walle ofte platinghe, twee-mael s'Jaers, doen diepen de wateren ende grachten, hier naervolgende, te weten, voor den festhienden van de maenden van Meye en September respectivelijck,

1. Den nieuwen Rijn van de Hooge-woertsche-poort af tot de Visch-brugge toe.

2. Den ouden Rijn van de Visch-brugge tot aen de Witte-poort toe.

3. Het Steen-schuyr beginnende van de Hooge-woerts-brugge tot aen de Vliet toe.

4. Het Rapenburgh van de Vliet af tot aen de Bostel-brugge toe.

5. De Vliet door-gaens.

6. De oude Maeren door-gaens.

7. De nieuwe Maeren door-gaens.

8. Den ouden Rijn van de Zijle-poort af tot aen de St. Jans-brugge toe.

9. De oude Vest van de Zijle-poort af tot aen den hoeck by de Brouwerije van den Hamer.

10. De Heere-gracht ende de Haven.

Ende voor den laetsten Meye ende October respective-lijck, de naer-volgende grachten ende wateren,

1. Het Levendael.
2. De Zijt-gracht.
3. St. Jacobs-gracht.
4. Koe-poorts-gracht.
5. Celle-broeders-gracht.
6. Achter-gracht by den Doelen.
7. Groen-hasen-gracht.
8. Uyterste-gracht.
9. Middelste-gracht.
10. Hoy-gracht.
11. De Achter-gracht achter 'tMaeren-dorp.
12. De Lange-gracht.
13. De Oost-dwers-gracht.
14. De Vol-moolen-gracht.
15. De West-dwers-gracht.
16. De Kijf-gracht.
17. De Minne-broer-sloot.

Ende sullen de respective Bon-meesteren, alle de kosten der gedane diepinge, elcx tot laste van hare Bonnen, brengen in hare Bon-reeckeningen, omme door ordre van de Schepenen, die de selve reeckeningen opnemen sullen, be-

neffens de verdere onkosten der Bonnen, over de gehuysdens in de Bonnen door-gaens, ende sulcx als de selve verdeelt zijn, omme-geslagen ende inne-gevordert te werden. Sullen mede de voorsz. Bon-meesteren den arbeyders in het doen van de diepinge bevelen, datse de baggert ende vuyligheyt uyt de wateren opghehaelt, op de wal ofte platinge, ten minsten eene gheheele voet binne-waerts sullen moeten leggen.

Gelijck mede de voorsz. Bon-meesteren ordre sullen geven, dat de voorsz. vuyligheyt ende baggert, binnen de eerste acht dagen daer naer, van de wal, platinge ofte straten geheelijck wech-gehaelt werde, op de boete t'elckens van drie guldens, by den voorsz. Bon-meesteren als voren te verbeuren, ende by-aldien dat naer het verloop van de voorsz. acht dagen, bevonden wert, de voorsz. vuyligheyt of baggert niet wegh gehaelt te zijn, sal de selve gehouden werden voor verbeurt, ende door ordre van den Thesaurier extraordinaris wegh gehaelt, ende de straten daer van geheel ontledight werden.

Ende wert allen ende een yegelijcken, 't zy jonck ofte out, verboden eenige baggert ofte vuyligheyt, opter platinge ofte straten gheleyt, in het water te werpen, ofte te stooten, op de boete van drie guldens, by soodanige moetwillige te verbeuren, ende, het selve te meer-malen doende, op arbitrale correctie van die van de Gerechte deser Stede, met verklaringe dat, belangende de voorsz. boete, de Ouders voor haer Kinderen, ende de Meesters ende de Vrouwen voor hare Knechten ende Meyssens sullen moeten instaen ende verantwoorden.

Ende ten eynde de wateren deser Stede, op de voorsz. diepte, mogen werden onderhouden, sullen alle de selve canalen en grachten twee-mael des Jaers, te weten, in het begin

begin van de maenden van Junius ende October, by deser Stede meesters Metselaer ende Timmerman, geadsisteert met een van de Substituyt-Schouten, ende een Bode met de roede deser Stede, beschouwen werden, omme te ondersoecken, of de selve hare voorsz. geordonneerde diepte hebben: ende werden alle de Bon-meesteren deser Stede gelast alle Jaers, voor het begin van de respective maenden van Junius ende October, de wateren aen hare respective Bonnen streckende, op de voorsz. geordonneerde diepte te doen diepen, op de boeten van drie guldens, by den ghebreeckigen Bon-meesteren, elcx uyt hare eygene beursen te betalen, ende niet-te-min gehouden te zijn, 'tgebreck binnen de eerste veerthien dagen, naer de gedane beschouwinge, naer behooren te beteren, ende ter behoorlijcke diepte op te leveren, of by faulte van dien, sullen de selve Bon-meesteren verbeuren, op de naer-schouw elcx ses guldens, ende sal niet-te-min daer naer de selve diepinge tot haren particulieren kosten gedaen werden, door ordre van den Schout deser Stede, de welcke de penningen ter saecke van dien uytgeleyt, met den interest ende de kosten van dien, weder van de respective ghebreeckige Bon-meesteren innen sal, volgens den innehouden van de Burgerlijcke Keure deser Stede, daer van 't opschrift is, *omgesette penningen.*

Ende werden deser Stede meesters Metselaer ende Timmerman, by desen mede gelast, met het begin vande voorsz. maenden van Junius ende October, d'eerste beschouwinge der voorsz. wateren te doen, ende van hare gedane ondervindinge, schriftelijcke verklaringe over te leveren aen den Burgermeesteren deser Stede, ten langsten binnen den tijt van veerthien dagen, op pæne, dat sy den voorsz. tijt overstreecken, ende daer van in gebreecke ghebleven zijnde, elcx yeder dagh daer naer sullen verbeuren een boete van twintich stuyvers; ende sullen mede soo haest

den tijt van veerthien dagen sal wesen overstreecken, dat sy eenige van de Bon-meesteren over 't gebreck, in der selver respective Bonnen bevonden, sullen hebben beschouwen, ende den selven kennisse daer van gedaen, gehouden zijn te doen de naer-schouw, ende van hare ondervindinge mede schriftelijcke verklaringe over te leveren aen de Burgermeesteren voor het expireren van de maenden Junius ende October respective, op gelijcke peyne ende boeten.

Brouwen uyt de VVateren.

XXXVI. GEene Brouwers binnen dese Stadt woonende, sullen in de maenden van Meye, Junius, Julius, Augustus, September, October ende November, uyt de wateren of canalen binnen dese Stadt, hare bieren vermogen te brouwen, maer sullen de selve Brouwers ghehouden zijn de wateren daer uyt sy hare bieren gheduerende de voorsz. geordonneerden tijt sullen brouwen, met schepen of schuyten buyten dese Stadt ter bequamer plaetse te doen halen, ende alleen uyt die schepen of schuyten voor hare huysen ofte brouwerijen leggende, het water doen putten of halen, sonder oock het selve alsoo ghehaelde water, met eenigh water uyt de grachten ofte canalen binnen dese Stadt te vermengen, ofte door andere te laten gheschieden, op peyne dat de tegen-doenders t'elckens sullen verbeuren de somme van vijftigh guldens, van veertigh grooten 't stuck, te verdeelen volgens de Keure deser Stede, met verklaringe dat de Brouwers desen aengaende voor hare knechten, ende den genen die sy tot haren dienst ghebruycken sullen moeten instaen, ende de voorsz. geordonneerde mulcte betalen, behoudens den selven haer regres ende verhael tegens hare voorsz. knechten ende dienaers.

Ende, ten eynde 't gene voorsz. is te beter magh werden onderhouden, sullen alle de Brouwers yeder haer moeten

Ampl: 1671 27 Jan: A: pag 87 [illegible] Van deezen in hond[illegible]

Op de klachte bij kooplieden & Drapiers in Laakenen aan die van den Gerechte gedaan wegens het brouwen met Smeekolen welkers rook de Lakens op de Raamen en de blykens leer Schadelijk zijnde hebben die van den gerechte gehoord derselver [illegible] op den 15 Junij 1595 alle brouwers geinterdiceert het gebruyk der Smeekolen op een boete van 50 guldens actum den 27 January 1671 mij jegenwoordig F: Meerman

voorsien, en geduerigh onderhouden een bequaem water-schip, welcke water-schepen tweemael des Jaers, in de maenden van April ende October, by den Burgermeesteren en Schepenemeesteren sullen werden beschouwen.

Molen-werven op de Vest-wallen af te heynen.

ALle de Molen-werven ende Molens op deser Stede Vest-wallen ghestelt ofte noch te stellen, waer van de vleugels of wiecken laegh by der aerden ommegaen, sullen ronts-omme moeten werden afgeschoten, ende afgeheynt met eene doorluchtige heyninge, ter hooghte van tusschen de vier of vijf voeten, aen de buyten-zijde behoorlijck geregelt, ende met een opstaende glintinge of rachters bekleedt, ende daer inne ghemaeckt ofte gewacht bequame door-gangen met heckjens of deuren die van binnen sullen moeten werden gesloten, ende sulcx gemaeckt dat die van selfs altijdt toe-vallen, ende van kinderen niet konnen geopent werden, welcke deuren of hecken, door-gaens, soo wanneermen aen de voorsz. Molen niet op of aen en draeght, sullen moeten gesloten gehouden werden, op een boete van twintigh stuyvers, tot lasten van den Molenaer te verbeuren, soo dick ende menighmael de voorsz. hecken, of eene van de selfde, open of ongesloten werden bevonden, buyten die tijt dat aen de Molen wert op of af gedragen; ende werden (benevens de Substituyt-schouten die sulcx ampts-halven aenbevolen is) tot de opsichte ende bekeuringe van dien mede by desen geauthoriseert ende gelast, den Commandeur ende Lieutenanten van de Binnewacht, ende de respective Schrijvers ofte Telders aen de Molens, ende de Poortiers van de twee naest aen gelegen poorten. XXXVII.

Chin-

Chingelen noch VVallen niet te beſetten noch beleggen.

XXXVIII. NIemant en vermagh eenige ſtalingen te hebben, houden, maecken of beginnen aen of op deſer Stede Chingelen, Wallen of Bolwercken, in't hoogh noch in't laegh, noch op den barm, tee, voet, of in't hangen, ende de af-loopen van dien; van gelijcken en ſal oock niemant de voorſz. Chingelen, Wallen of Bolwercken, als voren, mogen beleggen, met eenigh hout, tacken, rijs, aerde, ſteen, poyn, ende diergelijcke beletſelen of verhinderingen, noch oock op de voorſz. Wallen, Chingelen of Bolwercken, te ſetten eenige ramen, ſtaecken of palen, ten zy met ſpeciael toelaten ende bewilligen van den Burgermeeſteren, ende dit al ende t'elckens op verbeurte, niet alleen van de voorſz. ſtalingen, hout, tacken, rijs, palen, ramen, ſtaecken, ende anderſints, alle 'twelck metter daet, tot deſer Stede behoef, ſal mogen werden wegh genomen, maer oock boven dien van t'elckens te verbeuren, een boeten van drie guldens, te verdeelen aen den Schout, aen deſer Stede, ende aen den aenbrenger, elcx een derde-part,

In ſulcken verſtande, dat het elck eenen gegront, ge-erft ende gelandt weſende, om ende aen deſer Stede Chingelgrachten vry ſtaet, opten Chingelen, mitſgaders opten tee, voet of barm van dien, zant, miſſen, poort-aerde, ende diergelijcke andere behoeften, dienende tot toemaeckinge ende verbeteringe van hare thuynen, gronden en landen, op te ſchieten, loſſen en te laden, mits 't ſchot binnen s'daeghs ſonnen-ſchijn, ten langſten binnen vier-en-twintigh uyren daer naer, weder geheel ende al wegh-nemende, of 't ſelve doende kruyen, brengen ofte dragen ter voorgenomen plaetſe, ſonder ſulcx doende tot eenige boete,

ver-

Ampl: 1667 16 July A: pag 67 geschreven Ordonnantie Van [illegible] van den gracht te [illegible] dan de [illegible] van eenige [illegible] [illegible] Raamen te beschadigen afgeleesen 5 aug: 1667 by g. van Hooghev[en]

verbeurte of bekeuringe te ſtaen, ten waer hy deſer Stede Chingel bevonden werden te naer ghekomen te zijn, ende aerde daer van gerooft te hebben, 'twelck ſtaen ſal tot arbitrale ſtraffe.

Geen Paerden, Varckens, &c. op de VVallen ofte Chingelen te ſenden.

NIemant ſal vermogen paerden, koeyen, kalveren, ſchapen, lammeren, varckens, op deſer Stede Wallen ofte Chingelen te drijven, jagen, ofte laten loopen, op de boete t'elckens van vier-en-twintigh ſtuyvers, te verbeuren op yeder der voorſz. beeſten, de welcke op de Wallen ofte Chingelen voorſz. bevonden ſullen werden, ten behoeve van die gene die de bekeuringe ſal doen, ende ten eynde de breuckige te beter ondervonden ende achterhaelt mogen werden, ſoo werden de wachten in de poorten deſer Stede mede gelaſt ende geauthoriſeert, omme de bekeuringe daer van te doen, ende, omme tot voldoeninge van de voorſz. boeten te gheraecken, de paerden ende andere beeſten, die ſy op de Wallen ofte Chingelen ſullen bevinden te loopen, aen te houden, ten minſten een der ſelver (indiender meerder van een perſoon bevonden mochte werden) ter tijt en wijlen toe, ſy van de voorſz. boeten ſullen zijn voldaen, ende ingevalle ſulcx binnen 'sdaeghs ſonnen-ſchijn niet en geſchiede, ſullen de aengehoude paerden ende beeſten des avonts brengen in't ſchut-hock, op deſer Stede Wallen ſtaende, waer uyt de ſelve niet en ſullen werden geloſt ofte gelaten, dan mits betalende, boven de voorſz. boete, voor elcken dagh dat de ſelve in't ſchut-hock ſullen hebben geſtaen, gelijcke boete van vier-en-twintigh ſtuyvers. XXXIX.

VVassende Hout niet te beschadigen.

XL. Niemant sal hem vervorderen eenige boomen, ofte andere wassende hout, staende op de publijcque plaetsen ende straten binnen dese Stadt, ende de Vrydomme van dien, 'tzy in de Doelens, op de Kerck-hoven, ende diergelijcke, nochte oock de boomen staende op deser Stede Chingelen, op de Treck-wegh, ofte andere publijcque wegen deser Stede, af te houwen, uyt te roeyen, te korten, ofte te besnoeyen, ofte eenighsins met hacken ende houwen te beschadigen, dan alvorens tot het af-snoeyen ende af-hacken voornoemt, van den Thesaurier extraordinaris deser Stede behoorlijck consent verkregen hebbende, op peyne dat de tegendoenders daer over by die van de Gerechte deser Stede arbitralijck gecorrigeert sullen werden, ende oock, naer de gelegentheyt van de moetwille ofte gewelt, die daer inne bevonden sal werden gepleecht te zijn, arbitralijck aen den lijve gestraft.

Ampl: 1666, 19 Julij A pag 21 gedruckt zynde Verboth van Boomen te schenden en Wormen te zoeken door die van de Gerecht den selven dato afgelesen bij G: van Hooghaven

Schepen onder Bruggens of in de Vest-grachten.

XLI. Men sal geen schepen leggen mogen onder eenige bruggens, dan by tijden van regen, ende alleenlijcken die met zout, koorn, hoy, of turf, geladen sullen zijn, mede en sal niemant eenige schuyten, schouwen, schepen, of eenigh vlot-hout by nacht, eñ naer 't sluyten van de boomen ende water-gaten, in de Vest-grachten of Chingel-slooten deser Stede mogen laten leggen, 't zy drijvende gemaert of gesloten, op verbeurte van ses gulden, ende dat boven dien den eygenaer arbitralijck gecorrigeert sal werden, naer gelegentheyt der saecken.

Chingel-

Chingel-slooten.

ALsoo de slooten, buyten om alle de Chingelen loopende, dese Stadt gheheel ende al in vrijen eygendomme zijn toekomende, ende dat over sulcx niemant daer toe of aen, eenigh recht of aenseggen en heeft, dat oock het rechtsghebiedt of de jurisdictie deser Stede ter plaetse daer dese Stadt geen buyten vrydomme heeft, met de buytenste kant van de voorsz. Chingel-slooten is eyndende, soo wert ten opsichte van de selve Chingel-slooten gekeurt, XLII.

Dat niemant de selve sal mogen te besetten of beletten, vernaeuwen, over-timmeren, toe-dammen, over-bruggen, over-quaeckelen, als met speciael believen ende toelatinge van die van de Gerechte in der tijt; maer is elck eenen ghehouden de voorsz. Chingel-slooten te laten in haer behoorlijcke wijte, rontsomme ende tot allen plaetsen, ter wijte van anderhalve roede, te weten, achthien gemeene voeten, en sulcx twee-en-twintigh voeten uyt de palen in de buyten-kant van de Chingelen geslagen, uytgheseyt buyten de Hooghwoerts-poort van den hoeck van der Chingel of, die aldaer om 't bolwerck loopt, tot 't huys te Brem toe, mitsgaders van de Koe-poorte af tot de kolck van deser Stede naecte sluys toe, tot welcke twee plaetsen deser Stede Chingel-slooten, de behoorlijcke wijte, hier voren verklaert, niet en hebben.

Ende sal elck een, die vergont wert een quaeckel over de Chingel-sloot te leggen, ghehouden zijn verly ende overgifte te doen voor Schepenen, ende daer by te bekennen dat hem geen recht van eygendomme toe en komt, in of tot de voorsz. Chingel-sloot, maer dat die in vollen, vryen, ende geheelen eygendomme is ende blijft aen deser Stede, ende dat hy sulcx 't gunt hem vergunt is, niet en heeft

noch en ghebruyckt dan met gedoogh van die van de Gerechte, ende dat 'tselve gebruyck hem t'allen tijden, ten believen van Burgermeesteren in der tijt, magh werden verboden ende weder-seyt, mit vertichtinge van alle verjaertheyt laps ende verloop van tijden.

Boomen aen de VVater-gaten ende Chingel-slooten niet te beschadigen.

XLIII. SOo wie gewelt doet aen eenige boomen, leggende in deser Stede Vest-grachten ofte Chingel-slooten, ofte aen de sloten daer mede de selve boomen gesloten zijn, sal daer over arbitralijcken gecorrigeert, ende oock naer de gelegentheyt der saecken, aen den lijve gestraft werden.

Strijcken van Zeylen, ende ordre op het in ende uyt-varen van de VVater-gaten deser Stede.

XLIV. GEene schippers ofte schuyte-voerders sullen met staende zeylen mogen varen verby de handen ofte strijckteyckens, respectivelijck buyten deser Stede, aen de wateren omtrent de water-boomen, gestelt ofte te stellen, maer ghehouden zijn haer zeylen te strijcken, ofte sprieten te laten loopen, en geensins vermogen tegens deser Stede boomen ofte palen aen te drijven, op eene boete van dertigh stuyvers. Sullen van ghelijcken alle de schepen ende schuyten, die by avont ende naer het sluyten van de boomen komen voor, ofte omtrent dese Stadt, gehouden zijn te blijven leggen aen de eene zijde van het water, ende dat in de lengte, d'een den anderen vervolgende, sulcx datter blijve een ruyme ende bequame door-tocht voor de schuyten of schepen van binnen komende aen de andere zijde van de wateren; ende sullen de schuyten en schepen uytkomende door de water-gaten, sonder eenigh beletsel eerst

laten uyt-ſchieten ende voor-by paſſeren, ende daer naer ende eerder niet, ordentelijcken, ende d'een den ander volgende, door de voorſz. boomen ſchieten, omme binnen deſe Stadt te varen, op peyne dat die genen die bevonden ſullen werden ter contrarie te doen, t'elckens verbeuren ſullen vier-en-twintigh ſtuyvers, die geexecuteert ſullen werden, ſoo by den Schout deſer Stede, ſijne Subſtituyten, als oock by de reſpective Schrijvers ende Poortiers van de voorſz. poorten, mitſgaders die van de Binne-wacht deſer Stede, die, by verder reſiſtentie van de ſchippers, gehouden zijn de ſelve in't executeuren deſer Keure ende ordre te aſſiſteren, met het aenhouden van het ſchip ofte ſchuyt van de tegendoenders; ende ſullen de ſelve ſchippers in ſulcken gevalle daer-en-boven arbitralijck geſtraft werden naer de gelegentheyt der ſaecken.

Deſer Stede Swaenen niet te ſtooren ofte te verjagen.

NIemant ſal hem vervorderen deſer Stede Swaenen, 'tzy te water ofte te lande, te ſlaen, te verjagen, te ſchieten, op hare neſten te ſtooren, ofte den ſelven hare eyeren ofte jongen te benemen, ofte yets diergelijcx te doen, daer door de voorſz. Swaenen beſchadight, ofte deſer Stede Swaen-drift geincommodeert ofte geintreſſeert werde, op peyne dat de gene, die bevonden ſullen werden ſulcx gedaen te hebben, daer over ſullen werden gemulcteert in vijftigh guldens, van veertigh grooten 'tſtuck, de voorſz. mulcte te verdeelen aen den Schout, ende den aenbrenger, elcx de helfte, ende boven dien te ſtaen tot arbitrale correctie van die van de Gerechte deſer Stede, ſulcx als naer de gelegentheyt der contraventie bevonden ſal werden te behooren. XLV.

Geen Huysen af te breecken of te laten vervallen.

XLVI. NIemant en sal eenighe huysen of getimmerten, aen de publijcque straten responderende, mogen af breecken of laten vervallen, daer door het aengesicht van de Stadt eenighsins soude werden ontçiert, op verbeurte van de gront tot Stadts behoef, omme tot timmeringe weder uytgegeven te werden; ende soo wie eenige huysen afbreeckt om daer weder op te timmeren, sal binnen 's jaers aldaer beter (ten minsten soo goeden ghebouw) weder stellen, als 't voorgaende gheweest is, op gelijcke verbeurte van de gront, mitsgaders van 't getimmerte op nieuws daer op gestelt, ten waer die van de Gerechte om merckelijcke redenen anders wilden toelaten.

Afgeschatte Af-gekeurde Huysen.

XLVII. INdien de Burgermeesters yemants huys of erve behoefden, om marcten, stegen, straten, hallen, of yets anders tot Stadts behoef, daer van te maecken, sullen de selve ten behoeve als voren, mogen aennemen, mits de beschadighde voldoende tot Schepenen schattinge.

Betimmeringe van ledige plaetsen.

XLVIII. ALle de gene, die binnen deser Stede eenighe ledige plaetsen of erven hebben, responderende of komende aen publijcque straten, 't zy daer eertijts huysen hebben opgestaen of geen, sullen gehouden wesen de selve plaetsen of erven tot vermaninge van Burgermeesteren, naer voorgaende resolutie van die van de Gerechte, behoorlijck te betimmeren, ofte sullen Burgermeesteren vermogen de selve erven aen yemant, versoeckende de selve te betimmeren, door Schepenen te doen aen-schatten, ofte andersins om betimmert te werden, te verkoopen, ende de kooppennin-

penningen daer van te laten komen in handen van den eygenaer, behoudelijck dat behoorlijck reguart sal werden genomen op al soodanige burgerlijcke dienstbaerheden ende servituyten, als de voorsz. eygenaers sullen willen bedingen tot gherijf van hun huysinge ende erve daer ter zijden of achter leggende.

VVoon-huysen in Schueren, Lootsen, of Stallingen niet te veranderen.

GEene persoonen sullen eenige woon-huysen aen s'Heeren straten staende, in schueren, lootsen, ofte stallingen, mogen veranderen, anders als met consent en volgens ordre van die van de Gerechte, en sullen alle schueren, lootsen en stallingen, 't zy sonder ofte met consent van die van de Gerechte, aen s'Heeren straten ghestelt, en onbewoonbaer zijnde, de voornoemde Gerechte 't selve goet vindende, in bequaeme woon-huysen moeten werden verandert, ofte sullen Burgermeesteren 't selve tot kosten van de ghebreeckige vermogen te doen doen. XLIX.

Scheyden van Huysen ende Betimmeren van de ledige Erven.

NIemant en sal van nu voortaen vermogen eenige huysen ofte gebouwen af te scheyden tot meerder affonderlijcke woon-plaetsen, yeder eenen vrijen ende byfonderen uyt-ganck hebbende, als de selve tegenwoordigh afgescheyden zijn, nochte oock op eenige erven eenige nieuwe woon-huysen ofte woon-huysjens te bouwen, om te verhueren, sonder al vorens daer van te hebben vertoont een chaerte ofte teyckeninge aen die van de Gerechte deser Stede, ende van de selve daer toe bekomen behoorlijck consent, op peyne van contrarie doende, naer ghelegentheyt

moeten worden gebragt, in houdende, wat geoordeelt word dat yder der respective huysluyden, waar op de spoedige bij sluytinge word gebragt, jaar lijks in huur waardig zoude zijn: Waarmede Eerentfeste wijse mannen Gods Haage den 28

heyt van de plaetse en timmeragie, arbitralijck te werden gecorrigeert.

Voorheenige Eerdiktate HH.^{e} bevelen wij UE. de besche geschreeven in den Feb: 1753 ter ordonn: van Gecom: (get) A V: Straten

Hout-koopen.

LI. NIemant sal de neeringe van hout-koopen binnen dese Stadt mogen beginnen noch doen, dan op de plaetse ofte gront van de neder-gheleyde walle aen de Heere-gracht, en sullen oock de huysen of lootsen aldaer ghestelt ofte te stellen, tot geene andere neeringen als tot het hout-koopen mogen werden ghebruyckt, alles op een peyne van ses guldens, t'elcken dage te verbeuren, des sullen in desen niet begrepen zijn die nu ter tijt de neeringe van't hout-koopen, op plaetse daer toe voor desen geordonneert ende toeghelaten actuelijcken zijn doende, in't ghebruyck van 't welcke sy aldaer tot hun leven of vertrecken toe sullen mogen blijven.

Rouwe-droogh-scheerders-Schaer-maeckerijen.

LII. NIemant sal voortaen het ambacht van droogh-scheerders-schaer-maecken binnen dese Stadt mogen doen noch oeffenen, dan aen de uyterste grachten ofte straten omtrent deser Stede Vest-wallen, op de verbeurte van vijftigh guldens, van veertigh grooten 'tstuck, ende correctie.

Verwerijen.

LIII. GEen zijde of fusteyn-verwerijen, plag-verwerijen, bleyckerijen, greyn-verwerijen, ende diergelijcke, merckelijcke veranderinge ende bedervinge in de wateren brengende, sullen van nu voortaen op andere plaetsen, dan daer de selve tegenwoordigh zijn, mogen werden begonst, geoeffent of ghedaen, dan met speciale toelatinge ende voorgaende bewilliginge van die van de Gerechte, omme

sulcx

ſulcx met goede kenniſſe te mogen voorſien, dat daer door de gemeene neeringe deſer Stede geenſins verhindert noch verkort, ende met eenen dat de particuliere luyden in hunne neeringen ſoo weynigh beſchadight werden als mogelijck is, ende dit al op peynen, dat de getimmerten, die hier tegens bevonden ſullen werden gemaeckt te zijn, naer dat daer inne eenige van de voorſz. verboden verwerijen ſullen zijn gedaen ende geoeffent, by den Schout deſer Stede metter daet ſullen werden afgebroocken, behoudende de ſtoffen ende materialen, als verbeurt t'ſijnen behoeve, ende dat de teghen-doenders boven dien arbitralijck ter beſcheydentheyt van die van de Gerechte ſullen werden geſtraft.

Zeem-touwerijen ende Volderijen.

MEn ſal van nu voortaen geen zeem-touwerijen of volderijen, op nieuws mogen beginnen noch opſtellen, LIV. dan naer voorgaende conſent van die van de Gerechte, en aen de uyterſte grachten deſer Stede, op de verbeurte van vijf-en-twintigh guldens ende correctie, en echter gehouden te zijn de voornoemde neeringen aldaer naer te laten, des ſullen de gene die de ſelve neeringen nu ter tijt tot andere plaetſen doen, in't gebruyck van dien mogen blijven, tot haer leven of vertrecken toe, ſonder langer.

Luyt-ruſtige Ambachten.

OMtrent de Kercken deſer Stede, de Academie of Univerſiteyt, te weten, de plaetſe of plaetſen daer publijcke LV. of openbare leſſen gedaen werden, gelijck mede omtrent eenige Collegien der Theologien, ofte oock de Triviale Schole deſer Stede, ſal niemant mogen doen eenige luytruſtige ofte ghebaer-maeckende ambachten, neeringen of hanteringen, daer door 't gehoor eenighſins wert verlet of verhindert, op pœne van gewaerſchouwt zijnde, en 't ſelve

 niet

niet naer-latende, arbitralijck te werden gecorrigeert, ende boven dien metter daet, van soodanighe ambachten, neeringen ende hanteringen hen te moeten onthouden, en houden die van de Gerechte de verklaringe aen haer, hoe verre de voornoemde ambachten, van de Kercken, ofte de voor-verhaelde publijcque huysen sullen moeten af blijven.

Plact ende Diep-meesteren.

LVI. SOo wie by die van de Gerechte ghestelt wert tot bevorderinge van eenige gemeene wercken, niet komende tot lasten deser Stede, 'tzy om steygers, straten, platen, gooten, of andersins, yets op nieuws te doen maecken, herstellen of verbeteren, ofte oock om wateren of grachten te doen dammen ofte diepen, ende wat diergelijcx meer soude mogen voor-vallen, sal den last hem opgeleyt moeten aennemen, volvoeren ende voltrecken, op verbeurte van twaelf guldens, ende evenwel gehouden te zijn; 'tgunt hem belast is, te voldoen ende ten eynde te brengen, ende 'twerck of de wercken afgedaen zijnde, sal staet of verklaringe vande kosten, die gedaen ende uyt-geleyt, of by hem af gesproocken sullen zijn, over ghelevert werden aen handen vande Schepene-meesteren, de welcke de ghedaen kosten setten ende ommeslaen sullen over de geene, die daer toe van outs gehouf-slaecht, ende sulcx daer inne gehouden zijn, indien den ouden houf-slaecht voor handen is, indien niet, over de gene de welcke daer toe met goet duncken ende verklaringe van die vande Gerechte, behooren te gelden, ende sal tegens den onwilligen, of vertreckenden betaelders, voorts gevaren werden, met gerede ende dadelijcke executie ende inne-winninge, volgens de keure, daer van het op-schrift is *om-gesette penningen:*

Of sullen de onwilligen byeen vande roedragers mogen doen manen ende sommeren omb etalinge, met waerschou-

wingе

winge dat die den Schout sullen werden over-gelevert om geexecuteert te werden, by wegen van uyt-legh, ende de selve onwillige sulcx oock overleveren moghen aenden Schout deser Stede, de welcke siende de maen-cedulle vanden roedrager, gehouden wert de penningen met de kosten, tot daer toe gedaen, uyt te leggen, ende nemende daer van quitantie, sal doubbelt of tweevoudig op den onwilligen, in der manieren voorsz. mogen verhalen ende inne winnen, in sulcken verstande dat indien den Schout eenige penningen, alsvooren, uyt-geleyt hebbende, by yemant geding of recht vorderinghe werde aengedaen oft gemoveert, waer het selve soude mogen zijn, dat de kosten die daer over vallen, ende hy vande onwillige niet en sal konnen bekomen, gedragen sullen werden tot laste deser Stede, den Schout gehouden blijvende 'tproces te vervolgen ende benaerstigen.

Ende sullen de voorsz. omme-gesette penningen mede voor alle schulden hebben recht van preferentie, al waert dat de selve schulden, voor date vande resolutie tot het maken vande voornoemde wercken gemaeckt, en selfs op de huysen ofte erven specialijck gehypothequieert mochten zijn.

Print-Inct.

NIemant en sal hem vervorderen binnen deser Stede, ofte de vryheyt van dien, te branden ofte stoocken inct om daer mede te printen of te drucken, ten zy op deser Chingelen of buyten dese Stadt, t'elcken op een boete van ses guldens, te verdeelen aen den Schout, de Stadt, ende aenden aenbrenger elck een derde paert. LVII.

Vlasch ende Heeckelsters.

GEene vlasch heeckelsters sullen haer ambacht, neeringe of hanteringe mogen doen, dan in hare voor-huysen LVIII.

komende aen eenighe van de gemeene ſtraten, of in hare keldenaren aldaer haer inganck hebbende ende lichten treckende, alles met open deuren ende veynſteren; ſullen van gelijcken tot genigen tijde by de kaerſſe, of ander brandende licht mogen wercken, ten ſy mede met open veynſteren, ende hebbende 'tbrandende licht in een beſlooten lantaerne, al en t'elcken op peyne van arbitralijcken te werden gecorrigeert, ende en ſullen geenſins elders mogen wercken, ende niet langer by Winter-tijden, 't welckmen verſtaet, in de maenden van October, November, December, Januarius, Februarius, Martius, dan 's morgens van ſes tot 's avonts ten acht uyren, ende by Somer-tijden (te weten inde vordere maenden) dan by ſonne-ſchijn, ſonder als dan eenige kaerſſen of ander brandende licht te mogen gebruycken, t'elcken op verbeurte (ſoo ſy anders of buyten den hier vooren beſcheyden tijt bevonden werden te wercken,) van thien guldens, ende boven dien arbitralijcken te werden gecorrigeert.

De voorſz. heeckelſters op haer werck ſittende, ſullen geen ſtooven met vuyr by haer moghen hebben, ten zy rontsomme dicht geſlooten, op de boete van drie guldens, in ſulcken verſtande dat die geboorde locht-gaten van ter zijden ſullen mogen hebben:

Sullen mede de voorſz. heeckelſters met geen brandende licht, 't zy kaerſſen of anderſins mogen gaen in haer keldenaren, kameren, ſchueren, lootſen, noch op haer ſolders of andere gelijcke plaetſen daer eenich vlaſch of werck leggende is, ten zy dragende 't ſelve licht in een beſloten lantaerne, op gelijcke boeten.

Sal mede niemandt binnen deſer Stede eenich ongheſwingelt vlaſch brengen, hebben, noch by hem houden, op verbeurte van't goet, ende arbitralijcken te werden gecorrigeert.

Scheep-

Scheep-maeckers ende Kuypers vuyren, ende pecken van Schuyten.

GEen ſcheep of ſchuyt-maeckers noch oock kuypers, en ſullen reſpectivelijck of elck in den ſijnen binnen noch buyten hare huyſen mogen pecken, teeren, plancken of tonnen vuyren, 'smorgens voor noch 's avonts naer 't luyden vande werck-klock, op verbeurte van drie guldens, ende correctie, in ſulcken verſtande nochtans dat de kuypers voor ende naer 't luyden van de werck-klock, binnen hare huyſen ſullen moghen vuyren in ſchoorſteenen, gemaeckt volgens de Keure deſer Stede, ende wijt ten minſten vijf roede voeten. LIX.

Ende ſullen oock de voorſz. ſcheep of ſchuyt-maeckers geen ſchepen of ſchuyten mogen pecken of teeren, dan op 't lant of binnen hare huyſen, op verbeurte van twintigh ſtuyvers.

Bus-poeder bergen.

NIemant ſal boven de thien ponden bus-poeders teſſens in ſijn huys mogen hebben, op verbeurte van vijf-en-twintig guldens, ende boven dien te ſtaen tot arbitrale ſtraffe; ende ſullen alle de gene die hem met de verkoopinge van dien generen, 't ſelve mogen bergen, ende in verſekertheyt brengen, in een vande Toorns deſer Stede aen de Veſten, diemen elck eenen des verſoeckende aenwijſen ſal, ende dat in een kaſſe, kiſte of houck, die ygelijck inde voorſz. Toorns t'ſijnen koſten ſal mogen doen maecken of af ſchieten ende ſluyten, ende ſal den knecht van de Artillerije (onder wiens bewaerniſſe de ſleutels der voorſz. Toornen, ſullen weſen ende blijven) yegelijck van de eygenaers t' allen tijt gerijven, omme tot ſoodanigh hun goet vry acces ende toegang te hebben, onder ſoodanigen redelijcken loon als hem by de Gerechte toegevoecht is of ſal werden. LX.

Hoy-keuren ende Hoy-bargen.

LXI. Niemant sal, tusschen het begin van den Hoy-bouw ende den eersten Decembris, eenigh hoy binnen dese Stadt moghen lossen of op-doen, ten zy hy alvorens 't selve hoy hebbe laten besien ende beschouwen door den gesworen Keur-meester van 't hoy, op een boete van drie guldens tot veertigh grooten 't stuck, te verbeuren op yder schip of wagen hoy, dat bevonden sal werden sonder de visite of beschouwinge van den gesworen Hoy-keurder alhier ter Stede binnen de voorsz. tijt opgedaen te werden of wesen.

Ampl: 1725 20 Maij A° pag: 177 is gedrukt [illegible] de [illegible] Renovatie & ampliatie deser keur door die van den Gerechte [illegible] [illegible] den selven date bij P: van Groenendijck

Ende sal den voorsz. Hoy-keurder, gheduerende den voorsz. Hoy-bouw, ten minsten om de twee dagen moeten gaen visiteren alle de hoy-bargen, hoy-solders ende hoy-schueren waer in of op eenigh hoy opgedaen is, om te ondersoecken of daer eenige pericule in 't hoy gelegen is, ende by aldien hy daer inne eenich pericul bevindt, sal, tot voortkominge van ongeluck van brandt die daer uyt te beduchten is, 't selfde hoy naer den oorbaer doen sticken, of, by aldien hy oordeelt 't selfde te veel te broeyen, oock uyt den hoy-bargh, schuer of solder doen vervoeren sulcx hy dienstich ende nodich sal achten, des sal hem elck een in 't sticken ende uytvoeren van 't hoy moeten gedragen naer het oordeel ende bevel van den gestelden ende gesworen Hoy-keurder, op peyne van arbitrale correctie van de voornoemde Gerechte, ende in-gevalle yemandt in ghebreecke mochte blijven op sijn bevel 't hoy dadelijcken te sticken of vervoeren, sal de voornoemde Hoy-keurder daer van op 't spoedichste kennisse moeten doen aen den Burgermeesteren, om by de selffde alsdan ordre te werden gestelt, dat onvermindert de voorsz. correctie, 't voorsz. hoy naer den oorbaer werde gestickt, of door ordre van de Substituyt Schouten vervoert buyten dese Stadt, tot kosten van de gebreeckigen of onwilligen.

Welcke

Welcke voorsz. Hoy-keurder voor de visite ende beschouwen van 't hoy, binnen den voorsz. gesetten tijt alhier op te doen, by desen tot belooninge wert toe gevoeght voor yder koe hoy drie stuyvers, van een schip hoy twee blancken, ende van yder wagen hoy eene stuyver, met last aen allen ende eenen yegelijcken mitsdesen gegeven om dienvolgens den voorsz. Hoy-keurder te beloonen.

Sullen voorts alle bargen 't alderhoochsten van der aerden maer opgevyselt mogen werden acht-en-twintigh roede voeten, ende de selve bargen ofte schelven, mitsgaders 't hoy of koorn daerinne leggende, in 't vierkant van boven tot beneden staen en leggen moeten, van alle andere bargen, omtrent ses roede voeten, ende van de huysen, daecken, scheyt-mueren of heyningen daer omtrent ofte rontsomme gelegen, drie voeten, ten waer de mueren aen 's Heren straten gelegen, ende thien roede voeten hoogh waren, dicht aen de welcke de hoy-bargen of schelven van dier zijde alleenlijck sullen mogen staen, gelijck die oock dicht aen de voorsz. scheyt-mueren of heyningen sullen mogen werden gestelt, by ghedoge van den eygenaer daer naest aen gelegen, naer sy daer van Schepenen brieven sullen hebben verleden, des en sullen gene bou-luyden bekeurt mogen werden, indien hare bargen, volgens dese Keure wel gestelt zijnde door 't inne-brengen van 't hoy bevonden werden gesegen of overgeweken, ende sulcx eenige andere bargen, huysen, daken, scheyt-mueren of heyningen te naer ghekomen te zijn, mits alsdan ghehouden wesende 't hoy aen de selve over-hangende zijde te sticken drie roede voeten hoogh boven 't dack, daer ende aen 't welck den bargh te na geweken is, des en sullen sy naderhant in sodanighe over geweken bargen geen hoy op nieuws mogen doen, voor ende al eer de bargen naer de voorsz. Keure weder gestelt ende gerecht sullen zijn, ende sal niemandt eenich hoy, ongedorst kooren of ruychte, setten of leggen

mogen

mogen in bargen, daer onder men gaen of beesten setten mach, ten ware die acht roede voeten hoogh vander aerden met plancken gesoldert waeren soo dicht datmen daer op raep-zaet soude konnen gieten ende bewaren, ende dat het hoy twee roede voeten hoogh afgesteken ware, t'elckens op de boete van drie guldens Sullen mede de bou-luyden die binnen deser Stede een bargh of bargen, met hoy, voer, of koorn hebben, moeten hebben en ghestadich onderhouden, voor elck bargh die sy hebben een zeyl van gelijcker groote, langte, ende diepte als de bonnen doen, ende vier brant-emmers, de welcke in haer voor-huysen sullen moeten hangen, ten eynde men 't selve zeyl by tijdt van brandt voor den bargh hangen, ende nat houden mach, om te dienen tot verhinderinge van brant ende voor soo veel doenlijck is den bargh daer voor te hoeden ende te bewaren, t' elcken op een boete van ses guldens.

Hoy, Riet, Ruychte op der straten.

LXII. NIemant vermag op der straten eenige mijten, clampen, of schelven-hoys, hey, riet of andere ruychte, te hebben of staende houden, op verbeurte van 't voorsz. riet, hoy, hey of ruychte, dat Burgermeesteren tot Stadts behoef met der daet sullen mogen doen wegh halen, ende boven dien arbitralijcken te werden gestraft.

Huysen bouwen ende decken.

LXIII. YEmant eenige huysen hebbende met houte gevelen of zijt-wegen, sal de selve afgebroocken hebbende om te vermaecken of vernieuwen, weder moeten doen maecken van steen ende kalck of tarasse, van ghelijcke sullen alle woon-huysen, schueren, lootsen, schotten, ende andere getimmerte groot of kleyn, hoogh of laegh, voorts aen gemaeckt moeten werden met gevelen of zijt-weghen van steen

Ampl: 1660 20 Feb: A: pag 9 geschreeven

dit schijnt te zijn eene vermenging alteratie & ampliatie op deeze keur waaronder staat gepubliceert den 20 feb: 1660 die het Ampliaties boeck van keuren op Schepenen kamer op pag 9 voortschrave, zonder dat er eenig blijk is bij welk collegio [illegible] gemaakt zijn [illegible] worden ook geene onderteekening van een Secretaris.

ſteen ende klack, of taraſſe ghemeſt, ende decken met leyen, pannen, tegelen of ander hart dack, al ende t'elckens, op verbeurte van thien guldens, ende dat den Schout boven dien 'twerck, tot koſten van den gebreeckigen doen afbreecken, ende als vooren vermaecken ſal.

Huyſen van Verwers, Conroijers, Brouwers, Mout-maeckers, Pot, Panne-backers en Brandewijn-branders, ende ordre op d'Eeſten.

ALle huyſen van verwers, conroyers, brouwers, mout-maeckers, pot ende panne-backers, zeep ende zout-ſieders, mitſgaders brandewijn-branders, daer ſy verwen, brouwen, eeſten hebben, backen, ſtoocken ofte zieden, moeten ſtaen tuſſchen twee ſteene gevelen, ende met hardt dack gedeckt zijn, op de verbeurte van twintigh guldens, jegens den Schout, ende thien duyſent ſteens, jegens de Stadt, diemen t'elcken veerthien dagen ſal inne halen, ſoo lange den gebreeckigen niet merckelijck in't werck en zijn omme hare huyſen deſen volgende te maecken. LXIV.

Ende ſal niemant van nu voortaen in eenige brouwerijen, mouterijen, gorterijen, ofte tot anderen plaetſen of neeringen, houten eeſten mogen gebruycken, t'elckens op de verbeurte van vijftigh guldens, ten behoeven van den Schout, de Stadt, ende den Aenbrenger, elck een derde-part, ende dat de Schout de ſelve houten eeſten ſal doen afbreecken tot koſten ende laſten van den eygenaer; ende ſullen die gene die de eeſten willen gebruycken, de ſelve gehouden zijn te leggen met yſere balcxkens ende yſere gaerden, ende wijders die te doen maecken naer d'ordre ende goet-vinden van deſer meeſters Timmerman ende Metſelaer, mitſgaders vande Roy-meeſters deſer Stede, dewelcke de voorſz. eeſten, al voorens daer inne gheſtoockt wert, ſul-

len gaen besichtigen, of de selve naer behooren ende buyten perijckel van brant of ongeluck gemaeckt zijn, op te boete van vijf-en-twintigh guldens.

Ovens ende Smissen.

LXV. ALle de back-ovens van broot-backers, koecke-backers, pastey-backers ofte taert-backers, suycker-backers, ende voorts alle andere ovens daer inne yets kan ghebacken ofte gebraden werden, moeten staen ende ghestelt werden in huysen, tusschen twee steene gevelen, onder hart dack, alleenlijck op de vloer, ofte beneden op der aerden, sonder de selve op solders ofte andere plaetsen te mogen stellen, ende sullen de mueren van de selve ovens, een voet in't vier-kant, boven de kruyn, opgaende ghemaeckt moeten zijn ofte werden, ende daer boven effen gevloert, ende de solder over de kruyn komende, oock ghemaeckt denninghs-gewijse; met verklaringe dat de back-ovens aen de gemeene zijdel-mueren ghestelt ofte noch te stellen, sullen moeten hebben vier duymen speelens rontom, ten ware de Stadts Timmerman ende Metselaer, mitsgaders de Roy-meesteren, oordeelden het selve sonder perijckel van brant, ende sonder na-deel van de naest-ghehuysden te konnen geschieden, die mede daer toe consent sullen dragen, ende sal een yegelijck in het stellen van back-ovens aen eygen mueren, hem mede naer de ordre van de voorsz. Stadts-Werck-luyden ende Roy-meesteren moeten ghedragen, t'elckens op de boete van vijf-en-twintigh guldens, van veertigh grooten 't stuck, te verbeuren.

Ende sullen van nu voortaen geene back-ovens, van eenige broot, koeck, pastey of suycker-backers, koper, tinne ofte loot-gieters, glase-schrijvens, gout-smeden, nochte eenige ketelen of fornoysen van brouwers, verwers, smeer-

bran-

branders, zeep ende zout-ſieders, ofte yemant anders, als mede geen ſmiſſen, mogen gemaeckt nochte begoſt werden te maecken, ten zy dat al voorens daer over gheroepen werden de Roy-meeſteren, gelijck mede in de ſelve het vyer niet en ſal mogen geſtoockt werden, voor ende al eer by hen luyden de nieuw ghemaeckte ovens ſullen zijn beſichtight, of de ſelve volgens deſe Keure ende haer-luyder bevel gemaeckt zijn, op gelijcke boete van vijf-en-twintigh guldens, by den tegendoenders die de ſelve ovens gebruycken ſullen, ende van ſes guldens, by den metſelaers ofte anderen die de ovens ſullen maecken, te verbeuren.

Ende wert den Deecken ende Hooft-mans van het Backers-Gilde alhier in der tijt, verboden eenige Backers tot het Backers-Gilde toe te laten, ten zy dat de ſelve al voorens hen-luyden by acte van de voorſz. Roy-meeſteren doen blijcken, dat hare ovens met kenniſſe als vooren volgens deſe Keure gemaeckt zijn.

Geen Ovens met Hey, Saegh-mollem of Doppen van Bock-weyt te ſtoocken.

NIemant vermagh eenige ovens met hey, ofte ſaegh-mollem, ofte doppen van boeck-weyt te ſtoocken, ofte te heeten, op de verbeurte, voor de eerſte reyſe, van twee guldens, voor de tweede reyſe, van vier guldens, ende meerder 't ſelve doende, arbitralijck te werden gecorrigeert, welcke boeten komen ſullen ten behoeve van de Subſtituyt-Schouten, ofte Knecht van 'tBackers-Gilde, die de bekeuringe doen ſal. LXVI.

Potte-backers, Platteel ende Tichel-backers Ovens.

LXVII. NIemant en ſal alhier ter Stede eenige pot, platteel ofte tichel-backerijen mogen op-ſtellen, als met voorgaende conſent van die van de Gerechte deſer Stede, ende tot ſoodanige plaetſe als de ſelve ſullen goet-vinden, op peyne van ſonder conſent het ſelve doende, arbitralijck te werden gecorrigeert, ende ſullen de metſelaers daer aen arbeydende, verbeuren yeder vijf-en-twintigh guldens.

Ende ſullen alle potte-backers ovens, niet anders mogen zijn, gehouden, ofte gebruyckt werden, als op de maniere, forme, ende ordre hier naervolgende, te weten, dat de binten die over de voorſz. ovens komen, ſoo hoogh ſullen moeten werden geleyt, datſe ſes voeten boven de kruynen van de ſelve ovens komen te leggen,

Sal mede geen turf, tacken, brant-hout, ofte diergelijcke, daer mede vyer kan geſtoockt werden, mogen werden gebraght ofte geleyt, boven ofte bezijden de potte-backers ovens, nochte op thien voeten naer voor van de ſelve ovens.

Op de ſolder, recht over de kruyn van de voorſz. ovens, ſal geen hout van anderen, om te droogen mogen gebraght ofte geleyt werden, maer ſullen de potte-backers gehouden zijn naer te komen de aenwijſinge van de Roy-meeſteren, waer ende op wat plaetſe het voorſz. hout om te droogen ſal mogen gheleyt werden.

Ende ſullen geene ſtijlen van hout tegens de voorſz. ovens aen mogen geſtelt werden, maer ſullen de ſelve ſtijlen

len een roede voet van de ovens af moeten werden gestelt, ende tusschen beyde met steen gewracht.

Ende sullen geene potte-backers, tichel ofte platteel-backers, consent van die van de Gerechte verkregen hebbende, haer ovens van nieuws mogen maecken nochte hermaecken, ten zy alvoorens daer over werden geroepen de Roy-meesters deser Stede, de welcke daer inne, ende oock in andere swarigheden haer bejegenende, voor eerst, sullen gebruycken het advijs van den Thesaurier extraordinaris, ende de saecke van gewichte zijnde, daer op versoecken de verklaringe ende resolutie van die van de Gerechte deser Stede; ende sullen de voorsz. Roy-meesters alleenlijck voor de eerste reyse, als de voorsz. ovens van nieuws ghemaeckt ofte hermaeckt werden, genieten hare ordinaris belooninge van twintigh stuyvers, van yeder oven.

Sullen mede geene Metselaers ofte Timmer-luyden de voorsz. potte-backers ovens, ofte het vorder gebouw, over ende omtrent de selve ovens, anders mogen ordonneren nochte maecken, als volgens het gene hier vooren, ende in desen wert gestatueert ende geordonneert, op de boete voor de eerste reyse, van thien guldens, de tweede reyse, twintigh guldens, ende voorts te staen tot arbitrale correctie van die van de Gerechte deser Stede:

Ende op dat 't gene voorsz. is des te beter onderhouden magh werden, ende oock die van de Gerechte deser Stede verseeckert mogen zijn, dat het selve niet en werde tegengegaen ofte overtreden, wert den Roy-meesters van dese Stadt in der tijt, op den eedt, daer mede sy aen de Stadt verbonden zijn, ghelast, datse vier-mael s' Jaers alle de potte-backers, platteel en tichel-backers ovens alhier sullen inspecteren ende toe-sien, of sy eenigh gebreck ofte perijckel daer inne, ofte oock overtredinge van de tegenwoordige

Keure bevinden, ende het ſelve bevindende, ſullen ſy de potte-backers, platteel en tichel-backers haer ovens, ende het vorder gebouw daer het gebreck vallen ſal, doen af-breecken, ende alles hermaecken deſen conform, of in reguart van platteel of tichel-backers ovens ſoodanigh ordonneren gheſtelt te werden, dat de ſelve buyten perijckel zijn, en dat binnen ſeeckeren tijt hun-luyden als dan voor te ſtellen, welcke voorſz. tijt overſtreecken zijnde, ſullen de voorſz. Roy-meeſters, ter plaetſen voornoemt, gaen naer-ſien, of het ghebreck aen de voorſz. ovens hermaeckt ende gebetert is, ende bevindende het ſelve als dan niet gedaen ende naerghekomen te zijn, ſullen den onwilligen ende ghebreeckigen overleveren aen die van de Gerechte deſer Stede, omme tegens den ſelven geprocedeert te werden naer behooren, 'tzy by verboth van neeringe voor ſeeckeren tijt, condemnatie van een gelt-boete, of anderſins, ende ſullen mede de voorſz. Roy-meeſters van de voorgaende inſpectien ende viſitatien, dieſe vier-mael s'Jaers doen, t'elckens geſamentlijck genieten, thien ſtuyvers van yder oven:

Ende ſullen daer-en-boven alle de gene die bevonden ſullen werden tegen deſe Keure ofte in eenigh poinct van dien, daer geene uytdruckelijcke boete by geſtelt is, ghedaen te hebben, verbeuren voor d'eerſte reyſe, vijf-en-twintigh guldens, te verdeelen volgens de Keuren deſer Stede, ende het ſelve meer-malen doende, daer-en-boven noch arbitralijck by die van de Gerechte deſer Stede gecorrigeert werden.

Schoorſteenen ende Kachels.

LXVIII. Amp: 1670, 27 Nov. MEn ſal geen vyer mogen leggen ofte ſtoocken dan in ſchoorſteenen, gemetſelt van ſteen ende kalck of taraſſe, ende uyt de daecken hoogh zijnde, drie voeten boven de

gedrukt p: 85
gedaan en ge kant bij Schout & Schepenen met advijs & goedvinden van Burgem.s Schijnt niet afgelesen of gepubliceert

de vorſt, of ſes roede voeten boven het zijdel-dack, daer ſy reſpective uyt gemetſelt zijn, ſonder dat in ofte aen eenige ſchoorſteenen door-komende houten, 't zy balcken, ribben, ofte anders, ſullen mogen werden bemetſelt.

Ende belangende de ſchoorſteenen die boven op eenige ſolders, kelders, ofte ghelijcke plaetſen, daer men onder magh gaen, zijn gemaeckt, de haert-ſteden van dien en ſullen op geen hout-werck mogen zijn over-vuyſtert, maer gemaeckt moeten zijn met wulfſelen van ſteen, kalck, of over-denningen, op yſere gaerden, ende ſulcx tot beſcheydentheyt ende verklaringe van de Roy-meeſteren, t'elckens op de boeten van thien guldens, ſoo by den verhuerders der huyſen, als by den huerders van dien, die de voorſz. ſchoorſteenen gebruycken, te verbeuren.

Ende ſal niemant eenige ſtooven of kachels, daer inne vyer gheſtoockt wert, 't zy beneden op de vloer, ofte boven op 't ſolder mogen ſtellen, ofte het ſelve doen doen, dan met voor-weten ende kenniſſe van de voorſz. Roy-meeſteren, ende ſullen de ſelve ghehouden zijn, naer het ſtellen van dien, de ſelve te gaen beſichtigen, of die volgens haer-luyden ordre, ende buyten perijckel van brant gheſtelt zijn, op ghelijcke boeten van thien guldens.

Ende ſullen de voorſz. Roy-meeſteren voor haren dienſt ende moeyten deſen aengaende te doen, tot laſte van de reſpective gehuyſden, ghenieten hare toegevoeghde ordinaris belooninge.

Ende ſullen van nu voortaen alle de Bon-meeſters in de reſpective bonnen deſer Stede, twee ende twee te ſamen, by gebeurte, elcx gehouden zijn t'elckens in de maent van September, geaſſiſteert met deſer Stede meeſters Timmer-

man

man ofte Metselaer, in hare bonnen omme te gaen, ende te visiteren of besichtigen de plaetsen daer de goede luyden vyeren, ende daer sy gebreck ofte overtredinge van de tegenwoordige Keure bevinden, sullen het selve by gheschrift stellen, ende leveren op't Raet-huys aen handen van Burgermeesteren, van wiens wegen 't selve sal werden gestelt in handen van de Schout deser Stede, omme tot hem te roepen de Gecommitteerde tot de opsichte van des Stadts-getimmerten, beneffens deser Stede Metselaer, ende de gelegentheyt te gaen besien, ende 't ghebreck door des Stadts Metselaer naer behooren te doen hermaecken ende verseeckeren, 'twelck gedaen zijnde, sal de selve Metselaer de onkosten daer over gevallen, by geschrifte stellen, ende de selve den eygenaer van 't huys, ofte de gene die des last heeft, ofte de opsicht van dien aen-bevolen is, vertoonen, ende door een bode met de roede daer van voldoeninge doen eysschen; ende sal by onwilligheyt, weygeringe ofte vertreck van betalinge, binnen acht dagen ten langhsten naer de maninge, de voorsz. Gecommitteerde tot d'oplichte van Stadts-ghetimmerten de ghedane kosten van deser Stede wegen verschieten, ende by parate executie weder doen innevorderen, volgende de Keure, daer van het opschrift is, *omgesette penningen*, daer op verhoogende ten behoeve van de Stadt den vierden penningh, en met dien verstande, dat daer van Stadts wegen drie wert verschooten, en vier sal werden genooten ende geinnet; ende sullen alle de voorsz. visitatien gheschieden tot kosten van de bonnen, de welcke de Bon-meesteren elck in den haren verschieten, ende brengen sullen op hare reeckeningen van het brandt-geweer van haren bonnen, alwaer hun hare vacatien sullen werden gheleden ter discretie van Schepenen deser Stede, die tot het hooren, opnemen, ende sluyten der respective bon-reeckeningen, sullen vaceren, naer de moeyte ende diensten die sy bevonden sullen werden elck in den sijnen ghedaen te hebben:

Ende

Ende by-al-dien de Bon-meesteren bevonden werden versuymigh ofte nalatigh te zijn, omme de voorsz. visitatien te doen, sullen de selve elcx uyt haer eygen beursen verbeuren, t'elcken reyse vier guldens, van veertigh grooten 'tstuck.

Schrijn-werckers, Ebben-hout-werckers ende Lijste-maeckers Haert-steden.

ALle Haert-steden, in de plaetsen daer de schrijn-werckers, lijste-maeckers ende ebben-hout-werckers hare winckels houden, sullen moeten werden ghemaeckt van goede ghebacken graeuwe hart-steen ofte klinckert, ten minsten seven of acht duymen boven de vloer ofte solderinge, in een houte raem, des men de binne-kant van de voornoemde raem, rontom tegens het afvallende vyer, sal moeten bemetselen, met een rije van endelinge graeuwe hart-steen ofte klinckert, ten minsten drie duymen hooger als de steenen haert, ende sulcx hoogh boven de gemeene vloer ofte solderinge, thien of elf duymen. LXIX.

Alle boven-kanten van de vuysters, zijnde houte backen, van binnen met steen bemetselt, staende op vier stijlen, sullen moeten zijn twaelf duymen hooger als de boven-kanten van de schaef-bancken, ende ten eynde het vyer uyt de selfde niet lichtelijck op de vloer kome te vallen, sal rontom de selfde moeten werden ghemaeckt een schermtjen van yser, koper, ofte loot, een hant-breet zijnde.

De ysere vyer-wagens, die de schrijn-werckers, lijste-maeckers ende ebben-hout-werckers ghebruycken, sullen moeten zijn groot, ten minsten vijfthien ende twintigh duymen, ende den bodem van de selve bemetselt, met een steene vloertje van estericken, ende diep, boven 't voor-

noemde vloertjen, vier duymen, ſtaende op voeten hoogh, ſes duymen beneden den bodem van de voornoemde vyer-wagens, alles op peyne van op yeder haert-ſtede, vuyſter ofte vyer-wagen, die bevonden ſal werden contrarie deſe Keure ghemaeckt te zijn, ende de voornoemde ſchrijn-werckers, lijſte-maeckers ende ebben-hout-werckers in hare werck-plaetſen te hebben, ofte te gebruycken, te verbeuren, voor d'eerſte reyſe, drie guldens, ende voor de tweede ende verdere reyſen, ſes guldens, ende naer gelegentheyt van ſaecken, met verboth van neeringe, ofte anderſins gecorrigeert te werden.

Ende werden by deſen tot de bekeuringe van de overtreders, boven den Schout ende ſijne Subſtituyten, geauthoriſeert de reſpective Bon-meeſters, Roy-treckers, ende de Deecken ende Hooftmans van't Schrijn-werckers-Gilde.

Kiſten ende Backen van de Lint-reeders, Swavel-huyſen van de Mande-maeckers ende Vaendoeck-reeders.

LXX. ALle de kiſten die de lintiers gebruycken om haer pors-plancken heet te maecken ende te droogen, ſullen moeten werden geſtelt onder op een ſteene vloer, en rontom bemetſelt met een halve ſteen, boven gedeckt met een kopere ofte yſere dexel, ten ware de ſelve op ſolders werden geſtelt, als wanneer onder de voornoemde ſteene vloer ſal gheleyt moeten werden, twee of drie duymen kleye, ter breette ende lengte van de voornoemde vloer.

De kaſſen van de voornoemde lintiers om gaeren en linten te droogen, ende de backen van de ſpigilje ofte koorde-werckers, de ſwavel-huyſen van de mande-maeckers, vaendoeck-reeders, daer inne ſy-luyden hare waeren ſwavelen,

velen, ſullen mede ghemaeckt werden op ſteene vloeren, ende op ſolders gheſtelt zijnde, met twee of drie duymen kleye, als vooren, onderleyt, rontom bemetſelt met een halve ſteen, boven op overwulft met een ſteene wulfſel, ofte met een denningh op yſere over-denningen, ende geſlooten met kopere ofte yſere deuren, ſonder dat daer aen eenigh hout ſal mogen komen, alles ter ordonnantie ende beſcheydentheyt van deſer Stede Roy-meeſteren.

Sal mede niemant eenige der voor-verhaelde inſtrumenten van nieuws mogen doen maecken, ofte daer inne vyer ſtoocken, ten zy de ſelve te voorens ſullen weſen beſichtight by de Roy-meeſters, op de verbeurte, in't reguart van den eygenaer, van een boete van drie guldens, ende van de timmer-luyden ende metſelaers, van een boete mede van drie guldens.

Ende ſullen de voornoemde Roy-meeſters tot belooninge voor de inſpectie ende viſitatie van yeder der voorverhaelde inſtrumenten, geſamentlijck genieten twintigh ſtuyvers: ende ghehouden zijn, Jaerlijcx de voornoemde inſtrumenten te inſpecteren, tot ſoodanige tijden als by de Keuren op de ſchoorſteenen wert geſeght, ofte hun by den Burgermeeſteren ſal werden ghelaſt.

Fornoyſen, Backen en Kiſten van de Smeer-ſmelters.

AEn de zijde van de fornoyſen van de ſmeer-ſmelters, LXXI.
daer het vyer gheſtoockt, ende in de welcke het ſmeer geſmolten wert, ſal geleyt werden een muertjen, ter hooghten,

ten, ten minſten van een ſteen, naer d'ordre ende het goetvinden van den Roy-meeſteren deſer Stede, omme daer mede voor te komen ende te beletten dat het ſmeer dat geſmolten wert, in het vyer daer neffens gelegen niet en kome te loopen.

Alle de vormen, kiſten ende backen, daer inne gekaerſt, ofte de kaerſſen gemaeckt werden, ſullen moeten gemaeckt zijn, alleen van koper, ſonder dat aen ofte omtrent de ſelve eenigh hout ſal mogen komen, alles op de boete, voor d'eerſte reyſe, van vijf-en-twintigh guldens, van veertigh grooten 'tſtuck, by de tegen-doenders te verbeuren, ende het ſelve meer-malen doende, daer-en-boven by die van de Gerechte deſer Stede arbitralijck gecorrigeert te werden.

Ende werden de Roy-meeſteren deſer Stede gelaſt, op den eedt daer mede ſy aen de Stadt verbonden zijn, de fornoyſen, vormen, kiſten ende backen, tot den ſmeer-ſmelters ofte kaers-maeckers binnen deſe Stadt, ende de vrydomme van dien, eens des Jaers, in de maent van September, te beſichtigen, ende te letten of de ſelve volgens de voorgaende ordre gemaeckt zijn ende gebruyckt werden, ende den genen die ſy-luyden bevinden de voorſz. ordre tegen te gaen, over te leveren aen die van de Gerechte deſer Stede, omme tegens den ſelven geprocedeert te werden naer behooren.

Ende ſullen de voorſz. Roy-meeſters van de voorſz. inſpectie ende viſitatie van yeder ſmeer-ſmelter ofte kaerſemaecker, t'elckens geſamentlijcken ghenieten twintigh ſtuyvers.

Geen

Geen toeback te drincken, daer men Turff, Hey, of Stroo op doet.

GEene turf-dragers of turf-tonders en tonsters, of andere persoonen, arbeydende aen turf, of eenigh hoy, hey, stroo, ofte andere licht-ontfonckende waren, sullen vermogen in het op-doen ofte arbeyden, omtrent de selve waeren, toeback te drincken, op een boete van drie gulden, ende, in Stadts-dienst zijnde, van haer diensten verlaten, ende in 't reguart van anderen, arbitralijck gecorrigeert te werden, ende werden boven de Substituyt-Schouten tot de bekeuringe van de overtreders deses geauthoriseert, den Opsiender van de turf-dragers, ende den Hoy-keurder. LXXII.

Bijten voor de Deuren.

SOo wie by tijden van vorst, als het ys soo sterck is datmen daer op gaen magh, smorgens vroegh ende 'savonts laet, niet gebijtet heeft, 'tzy voor, ter zijden, of achter sijn huys, daer hy 't selve schuldigh is te doen, verbeurt twaelf stuyvers. LXXIII.

Ordre op de lessinge van den Brant.

BY tijden van brant, (de welcke Godt genadighlijck verhoeden wil) alsser brant geroepen wert, sullen alle de Bodens met de roede, daer van in aller yl ende haest verwittigen ende op 't Raet-huys bescheyden die van de Gerechte, den Pensionaris, Secretaris, Griffier ende onder Secretaris deser Stede, ende de voornoemde Bodens, mitsgaders de Bodens met de bussche, ende hare noot-hulpen, 'tselfde gedaen hebbende, gehouden zijn te verschijnen op 't Raethuys voor de Burgermeesters-kamer. LXXIV.

Sullen insgelijcx de Hooft-mans, beneffens den Majoor-Wacht-meester van de Schutterije deser Stede, gehouden zijn in haer kamer te verschijnen, ende de Adjuncten van de Wacht-meester, voor de selfde kamer, om d'onbreeckende Hooft-mans te verwittigen, ende verders te doen 't gene hun belast sal werden.

Sullen insgelijcx t'allen tijden, soo wel by nacht als by dage, soo haest alsser brant geroepen wert, den Commandeur, Officieren, ende alle de Soldaten van de Binne-wacht, uytgeseyt die de wacht aen deser Stede poorten hebben, in haer Corps de garde, ofte wacht-plaetse, nevens het Raet-huys, verschijnen, om alsdan gebruyckt te werden omtrent de plaetsen van den brant, alles op peyne van cassatie.

Den Nacht-wachter, met de Trompetter op het Raet-huys-toorn, eenigen brant vernemende, sal met het blasen op de trompetten 't selve kenbaer maecken, ende naderhant, 'tzy hy ofte wel den Stadt-huys-bewaerder, ghehouden zijn de ordinaris werck-klock te luyden, sonder nochtans de selfde te kleppen, als met voorgaende ordre van de Gerechte.

Ende sullen den voornoemde Trompetter ofte Stadt-huys-bewaerder, niet meerder vermogen uyt te geven als de helfte van deser Stede brant-zeylen ofte emmers, op het Raet-huys berustende, dan met voorige ordere ende last van Burgermeesteren, Gerechte, ofte eenige van dien, die by tijde van brant op het Raet-huys wesen sullen.

Soo wanneer den noot van brant ofte andersins komt te vereysschen, dat de Schutterije met klocken-geslagh t'samen werde gheroepen, salmen kleppen de ghewoonlijcke werck-klock, ende sullen de voorsz. van de Schutterije gehouden zijn, als de voorsz. brant-klock geluyt wert, hen van

Vergaderinge van het Brant-gereetſchap, in den Brant gebruyckt.

NIemant ſal eenige brant-emmers, 'tzy geduerende ofte naer den brant, in het water ſmijten, de ſelve op viſſen, ofte in ſijn bewaringe nemen, ofte den Bon-meeſteren of yemant anders, de opſichte van de ſelve hebbende, t'huys brengen, op een boete van ſes guldens. LXXVIII.

Maer ſullen ſoo ras den brant gebluſt is, deſer Stede meeſters Timmerman ende Metſelaer geſamentlijcken ordere ſtellen, dat de brant-emmers, mitſgaders de verdere brant-gereetſchappen, by deſer Stede werck-luyden op-gegadert, en by Stadts-poyn-voerders opgeviſt, ende in de naeſte Kercke, ofte andere publijcque plaetſen van deſe Stadt, by een ghebraght, ende naderhant by yeder Bon ſijn eygen brant-gereetſchap ghehaelt, ende ter geordonneerde plaetſe gebraght werden.

Buyten-getimmerten.

NIemant ſal binnen de vijf hondert roeden, van den uytkant der Stads-veſt-grachten, ſo die nu zijn of naemaels ſullen mogen weſen, af te meten, eenigh getimmerte van huyſen, ſchueren, lootſen, molens, (uytgeſeyt die tot waterlooſinge ſullen mogen dienen) mogen hebben, timmeren of maecken, op verbeurte van hondert goude realen, ende 't werck metter daet te werden afgebroocken, te bekeeren d'een helft van de voorſz. pecuniele boete, ten behoeve van de Graeffelijcheyt, ende d'ander helfte met de materialen, ten behoeve van de Schout ofte Magiſtraet, d'executie gedaen hebbende, wel-verſtaende, dat elck eenen ſonder ver- LXXIX.

beuren, ende tot gerijf van sijne thuynen ende hoven, binnen de voorsz. limiten ghelegen, huyskens magh hebben ende maecken, omme daer in ter noot ende voor den regen te schuylen, wesende alleenlijcken van hout, met riet ofte stroo gedeckt, ende ten hooghsten maer twaelf roeden voeten langh, ses of seven breet, ende seven hoogh, in't vierkant, sonder andere: Sal van gelijcken niemant, binnen andere drie hondert roeden, t'eynden de voorsz. vijf hondert beginnende, eenige huysen ofte getimmerten, als vooren, niet als mogen hebben, maecken ofte repareren, dan alleenlijcken tot bouwerije ende lant-neeringe, ende dat met voorgaende believen ende toelatinge van die van de Gerechte, ende geensins binnen de voornoemde limiten, vermogen in de voornoemde huysen eenige andere als bouwneeringe te doen, ofte oock binnen de selve acht hondert roeden eenigerhande neeringe, oock geen warmoes-neeringe, noch oock eenige leveringe van eenigerhande warmoesvruchten ofte andere waren te doen, ofte directelijck ofte indirectelijck te doen doen, op gelijcke peynen, ende t'appliceren als boven, ten laetsten sal oock niemant eenige steen ofte kalck-ovens, van nieuws mogen maecken, noch metselen, noch sulcx doen doen, op duysent roeden naer den uyt-kant der voorsz. Vest-grachten, linie recht te meten, op de verbeurte van ses hondert guldens, d'een helfte tot profijt van de Graeffelijcheyt, d'ander helft van der Stede, ende ghehouden te zijn met het begonste werck op te houden, op de verbeurte van twaelf hondert guldens, te bekeeren als vooren.

Die aengaende de steen ovens van Monfoort Zijn de [illegible] [illegible] in Leyderdorp) Publ: boek C fol: 262 [illegible]

Ende ten eynde 'tgene voorsz. is, des te beter werde onderhouden, sullen Jaerlijcx in de maent van Meye of Junius die van de Gerechte door hare Gecommitteerdens doen naersien en besichtigen, of dese Keure niet en wert overtreden.

Lijm-siederijen.

NIemant en sal eenige lijm-siederijen, binnen noch buyten deser Stede, op acht hondert roeden naer den uyterſten kant van deser Stede Vest-grachten, linie recht te meten, mogen hebben noch gebruycken, dan met speciael consent van die van de Gerechte, op de verbeurte van hondert goude realen, ende 't werck metter daet te werden afgebroocken, te bekeeren d'een helft van de voorsz. pecuniele boeten, ten behoeve van de Graeffelijcheyt, ende d'ander helft, met de materialen, ten behoeve van de Schout ofte Magistraet, d'executie gedaen hebbende. LXXX.

Mis-stalen.

NIemant vermagh op nieuws te maecken eenige mis-stalen in de Heerlijckheden dese Stadt toebehoorende, als Oestgeest, Leyderdorp ende Soeterwoude, binnen de drie hondert roeden, te reeckenen van de Vest-grachten der voorsz. Stede, buyten-waerts, op peyne van thien guldens, welcke boeten, in gevolge van 't Octroy daer van zijnde, by den Schout deser Stede, van de contraventeurs ende gebreeckige, met parate executie ingevordert, ende de voorsz. verboden mis-stalen geweert sullen werden, gelijck mede alle questien ter saecke deses te vallen, voor Schepenen deser Stede sullen werden afgedaen, ende sullen alle mis-stalen, gelegen binnen de drie hondert roeden, ten vermane van Burgermeesters, moeten werden wegh ghedaen, op een boete, als vooren. LXXXI.

is gestaan, dat die geenen welke mist-stalen voor hare huylanden te stallen souden willen leggen daar toe jaarlijks aan de Stadt voor een recognitie sullen moeten betalen Dertig stuyvers zoo lang deselve sullen gebruyken op den 29 Dec: 1735.

Poorters ontfangen.

BUrgermeesteren en sullen geen onbekende luyden tot Poorteren ontfangen mogen, dan siende brieven van LXXXII.

 getuy-

getuygenisse haerder laetste woon-plaetse, beroerende haren handel ende wandel, of op mondelinge verklaringe van eenige bekende Burgeren of Inwoonderen; ende sullen alle Poorteren ontfangen op't Raet-huys, in't by-zijn ten minsten van twee Schepenen, ende eedt af nemen,

Dat sy den Lande van Hollandt, ende die met den selven vereenight sullen blijven, mitsgaders de Stadt Leyden, gehouw ende ghetrouw sullen zijn, de Staten van Hollandt, ende den Burgermeesteren der selver Stede, te sullen gehoorsaem wesen, de Rechten ende Privilegien van't gemeene Landt te sullen helpen houden ende stercken, naer haer vermogen ende beste wetenschap, ende indien sy vernemen dat by yemant met woorden ofte wercken yets gedaen, onderwonden, ofte beraetslaeght werde, dat tot naerdeel soude mogen strecken van de voorsz. Vereenighde Landen, ende namentlijck van den Lande ofte Steden van Hollandt, ofte eenige der selver, ende bysonder oock van dese Stadt, dat sy het selve, terstont ende sonder vertreck, aen Burgermeesteren te kennen sullen geven, en voorts al doen en laten't geen goede en getrouwe Poorters deser Stede behooren te doen ende te laten.

Ende sal elck eenen die tot het Poorter-recht ontfangen wert, borge setten vijf Jaren lanck aen een geduerende, sijn Poort-recht te houden, of ten behoeve van de Stadt, vijf guldens te betalen, welck Poort-recht met eenen oock verkrijgen sullen haer minder-jarige ende ongehuwelijckte kinderen, buyten dese Stede gewonnen zijnde, indien sy eenige hebben, ende anders geen, de welcke sullen hebben te compareren op't Raet-huys voor Burgermeesteren, vergeselschapt met hun Vader of Moeder, indien sy in't leven zijn, soo niet, met twee Burgeren of Poorteren van hun kennisse, de welcke voor Burgermeesters sullen getuygen ende verklaren, dat sy Kinderen zijn van soodanige een die 't Poorter-recht heeft verkregen, met vertoogh van der selver

ver acte van Poorterije, de welcke sulcx aen handen van Burgermeesteren, den gewoonlijcken eedt sullen doen, sonder nochtans eenigh Poorter-recht te betalen, daer van de selve acte sal werden verleent, die sy in tijden ende wijlen Burgermeesteren sullen hebben te vertoogen, ende daer op hun Poort-recht onvermindert sullen mogen genieten.

Poorters-neeringe doen.

DIe geen geboren, of in der manieren voorsz. aengenomen Poorter is, en sal alhier geen Poorters-neeringe of hanteringe mogen doen, op eene boete van thien guldens, t'elcken hy daer inne bevonden werde, ten waer sy van soodanige Steden waren, daer Poorters of Innewoonders van Leyden vryelijcken mogen wercken, sonder Poorter-recht gehouden te zijn te winnen, of eenige ongelden te geven. LXXXIII.

Poort-recht verliesen.

POorters houden over 't Jaer ende ses weecken haer principale woon-plaetse buyten Leyden, met haer Huysgesinde, sullen daer mede haer Poort-recht verliesen, ende ghehouden wesen 't recht van Exuwe te betalen, te weten, den thienden penningh van alle haer goet, alwaer 't oock dat sy alhier vyer ende licht hielden, ten waer sy nochtans in 's Gemeenen-Lants dienst waren, des sullen de innegeboren Poorters, soo haest sy weder binnen Leyden metter woon komen, stracx ende met der daet, haer Poort-recht weder verkrijgen, ende tot alle diensten verkiesbaer zijn, ghelijck sy voor haer vertrecken waren, ende nochtans 'tgunt sy t'Exuwe mochten hebben betaelt, niet weder mogen eysschen. LXXXIV.

Poorters by 't Gerecht ontboden.

LXXXV. WAt Poorters of oock Innewoonderen by Burgermeesteren of Schepenen ontboden zijnde, op correctie, niet en quamen, sullen arbitralijck gecorrigeert werden.

Schutterije ende Nacht-wachte.

LXXXVI.

Ampl: 1703 den 30 April pag: 181 geschreven gemaakt + bij die van den gerechte & affgelesen 3 maij 1703 P: van groenendijk

I.

Wacht van de Groote Vroetschap.

Den 22 Dec: 1662 zijn Schepenen ende Vroedschappen in dienst van het Burgermeester of Schepenen ampt geweest zijnde bij die van den gerechte geexcuseert van de nacht Wacht Reg: P.S. Q. fol: 319 & ibid den 7 Jan: 1663 insgelijks geexcuseert de veertigen en quartiermeester van het laatste quartier gecommitteert tot de Hoofdwacht

EErst sullen alle die van de Groote Vroetschappe, (uytghesеyt de Burgermeesters ende Schepenen-meesters, ende deser Stede Gecommitteerdens ter Dagh-vaert, in der tijt, mitsgaders die over de tsestigh Jaren zijn) by gebeurten, als sy de Nacht-wachten sullen hebben, s'avonts op der Wachten moeten wesen voor soodanige uyre alsmen eenen yegelijcken sal verwittigen, ende den geheelen nacht op der Wachte blijven, ende dit al achtervolgende de Rolle daer van onder de Roe-dragers deser Stede zijnde, de welcke ghehouden zijn, de voornoemde van de Groote Vroetschappe, daer van tijdelijcken te verwittigen, ten minsten vier-en-twintigh uyren te vooren, ende sullen de voorsz. Roe-dragers gehouden zijn, des anderen daeghs, naer het doen van de wete aen de Vroetschappe om te waecken, in haer huysken op het Raet-huys, aenteeckeninge te doen, aen wien sy de voorsz. weet sullen hebben gedaen, ende de voorsz. gedaen aenteeckeninge, in het voorsz. huysken, aen de muer te hangen, ten eynde de Adjuncten van de Wacht-meester des te beter mogen naersien, of de verwittighde Vroetschap of Vroetschappen hare Wacht waergenomen hebben; en soo wie binnen 't eerste quartier naer de uyre hem aengeseght, op 't Raet-huys niet en verschijnt, sal verbeuren ses stuyvers, ende geheel achterblijvende, twee guldens, welck geheel achter-blijven, mits-desen

desen oock verstaen wert, indien hy voor elf uyren in der nacht niet op der Wacht en ware; de voorsz. boeten te bekeeren ten behoeve ende profijte van den Armen, maer belangende de siecken, ende de gene die in haer eygen saecken van huys sullen wesen, deselve sullen aen handen van de Adjuncten by provisie namptiseren twee guldens, mits conditie dat als den Burgermeesteren van der selver noodige en behoorlijcke excuse sal zijn gebleecken, aen haer als dan dertigh stuyvers sal werden gerestitueert, ende so wie voor het ontslaen van de Wachte afgaet, sal verbeuren gelijcke boete van twee guldens, ten ware om nootwendige ende gewichtige redenen.

II.

OP der Wacht zijnde, sal de Overste van de Nachtwachte, 'tzy van de Vroetschappe, Hooftman, Lieutenant, Vendrich, Corporael, Adelborst, ofte andere daeraen-volgende Bevel-hebberen, ten overstaen van de vordere Bevel-hebberen, de Rotten, by lootinge, verdeelen, hoe sy vervolgens Wacht houden ende de Ronden doen sullen, 'tzy om der Wallen, ofte binnen der Stadt ende langs der Straten, oock in wat Poorten elck de Wacht hebben sal, ende sal in't vorder alle goede diensten doen, een Overste van de Wacht toestaende ende behoorende, ende sonderlinge op der Wacht blijven tot dat de Wacht-klock geluyt sal hebben. Lootinge van de Rotten.

III.

DE Adjuncten van den Wacht-meester sullen al ende elck van de Schutterije, soo wel gemeene Schutteren als Bevel-hebberen respectivelijck, vier-en-twintigh uyren te vooren van haer Wachten behoorlijcken verwittigen, op pæne, indien, mits 'tversuym eenige boeten werden verbeurt, dat de selve by den genen die 't versuymt heeft, ge- Insinuatie van de Wacht.

heel gedragen, ende dat die het verſuymt heeft boven dien by den Deecken ende Hooftmans geſtraft ſal werden naer exigentie der ſaecken.

IV.

Elck in perſoon te vvaecken.

ALle Schutteren geſont ende binnen deſer Stede weſende, zijn ghehouden ſelver ende in eygener perſoon ter Wacht te komen, ende 't ſelfde verſuymende, ſullen verbeuren, de Bevel-hebberen, voor de eerſte reyſe, twee guldens, ende de gemeene Schutteren, twintigh ſtuyvers, ende voor de tweede reyſe, de Bevel-hebberen drie guldens, en de gemeene Schutteren dertigh ſtuyvers, ende dan t'elcken reyſe drie guldens, ende dertigh ſtuyvers reſpective, ter tijt en wijle toe ſy hare Wachten weder behoorlijck in perſoon ſullen hebben waergenomen; welcke boetens by proviſie aen handen van de Adjuncten ſullen moeten werden genamptiſeert, ende by aldien ſy daer toe door de Adjuncten aengeſproocken ofte geſommeert zijnde, de ſelfde niet promptelijck en namptiſeren, ſoo werden de ſelve Adjuncten by deſen geauthoriſeert, den gebreeckigen, in achtervolgh van het vijfthiende artijckel van deſe Keure, te executeren, des ſullen alle Schutteren, de welcke het ſy ſieck, ofte buyten deſe Stadt zijnde, waer onder mits deſen oock begrepen werden de gene die van huys trecken, ende gins ende herwaerts reyſen, 't zy om haer koopmanſchappen ofte anders, komen te abſenteren, vermogen binnen veerthien dagen, naer dat ſy weder in de Stadt, ofte tot haer geſontheyt ghekomen zijn, te komen aen het Collegie van Deecken ende Hooftmans voornoemt, ende de ſelfde overleveren ſouffiſante blijcken ende beſcheyden, ofte ten minſten behoorlijcke verklaringe, dat ſy-luyden ten tijden van hare Nacht-wachten ſieck zijn geweeſt, ofte ten minſten een mijle verre buyten deſe Stadt, ende een van beyden ſouffiſantelijck ende ten genoegen van Deecken ende Hooftmans beweſen werdende, ſal haer-luyden

luyden werden gereſtitueert,'tgunt by haer boven de thien ſtuyvers genamptiſeert is; ende de voorſz. veerthien dagen overſtreecken zijnde, ſal daer naer niemant werden toeghelaten, omme de redenen ende oorſaecken ſijnder afweſen te mogen allegueren, maer daer van zijn ende blijven verſteecken.

Ende ſullen de voorſz. Adjuncten van de Wacht-meeſter, gehouden zijn van alle de voornoemde boeten, als mede van andere breucken ende boeten, uyt ſaecke deſer Keure vallende, mitſgaders overſchietende thien ſtuyvers, pertinente aenteyckeninge te doen, met verklaringe op wat dagen ende uyt wat oorſaecken die ontfangen ende verbeurt zijn, ende daer van alle veerthien dagen, op de ordinariſe vergaderinge van Deecken ende Hooftmans, reeckeninge doen, ende aen de ſelve leveren al 't gene in de acht dagen daer te vooren, onder hen gebraght is, ofte verbeurt ſal zijn, ende ſullen de boetens van het afweſen ende de overſchietende thien ſtuyvers, by de ſelve bewaert werden, ende eens om 't vierendeel-jaers, of om de ſes maenden, of langer, ter diſcretie van de Hooftmans, ten behoeve van 't Vaendel, daer onder de afweſende ſtaet, verſtreckt, ende onder de ſelve verdeelt werden, hooft voor hooft.

Sonder datmen yemant buyten deſer Stede reyſende, verſtaet uyt de Schutterije te ontſlaen, of andere in haer plaets te ſtellen, voor ende al-eer gebleecken ſal zijn, dat ſy yewers vaſte woon-plaetſe ſullen hebben genomen.

Ende by ſoo verre de Hooftmans, Bevel-hebberen, Quartier-meeſteren ende gemeene Rots-geſellen, mitſgaders de Wacht-meeſter, ofte ſijne Adjuncten, bevonden mochte werden met eenige perſoonen geconniveert, ofte ooghluyckinge ghedaen te hebben, ſal elck van hen in gelijcke boeten oock komen te vervallen; ende en ſal voortaen niemant in eens anders plaetſe mogen waecken.

 V. Alle

V.

Tijt om op ter Wacht te komen.

ALle die van de Schutterije, wiens Wacht het ſal weſen, zijn gehouden des avonts voor ſoodanige uyre, alſmen elck eenen ſal doen verwittigen, op de groote Paerſſe van het Raet-huys te weſen, op peyne van te laet komende, te verbeuren twee ſtuyvers, te betalen voor en al-eer de te laet-komende van de Wachte ſullen ſcheyden, op peyne van te verbeuren thien ſtuyvers daer-en-bovens, en ſullen de voornoemde Schutteren moeten zijn voorſien, beneffens haer zijt-geweer, van ſoodanigh hals-geweer, daer op ſy van Deeckens ende Hooftmans van de Schutterije geſtelt zijn, wel-verſtaende, dat de Schutteren, boven haer zijt-geweer, ſullen moeten zijn voorſien, de gene die op muſquetten gheſtelt zijn, van een goet muſquet, een pont boſkruyt, voorts ten minſten acht looden, ende drie ellen lonten; die op piecken geſtelt zijn, van een pieck, lanck ten minſten acht voeten, op een boete van twaelf ſtuyvers, ende ſullen alle Schutters ghehouden zijn haer geweer, te weten de muſquettiers haer muſquetten, bandeliers en lonten, ende de pieckeniers hare piecken, te leggen, ter plaetſe, daer toe op ter Wachte gedeſtineert, ende nieuwers anders, op de boete van twaelf ſtuyvers, ende wert allen den Schutteren by deſen wel ſcharpelijcken verboden, malkanders geweer van de voorſz. plaetſe te nemen, veel min te beſchadigen, op peyne van daer over by den Deecken ende Hooftmans voornoemt, te werden geboetet, naer exigentie van het exces daer inne begaen; ende werden de Wacht-meeſter, ende deſſelfs Adjuncten, by deſen geauthoriſeert, dat ſy, niet-tegen-ſtaende de viſitatien van het geweer op de monſteringe gedaen, echter naderhant noch vermogen ſullen het geweer, ter voorſz. gedeſtineerde plaetſe, naerder te viſiteren, ende te beſien of een yeder een, achtervolgens de Ordonnantie, met behoorlijck geweer ter Wacht verſchenen is, ende ſullen die gene de welcke bevonden werden, het

Behoorlijck gevvapent.

het zy op de monsteringe of op de naer-visitatie, met quaet of onbehoorlijck geweer boven ter Wachte ghekomen te zijn, moeten betalen, de somme van twaelf stuyvers, ten behoeve van den Armen.

VI.

OP ter Wacht wesende, sal yeder ghehouden zijn die van de Gerechte, of van de Vroetschappe, mitsgaders oock den Hooftmans, Lieutenanten, Vendrichs, Wacht-meesteren, Corporaels, Quartier-meesteren, Adelborsten ende Rot-meesteren, elck in den sijnen, behoorlijck ende goetwillighlijck te gehoorsamen, soo wel in't doen van de Ronden, 't zy om de Wallen, ofte langhs de Straten in de Stadt, op ter Schilt-wachte te staen, als in andere saecken, de Wacht ende bewaernisse deser Stede aengaende, ende den noot des tijts vereysschende, op soodanige pænen, als Deecken ende Hooftmans in der tijt, naer ghelegentheyt der saecken, bevinden sullen te behooren. De Overste te gehoorsamen.

Ende sullen op't Raet-huys, als Oversten van de Wacht, geboth ofte commandement hebben respectivelijck, de Vroetschappe, ofte eerste Bevel-hebber van de Schutterije, diens Wacht het wesen sal, ofte by absentie van de selve, de naeste daer aen, ende soo vervolgens; ende soo veel den Hooftmans aengaet, sal elck Hooftman boven sijne Wacht, op het eerste Quartier, noch soo lange sijn Vaendel waeckt, ofte ten minsten twee verscheyden reysen ende nachten, dat sijn Vaendel waeckt, gehouden wesen selfs ende in eygener persoon, des avonts op't Raet-huys te komen, omme op de ordre ende 't beleyt van de Wacht behoorlijcke toesicht te nemen, ende voornamentlijcken te letten op die genen die achterblijven, ende hen van der Wacht afhouden souden mogen, die selve aen te teyckenen, ofte sulcx te doen doen, ende de executie van de boeten te benaerstigen, ende doen benaerstigen, ende Hooftmans Wacht.

de Wacht alomme wel bestelt ende versorcht wesende, ende de uyre ofte tijt dat elck van de Schutterije op ter Wachte moeten zijn, gheheel ende al verloopen, ende de eerste Ronde afgegaen zijnde, sal de Hooftman als het sijne vaste Wacht op het eerste Quartier niet is, mogen t'huys gaen, ende dit al op de boeten van twee guldens, ten behoeve van den Armen, des mitsdesen ter discretie van den Hooftmans wert gelaten, omme altemets, als sy sulcx goet sullen achten, by nachte een Ronde te doen, ende sulcx doende, op alle Wachten op ende toesicht te nemen; ten laetsten, sullen alle Oversten van de Nacht-wachten ofte Bevel-hebberen, wiens Ampt ende Officie is, 't zy op't Raet-huys, ofte in der Poorten deser Stede, (soo wanneer den noot sulcx vereyscht) daer hen de Wacht bevolen ende toe-vertrouwt is, behoorlijcken op de Wachten te letten, toe te sien wie uyt ofte in komt, dat de Stadt in't generael, noch yemant anders in't particulier, niet en werde beschadight, dat een yegelijck van de Wacht sijn Officie doet, ende dat alle onbehoorlijckheden mogen werden verhoedt ende vermijt, voor soo veel mogelijck is sorge te dragen, dat op ter Wachte niet overdadigh en worde gedroncken, immers geen wijn gebroght, mitsgaders gantsch geen bier voor thien uyren, ende sulcx niet voor dat de Wacht beset sal zijn, ofte naer elf uyren in der nacht, ende geensins in eenige vierendeelen, half-vierendeelen, ofte andere vaetjens, 't zy groot ofte kleyn, maer alleen in kannen, welcke kannen by de Hooft-wacht sullen moeten werden gevisiteert, of de selve niet te groot en zijn, alles op de verbeurte van de voornoemde vaetjens, ende de groote kannen, ende het bier, 't welck aen de Binne-wachters gegeven sal werden, ende eene boete van ses guldens, soo by den Schutteren, die of eenigen wijn of bier, voor ofte naer de voor-geroerde uyren, sullen hebben boven gebraght, als by den Oversten daer van kennisse hebbende, te verbeuren, eñ dat daer-en-boven den Oversten noch van de overdaet
ende

ende onbehoorlijckheyt, die door dronckenſchap op der Wachte ſoude mogen werden gepleecht, gehouden ſal zijn te verantwoorden voor die van de Gerechte, ende ſulcx, ter diſcretie ende beſcheydentheyt van de ſelve, naer gelegentheyt van der ſaecken, werden geſtraft, mits welcken oock verklaert ende geordonneert wert, dat de Rot-meeſters ghehouden ſullen zijn aen de Wacht-meeſter, of ſijne Adjuncten, die op haer gebeurte ſullen komen te waecken, voor het afgaen van de Wachte kenniſſe te doen van de moetwilligheden ofte inſolentien, die op der Wacht ſullen komen te gheſchieden, ende ſullen den Wacht-meeſter ende deſſelfs Adjuncten, onder haer eedt gehouden zijn ſcharpelijck, op 'tgunt voorſz. is, te letten, ende voorts alle goede toeſicht te nemen dat de Wachten behoorlijcken ghedaen, ende de tegenwoordige Ordonnantie by den Schutteren in alles werde naergekomen, alle overtredingen ende tegenkompſten, ſonder eenige ooghluyckinge, aen de Hooftmans bekent te maecken.

VII.

DE Wacht-meeſter ſal terſtont naer 't verloop van de tijt, dat elck, als boven, op der Wacht moet zijn, ghehouden weſen de deure van de Paerſſe te ſluyten, ende ſulcx door een van ſijne Adjuncten, de Schutteren die behooren te waecken, doen opleſen, ende de preſenten laten doorpaſſeren, mitſgaders oock letten ende beſien of yegelijck oock komt met het geweer daer op hy is geſtelt, ende de abſenten, door een van de Adjuncten, op een bladt papiers doen aenteyckenen, wel-verſtaende, dat ſoo wanneer de lootinge van de Ronde gedaen ſal zijn, de Adjuncten, de abſenten van yeder Ronde apart ſullen aenteyckenen, ende dat als den Wacht-meeſter ſelfs den geheelen nacht op ſijn beurte ſal komen te waecken, dat hy het voorſz. bladt papiers, daer op de abſente Schutteren, by een van de Adjuncten ſullen geteyckent zijn, van de ſelve ſal overnemen, ende

Opleſen van de Schutteren.

ende daer op mede ſelfs teyckenen de gene die te laet ter Wachte komen, ende ſullen alle Schutteren van de eerſte Ronde, naer het af ſenden van de ſelve, boven komende, met de volgende Ronde afgeſonden werden, ghelijck den voornoemde Wacht-meeſter inſgelijcx aenteyckenen ſal, die op't doen van de Ronde te lange uyt blijven, ofte in't doen van de Ronde, haer in herbergen ofte andere huyſen begeven hebben, ofte oock van de Ronde geheelijck achtergebleven ſullen zijn, ende daer van des anderen daeghs een dubbelt ofte copije leveren aen een van de voorſz. Adjuncten, ende het principael van dien, aen de Hooftman, wiens Vaendel, ofte een gedeelte van dien, als dan ſal hebben ghewaeckt, maer ſoo wanneer het de gebeurte ſal zijn van een van de Adjuncten, den geheelen nacht te waecken, ſal de voorſz. Adjunct, naer de gedane opleſinge der Schutteren op der Wachte zijnde, de abſenten van de Wachte, by hem aengeteyckent, op een bladt papiers overleveren aen de Overſte van de Wachte, de welcke daer naer op het ſelve bladt ſal aenteyckenen de gene die te laet op ter Wachte komen, ende op de aengevinge van den Adjunct; den Schutteren die bevonden ſullen werden in't doen van de Ronde, te lange uytgebleven, ofte oock geheel achtergebleven te zijn, ende ſal omme het ſelve des te beter te ondervinden, des morgens voor het afgaen van de Wachte, door den Wacht-meeſter ofte ſijne Adjunct, wiens gebeurt het is te waecken, de opleſinge der Schutteren mede gedaen werden, ende als dan de aenteyckeninge der abſente Schutteren, in voegen voorſz., mede gheſchieden, des ſal den voorſz. Overſte van de Wachte, op het afſcheyden van de ſelve Wachte, het voorſz. bladt by hem ondergeteyckent, overleveren aen den Adjunct die als dan de Wacht ſal hebben gehadt, de welcke ſelfs in perſoon, s'daeghs daeraen-volgende, voor den ondergangh van de Sonne, het voorſz. bladt, ende oock de memorie, of het dubbelt van de aenteyckeninge, by den Wacht-meeſter op ſijn gebeurtige

Wachte gedaen, ſal overleveren aen den Hooftman, wiens Vaendel, ofte een gedeelte van dien, dien ſelven nacht de Wacht ſal hebben gehadt.

Ende dien onvermindert, ſullen de voorſz. Wachtmeeſter ende ſijne Adjuncten, elcx op haer gebeurte waeckende, in haer ſchrijf-tafel aenteyckeninge doen van alle verdere ſaecken, die op de Wachten ſtrijdende tegens deſe Keure, ofte anders correctie ofte ſtraffe meriterende, ſullen komen voor te vallen, ſonder yemant daer inne te verſchoonen, ofte yets te verbergen; ende ſullen alle de præſenten, niemant uytgeſondert, dan de Capiteyn van de Nacht-wacht, met ſijn Lieutenant ende Quartier-meeſters, terſtont naer dat ſy opgeroepen zijn, ghehouden weſen onweygerlijck te paſſeren, tuſſchen de voorſz. Capiteyn van de Nacht-wacht, ſijnen Lieutenant ende Quartier-meeſters, t'elcken op een boete van ſes ſtuyvers, ten behoeve van den Armen, die ſtracx ſullen moeten werden betaelt, ende in de bos gheworpen, op dubbelde boeten, indien ſy daer toe onwilligh waren.

VIII.

DE Capiteyn van de Nacht-wacht ſal de ſleutelen bewaren, ende de Bevel-hebberen van de Schutterije ſullen gehouden weſen de Rot-geſellen, op de geloote uyre ende beurte af te ſchicken, ende weder inne te laten komen, met verklaringe dat de voorſz. af-ſchickinge ende inne-latinge ſal gheſchieden door den Wacht-meeſter ofte ſijne Adjuncten, elcx op hare gebeurtige Wacht, met kenniſſe ende ordre van den Overſte van de Wacht als voren, mits dat de Rot-meeſters, wiens Rot-geſellens beurte het is af te gaen, de ſelve Rot-geſellen ſullen verwittigen eñ wacker maecken, ende ſullen de Rot-meeſters van de Ronde langhs de Veſten zijn bevrijt ende ontlaſt, maer Binnen-ronden, diemen met heele Rotten doet, ſullen de Rot-meeſters mede Ronden af te ſenden.

 gehou-

gehouden zijn te doen, mitsgaders een Adelborst, Wacht-meester, ofte een van de Adjuncten, alles ten ware de Overste van de Nacht-wacht, om merckelijcke redenen anders ordonneerde, ende sal de voornoemde Binnen-ronde gehouden zijn aen te spreecken aen de Corps de garde, staende aen de Maeren-poort, ende ten Zuyden van 't Waert-bon, genaemt het Houte-wambais, ende wert den Wacht-meester belast te ondersoecken, of de voornoemde aenspraecke aen de respective Corps de garde sal zijn gedaen.

IX.

Ghetal der persoonen de Ronden doende.

OM alle bedrogh te verhoeden, en sullen geene Ronden ghedaen werden om der Wallen, dan van twee, ten hooghsten van drie persoonen, de welcke niet aen de Vesten en sullen mogen komen, dan ter plaetse daer een Schaer-wacht is, op soodanige boeten als Deecken ende Hooftmans arbitreren sullen, ende niet af mogen gaen, dan aldaer sy op gekomen zijn, op een boete van twintigh stuyvers, ten behoeve van 't Rot, dat de bekeuringe doet, of 't gebreck tot kennisse brenght.

Ende om 't selve te ondervinden, sullen de gene die aen de Poorten de wachte hebben, neerstigh opsicht nemen, of sy t'elcken uyre, naer men de Ronde sal af senden, de Ronden sullen hebben vernomen, ende de selve niet vernemende, sullen daer van, ende van de tijt ende uyre dat sy de selve sullen hebben gemist, den Quartier-meester, door haren Oversten, verwittigen, ten eynde de voorsz. boeten mogen werden geinnet:

Maer belangende de gene die de Binnen-ronden doen, de selve sullen t'samen gaen in soodanigen getale, ende langhs sulcke straten, als 't den Overste van de Wacht goetduncken ende hen bevelen sal, alles nochtans conform, 't gene in de voorgaende Artijckelen is verhaelt.

Ende

Ende indien die van de Wachte, de Ronde doende, binnen twee uyren, naer sy-luyden sullen zijn afgegaen, niet weder op 't Raet-huys en komen, sal elck van hen verbeuren drie guldens, ende soo meenige uyre sy daer naer sullen af blijven, t'elcken twintigh stuyvers verhoogende, ten profijte van den Armen, ofte andersins, als by 't Collegie van Deecken ende Hooftmans sal werden verstaen.

Te langh uyt blijven van de Ronden.

Maer soo wie in't doen van de Ronde, bestaen sal in Herbergen, Bruyloften, ofte eenige andere huysen te gaen, of aldaer 't zy binnens-huys ofte voor de deur te drincken, sal boeten dertigh stuyvers; die afgegaen zijnde om de Ronde te doen, geheelijcken sullen achter-blijven, (noot-saecken ten verklaren van Deecken ende Hooftmans in alles uytgesondert) sullen boven de voorsz. boete oock arbitralijcken ende naer het uyteysschen van de saecke, by Deecken ende Hooftmans werden gestraft.

In geen huysen te gaen.

X.

INdien ter plaetse daer geordonneert is, ofte sal werden Schilt-wacht uyt te stellen, tot eeniger tijt bevonden werden geen Schilt-wacht uyt te staen, 't zy door versuym van de Rot-meester, ofte andere Bevel-hebberen, des last hebbende, ofte van de Schutter, wiens gebeurt het is de Schilt-wacht waer te nemen, de selve sullen verbeuren twee guldens, ten behoeve van de Ronde ofte den Wacht-meester, de faulte bevindende ende de bekeuringe doende, boven arbitrale straffe van Deecken ende Hooftmans.

Versuym van Schilt-wacht uyt te stellen.

XI.

NIemant sal hem vervorderen met roers, musquetten, pistolen, ofte andere te schieten des avonts naer 'tluyden van de Poort-klock, ende des morgens voor het luyden van de Wacht-klock, ende sullen de Schutteren de Wacht gehadt hebbende, niet vermogen hare musquetten te lossen

Naer't besetten van de Wacht niet te schieten.

voor dat de Werck-klock sal hebben geluyt, t'elcken op een boete van drie guldens, op de bekeuringe van alle ende elck van de Burgeren ende Inwoonderen, ten behoeve van de gene die de bekeuringe doet, ende t'executeren by de Adjuncten van de Wacht-meester van de Schutterije, ende dat elck Contraventeur boven dien arbitralijcken sal werden gecorrigeert, ende dit al, ten waer den voorvallenden noot eyschte by nachte ende ontijden geschooten te werden, in welcken gevalle de Schutters ende andere persoonen op ter Wachten zijnde, sich sullen hebben te gedragen ten gebode ende ter gehoorsaemheyt van de Capiteyn van de Nacht-wacht.

De Rot-meesters ende Corporaels die de Wachte in de Poorten hebben, sullen gehouden zijn de Wacht-meester, de Ronde doende, 't Woort te geven, gelijck oock de gene die de Ronde doen, ontmoetende op ter Wallen den Wacht-meester, hem van gelijcken ghehouden sullen zijn 't Woort te geven, ende by aldien sy 't selve niet en wilden doen, seggende sijn persoon haer niet bekent te wesen, soo sullen sy gehouden zijn met hem wederom te gaen ter naester Wachte van daer sy ghekomen zijn, ende hem aldaer 't Woort te geven op arbitrale correctie.

XII.

Tijdt om van de Wacht te gaen.

DIe van de Wacht en sullen van't Raet-huys, of van soodanige andere plaetse daer sy op ter Nacht-wachten zijn gestelt geweest, niet mogen scheyden voor ende al-eer de Wacht-klock sal zijn geluyt, ende en sullen de Bevelhebberen niemant (behalven de Ronde) in der nacht, of buyten den voorsz. gesetten tijt, mogen af-laten, ten ware den hoogh-dringenden noot sulcx vereyschte, in welcken gevalle 't selve sal moeten gheschieden by voor-weten van de Vroetschap, ofte Overste van der Wachte, op de verbeurte van dertigh stuyvers, te verbeuren by den Bevel-

hebber

hebber die ſulcx ſal hebben gedaen, met expreſſe verklaringe, dat ſoo wel de Bevel-hebberen als de gemeene Schutteren den geheelen nacht ſullen moeten waecken, ſonder dat ſy van de Wacht ſullen mogen ſcheyden, ofte den anderen verlof om van de Wachte te gaen, ende af te blijven, ſullen mogen geven, voor ende al-eer dat de geſtelde uyre van het afgaen van de Wachte gekomen ſal zijn.

Ende ſullen die van de Schutterije, aen de Poorten de Nacht-wacht gehadt hebbende, op ter Wachten aldaer moeten blijven, tot dat alle de Water-gaten, Boomen, Valbruggen ende Hameyden ſullen zijn geopent, ſonder daer voren te mogen af of wegh te gaen, of van der Wachte vertrecken, t'elcken op de boete van drie guldens, ten behoeve van den Wacht-meeſter, t'executeren by de voorſz. Wacht-meeſter, op 't verklaren van de Poortiers, Schrijvers, ende andere, geſtelt tot de Dagh-wachte in de Poorten.

XIII.

Alle boeten ende breucken by eenige Jonge geſellen te verbeuren, ſullen geexecuteert mogen werden aen de Ouders of Vooghden van de ſelve, of aen de perſoonen met de welcke ſy inne-woonen, onvermindert de ſelve haer actie van verhael. *Executie van boeten van Jonge geſellen.*

XIV.

Vorder ſullen alle Officieren, Hooftmans, Lieutenanten, Vendrichs, Corporaels, Quartier-meeſteren ende Adelborſten, in eenige der voorſz. poincten breuckigh bevonden zijnde, in alles dubbelde boeten verbeuren. *Officiers dubbelde boeten te verbeuren.*

XV.

Ende ten eynde alle de voorſz. boeten behoorlijck mogen geinnet, voldaen ende betaelt werden, ſoo wert de *Executie van de boeten.*

Adjunɛten van de Wacht-meester van de Schutterije in der tijt, mits desen belast ende bevolen, binnen vier-en-twintigh uyren, na dat tot haer-luyder kennisse gekomen sal wesen, dat by yemant, uyt saecke deser Ordonnantie, eenige boetens verbeurt zijn, te gaen ten huyse van de boet-schuldigen, ende hem te sommeren ende panden, omme de selve boeten dadelijck, ofte binnen vier-en-twintigh uyren daer naer, ten langhsten, in haren handen te komen namptiseren, ende by faulten van dien, sullen de voorsz. Adjunɛten de boeten dadelijcken verschieten, ende de selve met den derden penningh beter binnen twee maenden daer naer, ten langhsten, weder aen de boet-schuldigen innen ende executeren realijck, 't zy met afhanginge van deuren ende vensteren, of afhalinge van panden, sonder dat sy na de voorsz. twee maenden eenigh paraet-recht van executie sullen mogen ghebruycken, in sulcken verstande nochtans, dat die gene die sich vermeten sal willen t'onrecht geexecuteert te zijn, 'tzy hy de boeten by provisie gewillighlijck hadde genamptiseert, of dat hem die andersins by executie waren afghehaelt, binnen veerthien dagen daer aen sich sal mogen beklagen aen 't Collegie van Deecken ende Hooftmans van de Schutterije, ende haer verklaringe vervolgen, de welcke tot dien eynde alle acht dagen, des Dijnsdaghs naer middaghs ten twee uyren, ter plaetse daer toe tot noch toe ghebruyckt, sullen vergaderen ende sit-dagh houden, op de boeten van ses stuyvers by d'achter-blijvende Hooftman te verbeuren, ende soo wie by verklaringe van de selve bevonden wert t'onrecht geexecuteert te zijn, aen den selven sal restitutie gedaen werden van de principale boeten, niet van den derden penningh beter, maer die bevonden wert sich niet onrecht beklaeght te hebben, sal noch eenmael de boeten verbeuren, en daerom geexecuteert werden, ende sullen de selve boetens geappliceert werden als boven.

XVI.

VOrder sullen alle die van de Schutterije voorsien moeten wesen, van't naervolgende geweer ende wapen.

Geweer van elck een van de Schutterije.

Ende eerst de Hooftmans ende Lieutenanten, elck van een schoot-vry Corselet, met een Crop ende Casquet ofte Morlioen.

De Vendrichs, Lieutenanten, Corporaels van de Adelborsten, Quartier-meesters ende Wacht-meesteren, elck van een schoot-vry Corselet, met een Crop, Bardisaen ofte Hallebarde, ende Morlioen.

De gene die op Spiessen zijn gestelt, elck van een Rusting of Harnasch, met een Crop ende Morlioen.

Ende de gene die op Musquetten gestelt zijn, een goet bruyckbaer Musquet, Forquet, ende Morlioen, ende sullen al ende elck van de voorsz. Schutteren, boven 't gunt voorsz. is, noch moeten hebben een behoorlijck ende bequaem Zijt-geweer, op pæne, dat de gene die daer van bevonden wert onversien, ten behoeve van de Schutterije verbeuren sal twee guldens, ende dat de gene die hier in te meermalen breuckigh sullen werden bevonden, gestraft sullen werden ter discretie van de Hooftmans.

Ende sullen boven dien, de voorsz. Schutteren die op Musquetten gestelt zijn, of sullen werden, gehouden zijn in haer huys, of op voordeel te hebben, ten minsten, een pont bos-poeders, vorder, elck een half pont loots, ende een pont lonten.

XVII.

TOt welcken tijde (dat Godt verhoede) eenige oproerte van brant, ofte andersins, soude mogen gebeuren, ende den noot sulcx vereyschte, de Schutteren met klocken-

Brant of Allarm-klock.

ken-geslagh te samen te doen roepen, salmen kleppen, is't om brant, de gewoonlijcke werck-klock, maer is't om oproerte, het zy uyt opkomste van de Vyant, ofte andersins veroorsaeckt, salmen in soodanige gevalle voor den Allarm-klock kleppen, de groote klock die 't uyr slaet.

Ende sullen de voorsz. van de Schutterije, gehouden zijn tot allen tijden als de voorsz. Allarm of Brant-klock geluyt, ofte den Trommel geroert wert, mitsgaders soo wanneer sy by hare Officiers, Rot-meesters, ofte andere, van wegen Burgermeesters daer toe werden verwittight, hem stracx te begeven op haer aengewesen houff-slagen, op pæne, dat soo wie bevonden sal zijn hen daer van t'onthouden, ende sulcx sijn Mede-burgeren in den noot trouwloos besweecken ende verlaten te hebben, de selve met lijf-straffe, of anders arbitralijcken, by die van de Gerechte sullen werden gecorrigeert, sulcx de selve na gelegentheyt van saecken bevinden sullen te behooren, of andersins by de Hooftmans van de Schutterije in een boete van drie guldens, ende de Officiers van ses guldens gecondemneert werden, ende ten eynde pertinentelijck magh werden geweten wie geabsenteert en op sijn houff-slagh of loop-plaetse niet verschenen is, sullen de Quartier-meesters yeder de absenten aenteyckenen, ende daeghs naer den brant aen haer Hooftmans, daer onder sy resorteren, overleveren.

XVIII.

Verande-ringe van Schutters.

VOrder alsoo de Stadt verdeelt is aen ses Quartieren, ende dat omme in tijt van noot te gevoeghlijcker de Schutteren by een te doen vergaderen, uyt den Inwoonderen van elck Quartier, verkoosen is een Vaendel, soo werden Deecken ende Hooftmans gelast, ten minstèn eens des Jaers in de maent van Meye, alle de Schutteren die uyt 'teen Quartier in't ander metter woon sullen zijn ghetrocken, te stellen in soodanigen Vaendel, als haer genomene woon-

woon-plaetſe ſal mede brengen, ende des vertrockens plaetſe, met een ander bequaem perſoon vervullen, gelijck oock dat ſy by 't ſterven, of geheel vertrecken van eenige Schutteren buyten deſer Stede, metter vaſter woon-plaetſe, of dat eenige van hen totter Schutterije onbequaem werden, 'tzy met merckelijcke geduerige ſieckten, infamie, of anderſins, andere van de bequaemſte perſoonen uytter Burgerije ofte Innewoonderen deſer Stede, daer toe capabel ende verkieſbaer zijnde, in hun plaetſe kieſen, ende in der Schutterije ſtellen, de welcke daer van by een van de Adjunčten verwittight zijnde, ſullen komen doen den gewoonlijcken Schutter-eedt, ende tot alle Schutterlijcke dienſten, laſten, eeren ende baten mede gehouden zijn, in allen ſchijn of de ſelve daer toe van wegen die van de Gerechte gekooren, geſtelt, ende metter klocke afgeroepen waren, ende omme 't ſelve bequamelijck te konnen doen, ſullen de Rot-meeſters ghehouden zijn, ſoo haeſt yemant van haer reſpečtive Rots-geſellen als vooren onbequaem geworden, gheheelijck vertrocken, overleden, ofte van woon-plaetſe verandert ſal weſen, te weten, dat hy in een ander Quartier van de Stadt, als hy voor henen gewoont heeft, is gaen woonen, daer van hare reſpečtive Hooftmans te verwittigen, ende aen de ſelve twee andere bequame, ende ſijne Rots-geſellen naeſt by woonende perſoonen, over te leveren.

XIX.

DIe als voren in de Schutterije verkooſen eñ geſtelt werden, ſullen gehouden zijn te doen den volgenden eedt, Eedt doen.

Wy ſweeren ende belooven den Burgermeeſteren ende Regeerders deſer Stede, alle aſſiſtentie, hulp ende byſtant te doen, de ſelve, mitſgaders de Privilegien, Gerechtigheden ende Vryheden deſer Stede, te helpen defenderen ende beſchermen, alle deſtručtie, beroovinge, oproer ende commotie binnen deſer Stede voorvallende, te beletten ende verhinderen.

XX.

Geappointeerders te ftellen.

SAl noch in't vermogen van Deecken ende Hooftmans zijn soodanige persoonen, de welcke sy om haer indispositie, gesintheyt, of andere redenen, goet-vinden van de Schutterije ende Nacht-wachten te verschoonen, ofte voor by te gaen, te stellen als Geappoinćteerde, op seeckere somme van penningen, naer elcx staet ende middelen, niet gaende boven de dertigh, nochte beneden de acht guldens, van veertigh grooten 't stuck in't Jaer, welcke penningen by de selve persoonen van vierendeel-jaers te vierendeel-jaers, t'elcken een vierdepart, betaelt sullen moeten werden aen den Wacht-meester, die tot inninge van de selve gebruycken sal soodanigh recht van executie als hem hier voren by het vijfthiende Artijckel tot inninge van de boeten is verleent; ende sullen de selve penningen bekeert werden tot reparatie ende onderhout van de Doelens.

XXI.

Geen Officiers uyt te halen, ofte vereeringe by de selve te doen.

GEene Schutteren sullen voor de huysinge ofte woonplaetse van de nieuw-gekooren Officieren van de Schutterije, 't zy Lieutenants, Vendrichs, Lieutenants van de Vendrichs, Wacht-meesters, Lieutenants van de selve, Corporaels van de Adelborsten, Quartier-meesters, Adelborsten ofte Rot-meesters, omme de selve met het schieten van musquetten te vereeren, vergaderen, maer alleen in stilligheyt ende goede geregeltheyt met hare wapenen ten behoorlijcken tijde naer de Wachte gaen, op peyne van ter contrarie doende, daer over by die van de Gerechte deser Stede arbitralijcken gecorrigeert te werden.

Ende sullen mede die gene die tot eenige van de voorsz. Charges sullen verkoren werden, geene Officieren ofte Schutteren, mitsgaders oock geene andere t'haren huyse, in herbergen ofte andere plaetsen, voor het gaen naer de Wachte,

Wachte, nochte van de ſelve af-komende, nochte op de Wachte ſelfs, eenige wijn of bier, nochte anderen dranck, vermogen te ſchencken, ofte doen ſchencken, ofte aldaer anderſins vereeren, op de boeten t'elckens van vijf-en-twintigh guldens, van veertigh grooten 'tſtuck.

Ende ſullen de Adjuncten van den Wacht-meeſter deſer Stede, t'elckens den Schutteren van het Vaendel, onder de welcke de Officieren van nieuws ſullen verkooren zijn, daer van waerſchouwen, ende bevelen datſe hun naer 't gunt voorſz. is gedragen.

Ende bevonden zijnde dat daer tegens eenigh inbreuck wert gedaen, ſullen den Wacht-meeſter ende ſijne Adjuncten, t'elckens op haer gebeurtige Wachten, daer van des anderen daeghs aen den Burgermeeſteren deſer Stede kenniſſe doen, omme naer de gelegentheyt tegens den overtreders van dien geprocedeert te werden, ſulcx als bevonden ſal werden te behooren.

XXII.

INdien yemant van de Schutterije, in 't poinct van de Wacht, of 'tgene de Wacht aengaende of betreffende is, ſich geraeckte te vergrijpen of eenige faulten te committeren, daer toe by de tegenwoordige Ordonnantie geene expreſſe boeten zijn geſtelt, ende het feyt nochtans bevonden werde ſtrafbaer te zijn, ſoo ſullen die van't Collegie van Deecken ende Hooftmans inder tijt, ſoodanige faute, miſbruycken ende overtredinge mogen onderſoecken, ende den boet-ſchuldigen daer over ſtraffen ende corrigeren, ſulcx ende gelijck ſy-luyden in recht, redenen ende billicheyt bevinden ſullen te behooren; ende hoewel de arbitrale ſtraffe ende correctien, hier vooren verſcheydentlijcken gheſtelt zijn ter kenniſſe ende wijſdomme van Deecken ende Hooftmans van de Schutterije, behouden ende reſer- Generale ſtraffe.

veren die van de Gerechte nochtans de over-kennisse van dien mits desen aen hen-luyden, met verklaringe dat oock Deecken ende Hooftmans in saecken van merckelijcken insichte ende swarigheyt, t'haerder discretie ende bescheydentheyt, de selve sullen mogen renvoyeren aen't Collegie van die van de Gerechte deser Stede.

XXIII.

Tijdt van het luyden van de Wacht-klock.

ENde sal de Burgers ofte Schutters-wacht van het Raethuys deser Stede, af gaen ende scheyden op de volgende tijden:

Den vijfthienden Januarij, ten ses uyren.

Den eersten Februarij, ten half ses uyren.

Den vijfthienden Februarij, ten vijf uyren.

Den eersten Maert, ten half vijf uyren.

Den vijfthienden Maert, ten vier uyren.

Den eersten April, ten half vier uyren.

Den eersten Meye, ten drie uyren, ende soo vervolgens tot den laetsten Julij toe incluys.

Den eersten Augustij, ten half vier uyren.

Den eersten September, ten vier uyren.

Den vijfthienden September, ten half vijf uyren.

Den eersten October, ten vijf uyren.

Den sesthienden October, ten half ses uyren.

Den eersten November, ten ses uyren, ende soo vervolgens tot den veerthienden Januarij toe incluys.

XXIV.

Provisie.

ENde sal de tegenwoordige Keure gedueren tot kennelijck weder-seggen toe van die van de Gerechte, doch met die verklaringe, dat de Artijckelen deser Keure spreec-

kende

kende van het waecken in de Poorten, ende het doen van de Ronden op ter Wallen, ende het uyt-ſetten van Schiltwachten (de welcke om redenen daer inne gelaten zijn) niet en ſullen voor alſnoch geobſerveert ende naergekomen werden, maer dat die van de Gerechte deſer Stede, de ſelve ſullen doen naerkomen ende practiſeren by naerder reſolutie, naer gelegentheyt van tijden ende ſaecken te nemen.

Trommel-ſlaen.

NIemant en ſal binnen deſe Stadt den Trommel mogen LXXXVII.
ſlaen ofte roeren, 't zy voor eenige Capiteynen ofte Officieren ten dienſten van het Gemeene-Lant, ofte om eenige andere ſaecken, ten zy alvoorens daer toe ſpecialijcken by den Burgermeeſteren ende Regeerders deſer Stede toegelaten ende vereedtplicht zijnde.

Ampl: 19 Maart 1703 pag: 130

Ende ſullen de ſelve toegelaten Trommel-ſlagers, t'elcken ſyluyden van yemant omme de Trommel binnen deſe Stadt te ſlaen verſocht ſullen werden, alvoorens 'tſelve te mogen doen, eerſt daer toe van den Burgermeeſteren conſent moeten verſoecken ende verkrijgen, ende ſonder de voorſz. toelatinge ende 't conſent, den Trommel niet vermogen te ſlaen, op pæne van daer over arbitralijcken geſtraft te werden naer exigentie der ſaecken.

Sal mede niemant van de Trommel-ſlagers die toegelaten zijn, den Trommel mogen ſlaen des avonts naer ende des morgens voor het luyden van de Werck-klock, op gelijcke ſtraffe als vooren.

LXXXVIII.

Keure op de Gebuerten.

I.

Verkiesinge van een Heer.

TEn eersten, op dat alle Gebuerten in goeder eendracht, onder de gehoorsaemheyt van die van de Gerechte deser Stede, als haer wettige Overigheyt, mogen werden onderhouden, sal in elcke Gebuerte zijn een Heer, staende ter nominatie van de Gebueren, aldaer huys-houdende, ofte 't meerendeel van hen-luyden, tot drie in getale toe, uyt de welcke die van de Gerechte, ofte uyt soodanige andere als sy daer toe bequaemst sullen vinden, eenen sullen verkiesen of stellen, wiens Ampt is toe te sien dat alle de persoonen onder zijn Gebuerte woonende, in goede vrede ende Burgerlijcke eenigheyt met den anderen leven ende verkeeren, ende dat alle argernissen gemijdt ende tijtlijcken verhoedt worden, vorder toe te sien dat niemant van armoede, of door 'tderven van behoorlijck onderhout, en kome te vergaen, maer te helpen versorgen dat sijne noot-lijdende Gebueren tijdelijcken door de Aelmoesseniers, van hun nootwendigheden mogen werden voorsien ende gehantreyckt, ende sal 't Ampt der voorsz. Heeren van de Gebuerte geduerigh zijn tot haer-lieden leven, onbequaemheyt ofte vertrecken: Des een yegelijck die't aengaet, mits desen by die van de Gerechte wert bevolen, den Heer in alle gebuersame saecken behoorlijcken te erkennen, eeren ende respecteren, op arbitrale straffe; ende tot welcker tijt eenigh Heer van een Gebuerte sal komen te overlijden, ofte uytter Gebuerte met der woone te vertrecken, of door ouderdom, ofte andersins, tot verklaringe van die van de Gerechte, daer toe onbequaem te werden, sal binnen acht dagen daer aen, een ander, daer toe nutst ende bequaemst zijnde, in sijne plaetse werden gekooren.

II. In

II.

IN elcke Gebuerte sullen oock wesen twee Thresoriers, wiens Ampt wesen sal, d'outste, alle boeten ende andere penningen de Gebueren in't gemeen toekomende, inne te doen manen, t'ontfangen, bewaren, ende de jonghste, daer van boeck ofte register te houden, ende gesamentlijck voor de gemeene Gebueren, den eersten dagh van hare by-een-kompste ofte vergaderinge te reeckenen, ende de voorsz. penningen te verstrecken daer 't hem by den Heer, mitsgaders by de gene die hy tot sijne Raden verkiesen sal, sal werden belast; ende sal een van de voorsz. Thresoriers, te weten die gene die langhst gedient sal hebben, t'elcken Jare verandert, ende een ander in sijn plaetse gekoren werden, indien de gelegentheyt ende bescheydentheyt van de Heer, ende die van sijnen Rade, toelaet, dat de Gebueren by den anderen komen ende vergaderen om vrolijck te zijn, 't welck cesserende, sal der selver dienst gedueren tot soodanige t'samenkompste ende vergaderinge toe, ende als dan tot veranderingen gevordert werden, als vooren. Thresoriers.

III.

WElcke Hooven, Maeltijden, ofte Teeringen, tot kosten van de gemeyne Gebuerten, niet en sullen mogen werden aengestelt, sonder voorgaende consent van de Burgermeesteren deser Stede, de welcke naer gelegentheyt ende constitutie van de tijden ende van de Gebuerten, de voornoemde Buer-hooven toestaen, ofte uytstellen sullen. Hooven van de Gebuerten.

Ende by-aldien yemant tegen 'tgene voorsz. staet, quame te doen, ofte yets by de handt te nemen, ende sulcx 't voorsz. geboth te overtreden, de selfde sal daer over by die van de Gerechte arbitralijcken naer gelegenthent van de saecken werden gecorrigeert.

IV. In

IV.

Knecht of Bode.

IN elcke Gebuerte ſal by den Heer met die van ſijnen voorſz. Rade ende Threſoriers, ghekoren werden een Knecht of Bode, in de ſelve Gebuerte woonende, ſoo verre de gelegentheyt van dien ſulcx is, ſoo niet, een ander, de welcke ſal ſtaen ter gehoorſaemheyt van den Heer ende de Threſoriers, in ſaecken de gemeene Gebueren aengaende, ende ten dienſte van de gemeene Gebueren als ſy vergadert zijn, daer ſoo wel den voorſz. Knecht, als ſijn Huyſvrouwe, die ende indien hy eenige heeft, in alle betalinge der koſten op gemeene vergaderinge vallende, vry ſullen zijn, ende ſullen hem boven dien ſoodanige andere profijten of vervallen werden toegevoeght, als den Heer ende Threſoriers, ten opſicht van de goede dienſten by hem gedaen, bevinden ſullen te behooren.

V.

Gebuerte houden.

ALle huyſen, gronden ende erven binnen deſer Stede, ende de Vryheyt van dien gelegen, ſullen deſe Keure onderworpen zijn; ſulcx dat geene Inwoonderen van dien, hoe ende van wat aenſien die mogen weſen, hen daer van onder decxſel van eenige gerechtigheden, privilegien, ofte vrydommen, mogen eximeren ofte verontſchuldigen, ende ſullen alle huyſen Gebuerſchap moeten houden ter plaetſe daer die aen de gemeene ſtraten haren byſonderſten uytganck hebben.

VI.

Huys-koopen.

SOo wie in eenige Gebuerte koopt huyſinge, huys, huyſken, kamer of erve, is gehouden, 'tzy hy daer inne komt woonen of niet, ten behoeve van de Gebuerte te betalen, om ten oorbaer van dien verſtreckt te werden, (naer den koop-prijs) te weten, indien de koop is tot ſes hondert guldens

guldens toe, twintigh ſtuyvers, tuſſchen de ſes hondert ende duyſent guldens, dertigh ſtuyvers, boven de thien hondert tot twee duyſent guldens toe, twee guldens, ende voorts elck duyſent guldens thien ſtuyvers verhoogende, met ſulcken verſtande, dat 't gene beneden de drie duyſent guldens in koope heeft gegolden, betalen ſal twee guldens, drie duyſent guldens, twee guldens thien ſtuyvers, ende ſoo voorts, met elcke duyſent guldens thien ſtuyvers verhoogende; ende indien 't verkochte partije mochte komen te ſtaen in verſcheyden Gebuerten, ten opſichte van eenige uyt-gangen, achter-huyſen, ofte diergelijcke, ſal 'tvoorſz. recht alleene komen aen de Gebuerte, daer 'tprincipaelſte, ofte byſonderſte huys, ofte bewooninge, ſtaende is.

VII.

DIe een Soon of Dochter uythouwelijckt, ofte ſelfs ter Echt gaet, 'tzy ſulck een in de Gebuerte blijft, of daer naer vertreckt, is gehouden de Gebuerte daer hy woont eerlijck te beſchencken, t'ſijner goet-duncken, beſcheydentheyt, ende na den ſtaet ſijns Houwelijcx. Houwelijcken.

VIII.

INdien een Man hem ſoo verre ontgingh dat hy ſijn Huyſvrouwe ſloegh, ofte onredelijck miſhandelde, ſulcx dat daer door ſtraet-rumoer, ofte buer-gerucht ontſtont, ſal hy tegens de Gebuerte verbeuren, een goede Ham van vijfthien pont ſwaer, ende ſoo de Vrouwe haer Man ſloegh, ſal ſy verbeuren twee gelijcke Hammen, ofte voor elcke Ham twee gulden thien ſtuyvers, alles onvermindert den Heer ſijn recht. Man of Vrouw malkander ſlaende.

IX.

Gebuer-twist of kyvagie.

INdien tusschen twee ofte meer Gebueren, in eene Gebuerte woonende, twist of gekijf rees, soo sal de Heer met twee ofte meer van de Gebueren, die hy daer toe verkiesen sal, 't selve soo rasch als mogelijck is, soecken uyt de weegh te leggen, ende partijen te verdragen is 't doenlijck, ende soo wie van de twistige persoonen weygerde van de selve een vriendtlijck seggen te hooren, sal ten behoeve van de Gebuerte verbeuren een Ham van twaelf pont, of twee guldens daer voor, ende en sullen partijen niet met malkanderen te Recht mogen gaen, noch oock in Rechten ontfangen mogen werden voor ende al-eer sy als vooren een vriendtlijck seggen sullen hebben gehoort, op gelijcke verbeurte. Ende sal den Heer met die van sijn raad den geenen van de twistende parthijen die sij oordeelen sullen schuldig te sijn aan de oorsaak van het gekijf ...

Dit woord is van den gerechte bij gevoegt 5 Dec: 1657

X.

Buer-gevecht.

WAert saecke datter eenigh gevecht gebeurde tusschen Gebueren van een Gebuerte, sullen alle de gene die vechtender-handt geweest zijn, ende elck van hen, onverminderd 't recht van den Heer ende van de beschadighde partije, ten behoeve der Gebuerte verbeuren vier-en-twintigh stuyvers, noot-weer, ter bescheydentheyt van den Heer ende die van sijnen Rade, uytgesondert.

XI.

Ongenucht in gemeene vergaderinge.

OF yemant, de Gebueren vergadert wesende, ongenucht, twist ofte gekijf maeckte, yets onbehoorlijcx dede, of eenige ongebonde, lasterlijcke of onstichtelijcke woorden spraecke, daer oneensheyt uyt rees of mocht rijsen, de selve sal ten bevele van den Heer uyt het geselschap onweygerlijck gaen, ende daer uyt blijven soo lange hy sijn schult bekent ende betering gedaen sal hebben, ter bescheydentheyt van den Heer ende 't meerendeel der Gebueren, in 't geselschap zijnde.

XII. By

XII.

BY soo verre in de voorsz. gemeene vergaderingen, eenige koopmanschappen ghemaeckt werden, de selve sal elck een die 't aengaet, des anderen daeghs mogen afgaen met de wijn-koop daer op gestelt, sonder dat yemant verder actie hebben sal sijn partije in Recht te betrecken, of met byvoeginge van eenige pænen gedwongen sal mogen werden om soodanigen koopmanschap gestandt te doen, ende so wie anders pooghde te doen, dien salmen antwoorde mogen ontseggen, mits welck de ontseyde verbeuren sal, tot behoeve van de Gebuerte, een boete van twee guldens.

Koopmanschap in gemeene vergaderingen.

XIII.

GEene gemeene Gebuer-vergaderingen en salmen mogen ophouden of vertrecken, langer dan tot thien uyren in den avont, maer is elck gehouden voor de selve uyr te scheyden, op pæne, van over elcke persoon te verbeuren een somme van drie guldens, van veertigh grooten 'tstuck, de Heer ende Thresoriers dubbelt-gelt, te bekeeren aen den Heer, de Stadt ende den Aenbrenger, elcx een derdepart.

Scheyden van gemeene vergaderingen. gen.

XIV.

TOt welcker tijt eenigh persoon, 't zy jonck of out, op sijn verscheyden of sterven leyt, soo is de gene die 'thuys ophout, gehouden (als naer ouwder gewoonten) de Gebueren daer omtrent woonende, inne te roepen, of sulcx te doen doen, om by 't sterven van den selven persoon tegenwoordigh te zijn, ten eynde alle quaet-naer-dencken magh werden geweert, op pæne, soo sy des versuymden, ten behoeve van de Gebuerte te verbeuren twintigh stuyvers, boven 't recht van den Heer, indien hem ter saecken van desen yets mochte toekomen.

Yemant stervende, de Gebueren inne te roepen.

XV.

Doode Lichamen op ſtroo te laten leggen.

MEn ſal alle afgeſtorven Lichamen, na dat de ſelve geſtorven zijn, op 't ſtroo laten leggen, (ſoomen dat noemt) ten minſten twaelf uyren, ſonder die daer vooren te mogen in de doot-kiſte leggen, 't welck oock niet en ſal mogen werden gedaen, dan ten minſten daer by zijnde twee perſoonen, den afgeſtorven vreemt zijnde, op pæne, van ten behoeve van de Gebuerte, te verbeuren twintigh ſtuyvers, boven 't recht van den Heer als vooren.

XVI.

De Baere te halen.

WAnneer yemant in eenige Gebuerte ſterft, in ſoodanigen ouderdom om met een Baere ter aerden te werden gedragen, ſoo ſullen de naeſte zijde of over-bueren, naer de gelegentheyt van 't ſterf-huys, ten bevele ende tot verklaringe van de Heer, ghehouden zijn in perſoon ofte door yemant die ſy daer toe t'haren koſten ſtellen, tijdelijck de Baere te halen, ende die voor 't ſterf-huys te ſtellen, ende indien ſy 't ſelve verſuymden of niet en deden, ſal de Heer ſulcx t'haren koſten doen doen, ende uyt 't gelt van de Gebuerte door den Threſorier doen betalen, ende 't gunt ſulcx verſchooten wert, twee-voudigh aen de onwillige weder doen verhalen ende innewinnen.

XVII.

Tijt om 't doode Lichaem te mogen inne houden.

NIemant en ſal eenigh afgeſtorven Lichaem, langer inne mogen houden, in de maenden van Junius, Julius ende Auguſtus, dan drie-mael vier-en-twintigh uyren, ende daer buyten, langer dan vier-mael vier-en-twintigh uyren, alles na des ſelfs aflijvigheyt, maer middeler-tijt 't ſelve gehouden zijn eerlijck te doen aerden, op pæne dat het Lijck vier-en-twintigh uyren langer als voorens gehouden werdende, de gene die 't huys op houdt, ten behoeve van de Gebuerte, verbeuren ſal twee guldens, ende boven dien by die

die van den Gerechte arbitralijck gheſtraft werden, alles ten ware Burgermeeſteren, om merckelijcke redenen, den voornoemden tijt verlengden.

XVIII.

Uyt-halen van't Lijck.

DE vier ofte twee naeſt-gebuerde mans-perſoonen, naer de bejaertheyt of ſwaer-lijvigheyt van den gheſtorven perſoon, zijn ghehouden het Lijck uyt den huyſe te halen, maer indien 't ſelve een jonck Kindt is geweeſt, 't welck men ſonder Baer onder den arm draeght, ſal de naeſte Buerman ter rechter-zijde, 't ſelve gehouden zijn te doen, ofte andere bequame perſoonen t'haren koſten in hun plaetſe te ſtellen ofte verwilligen, ſonder dat hem yemant hier van ſal mogen t'ontſchuldigen of t'ſoecken te maecken, ten waer de gene die ongelegen ſal zijn het Lijck uyt te halen, ten minſten ſes uyren voor de begraeffeniſſe, aen handen van den Heer of Threſorier, ſchickte thien ſtuyvers, omme daer mede een ander in ſijn plaetſe te werden gehuert ende geloont, daer mede elck ſal mogen volſtaen, ende dit al t'elcken op een boete van ſes ſtuyvers voor de Gebuerte, boven de voldoeninge van dubbelt-loon, indien de Heer yemant anders in plaetſe van den gebreeckigen of onwilligen hadde geſtelt, ende uyt 't gelt van de Gebuerte doen loonen, 't welck in ſijn vermogen ſal ſtaen te doen, wel-verſtaende nochtans dat by-aldien de heete ſieckte of Peſte regnerende, yemant van de Gebueren voorſz. ſwarigheyt maeckte, ſoo in't uyt-halen van't doode Lijck, als 't betalen van de voorſz. penningen, dat als dan de Heer van de Gebuerte 'tſelve uyt de gemeene beurſſe, ofte daer hy 'tſelve anderſins ſal konnen bekomen, betalen ſal.

XIX.

Ordre op de Doot-kiſten.

ALle de kiſten, daermen de dooden binnen deſer Stede inne ſal aerden, ſullen ghemaeckt moeten werden ſoo

licht als 't mogelijck is, ende de deelen of planckken tot de selfde ghebruyckt werdende, sullen moeten zijn ongespleten en ongescheurt, ende op de kant ende doorgaens daer't noodigh is wel effen gestreecken, ende den bodem effen geschaeft; ende de bodem van de kisten, als mede de decxsels op de selfde, met goede taeye las-ysers ofte middelnagels, soodanigh gespijckert, dat de eene spijcker, ten wijtsten, niet wijder van den anderen werde geslagen als ses duymen.

Ende sal het hoofden-eynde van yeder kist voor een meerder-jarige, moeten gespijckert werden aen yeder zijde ten minsten met ses spijckers, ende het voeten-eynde aen yeder zijde met vier spijckers; de kisten voor minderjarige naer advenant.

Alle geeren de welcke aen den bodem ende decxsels werden gevoeght, sullen moeten bequamelijck met groeven in den anderen geploeght werden, ende alle de voegen, soo aen den bodem als 't hooft ende voeten-eynde van de kisten, sullen met teer ende mos geheel dicht gemaeckt werden.

Alle doot-kisten de welcke in geen eygene graven sullen werden geset, sullen niet hooger mogen werden gemaeckt als sesthien duymen, ende niet breeder als, aen het hoofden-eynde drie-en-twintigh, ende aen het voeten-eynde elf duymen, alles buyten de kanten gemeten, ende niet als van geheele deelen, ende ten opsichte van swaer-lijvige afgestorve persoonen, wiens kisten meerder hooghte ende breette mochten vereysschen, sullen daer toe (begeerende de boeten te ontgaen) gehouden zijn te versoecken ende te verwerven consent van de Burgermeesters deser Stede.

XX. Elck

XX.

Niemant vermagh eenige persoonen uyt vyerige ofte geinfecteerde huysen komende, of met de heete sieckte besmet zijnde, by hem metter woon te nemen, ofte in sijn huys t' ontfangen, op pæne, dat sy die ghehouden sullen zijn te doen vertrecken ter plaetse daer sy van daen gekomen zijn, ofte met behoorlijcke kennisse ende opsichte te doen brengen in deser Stede ordinaris Pest-huys, ofte te bestellen buyten deser Stede, ende dit al op pæne van by weygeringe ofte vertreck, daer over te werden gecorrigeert; ende werden de Heeren van de Gebuerte gelast naeuw reguard te nemen dat dit Artijckel preçijselijck werde naergekomen.

Noopende 't innemen van de persoonen begaeft met de Peste.

XXI.

't Doode Lichaem zijn de acht naeste Gebueren, malkanderen behoorlijck verpoosende, (den Heer, die van sijnen Raedt ende Thresoriers, daer van vry zijnde,) gehouden gesamentlijck te dragen, ende ter aerde te brengen, uytghesеyt de Kinderkens die men onder den arm draeght, de welcke gedragen moeten werden by de naestgebuer ter rechter-zijden, ende dit alles by elck in eygener persoon, of by andere die sy daer toe verwilligen sullen in haer plaetse, t'elcken op een boete van drie stuyvers voor de Gebuerte, boven de voldoeninge van 't dubbeltloon als vooren, ten waere de Gebueren, ofte eenige van de selve swarigheyt maeckten, het doode Lichaem van de Peste gestorven zijnde uyt den huyse te halen, ofte ter aerde te brengen, als wanneer den Heer van de Gebuerte tot sijne discretie daer toe eenige persoonen bekomen ende hueren, ende de selve uyt de gemeene beurse der Gebuerte, elck voor haer gedane diensten betalen sal, ten minsten acht ofte thien stuyvers, maer by-aldien datter geen penningen by de voorsz. gemeene beursse sullen zijn, sal den

'tLijck ter aerden te brengen.

Heer van de Gebuerte, de penningen tot de betalinge van het uyt-halen ende ter aerde brengen van het Lijck noodigh zijnde, verschieten, ende de selve, naer 't verloop van eenigen tijt van het sterf-huys ofte sterf-huysen respective, daer inne de persoon ofte persoonen aen de voorsz. sieckte overleden zijn, weder eysschen ende repeteren, ende sal daer mede, neffens andere doot-schulden, voor alle andere schulden werden gepræfereert, doch by-aldien de Heer van de Gebuerte, uyt saecke van de onvermogentheyt ofte armoede, de penningen als vooren verschooten ende uytgeleyt, van het sterf-huys niet en kan bekomen, sal hy de selve weder eysschen van de Huyssitten-meesteren, uyt de beurse van den Armen deser Stede, het welck komende te geschieden, sullen de Huyssitten-meesteren in tijden ende wijlen letten ende vernemen op de voorsz. hen aengegeven armoede ende onvermogentheyt, ende of sy-luyden de voorsz. penningen van het sterf-huys weder sullen konnen bekomen; ende zijn alle de Gebuerten gehouden, so wel den Heer, sijnen Raedt, de Thresoriers, ende alle andere het doode Lichaem niet dragende, (naer sy by de Knecht van de Gebuerte daer toe ter begraeffenisse sullen zijn genoot ofte gebeden, 't welck hy onvermaent gehouden is te doen) 't voorsz. Lijck eerlijcken ter aerden te geleyden, op pæne, dat soo wie achter bleef, ten behoeve van de Gebuerte verbeuren sal drie grooten, sieckte den medegangh verhinderende, afwesen buyten deser Stede, ende andere nootwendige verontschuldinge, uytgesondert, alles ter bescheydentheyt van den Heer eñ die van sijnen Rade voorsz., in sulcken verstande, dat uyt elck huys ten minsten een ter begraeffenisse komende, de vordere van boeten sullen zijn bevrijt, ende sal in 't reeckenen van de naeste Gebueren verstaen werden als of de eynden van de Gebuerten aen den anderen quamen.

XXII. Indien

XXII.

INdien by de vrienden van de aflijvige, of andere die 't aengaet, begeert wert beluydinge ten tijden der begraeffenisse, of oock daer te vooren, 'twelck elck eenen vry staet, sal 't selve aen den Kerck-meesteren tijdelijcken moeten werden versocht, die, mits betalende des Kercks-gerechtigheyt daer toe gestelt of noch te stellen, 't selve niemant weygeren, maer doen doen sullen by d'ordinaris Luyers die sy daer toe sullen stellen. Beluyden van de dooden.

XXIII.

ALle 't gunt by de vrienden van eenige afgestorve personen, den gemeenen Gebueren voor hare diensten, moeyten ende verlet van by 't sterven te zijn, van de Baere te halen, ende 't doode Lichaem uyt te halen, van 't selve ter aerden te dragen, ende diergelijcke, wert geschoncken, 'twelck elck eenen t'sijnder beleeftheyt ende bescheydentheyt wert gelaten, ten opsichte van den staet, macht ende vermogen van den afgestorven, 't selve sal by den Thresorier van elcke Gebuerte geheel ontfangen ende bewaert werden, om beneffens de andere penningen van de Gebuerte, onderlinge in gebuersame vrientschap, ter bescheydentheyt als vooren verteert, of andersins ten behoeve van de Gebuerte verstreckt te werden; ende sullen geene doode Lichamen buyten dese Stadt begraven mogen werden, als met kennisse van den Heer van de Gebuerte, op eene boete van drie guldens ten behoeve van de Gebuerte, en sal daer over de Gebuerte echter beschoncken moeten werden. Gifte aen de Gebueren voor hare moeyten.

XXIV.

DE Knecht van de Gebuerte sal alle boeten daer inne yemant, volgens dese Keure, vervallen, ende by den Heer van de Gebuerte beslagen sal zijn, ten bevelen Inninge van Boeten van de Gebuerte.

van den ſelven, inmanen binnen vier-en-twintigh uyren daer aen, ende 't gunt hy ontfanght ghetrouwelijck aen handen van den Threſorier leveren tot behoef van de Gebueren, genietende daer vooren t'ſijnen behoef, den thienden penningh, ende by-aldien yemant weygerigh is om te betalen, ſoo ſal de Knecht 't ſelve den Heer te kennen geven, de welcke d'onwilligen, naer 't verloop van vier-en-twintigh uyren daer naer, andermael ſal doen manen door een van deſer Stede-Bodens met de roede, ende by verder weygeringe ſal hem naer gelijck verloop door den ſelven roe-drager (alvooren hem in handen ſtellende een acte by de Heer ondergeteyckent, innehoudende de verklaringe van de ſaecken ende de boeten) realijcken ende metter daet doen executeren, by hant-vollinge ofte anderſins aen ſijn gereetſte goederen, volgende deſer Stede Keuren ende gewoonten, ende in allen ſchijn of 't Stadts-penningen waren, ende dat voor dubbelde boeten, mitſgaders voor de koſten, ende ſoo wie hem beklagen wilde dat hem ongelijck gebeurde, die ſal de boeten eerſt ende alvooren by proviſie betaelt hebbende, of aen hem als vooren geexecuteert weſende, ſijn ſaecke by wegen van Juſtitie mogen vervolgen, daer ende ſulcx hy meynt gerechtight te weſen.

Geen lange Rouw-mantels te gebruycken, of Huyſen te behangen.

LXXXIX. GEene perſoonen ter Begraeffenis gaende, ſullen lange Rouw-mantels mogen gebruycken of dragen, als de twee eerſte die de voor-rouw hebben, ende de Mans begravende hare overleden Huyſvrouwen, ende die gene die den overleden in de op ofte neder-gaende linie zijn bestaende, ofte deſſelfs Broeders ofte Swagers zijn, op een boeten by allen anderen te verbeuren van vijf-en-twintigh guldens, ten behoeve van den Armen.

Gelijck

Gelijck mede geene huyſen daer de doode Lichamen uytgedragen werden, ofte eenige kameren in de ſelfde, met eenige rouw-ſtoffen bekleet ofte behangen ſullen mogen werden, op verbeurten van de ſelfde ſtoffen ten behoeve van den Armen.

Tijt tot het begraven van de Dooden.

MEn ſal de begravinge van de afgeſtorven Lichamen binnen deſe Stadt doen, op werckende dagen, des naermiddaghs van half twee tot half drie uyren, ende op Sondagen ende de geordonneerde Bede-dagen, alleenlijck op de Begraef-plaetſen op de Bol-wercken deſer Stede, van drie tot vier uyren, ende ſal den voorſz. reſpectiven tijt ende uyre, geduerigh het kleyne klockje op de Kercken alhier geluyt werden, binnen welcken tijt ende voor den laetſten ſlagh van de klocke, alle de doode Lichamen binnen de Kercken, ende op de Begraef-plaetſen reſpective, ſullen moeten gebraght werden, op de verbeurte, t'elckens tot laſten van het ſterf-huys, van twaelf guldens, te veertigh grooten 'tſtuck, voor die gene die in de Kercken, ende drie guldens die op de Begraef-plaetſen begraven ſullen werden, ende naer 't ſlaen van drie uyren in de Kercken komende, noch gelijcke twaelf guldens, ende ſulcx te ſamen vier-en-twintigh guldens, ende ſoo voorts van half uyre tot half uyre later komende, t'elckens noch gelijcke twaelf guldens; ende ſullen de voorſz. boetens vallende naer half drie uyren, verdeelt werden aen de armen Huyſſitten-meeſteren, de Kercke, ende de arme Weeſen, elcx een derdepart, al-voorens van de ſelve voor yeder Jaer, by den Kerck-meeſteren voor hare onkoſten van het luyden, afgetrocken zijnde vijftigh guldens, ende de verdere boetens, naer drie uyren vallende, aen den Officier ende de arme Weeſen, yeder de helfte, ende ten eynde de voorſz. boetens met des te beter ordre geinnet ende ontfangen mogen werden,

XC.

Ampl: 1663 gedruckt 23 July # pag 28

Ampl: 1672 gedruckt 21 maart pag: 89

geamplieert ordre op de graven [illegible] het begraven der dooden geordonneert bij die van den gerechte & afgelesen den 26 July 1663

geamplieert nader ordre op de graven [illegible] het begraven der dooden in de kerken [illegible] bij die van den gerechte afgelesen 23 maart 1672 J. van groenendijk

den, sullen de Kerck-meesters dadelijck naer den lesten slagh van de voorsz. uyre, de Kercke daer de begravinge gedaen sal werden, doen sluyten, ende die gene die met de voorsz. Lichamen te laet komen, de boeten doen afvorderen en ontfangen, en by weygeringe van dien, geene doode Lichamen in de Kercken, ofte op de Begraef-plaetsen laten komen.

Op Begraeffenisse geen VVijn te schencken.

XCI. NIemant sal voor ofte naer de Begraeffenisse eenige Wijn vermogen te schencken, ofte laten schencken aen die genen die het Lijck ter aerden hebben geleyt, ofte de Begraeffenisse by gheweest zijn, op een boete van hondert guldens, te veertigh grooten 't stuck, te verbeuren ten behoeve van 't Pest-huys deser Stede, ende in 't reguard van de Bidders ofte Dienaers, haer tot het voornoemde schencken hebbende laten gebruycken, arbitralijcken daer over te werden gecorrigeert.

Bedelarije.

XCII. NIemant hy zy jonck of out, vrouw, man, sieck, lam, kreupel, blint, melaetsch, vreemdelingh ofte burger, sal binnen dese Stadt, nochte de Vrydomme van dien, nochte voor der goede luyden deuren, nochte voor in ofte aen eenige publijcque plaetsen, 't zy voor hem selven ofte yemant anders, mogen gaen bedelen, troggelen, ofte in eenigerley manieren aelmissen eysschen, bidden ofte ontfangen, op peyne dat die gene die ter contrarie bevonden sullen werden te doen, daer over dadelijck door de dienaers van de Substituyt-Schouten, die tot d'opsichte ende weeringe van de bedelarije zijn gestelt, beneffens den genen die het selve ampts-halven oock aenbevolen is, metter daet aengetast te werden; ende wat aengaet de vreemde ende uytheemsche bedelaers, in voegen voorsz. aengevat zijnde, sullen dadelijck

dadelijck buyten dese Stadt ende de Vrydomme van dien werden geleydet, om hun te transporteren naer de plaetsen van haer geboorte, ofte uyt de welcke sy jonghst alhier gekomen zijn, ofte haer meest onthouden hebben, ende byaldien de voorsz. bedelaers, naer de voorsz. gedaen uytleydinge, hen vervorderen weder binnen dese Stadt ofte de Vrydomme van dien te komen, ende ander-mael hen tot bedelen te begeven, sullen de selve wederom by den voorsz. dienaers van de Substituyt-Schouten aengevadt, ende gelogeert werden op deser Stede s'Gravesteyn, omme aldaer te water ende te broode gheleyt, ofte arbitralijck aen den lijve, 't zy met geesselinge ofte andersins, volgens den Placcate van den Lande, gestraft te werden naer exigentie der saecke.

Maer wat aengaet de inwoonende bedelaers, 't zy jongens, meyskens, ofte andere bejaerde persoonen, indien de selve bevonden werden binnen dese Stadt, ofte de Vrydomme van dien, te bedelen, troggelen, ofte aelmoessen te eysschen, ofte ontfangen in voegen als vooren, sullen de selve dadelijck door de voorsz. persoonen aengetast, ende op het s'Gravesteyn geleydet, te water ende te broode getracteert, ende aldaer door den Gecommitteerden Schepenen binnen de eerste vier-en-twintigh uyren, t'elckens ondervraeght ende geexamineert werden, te weten, indien het jongens ofte meyskens zijn, van hare ouders, vrienden ofte meesters, by de welcke sy-luyden woonen ofte wercken, wegh-geloopen te zijn, omme daer inne naer t'bevint der saecke gedaen te werden; ende indien het bejaerde persoonen zijn, om 't zy by uytleydinge, ofte andersins, naer exigentie der saecken gestraft te werden.

Ende sullen de vrienden ende meesters die eenige schamele jongens ofte meyskens aenslaen, ofte by haer innemen, de selve moeten selfs onderhouden, ende van haer

behoorlijcke kost ende noot-druft versorgen, 't zy in sieckten, zeerigheyt, ofte in andere ongelegentheden ende gebreecken, sonder daer mede de Gast-huysen, ofte Gods-huysen deser Stede te beswaren, ten ware de selve door de Peste waren besocht, als wanneer de selve met ordre in deser Stede Pest-huys, geduerende hare sieckte, sullen werden gelogeert, op peyne, indien de voorsz. vrienden ofte meesters, eenige der voorsz. ingenome jongens ofte meyskens bevonden werden uytgesonden te hebben om te bedelen, voor d'eerste reyse voor elcke jongen ofte meyskens te verbeuren ses guldens, ende 't selve meermalen doende, daer-en-boven arbitralijck gecorrigeert te werden.

Ende wert den voorsz. ouders, vrienden ende meesters verboden, niet alleenlijck de voorsz. jongens ofte meyskens binnen dese Stadt, ofte ten platten Lande uyt te senden, omme te gaen bedelen, troggelen, of aelmoessen te versoecken, op peyne van arbitrale correctie als vooren, maer daer-en-bovens aen de voorsz. ouders, vrienden ende meesters, die soodanige kinderen ende jongeren by haer innemen, gerecommandeert de selve van jonghs aen in goede tucht op te voeden, ende af te houden van een ergerlijck ende quaet leven.

Ende wert den Schrijvers ende Wachters aen de Poorten ende Water-gaten deser Stede, by desen scherpelijck verboden, binnen dese Stadt eenige bedelaers, vagabonden, ofte lant-loopers inne te laten, op peyne van ter contrarie doende, eerst van haren dienst voor eenigen tijt gesuspendeert, ende meermalen 't selve doende, van hare diensten verlaten te werden.

Gelijck mede den Schippers, Schuyt-voerders, Wagenluyden, ende aen allen anderen, verboden wert eenige bedelaers, omtrent, aen, ofte in dese Stadt te voeren, ofte te bren-

te brengen, op peyne van dertigh ſtuyvers op elcke perſoon te verbeuren, ende dat het ſelve dickmaels geſchiedende, op hare dienſten ſal gelet werden.

Wert mede by deſen allen ende yegelijcken ingeſetenen deſer Stede verboden, geen vreemde ofte uytheemſche bedelaers, 'tzy jongens ofte andere, vrouw ofte manspersoonen inne te nemen, herbergen, logeren, ofte aen de ſelve eenige kamers, huyſkens, of beddens te verhueren, eten, drincken, of ſlaep-plaetſen te verleenen, t'elckens op ſes guldens te verbeuren, ende te meermalen in gebreecke bevonden zijnde, arbitralijck gheſtraft te werden, ten ware ſy quamen om haer binnen deſe Stadt neder te ſlaen, omme van haren handen arbeyt te leven.

Sal mede niemant met eenige nieuw-maren, nouvelles, refereynen, liedekens, ende 't gunt daer aenkleeft, langhs de ſtraten mogen omloopen, omme die te verkoopen, nochte oock eenige liedekens op eenige publijcque plaetſen voor de Gemeynte ſingen, t'elckens op de verbeurte van de ſelve nieuw-maren ende liedekens, &c. ende daeren-boven op s'Gravenſteyn gebraght, en ter diſcrete van Schepenen gecorrigeert te werden.

Ende wert mitſdeſen den Burgeren ende Ingeſetenen deſer Stede, mitſgaders allen anderen, geinterdiceert den voorſz. Schrijvers, Wachters ende Dienaers, in het waernemen van haren voorſz. laſt, eenigh beletſel ofte verhinderinge met woorden ofte wercken te doen, nochte de ſelve t'injurieren, mis-doen ofte mis-ſeggen, op de boeten ende correctie, tegens ſoodanige tranſgreſſien geſtatueert.

Ende ſullen van nu voortaen geen uytheemſche door-paſſerende perſoonen d'Aelmoeſſeniers mogen aenſpreecken of laſtigh vallen, om van de ſelve eenige aelmiſſen te hebben

ben of te genieten, verbiedende oock de selve Aelmoessèniers, aen eenige uytheemsche of passanten aelmissen te geven, of hant-reyckingen te doen, op pæne van dat sy 'tselve uyt haer eygene beursen tweevoudigh gehouden sullen zijn te vergoeden ende inne te leggen, ende om nochtans de selve passanten behoeftigh zijnde ende gebreck hebbende, soo veel doenlijck is te helpen, sullen de selve hen mogen addresseren aen een van de Substituyt-Schouten deser Stede, daer toe by die van de Gerechte te committeren, die de selve naer redelijckheyt, ende ghelijck hy sal vinden te behooren, met een aelmisse sal mogen adsisteren.

Ende op dat alle kloecke en gesonde bedelaers, deughnieten, ende gelijcke onnutte persoonen, die hun tot geen arbeyt noch tucht en begeven, maer niet ter handen treckende, hen selven ende den gemeenen Vaderlande onnut zijn, de aelmissen onthouden, ende 't misbruyck van dien magh werden geweert, sullen alle persoonen die van de aelmissen ter noot, ende anders begeeren te leven, ende de selve te genieten, haer gebreck den voorsz. Aelmoessèniers selfs in persoon aengeven, of by haer sieckte, by andere getrouwe persoonen doen aengeven, ende tot dien eynde verschijnen in haer ordinarise vergaderinge des maendaeghs ende vrydaeghs, naer de middage, omme by den Aelmoessèniers ingeschreven, ende (naer ondersoeck van haer noot, voorgaende leven ende naerstigheyt) van behoorlijck onderhout voorsien te werden naer behooren.

Versorginge van de ware Armen.

XCIII. DE Huyssitten-meesteren ende Diakonen van de Kercke, de welcke met gemeen goet-duncken ende advijs van die van de Gerechte, mitsgaders van den Kercken-Raedt, t'samen-gevoeght en tot een Collegie ghemaeckt zijn, ende met eene name de Aelmoessèniers ghenaemt werden,

Ampl: 1662 29 Dec: pag 24

Zijnde eene gerechtelijke resolutie (geschreven) inhoudende woordelijk
Die van de gerechte der Stadt Leyden hebben om redenen goedgevonden dat voort
aenstaende jaer in de vergaderinge van aelmoesseniers van de Nederduytsche
armen zal presideren Adriaen van [illegible] endat voortaen jaerlijckx
op 't versoeck vande smalle dienstten by die van de gerechte is eertijdt #

werden, sullen gesamentlijck behoorlijck opsicht hebben, ende met alle vlijt versorgen dat de ware Armen, als kranc-ken, kraem-vrouwen, overjarige, jonge ambachts-gesellen, ende gelijcke ellendige persoonen, de behulpelijcke handen in 't geheel ofte ten deele van doen hebbende, niet en vergaen, maer van behoorlijck onderhoudt werden voorsien, daer toe employerende ende verstreckende d'inkomsten van de goederen van outs de Huysitten-meesteren behoort hebbende, mitsgaders die daer toe by die van de Gerechte mildelijcken zijn gevoeght, gesamentlijcken de gemeene aelmissen die in der Kercken onder de Predicatien van 't Woort Godts, oock alle Sondagen tusschen elf ende een uyren langhs de huysen sullen werden innegegadert; om welcke gemeene aelmissen langhs de huysen inne te gaderen, sullen de Aelmoesseniers eenige bequame ende getrouwe persoonen in elck Bon committeren ende last geven.

Ende werden alle Leeraers van Godts Woort, de Sieckebesoeckers, ende de Notarissen, staende respectivelijck over eenige maeckingen of uyterste willen, mitsdesen vermaent 't woort van de Huys-armen ernstelijck te houden, ende sulcx de gemeene aelmissen naer hun vermogen te vorderen.

't Ampt van de Kraem-versorghsters.

DE kraem-versorghsters sullen aen geene kraem-vrouwen hulp ofte onderstant doen, of sorge over de selve aennemen, ten zy de selve ten minsten ses maenden lanck gedurighlijcken met haer man, indien hy in leven is, binnen deser Stede ghewoont sullen hebben. XCIV.

Sal werden verclaert, wie van de voorn: Aalmoeseniers voor het aenstaende jaar sal hebben te presideeren, latende de jegenwoordige en toekomende Aalmoeseniers in der tyd den selven president met behoorlyk respect te bejegenen gedaen en geresolveert den 29 Dec: van den jaere 1662

Innemen van Kraem-vrouwen.

XCV. AEn een yegelijcken wert verboden eenige vreemde ofte uytheemſche ſwangere ofte bevruchte vrouws-perſoonen binnen ſijn huys t'ontfangen, ende by hem met-ter woon te nemen, of de ſelve eenige huyſen, kameren, ſolderen, ſchueren, lootſen, ſtallen, of yets diergelijcken te verhueren, of om niet te laten ghebruycken, ten zy de ſelve van ſoodanige geſtalteniſſe, macht ende ſtate zijn, dat ſy haer ſelfs, ten minſten geduerende haer kraem, buyten laſt van den Armen deſer Stede mogen voeden ende on-derhouden, ten ware dat ſoodanige vrouwen van de Ael-moeſſeniers deſer Stede voor henen conſent verworven hadden, om alhier te mogen woonen, ende dit al op pæne, dat indien de voorſz. Aelmoeſſeniers, ende ſulcx den Ar-men deſer Stede eenige koſten quamen te dragen tot het onderhout, 'tzy van de kraem ofte van't kindeken, tot bin-nen s'Jaers toe, van ſoo veel te verbeuren als de plaetſe daer inne ſy de ſelve ontfangen, of die ſy ſoodanige vrou-wen verhuert hebben, voor een geheel Jaer te huer ge-golden hebben, of ſoude mogen gelden, te betalen by den overtreder, 'tzy eygenaer ofte huerman, welcke boeten ſal werden bekeert ende verſtreckt, een derdendeel aen den Officier deſer Stede, een derdendeel aen den Armen, ende een derdendeel aen den Aenbrenger, in ſulcken ver-ſtande, dat de genen die de voorgaende pæne niet en ſal hebben te betalen, in plaetſe van dien, ten goetduncken ende tot verklaringe van die van de Gerechte ſullen wer-den geſtraft.

Wert voorts den kraem-verſorghſters mede by deſen verboden, geene kraem-vrouwen van buyten ſwanger in-ne-komende, eenigh behulp te doen, ofte haer yets te ge-ven, noch oock de vrouwen die van haer eerſte kindt in de kraem

kraem bevallen zijn, maer moeten de ſelve of haer ſelfs behelpen, of blijven ter plaetſe daer ſy ſwanger geworden zijn.

Geene Aelmiſſen te geven aen dronckaerts, ſpeelders, ende gelijcke perſoonen.

SUllen van gelijcken d'Aelmoeſſeniers, om d'ordinariſſe aelmiſſen ſoo veel te doen ſtrecken als doenlijcken is, ende oock proviſie te mogen doen tegen den tijdt des noots, van nu voortaen niet vermogen eenige hantreyckingen te doen, of aelmiſſen te geven, 'tzy by weeck-gelt, verſtreckinge van broot, turff, of anderſins, aen perſoonen die ſy weten of hooren dat de herbergen, rol ofte kaetsbaenen frequenteren, 'tzy hier binnen of buyten der Stede, ende aldaer haer gelt verdrincken of verſpeelen, ſonder te letten of het by de vrouw ofte man, ofte yemant anders van de huyſgeſinde werde gedaen, maer wert by deſen wel uytdruckelijck den ſelven Aelmoeſſeniers verboden, aen yemant die ſy hooren dat als vooren de herbergen ende diergelijcke plaetſen frequenteren om drincken of ſpeelen, ofte aen haer vrouwen, kinderen, of anderen van haren 't wegen yets te geven, nochte oock aen den genen, die 'tgene ſy in de aelmiſſen krijgen, 't zy broot, turff, ofte yets anders, verkoopen, verdrincken ofte verſpeelen; gelijck den voornoemden Aelmoeſſeniers en kraem-verſorghſters oock verboden wert eenige uytreyckingen van aelmiſſen te doen aen vrouws-perſoonen die hare kinderen in on-echte winnen, ofte aen perſoonen die met hare huys-geſinden des Somer-tijts buyten gaen woonen, ende des Winter-tijts alhier weder binnen komen, maer ſullen de ſelve of haer ſelfs moeten onderhouden, of blijven woonen daer ſy des Somer-tijts hebben gewoont. XCVI.

Misbruyck van Aelmissen.

XCVII. ALle de genen die van nu voortaen bevonden sullen werden, aelmissen sonder wettelijcken noot getrocken, ende de selve sulcx misbruyckt te hebben, oock die de Aelmoesseniers eenighsins gesocht sullen hebben te bedriegen, onder wat decxsel 't selve soude mogen wesen, of andersins, in, ende beneffens de uytdeylinge van de aelmoessen eenige slincxe practijcquen gebruyckt te hebben, van gelijcken die de uytgedeelde looden verkocht, verspeelt, verdroncken, of hen de selve in eenigerley wijse onbehoorlijck afhandigh gemaeckt sullen hebben, sullen ter saecke van dien arbitralijcken in ende aen den lijve werden gestraft, 'tzy met geesselinge, schavotteringe, of andersins, sulcx die van de Gerechte naer gelegentheyt van saecken bevinden sullen te behooren.

Restitutie van Aelmissen.

XCVIII. EEn yegelijcken die ter noot van d'Aelmoesseniers eenige aelmoessen heeft genooten, of sal genieten, komende in state ende van vermogen te verbeteren, ofte eenige goederen naer te laten, sal mogen volstaen, mits aen den Aelmoesseniers weder-keerende of doende weder-keeren, alle 't gunt hy in aelmoesse sal hebben genooten, wel-verstaende, dat indien soodanigen overleden persoon onmondige kindt of kinderen naer liete, die de goederen van haer Ouders tot haer noodigh onderhoudt selfs van doen hadden, de Aelmoesseniers daer inne behoorlijcke discretie gebruycken sullen.

School-

School-houden.

NIemant 't zy man ofte vrouwe, sal binnen dese Stadt, nochte de Vrydomme van dien, Schole mogen houden, ten zy datse daer toe al voorens van die van de Gerechte deser Stede behoorlijcke acte van toelatinge sullen hebben verkregen. XCIX.

Sal oock niemant alhier toegelaten werden Schole te houden, ten zy dat sy Burgers ofte Poorters deser Stede zijn, ende doende professie van de Gereformeerde Religie, die in de openbare Kercken deser Landen wert gheleert, ende staende ter goeder name ende fame.

De School-meesters ende School-vrouwen sullen in het aennemen van haer ampt, belooven den Opsienders over de Scholen alhier gestelt, onderdanigh te wesen, ende de selve hare woon-plaetse, als mede t'elckens by veranderinge van de selve, bekent maecken.

Niemant en sal hem mogen behelpen met eenige Onder-meesters ofte Onder-meesterssen, ten zy dat de selve daer toe by de voornoemde Opsienders bequaem ende dienstigh bevonden sullen werden.

Alle ordinaris Scholen en sullen niet later beginnen als des morgens ten acht uyren, ende ophouden ten elf uyren, ende naer de middagh van een tot vier uyren toe, ende sullen de School-meesters ende School-vrouwen ghehouden wesen op de voornoemde uyren in de Scholen selfs tegenwoordigh te zijn, ten ware dat by den voornoemde Opsienders (om merckelijcke redenen) anders werde goetgevonden, in 't reguard van eenige extraordinaris Scholen.

De Scholen ſullen des morgens beginnen met den gebede tot Godt Almachtigh, ende des avonts mede met den gebede eyndigen.

Ende ſullen de School-meeſters ende School-vrouwen den kinderen van joncx af, elck na haer begrijp ende jaeren, met den eerſten doen leeren het Vader onſe, ende de Articulen des Chriſtelijcken Geloofs, de thien Geboden, het Morgen ende Avont gebedt, het gebedt voor ende naer den Eten, mitſgaders oock de ſelve oeffenen in het ſingen der Pſalmen, omme de ſelve in de Kercken bequamelijck te mogen helpen ſingen.

Sullen mede de School-meeſters ende School-vrouwen, beloven geene boecken in't heymelijck ofte in't openbaer te leeren, de welcke ſtrijdende zijn tegen de voorſz. Gereformeerde Religie.

Sullen de bequaemſte van hare School-kinderen doen leeren de Vragen ende Antwoorden des Chriſtelijcken Catechiſmi, die t'elckens den eerſt-aenſtaenden Sondagh in de Kercken door de Dienaeren des Goddelijcken Woorts ſullen werden uytgeleyt, ende hare School-kinderen de ſelve voor de Gemeynte doen opſeggen.

Ende ſullen oock alle andere School-meeſters ende School-vrouwen ghehouden zijn den School-kinderen te doen leeren een kort-begrijp des Chriſtelijcken Cathechiſmi, ſulcx als by den Opſienders voornoemt, goet-gevonden ſal werden.

De School-meeſters ende School-vrouwen en ſullen niet vermogen de kinderen uyt de Scholen te laten gaen, ſonder dat ſy de ſelve opgehoort ofte door den Onder-meeſters ofte Onder-meeſterſſen doen ophooren, ende het ſchrift der gener die leeren ſchrijven geſien ende verbetert hebben.

Sullen

Sullen oock neerſtigh letten of alle hare School-kinderen in de Schole tegenwoordigh zijn, ende ſoo niet, vernemen naer de oorſaecke van haer afweſen.

Sullen mede beſorgen dat de School-kinderen in het in ende uyt gaen van de Schole behoorlijcke reverentie doen, ende haer vermanen dat ſy naer huys toe gaen ſullen in alle ſtilligheyt, ende op der ſtraten aen perſoonen van aenſien behoorlijcke eere bethoonen, gelijck mede t'huys komende aen hare Ouderen, Vooghden, ofte hare Opſienders.

De School-kinderen en ſullen niet meer dan twee ſpeeldagen hebben in der weecken, te weten, des woonſdaeghs ende des ſaterdaeghs naer de middagh.

De School-meeſters ende School-vrouwen en ſullen niet vermogen hare School-kinderen te dringen omme hare boecken, papier, ofte pennen, van haer te koopen, ende ſoo ſy de ſelve van haer koopen, ſullen als dan de voorſz. meeſters ende vrouwen de ſelve ghehouden zijn te geven voor een redelijcken prijs.

Sullen mede gehouden zijn de pennen van hare School-kinderen te ſnijden, naer de hant daer toe ſy elcx van de ſelve kinderen bequaem vinden, ſonder belooninge daer van te nemen.

Voor School-gelt ſal een yeder meeſter ofte vrouw mogen ontfangen, ſoo veel als hy, of ſy, in alle billickheyt ſal konnen bedingen, ſonder dat de meeſters ofte vrouwen onder malkanderen dien-aengaende eenigh compact ſullen mogen maecken.

Geene School-kinderen en ſullen vermogen te loopen van d'eene School-meeſter ofte School-vrouwe tot den anderen,

deren, ſonder eerſt ende al-vorens aen de ſelve het verdiende loon betaelt te hebben, ende ſal de meeſter ofte vrouw die den verloopen aenneemt, mogen aengeſproocken werden, ende oock ghehouden zijn te betalen 't gunt de verloopen School-kinderen aen hare voorgaende meeſter ofte vrouwe ſchuldigh ghebleven ſal zijn, met verklaringe, dat bÿ-aldien hy, ofte ſy, den verloopen echter ende wijders ter Schole houdt, daer over by die van de Gerechte deſer Stede arbitralijck gecorrigeert ſal werden.

Die eenige kinderen by het boeck aennemen, en ſullen niet vermogen aen de ſelve meer tijts te beſteden als aen de andere School-kinderen, geduerende de voorſz. geſtelde ordinaris uyren, maer wel buyten den ſelven tijt.

Alle School-meeſters die toegelaten ſullen werden, ſullen oock tot betuyginge van hare over-een-kominge in de Gereformeerde Leere, onderteyckenen de Confeſſie, Catechiſmus, ende de Synodale verklaringe van Dordrecht, volgens het Formulier by den Synodo Nationali van Dordrecht van den Jare 1618. en 1619. geſtelt, ende aldus luydende:

Wy ondergheſchreve School-meeſters, verklaren oprechtelijck in goeder conſcientie voor den Heere, met deſe onſe onderteyckeninge, dat wy van herten ghevoelen ende gelooven, dat alle de Articulen ende ſtucken der Leere in de Confeſſie ende Catechiſmo der Nederlandtſche Gereformeerde Kercken begrepen, mitſgaders de verklaringe op eenige poinčten der voorſz. Leere, in den Nationalen Synodo des Jaers 1618. *en* 1619. *tot Dordrecht geſtelt, in alles met Godts Woort over-een-komt, ende beloven derhalven, dat wy de voorſz. Leere getrouwelijck ſullen voorſtaen, ende de jonge Jeught naer den eyſch van ons beroep, ende haer begrijp, naerſtelijck inſcherpen, op peyne, dat wy hier tegen doende, van onſen School-dienſt ſullen verlaten werden.*

Belan

Belangende de School-meesters die by de huysen gaen leeren, sullen alle dese boven-gemelde Articulen oock gehouden zijn naer te komen, voor soo veel de selve haer aengaen.

Ende sullen die gene die bevonden sullen werden, de voorsz. ordre ofte eenigh point van dien tegens te gaen, ofte te overtreden, daer over by die van de Gerechte deser Stede naer de gelegentheyt der overtredinge arbitralijck gecorrigeert werden.

Ende op dat de voorsz. ordre des te beter naergekomen ende onderhouden magh werden, sullen by die van de Gerechte deser Stede, Jaerlijcx ten tijde van het verkiesen van de smalle diensten, verkooren werden twee Opsienders over de School-meesters ende School-vrouwen binnen dese Stadt, ende de Vrydomme van dien.

Keure op de VVees-kamer. C.

I.

DE vier Wees-meesteren, by die van de Gerechte verkoren, sullen generale macht ende authoriteyt hebben over alle Wees-kinderen, kranckſinnige, simpele ende diergelijcke persoonen die hen selfs niet en konnen regeeren; ende omme der selver goederen, hen by staet of inventaris schriftelijck aengebracht, of aen te brengen, na hare beste wetenschap, tot der voorsz. persoonen oorbaer ende profijt te bewaren ende administreren, ende den Voochden daer van eens des Jaers, ofte andersins t'harer discretie, reeckeninge, bewijs ende reliqua doen doen, oock sorge dragen dat het register van de Wees-kamer, by den Secretarissen, ende Kamer-bewaerder, secreet worden ghehouden, ende sonder 't selve yemant buyten haren oorlof te ver- Wees-meesteren ampt.

Vermeerdering & ampliatie van de keure op de Weeskamer der Stadt Leyden van 14 Julij 1665 zie pag 358 bevolgens

bijn de en kerdrukk van Rae 1733

te verthoonen, gesloten blijve, ende vorder de tegenwoordige Ordonnantie onverbreeckelijck t'onderhouden, ende doen executeren, daer toe de voorsz. Wees-meesteren Jaerlijcx aen handen van Burgermeesteren eedt doen sullen.

Dat sy om Wees-meesters te zijn, geen gelt ofte gelts-waerde aen yemant 't zy in ofte buyten de regeeringe zijnde, noch aen hare huysvrouwen, kinderen, ofte andere van hare familie gegeven en hebben, belooft, noch gedaen geven, nochte oock naermaels sullen geven, directelijck ofte indirectelijck, ende dat sy de Keuren ende Ordonnantie van de Wees-kamer, voor soo veel in hen is onderhouden, ende by elck eenen doen onderhouden sullen, sonder eenigh profijt, gonste, gelt, ofte miede te nemen, ontfangen ofte genieten, ende dat sy voorts alles doen sullen dat goede getrouwe Wees-meesteren schuldigh ende gehoudeu zijn te doen.

II.

Ampt van de Secretarissen van de Wees-kamer.

DE voorsz. Wees-meesteren sullen hebben een ofte meerder Secretarissen, daer toe nut ende bequaem zijnde, de welcke Jaerlijcx op den thienden Novembris, sullen staen ter verkiesinge van de Gerechte, ende sullen de voornoemde Secretarissen gehouden zijn van alle saecken de voorsz. Weesen, onbejaerde, kranckſinnige, ende gelijcke persoonen aengaende, goede pertinente registeren te maecken ende onderhouden, ende de selve onder haren eedt sulcx te bewaren ende secreet te houden, dat niemant daer van kennisse en krijge dan die 't behoort ende van rechtswegen toe komt, ende sullen de voornoemde verkooren Secretarissen gehouden zijn souffisante Borge te stellen yeder ter somma van vijf duysent guldens, ende de voornoemde Borgh-tochte Jaerlijcx te vernieuwen, ende verkooren ofte gecontinueert zijnde, Jaerlijcx aen handen van Burgermeesteren, boven den eedt van suyveringe, te doen den naervolgenden eedt;

Dat

Dat sy 't Ampt hen toevertrouwt naerstigh, sorghvuldigh ende getrouwelijck sullen waernemen ende bedienen, volgens d' instructie hen gelevert, ende voorts te leveren, dat sy hen vergenoegen of te vreden houden sullen met het loon hen toegevoeght, of gelijck 't selve by Wees-meesteren, ten opsichte van eenige extraordinare diensten, sal werden verhooght, sonder uyt eenige respecten, buyten consent van Wees-meesteren, yets meer te mogen eysschen, dat sy de Protocollen, Registeren, Memorialen, ende alle andere acten ende geheymenissen van de Wees-kamer, sorghvuldelijcken sullen bewaren, sonder die yemant dan die 't behoort ende aengaet te openen ofte ontdecken, dat sy hen de saecken van de Wees-kamer niet en sullen onderwinden, dan ten believe ende bevele van de Wees-meesteren, dat sy hen ter gehoorsaemheyt van de selve gedragen, hen eeren, respecteren, ende alles doen sullen dat goede, oprechte ende getrouwe Secretarissen van de Wees-kamer, eer en eedtshalven schuldigh zijn ende behooren te doen.

III.

DE voorsz. Secretarissen sullen volkomen geloof hebben in de depeschen van alle acten ende besoingne ter Wees-kamer vallende, ende onder hare onderteyckeninge uytgegeven. Haer geloof.

IV.

DE voornoemde Secretarissen en sullen hen voortaen niet bemoeyen met eenige andere diensten, Officien, Ampten, Collectatien, Rent-meesterschappen, of diergelijcke saecken, niet gemeens hebbende met de Wees-kamer, die hen-luyden in de bedieninge van haer ampt, als een geheel persoon vereysschende, merckelijck souden mogen verhinderen, ende sullen sulcx oock geene Vooghdijen of Curatelen van Wees-kinderen ofte onmondigen onder de Wees-kamer staende, nochte oock de administratie van der selver Secretarissen geen administratie aen te nemen.

ſelver goederen mogen aennemen, nochte ſigh daer toe laten ghebruycken, dan met ſpeciale toelatinge van Wees-meeſteren in der tijt, ten ware ſy ſoodanige Vooghdije, Curatele ende onderwindt, Bloet, Maeghſchap, ofte Swagerſchap-halven ſouden moeten aennemen ende bedienen, ende hen daer van ten opſichte van dien niet en ſoude konnen verontſchuldigen.

V.

Kamer-bewaerder van de Wees-kamer.

SUllen insgelijcks de voorſz. Wees-meeſteren hebben een Kamer-bewaerder, de welcke Jaerlijcx op den thienden Novembris ſal ſtaen ter verkieſinge van die van de Gerechte, en gehouden zijn te ſtellen Borge ter ſomma van ſes hondert guldens, en verkooren ofte gecontinueert zijnde, Jaerlijcx de voornoemde Borgh-tochte te vernieuwen, ende aen handen van Burgermeeſteren, boven den eedt van ſuyveringe, doen den volgenden eedt;

Dat hy den Wees-meeſteren gehoorſaem ende onderdanigh zijn, de ſelve eeren ende reſpecteren ſal, de Wees-kamer wel naerſtigh ende getrouwelijck ſal bedienen ende bewaren, 't geheym van dien, ſonder expres conſent van Wees-meeſteren, niet en ſal openbaren, geen boecken, brieven, noch papieren uyt de Wees-kamer en ſal dragen, dan met voor-weten en believen van Wees-meeſteren, ſijn bootſchappen getrouwelijck doen, ende hem vergenoegen met het toegeſette ſalaris, ende voorts alles ſal doen dat een goet, oprecht ende getrouw dienaer, ofte Bode van de Wees-kamer ſchuldigh is ende behoort te doen.

VI.

Comparitie dagen van Wees-meeſteren.

OM een yegelijck in ſaecken Weeſen aengaende (daer onder men verſtaet te begrijpen alle die onder Vooghdije ſtaen) in hare klachten, verſoecken, ende 't gene ſy vorder ſullen mogen van doen hebben gehoor te geven, ende op 't ſpoedighſte af te vaerdigen, ſullen de voorſz.

Wees-meesteren te samen komen ende vergaderen driemael ter weecke, te weten, alle manendaeghs, woensdaeghs ende vrydaeghs, goets tijts voor den noen, om als dan gesamentlijck by meerderheyt van stemmen, op alle versoecken ende vertoogen van Vooghden, ende andere saecken den voorsz. Weesen aengaende, te disponeren, ende daer inne te voorsien, sulcx als ten meesten nut ende voordeel van de selve bevonden sal werden te dienen ende te hehooren.

VII.

ENde sullen Wees-meesteren in alle swaere ende hooghwichtige saecken, te weten, de gene die sy achten ende oordeelen dat met meerder kennisse behooren afgedaen te werden, hen mogen addresseren ende hun toevlucht nemen aen 't Collegie van de Gerechte, die de voorsz. Wees-meesteren in sulcken geval, ende in 't vorder bedienen van haer ampt, met raet ende daet behulpsaem sullen wesen.

In swaere saeckèn te versoecken het advijs van de Gerechte.

VIII.

INdien Wees-meesteren met het stellen van Vooghden, ofte andersins, yetwes mochten disponeren, 't zy by forme van Apostille op Requesten, op 't doen van reeckeningen, of in andere voorvallende saecken tusschen partijen, daer inne yemant sich meende beswaert te zijn, sullen deselve beswaerde hem mogen addresseren aen die van de Gerechte, eñ aldaer haer klachten doen, omme naerder daer op (eerst gehoort den Wees-meesteren) gedisponeert te werden, op peyne van, die van de Gerechte voor-by-gaende, arbitralijck gecorrigeert te werden; wel-verstaende, indien yemant bevonden wert t'onrecht gedoleert te hebben, dat den selven verbeuren sal ses guldens.

Van Wees-meesteren te beroepen aen de Gerechte.

IX.

Hoemen Vooghden versoecken sal, aen wien, ende binnen wat tijdt.

ALs eenige Poorters ofte Inwoonders aflijvigh werden, Wees-kinderen achterlatende, soo sal d'overgebleve Vader of Moeder, met twee of drie Maghen van des Overledens zijde, so verre die te bekomen zijn, binnen ses weecken, na de voorsz. aflijvigheyt, moeten komen voor Wees-meesteren, ende begeeren over hare Wees-kinderen geordonneert te hebben Vooghden of Curateurs, (tusschen de welcke alhier geen onderscheyt en wort ghemaeckt,) ende indien Vader ende Moeder binnen ses weecken storven, sullen als dan de naeste Maghen van elcker zijde ten minsten een komen voor den Wees-meesteren, binnen ses weecken naer des laetstens aflijvigheyt, ende insgelijcx Vooghden begeeren, wel-verstaende, dat elck daer toe twaelf weecken sal hebben, soo wanneer yemants huysgesinne sal besmet zijn van de heete sieckte, daer van indien Vader, Moeder, of de naeste Vrienden versuymigh waren, sullen sy elcx uyt den heuren verbeuren drie guldens, ende soo sy daer inne, by de Kamer-bewaerder, ten eynde voorsz. verwittight zijnde, andere ses weecken daer na gebreeckigh bleven, sullen daer toe by gijselinge, of andere wegen van parate executie gedwongen werden.

Ende sal niemant wie het zy, 'tzy onder pretext dat hy is Crediteur van den Boedel, ofte Bloet-verwant van de Weesen, ofte daer toe by den Overleden mondelinge versocht, de Boedelen der Weesen, ofte andere toesicht-behoevende persoonen, daer van Wees-meesteren niet en zijn uytgeslooten, mogen aenvaerden, veel min de goederen van dien verkoopen buyten kennisse ende authorizatie van de Wees-meesteren, op de boeten t'elckens van vijf-en-twintigh guldens, by den tegen-doenders te verbeuren, die verdeelt sullen werden in gelijckheyt als andere Civile boeten.

Ende

Ende werden den Boelhuys-meester alhier, ende sijnen Clercq, mitsgaders oock de Bailliuwen van der Neeringen belast, dat sy-luyden elcx in haer reguard, al-vooren de veylingen ofte verkoopingen der goederen aen te vangen, den genen die hen daer toe hebben versocht ofte gelast, sullen afvragen of oock eenige Wees-kinderen, ofte andere toesicht-behoevende persoonen, in, ende tot de voorsz. goederen gerechtight zijn, ende by-aldien sy verstaen daer toe eenige Wees-kinderen, ofte toesicht-behoevende persoonen recht te hebben, sal hen al-voorens moeten blijcken van het consent by den Wees-meesteren daer toe verleent, ofte andersins, soo de Wees-kamer is uytghesloten, dat de Testamenten of Extracten der voorsz. uytsluytinge ter Wees-kamer verthoont ende geregistreert sullen zijn, op peyne, soo den voorsz. Boelhuys-meester ofte Bailliuwen daer tegens quamen te doen, datse mede t'elckens gelijcke vijf-en-twintigh guldens sullen verbeuren, en sullen die gene die bevonden sullen werden de voorsz. Boelhuys-meester ofte Bailliuwen, in 't gunt voorsz. is, misleydet ofte bedrogen te hebben, verbeuren gelijcke vijf-en-twintigh guldens, ende het selve meermalen doende, oock daer-enboven by die van de Gerechte deser Stede arbitralijck gecorrigeert werden.

Sullen sulcx mede geene Vooghden, oock niet soodanige, die provisionelijck by Wees-meesteren gestelt zijn tot de bewaringe van de goederen, naergelaten by luyden die van de Peste zijn gestorven, ende Wees-kinderen, ofte den voorsz. toesicht-behoevende persoonen, de Wees-kamere subject toebehoorende, niet vermogen de selve goederen te verkoopen binnen den tijt by de drie-en-twintigh ende vier-en-twintighste Articulen deser Keure daer toe gestelt, ten zy alvoorens daer van behoorlijcken staet ende inventaris ghemaeckt, ende ter Wees-kamer overghelevert sal zijn, mitsgaders oock niet buyten consent

ende

ende weten van de Wees-meesteren, mede op de verbeurte van gelijcke vijf-en-twintigh guldens.

X.

Testamentaire Vooghden die ontslagen zijn van leveringe van inventaris.

ENde als by Testamente of Codicille van de Ouders, Vooghden zijn geordonneert, ende daer by uytdruckelijck gedisponeert ende gecaveert, dat de regieringe van hare Wees-kinderen, ende de administratie van der selver goederen, sullen blijven by de selven, sonder dat den staet of inventaris daer van overgelevert sal werden ter Wees-kamer, soo sullen in sulcken gevalle de selve Vooghden by Uyterste-wille geordonneert, alleenlijck gehouden wesen binnen veerthien dagen, naer dat de voorsz. Uyterste-wille tot haren kennisse gekomen sal zijn, ter Wees-kamer te leveren, om aldaer geregistreert ende bewaert te werden, tot ontlastinge van Wees-meesteren, extract authentijcq, gemaeckt by een Secretaris, Notaris, ofte ander publijcq persoon binnen dese Stadt woonende, ende by de Gerechte van dien geadmitteert, van alle ende yegelijcken soodanige clausulen, by de welcke, in voegen als vooren, noopende de Vooghdije geordonneert, ende dien-volgende de regieringe ende administratie van der Wees-kinderen, persoonen ende goederen, mitsgaders het leveren van staet ende inventaris gedisponeert ende gecaveert, ende sulcx, of andersins de Wees-kamer in't geheel, of ten deele uytgesloten is, met uytdruckelijcke verklaringe, onder het selve extract van den voorsz. Secretaris, Notaris, of andere publijcque persoonen, die 'tselve authentijcq sal hebben ghemaeckt, van dat in de origenele acte van Uyterste-wille, geen andere clausulen of woorden meer en staen, uyt krachte van de welcke de voorsz. Wees-kamer, of na eenige tijt, of by purificatie van eenige conditien, of in eenigerhande geval, 't zy van fidei-commis, substitutie, of diergelijcke, wederom tot het stellen van Vooghden over de Wees-kinderen, ende dien-volgende tot de regieringe ende administratie

Extracten uyt d'Uyterste-willen ter Wees-kamer te leveren.

stratie

ſtratie van der ſelver perſoonen ende goederen gerechtight ſoude zijn.

Sullen mede de Vooghden 't voorſz. extract ter Wees-kamer overleverende, ghehouden weſen aldaer te verklaren dat ſy-luyden den laſt van de Vooghdije, hen by de voorſz. Uyterſte-wille opgeleyt, hebben aengenomen, op dat daer van mede regiſtrature ter plaetſe, ende ten eynde als voren, magh werden gedaen.

Ende ſullen oock geen Notariſſen hen onderwinden te treden in eenige beſoigne van ſterf-huyſen of erffeniſſen, daer inne Wees-kinderen, of andere toeſicht-behoevende perſoonen deel-plichtigh zijn, voor ende al-eer ſy ghevraeght ſullen hebben, of eenige Wees-kinderen of Wees-kindt daer inne deel-plichtigh ofte gerechtight is ofte zijn, en eenige Wees-kinderen ofte Wees-kindt daer inne deel-plichtigh ofte gerechtight zijnde, niet vermogen voorts te varen met haer beſoigne, ten zy den ſelven Notariſſen al vooren zy gebleecken dat de voorſz. Wees-kamer uytgeſloten, ende de Vooghdije by de Teſtamentaire of Codicillaire Vooghden aenghenomen is, ende dat daer van in voegen als vooren, den Wees-meeſteren vertoogh ende verklaringe zy ghedaen, op pæne, ſoo de voorſz. Vooghden niet en onderhouden of naerkomen alle 't gene hier vooren in haer reguard is geſtelt, van vijf-en-twintigh guldens, van veertigh grooten 't ſtuck, by ſoodanige ghebreeckige Vooghden te verbeuren, ende te verdeelen als andere Civile boeten, ende dat de ſelve Vooghden echter, 't gunt voorſz. is, ſullen moeten achtervolgen, of by gebreecke van dien, daer over arbitralijck werden gecorrigeert, ende ſoo de Secretariſſen, Notariſſen, ende andere publijcque perſoonen, de Juriſdictie deſer Stede onderworpen zijnde, ſich niet en reguleren na alle 't gene hier vooren, ten aenſien van hen-luyden wert geſtatueert, op pæne van

Beſoignen van Notariſſen in ſterf-huyſen.

nulliteyt van haer voorſz. beſoigne, ende daer-en-boven van privatie van hare ampten, immers van de bedieninge van dien binnen deſe Stadt.

Wees-kamer voor een gedeelte uytgheſloten.

Ende ſullen alle diſpoſitien ofte clauſulen, in de Teſtamenten, Codicillen, ofte Uyterſte-willen alreede gemaeckt, ofte noch te maecken, geinſereert ofte geſtelt, by de welcke de Wees-kamere alhier voor een gedeelte, ofte ſtucxgewijſe is geſecludeert ofte uytgeſloten, in't reguard van de Wees-meeſteren deſer Stede, zijn ende gehouden werden van geen effect, valeur, ofte waerde, ende ſullen derhalven de voorſz. Wees-meeſteren de goederen der minderjarige, kranckſinnige, ſimpele, ofte andere toeſicht-behoevende perſoonen, in dier voegen niet aennemen, omme onder haer-luyden op ende toeſichte ter Wees-kamere alhier geregeert ende geadminiſtreert te werden.

Ende ſullen alle Notariſſen binnen deſe Stadt reſiderende ende toegelaten, in het maecken, verlijden, ende paſſeren van eenige Teſtamenten, Codicillen, ofte Uyterſte-willen, den goeden luyden vermanen ende waerſchouwen, dat de voorſz. clauſulen, in't reguard van Wees-meeſteren, geen effect ſorteren, maer nul ende van geener waerde zijn, ende dien-volgende dat de regieringe ende adminiſtratie der voorſz. perſoonen ende goederen, buyten de Wees-kamer alhier blijven ſal, mitſgaders van de ſelve gedaen vermaninge ende waerſchouwinge, in de voorſz. Teſtamenten, Codicillen, ende Uyterſte-willen, behoorlijcke inſertie ſtellen, op peyne, dat den Notariſſen hier tegens bevonden werdende te doen, van de exercitie van het Notaris-ampt binnen deſe Stadt ende de Vrydomme van dien, voor eenigen tijt by die van de Gerechte geſuſpendeert, ofte geheelijck gepriveert, mitſgaders daer-en-boven naer de gelegentheyt der ſaecke arbitralijck gecorrigeert ſullen werden.

Sullen

Sullen daer-en-bovens de Commissarissen van de Echt-saecken alle Weduwenaers ende Weduwen voor haer comparerende om hare Geboden te laten aenteyckenen, alvoorens de selfde aen te teyckenen, respectivelijck afvragen, of by haer overledene Man ofte Vrouw niet en zijn naergelaten eenige minderjarige, uytlandige, simpele, ofte andere toesicht-behoevende kindt, kinderen, of erfgenamen, ende of sy de voorsz. toesicht-behoevende persoonen, ter saecken van haer overleden Ouders ofte Vrienden erffenissen, behoorlijck bewijs hebben gedaen, ende voldaen, ende of sy over de voornoemde kinderen, ofte toesicht-behoevende persoonen, ter Wees-kamere deser Stede Vooghden hebben versocht, ende wat persoonen by de selfde gestelt zijn, ende ingevalle de voornoemde Comparanten, het boven verhaelde niet en hebben naergekomen, de selfde vermanen om (alvooren haer voorgenomen Houwelijck te solenniseren) 't selve alsnoch naer te komen, ende dese Keure te voldoen; ende in cas de Wees-kamer by Testament is geexcludeert, sullen alsdan de voorsz. Comparanten afvragen of sy daer van behoorlijcke aenteyckeninge ter Wees-kamere hebben doen doen, ende of de Vooghdije by de Vooghden is aengenomen, ende sal den Clercq, den voornoemden Commissarissen op het aenteyckenen van de Geboden assisterende, notitie houden van 't gene by de Weduwenaers ende Weduwen respectivelijck sal zijn geantwoort, tot welcke notitie de Secretarissen van de Wees-kamer, ofte der selver Clercq, vry acces sullen hebben, ende 't selven vermogen te copijeren, om de copijen van dien Wees-meesteren te verthoonen, om alsdan by de selfde, tegens de persoonen die sy bevinden sullen dese Keuren niet behoorlijcken geobserveert te hebben, soodanigh gedisponeert te werden, als sy-luyden tot observantie van de selfde sullen bevinden te behooren.

Aenteyckenen van de Geboden van de Weduwenaers en Weduwen.

Graef-maeckers aen te teyckenen of d'Overledene kinderen naerlaten.

Ende werden de Graef-maeckers deser Stede ghelast t'ondersoecken ende ondervragen of de Overledene persoonen, die by hun werden begraven, Wees-kinderen, uytlandige, ofte andere toesicht-behoevende persoonen naer-laten of niet, ende op de lijste van de begravene persoonen, de welcke by hun weeckelijcx ter Secretarie deser Stede wert overgelevert, van 't gene sy tot antwoorde sullen hebben bekomen aenteyckeninge te doen, welcke voorsz. lijste, ofte het regiſter daer in de selfde werden geregistreert, den Secretarissen van de Wees-kamer, ofte der selver Clercq, t'allen tijden sal werden verthoont.

XI.

Vooghden haer qualijck dragende mogen gedeporteert werden.

SOo wanneermen bemerckt dat eenige Vooghden by Testamente ghestelt, ende de Vooghdije aengenomen hebbende, echter in d'administratie van der Wees-kinderen goederen hen bevolen niet en komen te treden, of niet en willen treden, of daer inne getreden zijnde, niet en willen continueren, ofte dat sy-luyden sigh in de voorsz. administratie niet wel en dragen, ofte dat der selver saecken komen te verloopen, sullen die van de Gerechte, met advijs van Wees-meesteren, in sulcken ghevalle, de naeste Vrienden ende partijen ghehoort, vermogen de soodanige Testamentaire-Vooghden daer van in't geheel te verlaten, ende andere in haer plaetse te surrogeren, onvermindert de actie van schaden ende interesten by den Wees-kinderen, door der voorsz. Vooghden naerlatigheyt, onwilligheyt, ontrouwigheyt, ofte verloop, gehadt ende geleden.

XII.

Testamentaire-Vooghden vry van cautie.

SOo by Testament van de Ouders Vooghden ghestelt worden, sonder andere verklaringe daer by gedaen, soo sullen de Testamentaire-Vooghden die goederen regieren ende administreren, sonder gehouden te zijn cautie te stellen voor hare administratie, maer sullen sulcke Testamen-

taire-

taire-Vooghden ſchuldigh ende ghehouden zijn binnen veerthien dagen na het overlijden van den Teſtateur, ende dat het Teſtament ghekomen ſal zijn tot haer-luyder kenniſſe, 'tſelve Teſtament te brengen op de Wees-kamer, eñ den Wees-meeſteren daer van kenniſſe doen hebben, ende binnen een maent daer naer de ſelve goederen by pertinenten Inventaris op de Wees-kamer leveren, omme aldaer geregiſtreert, ende voorts daer inne gedaen te werden ter Ordonnantie van de Wees-meeſteren, op gelijcke boeten ende proceduren als hier vooren geſeyt is, ende daer-en-boven te vervallen in de ſchaden ende intereſten by den kinderen daerom te lijden tot diſcretie van Wees-meeſteren.

XIII.

MAer by Teſtamente niet gediſponeert zijnde, ende de Vooghden, in maniere voorſeyt, verſocht zijnde, ſullen Wees-meeſteren daer toe ſtellen twee, d'outſte ende de naeſte van des Overledens zijde, by ſoo verre ſy daer toe dienen, ende die binnen deſe Stadt woonachtigh zijn, ofte ſoo de naeſte Vrienden buyten deſe Stadt waren reſiderende, ende de ſelve de Vooghdije begeerden, ſullen daer toe werden geadmitteert, mits ſtellende ſuffiſante cautie, 'tRechts-gebiedt deſer Stede onderworpen, indien niet, de outſte ende naeſte daer aen, ende ſoo voorts, ende by gebreck van Maghen, twee andere bequame mans-perſoonen, 't zy den Overleden vreemt weſende, of van des langhſt-levendens zijde beſtaende, naer dat voorgaende kenniſſe van ſaecken op haer-luyder bequaemheyt ende getrouwigheyt by Wees-meeſteren ghenomen ſal zijn; welverſtaende, dat Vader, of Moeder, of Groot-vader, of Groot-moeder, daer toe bequaem ende willigh zijnde, onder renuntiatie van't beneficie SC^ti^ Velleiani by de voorſz. Moeder ende Groot-moeder (gelijck na Rechten te doen) voor allen anderen in de Vooghdije gepræfereert ſullen worden, mits dat die naeſte van den bloede, of een vreemde

Wie Vooghden zijn ſullen.

Moeder ofte Groot-moeder houwelijckende verliesen de Vooghdije.

als vooren, de tweede Vooght sal zijn. Des sullen Moeder of Groot-moeder dewelcke komen te herhuwelijcken, niet langer Vooghden mogen blijven, maer by Wees-meesteren andere in hare plaetse verkoren moeten werden, ende sal altijts een van de Vooghden ter discretie van Wees-meesteren, administrateur of bewint-hebber, ende d'andere toesiende Vooght zijn.

XIV.

De Vooghden te gehoorsamen.

DE Vooghden in sulcker voegen geordonneert ende gestelt zijnde, sullen de Wees-kinderen, ende alle andere in Vooghdije wesende, schuldigh wesen te gehoorsamen, gelijck haer Ouders; ende of sy den selven yets misdeden in woorden of wercken, sullen soodanige persoonen onder Vooghdije staende, daer over werden gecorrigeert na gelegentheyt van saecken ter discretie van de Gerechte.

XV.

Onwillige Vooghden.

INdien yemant wesende geordonneerde Vooght, onwilligh waer de Vooghdije te aenvaerden onder decxsel van wettigh onschult, sal binnen veerthien dagen naer hy van de opgeleyde Vooghdije sal zijn verwittight, ghehouden wesen 't selve voor den Wees-meesteren te openbaren ende te bewijsen, ende daer op te verwachten sommiere verklaringe ende dispositie van de selve, ende ingevalle daer van geprovoceert ofte beroepen wort, sullen Wees-meesteren by provisie andere Vooghden in haer plaetse stellen, tot heur-luyder kost, last ende pericule, soo verre sy bevonden werden hem met ongelijck beroepen te hebben.

XVI.

Testamentaire Vooghden hen ontschuldigende.

VAn gelijcken indien yemant wesende by Uyterste-wille Vooght, ofte Executeur geordonneert, den selven last niet en wilde aennemen, overmits hy daer toe niet bewillight

willight en hadde, of eenige andere wettige onschult hebbende, sal mede binnen ghelijcken tijdt naer dat hy kennisse van het Testament of Uyterste-wille verkregen heeft, ghehouden zijn ter Wees-kamer te komen, aldaer d'Uyterste-wille te vertoogen, of Wees-meesteren te kennen te geven wat daer van is, met verklaringe van de redenen van sijne weygeringe, ofte onschult, de welcke indien by Wees-meesteren goet bekent worden, sullen sy andere Vooghden, ofte Executeurs ordonneren, om d'Uyterste wille te volkomen in't gunt die by den selven Testamentaire-Vooghden respectivelijck volbraght hadde mogen worden, maer indien Wees-meesteren verklaren dat hy ongelijck hadden, ende by hem daer van werden beroepen, sal gehandelt worden als vooren.

XVII.

Alle bewint-hebbende ofte administerende Bloedt-Vooghden die by Wees-meesteren sullen zijn gestelt of gegeven, sullen gehouden ende verbonden zijn, soo het Wees-meesteren noodigh achten, voor date ende al-eer sy 't bewint van eenige goederen aennemen, of daer inne treden, tot verseeckertheyt ende genoegen van de Wees-meesteren, goede ende vaste borgh-tochte te stellen, het Rechts-gebieden alhier onderworpen zijnde, op arbitrale straffe. Bewint-hebbende Vooghden gehouden Borge te stellen.

XVIII.

Sullen oock alle Vooghden, 'tzy Testamentaire of andere, ghehouden zijn binnen veerthien dagen naer dat sy van hare verkiesinge sullen zijn verwittight, in handen van Wees-meesteren, voor 't begin van haer bewindt, eedt te doen, omme de persoonen ende goeden hem betrouwt, getrouwelijck te bewaren ende regieren. Eedt van de Vooghden.

XIX. Sul-

XIX.

Vooghden selfs te administreren.

SUllen alle Vooghden selfs ende in eygener persoon hebben 't bewint ende administratie van de goederen der geener die hare Vooghdije zijn onderworpen, ten ware in groote verstorven boedelen, in de welcke by believen van Wees-meesteren de Vooghden een Rent-meester sullen mogen stellen tot redelijck loon, tot laste van de goederen der Wees-kinderen, ende tot pericule van de Vooghden, mits dat de selve Rent-meester tot vermaninge van Wees-meesteren ende Vooghden, alle Jaers, of anders ter discretie van Wees-meesteren, reeckeninge doen sal, gelijck mede geschieden sal in andere mindere boedelen, soo Wees-meesteren sullen achten daer redenen toe te dienen.

XX.

Loon van de Vooghden.

VAder of Moeder, Groot-vader of Groot-moeder, en sullen geen loon mogen eysschen van hare moeyte van de Vooghdije, ten ware Wees-meesteren om sonderlinge redenen verstonden anders te behooren, in welcken gevalle de selve als alle andere Vooghden daer van tot discretie ende schattinge van Wees-meesteren gheloont sullen worden.

XXI.

De eene Vooght stervende daer van de Gerechte of Wees-meesteren te adverteren.

TOt welcker tijt eenigh Vooght deser werelt sal komen te overlijden, soo sal de Mede-vooght, 'tzy administrerende of andere, daer van gehouden zijn binnen een maent te adverteren ende verwittigen den Wees-meesteren, ende aen de selve solliciteren ende benaerstigen datter in des afgestorvens plaetse, seecker ander getrouw ende bequaem persoon beneffens hem gestelt ende gesurrogeert werde, op verbeurte van twee guldens; wel-verstaende, dat voor soo veel aengaet de Vooghden die volgens Testamentaire of Codicillaire dispositien, met seclusie van Wees-meesteren

ren

ren zijn gestelt, ende de Vooghdije ter Wees-kamer verklaert hebben aen te nemen, soo wanneer eenige van de selve komen te overlijden, sal of sullen de langhst-levende van hen gehouden zijn, binnen den tijdt van ses weecken daer naer, een ander in des overledens plaets te surrogeren, byaldien aen haer daer toe by de voornoemde Testamentaire ofte Codicillaire-dispositie macht gegeven is, ende indien niet, sal den langhst-levende sulcx aen die van de Gerechte binnen den voorsz. tijt bekent maecken, omme daer inne te werden voorsien ende gedisponeert sulcx als behooren sal; gelijck mede, soo wanneer yemant hebbende Vooghden ghestelt over sijne minderjarige of andere toesicht-behoevende Kinderen of Erfgenamen, met seclusie als vooren, ende dat de selve genomineerde Vooghden komen te overlijden voor den Testateur, ende dat den selven Testateur in gebreecken is gebleven, by sijn leven andere Vooghden in der Overledene plaetse te stellen, of dat mede de selve genomineerde Vooghden komen te overlijden binnen den tijt van ses weecken naer d'aflijvigheyt van den Testateur, ende sulcx al voren dat de Vooghdije by de selve ter Wees-kamer aengenomen is, so sullen in sulcken gevalle de naeste Vrienden van den overleden Testateur gehouden zijn, binnen acht dagen naer de voorsz. ses weecken, te reeckenen van het overlijden van de Testateur af, 'tselve aen die van de Gerechte behoorlijck bekent moeten maecken, omme by de selve anderen in plaetse van de Overledene ghestelt, ende daer van aenneminge ende registrature ter Wees-kamer geordonneert te werden.

Ende dit alles op peyne van vijf-en-twintigh guldens, van veertigh grooten 't stuck, ende arbitrale correctie.

XXII.

GElijck mede gelijcke verwittiginge aen den Wees-meesteren geschieden sal, indien de Mede-vooght ofte Mede-vooghden insolvent, van quaden regimenten, ende onbe- *Als oock soo een Vooght insolvent ofte onbequaem wert.*

onbequaem werden, of langen tijt absent bleef of bleven, behoudens niettemin den Wees-kinderen tegens de voorsz. Mede-vooght ofte Mede-vooghden haer recht, sulcx als na Rechten.

XXIII.

Vooghden moeten Inventaris maecken.

AEn den Wees-kinderen Vooghden gegeven, ende den eedt daer toe staende by de selve gedaen, ende borchtochte gestelt zijnde als vooren, sullen de Vooghden hebben te maecken behoorlijcken inventaris ende staet van den sterf-huyse, de welcke sy aenvaerden tot der kinderen behoef, inhoudende pertinente specificatie ende declaratie van alle de goederen ende lasten daer inne bevonden, ende de selve binnen ses of acht weecken na de doot van den Overleden, of anders tot discretie van Wees-meesteren overleveren ter Wees-kamere, omme by de Wees-meesteren geaccepteert of gerefuseert te werden, op de boeten van ses guldens, welcken tijt nochtans by Wees-meesteren om merckelijcke redenen eens of tweemael verlanght sal mogen werden, ende ingevalle de Vooghden geen verlangh en versochten, sullen de Wees-meesteren den onwilligen, dien van de Gerechte overleveren, omme die sommierlijck gehoort, gedisponeert, ende die tot overleveringe, by gijselinge, of anders, bedwongen te werden.

XXIV.

Als oock de langhstlevende Vader of Moeder.

MAer soo wanneer de kinderen hebben Vader of Moeder, in't sterf-huys sittende, zijn de selve gehouden den Vooghden binnen ses weecken, of oock eerder, soo sulcx by Wees-meesteren om redenen mochte werden specialijcken geordonneert, naer sy hare Vooghdije sullen hebben aengenomen, behoorlijcken staet ende inventaris van alle de goederen die in des afgestorvens boedel, ten tijde zijns overlijdens zijn geweest, over te leveren, ende de selve aen handen van den Wees-meesteren te bevestigen met eede, omme die ter Wees-kamer, ende ten registre gebraght

braght te werden, op peyne van ses guldens, ende dat daeren-boven alle 't welck die gene die daer van in gebreecken blijven sal, voor de voorsz. overleveringe sal komen te veroveren, in wat manieren dattet oock soude mogen wesen, voor d'eene helfte sal komen ten profijte van de voornoemde kinderen, sonder nochtans dat de selve kinderen gehouden sullen zijn eenige schade, verlies, ofte pericule te dragen, of te wachten, maer sal 't selve alleen komen tot laste van de voorsz. ghebreeckigen, noch en sal oock de voorsz. langhst-levende Vader of Moeder, niet eer mogen gaen ten tweeden Huwelijck, op de boete van thien guldens, ende arbitrale correctie.

XXV.

WEl-verstaende dat Wees-meesteren ten insichte van de overgebleven Ouders, of voor den oirbaer van de naergelaten Kinderen of Erfgenamen, in boedels daer inne veel roerende ende onseeckere goederen ende inneschulden van neeringen zijn, oock sonder staet, ende op goet betrouwen van de selve langhst-levende tot uyt-koop van de goederen verstaen, ende den Vooghden daer inne assisteren sullen mogen, sulcx als sy tot der kinderen meesten oirbaer bevinden sullen te behooren.

Wees-meesteren mogen om redenen met de Ouders verdragen tot uyt-koop.

XXVI.

VAn gelijcken sullen alle Stief-vaders of Stief-moeders (zijnde de langhst-levende) ghehouden zijn aen de Vooghden van hare Stief-kinderen binnen de voorsz. ses weecken of eerder, soo sulcx om redenen geordonneert werde, pertinenten staet of inventaris, by eede gesterckt, over te leveren, op peyne als vooren ten insichte van de langhst-levende Vader of Moeder is gestatueert, ende indien sy des onwilligh waren, sullen by Wees-meesteren aen die van de Gerechte werden overgelevert, om by de selve (den langhst-levende sommierlijck gehoort) gedaen, ende

Stief-vaders ofte Stief-moeders mede Inventaris te leveren.

ten eynde als vooren, by gijselinge, ende andere wegen van parate executie, of oock arbitrale correctie, ist noot, bedwongen te worden.

XXVII.

Bewijs met last van alimenteren.

INgevalle de langhst-levende Man of Vrouw den Wees-kinderen uyt-kochte, ofte bewijs dede, met laste om de kinderen te alimenteren, ende onderhouden, ende dat de voorseyde langhst-levende daer na gekomen zijnde tot anderen huwelijck, aflijvigh werde, soo sal de Weduwe ofte Weduwenaer van soodanigen langhst-levenden gehouden zijn, tot behulp van't vorder onderhout der voorsz. kinderen, voor uyt den gemeenen boedel te laten volgen soo veel als by onderlinge communicatie, regard genomen op den staet van den boedel, insgelijcx op de Jaren ende gelegentheyt van de voorsz. kinderen, in goeder discretie by Wees-meesteren bevonden sal werden te behooren.

XXVIII.

Verswegen goederen.

INdien yemant maeckende staet of inventaris van eenigh sterf-huys, bevonden werde willens ende wetens yets verswegen of achter-gehouden te hebben, des hem elck een ghehouden sal zijn, versocht zijnde, met eede te suyveren, soo sullen de selve verswegen goederen alleenlijck komen tot profijt van des Overledens erfgenamen, by-aldien 'tselve by den Vader, Moeder, Stief-vader, of Stief-moeder ghschiedt is, ende by-aldien sulcx ghschiedt is by den Vooghden, sullen verbeuren uyt haer eygene goederen de rechte estimatie van de verswegene goederen, te bekeeren als vooren, ende daer-en-boven arbitralijcken te werden ghestraft.

XXIX.

Testament d'Ouders geprete-

ALs eenige minderjarige kinderen, hebbende Vader ende Moeder, of een van beyden, by Testamente gein-

geinstitueert ende erfgenamen ghemaeckt worden, ende d'Ouders van de selve kinderen gepreterieert, of voor-by-ghegaen zijn, of selfs om redenen hen bewegende eenige erffenisse op hen vervallende hebben gerepudieert, of niet geadieert ende aengenomen, of dat haer de lijf-tochte alleen is gemaeckt, soo sullen de geordonneerde Vooghden, Curateurs of Executeurs van de Testamente ende Uyterste-wille, ende oock d'Ouders van sulcke kinderen, daer geen Vooghden, Curateurs, of Executeurs en zijn, binnen acht dagen naer de doot van den Overleden, ende naer het Testament tot haerder kennisse gekomen sal wesen, 'tselve ter Wees-kamer brengen, ofte den Wees-meesteren daer van kennisse doen hebben, ende binnen een maent daer na de goederen by pertinenten inventaris ter Wees-kamer leveren, om aldaer geregistreert, ende ten bevelen van Wees-meesteren ghedaen te worden naer behooren, op de boete van drie guldens, ende ghehouden te wesen in de schaden ende interesten by de kinderen daer door te lijden. rieert zijnde.

XXX.

Mede of't gebeurde dat den voorsz. Weesen, in Vooghdije zijnde, eenige goederen op quamen of verstorven, sullen de Vooghden ghehouden wesen alle de selve goederen mede ter Wees-kamer over te brengen, ende den overgeleverden inventaris of staet daer mede te verhoogen, in der manieren, binnen den tijt, ende op verbeurte ende bedwangh als vooren. Den Wees-kinderen goederen opkomende.

XXXI.

INsgelijcx soo het gebeurde dat yemant Uytlandigh zijnde, eenige goederen op quamen geduerende zijn afwesen, sullen by den Mede-erfgenamen, of naeste Vrienden, des selfs opghekomen goederen mede ter Wees-kamer moeten werden gebraght, om aldaer bewaert ende gead- Goederen van Uytlandige.

ministreert te worden, ende dit alles in der manieren, tijt, op verbeurte ende bedwangh als vooren.

XXXII.

Boel-scheydinge versocht by meerderjarige.

DEn voorsz. staet of inventaris ter Wees-kamer gelevert zijnde, sal de boel-scheydinge, indien die versocht ende begeert wort by meerderjarige, part ofte deel daer in hebbende, by advijs van Wees-meesteren geschieden, ende sullen de roerende goederen den kinderen aenbedeelt, verkocht, ende tot gelde gemaeckt worden, tot betalinge van de schulden, ist noot, of anders geemployeert tot koopinge van goede Landen of Renten.

Verkoop van roerende goederen.

XXXIII.

Verkoop van onroerende goederen.

MAer indien die schulden daer mede niet en mochten werden betaelt, noch dat die Wees-kinderen of andere toesicht-behoevende persoonen, uyt de inkomsten van haer goederen niet en mochten werden onderhouden, soo salmen met advijs van die van de Gerechte, daer toe mogen verstrecken 'tCapitael van sulcke andere goederen, als ten minsten quetse van de selve daer toe sullen mogen werden verkocht.

XXXIV.

Ouders deelende tegens hare kinders geen Vooghdije te exerceren.

WAnneer een Wees-kindt tegens sijn Vader of Moeder deelen, of van hem bewijs ontfangen sal, soo en sal Vader noch Moeder geen Vooghdije exerceren voor de selve deelinge, of bewijs gedaen sal zijn, maer sullen deelen of voortvaren tot bewijs tegens den toesienden Medevooght, ten overstaen van Wees-meesteren.

XXXV.

Vooghden deelende tegens

GElijck oock de Vooghden geen Vooghdije sullen exerceren, ingevalle de selve eenige goederen tegens den voorsz.

voorsz. Weesen quamen te deylen, of in saecken daer in sy eenigh geschil of gedinge met den voorsz. Wees-kinderen uytstaende hebben.

Wees-kinderen geen Vooghdije t'exerceren.

XXXVI.

SOo wanneer yemant welckers goederen ter Wees-kamer berusten, den tijt van twintigh Jaren aen malkanderen buytens-lants geweest is, sonder te weten of alsulcken kindt noch in levenden lijve is, soo sullen de naeste Vrienden die hen vermeten Erfgenamen te wesen, by rade ende consent van Wees-meesteren, doen vereyschen ter plaetse daer de selve persoon laetstmael woonachtigh is gheweest, ende indien men bevint den selven overleden te wesen, of datmen niet en kan bevinden waer hy bevaren is, soo salmen den voorsz. Vrienden ende Erfgenamen, midts daer van docerende by certificatie of getuygen, mogen consenteren des uyt-landigen goederen te mogen deelen, midts eerst stellende suffisante borge, elcx voor soo veel dat behoort om te restitueren 't gunt sy-luyden alsdan ontfangen ende op-beuren sullen.

Wees-kinderen twintigh Jaren buytenlants zijnde, der selver goederen te deelen.

XXXVII.

GEene Vooghden sullen vermogen eenige onroerende goederen van Wees-kinderen te verkoopen, belasten, vermangelen, in eeuwigen erf-pacht uyt te geven, of andersins in eeniger manieren te vervreemden, in't geheel ofte ten deele, sonder voorgaende kennisse, toelatinge, ende decreet van die van de Gerechte, by den voorsz. Vooghden ten dien fijne eerst verklaringe gedaen zijnde, ende gehadt het advijs van de Wees-meesteren, datter nuttelijcker ende profijtelijcker gedaen is dan gelaten, in welcken gevalle de selve in't openbaer naer behoorlijcke uytroepinge, in presentie van twee Schepenen, midtsgaders een uyt den Wees-meesteren, aen den meest-biedende verkocht sullen worden,

Geen onroerende goederen van Wees-kinderen te verkoopen buyten kennisse van de Gerechte.

worden, ten ware om merckelijcke redenen anders werde toegelaten, welcke redenen alvoorens ſullen werden verthoont aen de voorſz. Gerechte, omme by de ſelve geexamineert zijnde, daer op conſent tot verkoopinge van de voorſz. onroerende goederen, die anders als in 't openbaer ſoude gheſchieden, ghedragen te werden ſulcx als de ſelve raedtſaem ſullen bevinden, des niettemin ſullen de Vooghden ter diſcretie ende met advijs van Wees-meeſteren, aen huyſen of erven, wel nutte ende profijtelijcke reparatien doen mogen.

XXXVIII.

Wees-kinderen penningen te beleggen, hoe, ende op wat tijt.

SOo wanneer de Vooghden eenige penningen onder hen hebben toebehoorende den Wees-kinderen, of andere perſoonen toeſicht-behoevende, ſoo ſullen ſy ghehouden weſen binnen een maent de ſelve by advijs van Wees-meeſteren weder te beleggen, in renten, op goede vaſte panden, of anderſins bekeeren aen gronden van erven, ten meeſten oirbaer van de Weeſen, of andere onder de Wees-kamer ſtaende, ende op intereſt ofte rente tegens den penningh ſeſthien, behoudelijck ſoo de Debiteuren binnen den tijdt van drie maenden komen te betalen, dat de ſelve ſullen mogen volſtaen met intereſt ofte rente tegens den penningh twintigh, ofte indien de voorſz. Vooghden die voorſeyde penningen binnen een maent niet uyt en konden ſetten, of employeren, in voegen als voorſz., ſullen ſy ghehouden zijn de penningen te brengen ter Wees-kamer, om aldaer bewaert te worden, alles op peyne van gijſelinge, ende dies niettemin ghehouden weſen te betalen intereſt naer beloop van den penningh ſeſthien, dat de voorſz. Wees-kinderen naer de maendt daer by geleden ſullen hebben, ten ware Wees-meeſteren om merckelijcke redenen verſtonden dat de Vooghden de ſelve noch voor een tijt in bewaringe ſouden mogen behouden.

XXXIX. Be-

XXXIX.

BEhoudelijck soo middelertijt sigh occasie presenteerde om der Wees-kinderen penningen uyt te setten, op behoorlijcken interest op Obligatien, sullen de voorsz. Vooghden met advijs van Wees-meesteren sulcx doen mogen, op de Comptoiren van't Gemeene-Landt, ter somma toe van acht hondert guldens, ter tijdt en wijlen de Vooghden sullen ghelegentheyt bekomen hebben om de penningen der Wees-kinderen, op suffisant Hypotheecq, op Wees-kamers-recht te konnen beleggen op Obligatien, onder goede ende verseeckerde borgh-tochten van eerlijcke luyden, daer toe by Wees-meesteren suffisant aenghesien zijnde. Uytset op Obligatien.

XL.

DE Verlijden van alle Rente-brieven ten behoeve van persoonen staende onder de Wees-kamer, soo ter losse als ten lijve, sullen werden gedaen ter Wees-kamer, ende voor Wees-meesteren in hare vergaderinge, ende niet voor Schepenen, ende sullen de voorsz. Rente-brieven, by een van de Secretarissen van de Wees-kamer werden gheschreven, gheteyckent, ende geparaffeert, mitsgaders in't geheel geregistreert, ende by de voornoemde Wees-meesteren, met haer ghemeen Segel besegelt, ende by de gene die op't Verly tegenwoordigh geweest zijn onderteyckent, wel-verstaende, dat de selve Rente-brieven, als oock alle de Verlijden van bewijsen, tot eens yegelijcx verseeckertheyt, in de belastingh-boecken ter Secretarie deser Stede sullen werden aengeteyckent ende't sommier inhouden van dien overgeschreven, met sulcken bescheyden dat aldaer geen begrootinge en sal werden ghedaen van eenige bewijsen. Verlijden ter Wees-kamer te doen.

XLI.

Het effect van Verlijden ter Wees-kamer ghedaen.

ALle de Brieven van Bewijsingen ende Constitutien van Renten, ende andere Verlijdingen ende Verbanden, ten behoeve van Wees-kinderen, of andere, onder de Wees-kamer staende, voor Wees-meesteren gedaen, ofte te doen, zijn ende sullen wesen van alsulcken kracht, over de goederen in de Jurisdictie deser Stede gelegen, als of de selve voor Schepenen gedaen waren: Alles volgens de Resolutie der Ed: Groot-Mog: Heeren Staten van Hollandt ende West-vrieslandt, den eersten ende twaelfden Septembris vijfthien-hondert-twee-en-tnegentigh genomen.

XLII.

Wees-kinderen gelt te beleggen op Wees-kamers-recht.

SOo wanneer eenige penningen van Wees-kinderen, sullen beleyt werden op Renten, sal in de Brieven van Constitutie gestelt worden, dat de selve penningen werden uytgeset op Wees-kamers-recht, 't welck is dat de Hooft-somme ses maenden opgeseyt zijnde, sal moeten worden opgebraght, ende dat die gene die de selve sal willen lossen, drie maenden te voren sulcx moeten insinueren, dat oock de selve penningen binnen ses maenden, naer dat de Wees-kinderen uyt de Vooghdije ontslagen sullen zijn, sullen moeten opgeseyt ende de lossinge van dien versocht worden, of dat daer na die op Renten sullen blijven staen tot dat den Debiteur gelegen sal zijn de lossinge te doen.

XLIII.

Wat vorder onder de clausule van Wees-kamers-recht begrepen is.

ONder de voorsz. Clausule van Wees-kamers-recht wort oock verstaen te zijn begrepen, dat de betalinge van soodanige Wees-renten, ten Jaerlijcxen verschijn-dage van dien, sullen moeten worden gedaen preçijselijcken, ende sonder yet te mogen korten, 'tzy van bekende of onbeken-

de

de omme-ſlagen, contributien, of laſten, alwaert oock ſulcx dat by eenige Placcaten, Ordonnantien, of Geboden alrede uyt gegeven ofte noch uyt te geven, verklaert, toegelaten, of geboden ware den Rent-heffer eenige kortinge te doen, ende dat alle overkomſten ter contrarien daer by gederogeert, gecaſſeert, ofte te niette gedaen waren.

XLIV.

ENde dat ten opſichte van de loſſinge der Wees-renten, den Rent-gever, begeerende de loſſinge te doen, ende hem ſelven te quijten, gehouden ſal zijn drie maenden te vooren, daer van den Vooghden te verwittigen of waerſchouwen, ende ſal de voorſz. loſſinge, 'tzy gewillighlijck ofte gedwongen, na den loop van de munte worden genomen, gelijck de ſelve is of weſen ſal, 'tzy ten dage van de loſſinge, of drie maenden daer voor, of drie maenden daer na, volgens de Placcaten, Ordonnantien, ende Geboden, op't ſtuck van de munte uytgegeven, alles ten keure van den Rent-heffer.

De loſſinge drie maenden te voorens op te ſeggen.

XLV.

DAt mede alle perſoonen, 'tzy een, twee, of meer, die hen voor eenige ſoodanige Wees-renten Borgen ſullen ſtellen, gehouden ſullen werden als principale of ſelfs ſchuldige, ende elcx een voor al in't geheel, ende ſonder ſpliſſinge, ende ſulcx ſtracx aengeſproocken, ende tot betalinge van de voorſz. Wees-renten, oock loſſinge gedwongen mogen worden, ſonder gehouden te zijn den principalen Schuldenaer te moeyen, maenen, verwinnen, ofte uyt te rechten, ende dat hen geene Borgen hier en tegens ſullen mogen behelpen met de Rechten ofte Benefitien van dien, die men noemt van *executſie*, *diviſie*, of eenige andere, nochte oock met eenige *Exceptie Senatus Conſulti Velliani*, ſoo het een Vrouws-perſoon is; alle de welcke de voorſz.

Borgen gehouden als principael ende een voor al.

voorsz. Borge ofte Borgen, voor nu als dan ende dan als nu verstaen ende gehouden worden, vertegen, ende daer van afstant gedaen te hebben, ende dit al behouden ende onvermindert der selver Borgen, ende elcx van hen haer Recht ende aenseggen om ontheven ende schadeloos gehouden te worden, soo van den principalen Schuldenaer als van hare Mede-borgen, daer ende sulcx des sal behooren.

XLVI.

De Clausule van Wees-kamers-recht heeft in alle de voorsz. poincten plaets, alwaren die niet geexpresseert.

Alle welcke poincten, gelijck vooren geseyt, men verstaet te begrijpen onder 'twoort Wees-kamers-recht, hoewel de Brieven daer van te Verlijden, alle ofte eenige der voorsz. Clausulen in specie niet mede en brachten, noch inne en hielden.

XLVII.

Originele brieven van Wees-kinderen te bewaren op de Wees-kamer.

De Vooghden sullen gehouden zijn de Originele Brieven van Constitutie, ende alle andere den Wees-kinderen, of anderen onder de Wees-kamer staende, toebehoorende, ter Wees-kamer te brengen, omme aldaer bewaert ende niet weder gelicht te werden, dan als men die nootelijck van doen heeft, in welcken gevalle in plaetse van dien behoorlijcke Recepisse gelevert sal worden.

XLVIII.

Rente-brieven en Obligatien op 't Gemeene-lant ter Wees-kamer berustende.

Alle de originele Rente-brieven en geagreerde Obligatien, ten lasten van't Gemeene-lant van Hollandt ende West-vrieslandt, als mede ten laste van de Generaliteyt deser geunieerde Provintien, ten behoeve van Wees-kinderen of anderen, het Opper-gesagh van Wees-meesteren deser Stede onderworpen zijnde, sullen ghebracht ende gelevert moeten werden ter Wees-kamer, om aldaer bewaert te werden, ter tijdt ende wijlen toe die met volkomen

Ampl: 1661 12 Jan pag: 30 (geschreeven) zijn de eene gerechtelijke ampliatie publicatie geaneteert 3 Jan: 1661 & afgel: den 12 g: van Hooghevee

men kenniſſe ende conſent van Wees-meeſteren afgeloſt, of by de eygenaer van dien, onder Schepenen Quitantie, gelicht ſullen weſen, ſonder dat d'een of d'ander de ſelve middelertijt onder recepiſſe van daer ſal mogen lichten, ten ware yemant tot de adminiſtratie expreſſelijck geordonneert ware, ende daer voor ten genoege borge gheſtelt hadde, de welcke ſoodanige Obligatien ſal mogen lichten onder recepiſſe, doch alleen om daer op den vervallen intereſt te ontfangen, 't welck ghedaen zijnde, ſullen de ſelve Obligatien terſtont weder ter voorſz. Wees-kamer moeten werden gereſtitueert.

Ende op dat het ontijdigh ende onkundigh opſeggen, af-loſſen, tranſporteren, of veralieneren van ſoodanige Rente-brieven ende Obligatien moge werden belet ende verhindert, ſal boven den eerſten regel van de ſelve Obligatien die ter Wees-kamer ingebracht ſullen werden, geſtelt werden met gheſchreven letteren by de handt van den Secretaris, ende op die gene die ſullen werden aengekocht ofte geconſtitueert, met gedruckte letteren, *Wees-kamers Obligatie der Stadt Leyden*; ende daer beneffens op de rugge van dien, als mede in margine van de Rente-brieven, onder de Signature van den Secretaris van de Wees-kamer, gheſchreven in effecte, dat ſoodanige Rente-brief of Obligatie niet ſal mogen werden opgeſeyt, afgeloſt, nochte getranſporteert of veralieneert, als met expres ſchriftelijck conſent van Wees-meeſteren der Stadt Leyden, op pæne, dat de afloſſinge het tranſport of alienatie, ſonder ſodanigh conſent gedaen, ſal weſen nul ende van geender waerden.

Ende ſullen de intereſten die Jaerlijcx op de Obligatien komen te vervallen, ende daer van geenen particulieren adminiſtrateurs en zijn, by de Secretariſſen van de Wees-kamer ſelfs ingehaelt ende ontfangen werden, om die weder uyt te keeren, 't zy aen de Vooghden tot onderhout

van de Wees-kinderen daer over ſy gheſtelt zijn, of aen den genen die de ſelven anderſins bevonden ſal werden te competeren.

Des ſoo ſal ten tijde als de perſoonen de welcke ſoodanige Obligatien of Rente-brieven toekomen, van het geſagh eñ toeſichte van de Wees-kamer werden ontſlagen, ofte anderſins eenige perſoonen de Wees-kamer niet ſubject zijnde, tot de voornoemde Obligatien of Rente-brieven komen gherechtight te werden, op de rugge ofte in margine van dien, by een van den Secretariſſen voornoemt, geſtelt werden dat de ſelve Obligatien of Rente-brieven van de Wees-kamer der Stadt Leyden, met voorgaende conſent van Wees-meeſteren zijn ghelicht, ende ſulcx van't recht van de Wees-kamer ontſlagen en vry geſtelt.

Ende ſal ten dien eynde ter Wees-kamer by de Secretariſſen gehouden werden een pertinent Regiſter van alle de Obligatien, ten laſte van't Gemeene-landt, of de Generaliteyt voorſz. ſtaende, ende ter Wees-kamer beruſtende, of die aldaer aengekocht of ingebraght ſullen werden, met de Folijs van de Regiſtrature ter finantie gedaen, ende in't ſelve Regiſter t'elckens van de geconſenteerde opſegginge, afloſſinge, tranſporte, ende alienatie, ſoo wanneer die gheſchiedt, aenteyckeninge gehouden.

XLIX.

Alle Vooghden reeckeninge, bewijs, en reliqua te doen.

ALle bewint-hebbende Vooghden, ſoo Teſtamentaire als andere, ſullen t'allen tijden ter Wees-kamer van haer Bewint reeckeninge, bewijs, ende voldoeninge doen moeten, binnen den tijt hen voor geſtelt, van gelijcken ſullen alle andere Vooghden, Executeurs van Uyterſte-willen, beroerende boedelen, daer inne eenige van de voorſz. perſoonen gerechtight zijn, gehouden weſen t'allen tijden ontboden zijnde, by Wees-meeſteren, ten voorſz. eynde te komen,

komen, of by faulte van dien, ſullen voor d'eerſte reyſe verbeuren drie ſtuyvers, ten behoeve van den Kamer-bewaerder, ende ſullen als dan Wees-meeſteren den onwilligen die van de Gerechte overleveren, omme ſommierlijck ghehoort, daer toe by alle wegen gedwongen te worden.

L.

DEn Vooght, weſende een Man van eeren, ſtaende tot goeden name ende fame, doende reeckeninge van de adminiſtratie by hem over Wees-kinderen goederen ghehadt, ſullen de kleyne poſten van zijn uytgeven ter diſcretie van Wees-meeſteren gheleden worden, mits alleenlijck 't ſelve verifierende met Eede, (ſoo verre ſulcx verſocht wert) ſonder daer af eenige meerdere verificatie te doen, ten ware d'uytgever procedeerde van verloop van Renten.

Kleyne poſten in reeckeninge te paſſeren ſonder Quitantie.

L I.

ELcke Vooght is een voor al ende inſolidum gehouden te verantwoorden, ende goet te doen alle 't gene dat binnen den tijt dat hy Vooght geweeſt heeft, geſchiedt is, ende ſullen de Weeſen de keure hebben wien ſy van henluyden ſullen aenſpreecken willen, behoudelijck hem ſijn verhael tegens ſijn Mede-vooght, ſoo verre 'tſelve by ſijne ſchult toegekomen is, ten ware dat d'adminiſtratie by den Teſtateur, ofte den Wees-meeſteren geſpliſt ware, in ſulcken verſtande nochtans, dat ceſſerende de voorſz. ſpliſſinge, die gene die de goederen niet en heeft geadminiſtreert, maer by ſijn Mede-Vooght alleen heeft laten adminiſtreren, niet en ſal weſen convenibel of ghehouden dan in ſubſidium, ende dat die gene die alleen heeft geadminiſtreert eerſt geexecuteert zy, ten waer dat de ſelve inſuffiſant, ofte abſent ware.

Vooghden een voor al te verantwoorden de Vooghdije.

LII. Men

LII.

Vooghden geen rechtvorderinge te beginnen, sonder believen van Wees-meesteren.

MEn sal geene questien of geschillen van Wees-kinderen goederen, voor Recht mogen betrecken, noch verdedigen, dan by voorgaende advijs ende believen van Wees-meesteren, op peyne, van de kosten selfs te moeten dragen, sonder die den Wees-kinderen te mogen korten, of in reeckeninge brengen, ten ware in saecken van liquide ende bekende schulden, als verschenen Renten, Lantpachten, ende diergelijcken, daer niet tegens en valt te seggen.

LIII.

Noch oock transactien te maecken, noch boedels aen te vaerden, of te repudieren.

EN mogen oock de voorsz. Vooghden of Curateurs sonder consent van Wees-meesteren, geene transactien noch accoorden aengaen, noch oock eenige Sterf-huysen aenvaerden of repudieren, in prejudicie ende tot nadeel van hun Weesen of gelijcke persoonen, op peyne, van selfs te betalen de schade ende interest daer door by den selven persoonen te lijden ende te verbeuren.

LIV.

Wees-kinderen qualijck onderhouden, elders te besteden.

INdien bevonden wort dat de Wees-kinderen, 'tzy by d'Ouders, naeste Vrienden, of andere, niet so wel en worden onderhouden, opgevoet ende geleert, alst bevoorwaert is, soo salmen die by rade ende tot discretie van Wees-meesteren, elders oorbaerlijck besteden, tot kosten ende lasten van de Ouders, Vrienden, ende andere persoonen, den last van't onderhout aengenomen hebbende, of daer toe verbonden zijnde, die daer vooren by alle wegen van parate executie, als vooren, geexecuteert sullen worden.

LV. Alle

LV.

ALle kinderen, 't zy knechtjens of meysjens, ſullen onder Vooghdije blijven tot haren vollen Ouderdom van vijf-en-twintigh Jaren, ende ſullen alle Contracten ende Verbanden, middelertijt ghemaeckt, daer ſy eenige ſchade by geleden hebben, of geſchapen zijn te ſullen lijden, weſen nul ende van geender waerden, alwaren de ſelve oock gemaeckt naer dat ſy gehuwet zijn geweeſt, ende dat de ſelve by inadvertentie voor Schepenen alhier of elders waren gepaſſeert.

Wees-kinderen onder Vooghdije te blijven tot haer vijf-en-twintigh Jaren.

LVI.

DEs ſullen die van de Gerechte eenige der voorſz. Wees-kinderen, die ſy bevinden tot de voorſz. Contracten, of Verbanden, of om eenige Neeringen te doen, gequalificeert te zijn, naer dat ſy, de ſelve in perſoone comparerende, mitſgaders hare naeſte Vrienden, of Maghen, ende Vooghden, alvooren gehoort ſullen hebben, met advijs van Wees-meeſteren, oock binnen de vijf-en-twintigh Jaren van de Vooghdije der Wees-kamer ontſlaen mogen, en ſullen Wees-meeſteren, in 't reguard van Wees-kinderen, welckers goederen niet zijn monterende boven de ſomme van vijftigh guldens, de ſelve goederen om redenen mogen laten volgen aen de Vooghden van de Wees-kinderen, onder behoorlijcke Quitantie van de ſelve Vooghden, om ten behoeve van de ſelve Wees-kinderen geemployeert te werden.

Die van de Gerechte mogen oock met kenniſſe yemant binnen den tijdt van vijf-en-twintigh Jaren ontſlaen.

Wees-kinderen goederen beneden de vijftigh guldens.

LVII.

BY ſoo verre de voornoemde Wees-kinderen, of andere onder Vooghdije zijnde, over de voorſz. Contracten eenige penningen hadden ontfangen, en ſullen de Vooghden,

Wees-kinderen boven haer vijf-en-twintigh

Jaren gekomen, ongehouden te betalen de penningen by hen geduerende hare minderjarigheyt ontfangen.

den, noch oock de voorſz. Wees-kinderen, tot haer Jaren gekomen, ende uyt de Vooghdije ontſlagen zijnde, niet gehouden zijn eenige reſtitutie te doen, dan van het gene dat blijckt, noch in weſen, ofte ten oorbaer van de ſelve Wees-kinderen bekeert te zijn, ſonder yetwes te reſtitueren over de penningen by den ſelven onprofijtelijck doorgeſlagen ende verquiſt.

LVIII.

Wees-kinderē boven haer vijf-en-wintigh Jaren ongehouden te betalen de waeren, goederen, of geleende penningen in haer minderjarigheyt gelight.

ENde of yemant eenige waeren, of goederen, eenige Jonge-luyden beneden hare Jaren zijnde, of onder andere Vooghdije ſtaende, verkochte, eenige penningen leende op finantie of borge, ende men de betalinge uytſtelde tot de ſelve boven haren Jaren gekomen zijnde, uytter Vooghdije ontſlagen ſullen weſen, ende 't gelt daer af doorgeſlagen ende verteert waer, in 't gheheel ofte ten deele, ſoo ſal die gene die al ſulck goet verkocht heeft, of anderſins den ſelven geborght heeft, ſulck goet ende actie verlooren hebben, ende ſullen de voorſz. perſoonen (onder Vooghdije ſtaende) ongehouden zijn, oock tot haren Jaren gekomen zijnde, reſtitutie van de penningen te doen, het en ware dat de verkochte goederen ofte de penningen daer af gekomen, in 't geheel ofte ten deele noch in weſen waren, of merckelijck bleeck in haren oorbaer bekeert te zijn, in welcken gevalle, de ſelve alleenlijcken gehouden ſullen weſen over te geven 't geen dat in weſen, ofte in haren oorbaer bekeert is.

LIX.

Hoe Wees-kinderen tot haer vijf-en-twintigh Jaren gekomen zijnde ontſlagen werden.

ALle andere Wees-kinderen tot haer vijf-en-twintigh Jaren ghekomen zijnde, ſullen aen Wees-meeſteren moeten verſoecken van de Kamer ontſlagen, ende tot hare eygene Vooghdije toegelaten te werden; ende ſullen ſoo langh verſtaen werden onder Vooghdije te blijven,

ende

ende voor de voorſz. toelatinge geene vervreemdinge of verbandt van goederen doen, of hen eenighſins by eenige contracten of anderſins verbinden mogen, welcke toelatinge Wees-meeſteren terſtont, naer ſy daer toe verſocht zijn, doen ſullen moeten, ten ware ſy oordeelden 'tſelve voor den perſoonen als noch niet oorbaerlijcken te zijn, daer van ſy in dien gevalle, die van de Gerechte ſullen verwittigen, omme dies aengaende met ſommiere kenniſſe van ſaecken (als na behooren) geordonneert te werden.

LX.

GElijck als mede gelijck verſoeck ſullen doen moeten die Mans-perſoonen die boven de vijf-en-twintigh Jaren out zijnde, getreden ſullen weſen in Huwelijck met een Vrouw noch beneden haer Jaren weſende, voor ſoo veel ſijns Huys-vrouwen goederen aengaet.

Hoe ontſlagen werden minderjarige Dochters, Huwelijckende met perſoonen boven de vijf-en-twintigh Jaren.

LXI.

ENde op dat oock de Wees-kamer niet langer en blijve beſwaert met de Vooghdije der geener die boven haer Jaren gekomen zijnde, bequaem zijn tot de regieringe van hare eygene goederen, ſoo ſullen de Vooghden met de vijf-en-twintigh-jarige Weeſen, binnen een Jaer na ſy tot den ouderdom van vijf-en-twintigh Jaren gekomen ſullen weſen, gehouden zijn te compareren ter Wees-kamer, ende aldaer den voorſz. Wees-meeſteren aen te dienen den ouderdom van de voorſz. Weeſen, om te mogen letten op de ontſlaginge, ofte continuatie der voorſz. Vooghdije, op peyne, van by elcx, ſoo wel Vooghden, als vijf-en-twintigh-jarige, te verbeuren vijf-en-twintigh guldens.

Weeſen gekomen tot haer vijf-en-twintigh Jaren, moeten haer ontſlaginge verſoecken.

LXII.

Hoe een yegelijck van der Wees-kinderen ontslaginge sal verwittight werden.

ENde ten eynde een yegelijck magh bekent zijn, wat persoonen van de Vooghdije der Wees-kamer ontslagen zijn of niet, soo sal op de Zael, voor de Wees-kamer, gehangen werden eene Lijste, houdende twee colomnen, in de eene van de welcke gestelt sullen werden de naemen der geener die beneden haer vijf-en-twintigh Jaren zijnde sullen ontslagen wesen, ende in de andere colomne, die gene die boven de vijf-en-twintigh Jaren van de voorsz. Vooghdije sullen bevrijdet zijn, welcke naemen aldaer sullen blijven hangen den tijt van een geheel Jaer.

LXIII.

Luyden van quaden regimente in Stadts Vooghdije te stellen.

ALle overjarige persoonen die bevonden worden haer selfs onbehoorlijck te regieren, ende haer goederen te verquisten, sullen by die van de Gerechte (de selve persoonen daer op gehoort, ofte ten minsten ten dien eynde ontboden zijnde om te hooren) openbaerlijck met de klocke genomen ende gestelt werden in Stadts-vooghdije, 'tzy sy daer in bewilligen of niet, de welcke mitsdien wesen sullen van gelijcke conditie, natuere, ende recht, gelijck de minderjarige, ende indien de selvige van de voorsz. stellinge in Vooghdije hen beriepen, sullen dien niet-tegen-staende hen selfs niet mogen verbinden noch hare goederen verminderen, voor ende al-eer by meerder Rechters anders sal zijn geordonneert, des een yegelijck mitsdesen verboden wert met soodanige persoonen eenighsins te contraheren of te handelen, 'tzy in speelen, leenen, borgen, of andersins, op peyne, dat daer over geen Recht gedaen sal werden, ende sal de tegendoender arbitralijcken ghestraft werden, ende indien yemant daeromme eenige Vooghden in Recht betrock, dien sal antwoort mogen werden ontseyt, ende insgelijcx arbitralijck gecorrigeert werden.

LXIV. Ins-

LXIV.

INſgelijcx ſullen mede alle uytſinnige ende diergelijcke perſoonen, (die hare ſinnen ofte verſtant niet gebruycken, ende mitſdien niet gequalificeert en zijn om haer goederen ſelfs te regieren) blijven, of geſtelt werden in Vooghdije ende Curatele, ſoo lange ende ter tijt toe haer gebreck dueren ſal. Curatele van ſimpele ofte uytſinnige perſoonen.

LXV.

ENde belangende de verkieſinge van Vooghden, over de regieringe van de perſoonen ende goederen, van de voorſz. overjarigen Weeſen; item, aengaende den eedt van ſoodanige Vooghden; mitſgaders, leveringe van inventaris, vervreemdingen van goederen, ende diergelijcken, ſalmen hem reguleren naer 't gene hier voorens in't reguard van de Vooghden van de minderjarige is geordonneert, ten ware de overjarige of onbequame Weeſen gehuwet waren, in welcken gevalle, twee Vooghden geſtelt ſullen werden, een van de zijde van den overjarigen, ende een van de zijde van ſijne Huyſvrouwe, indien de ſaecke ſulcx vereyſſchende is. Verkieſinge van der ſelver Vooghden.

LXVI.

SOnder dat de Vrouwe ſal hebben de Vooghdije van haren Man, maer ſal wel by den Gerechte, of Wees-meeſteren, op 't advijs van de naeſte Vrienden ende Maghen, geauthoriſeert werden tot de adminiſtratie vande vruchten, ende inkomen van de gemeene goederen, als ſy daer toe bequaem is. Vrouwen hebben geen Vooghdije over haer Mans.

LXVII.

EN ſullen de voornoemde overjarige perſoonen uyt de Vooghdije niet geraecken, dan met kenniſſe van ſaecken, Hoe overjarige perſoonen we-

ken, ende expres consent van die van de Gerechte, ende dat na sulcx opentlijck weder met de klocke sal wesen gepubliceert, even als sy te voorens met de klock in Vooghdije gestelt zijn geweest.

der uyt de Vooghdije ontslagen worden.

LXVIII.

Overjarige mogen geduerende haer Vooghdije geadmitteert werden tot ontfangh van de vruchten.

SUllen niet-te-min die van de Gerechte den voorsz. persoonen, naer gelegentheyt van saecken, mogen admitteren, ende consenteren de administratie ende ontfangh van de vruchten van haer-luyder goederen, indien daer redenen toe dienen, sonder nochtans dat sy-luyden daer door uyt de Curatele gestelt, ofte daer van ontslagen sullen werden, sulcx dat sy hare goederen soude mogen alieneren ofte beswaren, ofte oock Jaerlijcx meerder dan 't inkomen van 't selve Jaer ontfangen, of eenige schulden mogen maecken, contrarie of in prejuditie van de interdictie ende publicatie te vooren gedaen.

LXIX.

Persoonen onder Vooghdije staende, hebben geen Rechtsstaet.

GEene persoonen onder Vooghdije staende, en mogen in Rechte staen, noch in 't aenleggen, noch in 't verweeren, dan by authorisatie ende adsistentie van Vooghden, ofte ten minsten van een van de selve, of andersins indien sy quamen te succumberen, soude 't selve met alle 't geen daer aenkleeft, wesen nul ende als niet geschiedt.

LXX.

De Vooghden moeten der Weeskinderen recht voorstaen, of selfs de schade dragen.

ENde of eenige goederen van onmondige, of gelijcke persoonen, van yemant in Recht beklaeght, of besproocken werden, om eenige schulden, of saecken den voorsz. kinderen aengaende, ende de Vooghden dat met Recht niet en verantwoorden, ofte de schulden niet en betaelden, soo verre de kinderen anders soo veel goets hebben, soo sullen

ſullen de Vooghden den kinderen dat afgewonnen goet, of anders hare ſchaden vergoeden, tot ſulcken waerde als't was ten tijde als 't uytgewonnen werde.

LXXI.

WAnneer eenige partijen gedaghvaert zijn om te komen op de Wees-kamer, ſullen ghehouden weſen te compareren ten geprefigeerden dage ende uyre, op de verbeurte van ſes ſtuyvers, voor de tweede reyſe van twaelf ſtuyvers, ende voor de derde reyſe ſullen ter ſaecke van haer ongehoorſaemheyt gegijſelt ende ingeleyt werden, ende ſoo ſy noch niet gehoorſaem of oock inne gingen leggen, ſullen by den Kamer-bewaerder eens of twee reyſen, tot diſcretie van Wees-meeſteren, in gijſelinge geſocht, ende daer naer den Schout overgelevert werden, omme by den ſelven met parate executie te werden gedwongen tot het gene daer toe ſy verwittight of gedaghvaert zijn geweeſt, ende ſullen alle Boeten ter Wees-kamer vallende, behalven van verſeten gijſelingen, dadelijck innegewonnen worden by den voorſz. Kamer-bewaerder, nemende tot ſijn behulp een Roe-drager, die daer van genieten ſal behoorlijck ſalaris van den geexecuteerden, volgens ſijn inſtructie, ende ſullen alle de voorſz. Boeten geappliceert werden een derde-part ten behoeve van den Schout deſer Stede, die daer voor gehouden ſal zijn den Kamer-bewaerder te adſiſteren, ende die andere twee derde-parten ten behoeve van den Armen.

Een yegelijck ontboden ter Wees-kamer gehouden te compareren.

LXXII.

SOo wanneer eenige quæſtien ende geſchillen voor den Wees-meeſteren, tuſſchen partijen in ſaecken Wees-kinderen, of andere perſoonen in Vooghdije ſtaende, of haer goederen aengaende, ſullen vallen, ſullen beleyt ende getermineert worden Sommaire ende de Plano.

Alle geſchillen ter Wees-kamer ſommarie te termineren.

Huwelijcxe

CI.

Huwelijcxe-ſaecken, ende Inſtructie voor de Commiſſariſſen daer toe geſtelt.

I.

Tijdt van vergaderen van de Commiſſariſſen.

DE Commiſſariſſen tot de Echt-ſaecken gecommitteert, ſullen gehouden zijn te vergaderen op het Raet-huys deſer Stede, ter plaetſe daer toe geordonneert, ten minſten twee in getale, des Vrydaeghs ende Saterdaeghs naer de middagh, van twee tot drie uyren, omme aen te teyckenen de Geboden van de gene die haer in den Huwelijcken-ſtaet ſullen willen begeven, ende by-aldien yemant den voorſz. Commiſſariſſen, (die insgelijcx ten minſten met hun tween ſullen moeten zijn) ſal willen verſoecken tot het aenteyckenen van de Geboden op een extraordinaris tijt ende uyre, ſal gehouden zijn te betalen vijftigh ſtuyvers.

II.

In perſoon voor Commiſſariſſen te komen.

ALle die gene die haer in den Huwelijcken-ſtaet ſullen willen begeven, ſullen gehouden zijn in eygen perſoone voor den voorſz. Commiſſariſſen te verſchijnen, ende aldaer te verſoecken dat hare behoorlijcke Proclamatien ofte Geboden aengeteyckent werden, met uytdruckinge van hare gewoonlijcke Namen en Toe-namen, mitſgaders hare Qualiteyten, 'tzy van Officien, Ampten, Dienſten, Neeringen, Ambachten, ofte anderſins, mitſgaders van hare woon-plaetſe van de Ouders, Vooghden, Vrienden, of bekenden, die den voorſz. perſoonen in het aenteyckenen der Geboden adſiſteren, ende daer beneffens mede verſoecken dat hen-luyden vergunt werden drie Sonnedaeghſche Geboden in de Kercke, ofte Marckt-daeghſche van het Raet-huys deſer Stede, naer haer-luyden geſint-heyt,

heyt, ten ware de Bruyt buyten dese Stadt woonachtigh ware, in welcken ghevalle de Bruydegom sal mogen volstaen, mits alleen in persoon ten fijne van de voorsz. opteyckeninge voor den Commissarissen verschijnende, en overbrengende behoorlijcke Attestatie, dat haer-luyden Geboden, ter plaetse daer de Bruyt woonachtigh is, aengeteyckent zijn.

III.

DE voorsz. toekomende Echte-luyden, sullen ten weder-zijden moeten verschijnen, vergeselschapt elck met een van hare respective Ouders, ende by aflijvigheyt van de selve, indien de versoeckers minderjarigh zijn, met hare Vooghden, ofte een van dien, maer tot haer Jaren gekomen zijnde, ten minsten yeder met een van haer naeste Vrienden, alhier woonende, ende by gebreecke van dien, yeder met een goede bekende, ofte sullen ten minsten de voorsz. versoeckers moeten doen blijcken van't consent der voorsz. Ouders ofte Vooghden, ofte sullen andersins de Geboden der voorsz. persoonen by de voorsz. Commissarissen niet mogen opgheteyckent werden. Vergeselschapt met haer Ouders, Vrienden, of een bekende.

IV.

DE voornoemde Commissarissen sullen de persoonen voor haer verschijnende, voor het opteyckenen van de Geboden afvragen of sy beyde zijn vrye persoonen, of sy met yemant ter saecke van eenige Trouw-beloften yets hebben uytstaende, ende indien sy-luyden bevinden datse aen yemant anders met Trouw-beloften verbonden zijn, sullen den genen die daer aen schuldigh zijn vermanen, ten eynde de selve met soodanige andere, die hy, ofte sy, te voorens Trouw-beloften ghedaen heeft, vereenigen, ende de voorsz. Trouw-beloften ten effecte brengen, maer Geene persoonen met andere eenige Trouw-beloften uytstaende hebbende op te teyckenen.

indien de voorſz. vereeninge alſdan niet en kan gevoeghlijck geſchieden, ſullen de voorſz. perſoonen moeten afwachten den tijdt dat de quæſtie van Trouw-beloften wettelijck afgedaen ende uyt de wege geleyt ſal zijn, ende alſdan ſullen de voornoemde Commiſſariſſen eerſt vermogen te conſenteren dat hare Geboden opgeteyckent, ende van het Raet-huys, ofte in de Kercken verkondight werden.

V.

Perſoonen die ſigh aen verſcheyden met Trouw-beloften hebben verbonden aen te brengen.

MAer bevindende dat eenige ſigh aen verſcheyden perſoonen met Trouw-beloften verbonden, ende alſoo met de Trouwe lichtveerdigh gheſpeelt, ofte gehandelt hebben, ſullen de voorſz. Commiſſariſſen gehouden zijn ſoodanige lichtveerdige luyden aen de Burgermeeſteren, ofte aen die van de Gerechte deſer Stede bekent maecken, ten eynde de voorſz. luyden, naer de gelegentheyt der ſaecken, arbitralijck daer over mogen geſtraft werden.

VI.

Yeder is gehouden den Commiſſariſſen te antwoorden.

EEn yegelijck voor de Commiſſariſſen ten fijne van opteyckenen van ſijne Geboden verſchijnende, ſal ghehouden zijn op alle 'tgunt hen by de voorſz. Commiſſariſſen ſal werden gevraeght, oprechtelijck ende rondelijck naer de waerheyt te antwoorden, op arbitrale correctie.

VII.

Comparanten t'ondervragen aengaende Bloedt of Swagerſchap.

DE voorſz. Commiſſariſſen ſullen de perſoonen, ten eynde als vooren, voor haer komende, afvragen, hoe na ſy den anderen in Bloede, Maeghſchap, of Swagerſchap beſtaen, ende naer 't bevindt der ſaecke, geene Geboden verleenen den genen den welcken by het vijfde, ſeſde, ſevende, achtſte, negenſte, thienſte, ende elfſte Articule van de Politijc-

Is volgens Placaat van de HH.: Staaten van Holl: & WestFr: in dato den 23 Februarij 1736 tot Elucidatie van de Politique ordonnantie van den 1 Apr: 1580 verstaan & geboden Dat geen Huwlijk van een Man met zijn overleden Huijsvrouws Zu[illegible]

...eder, en van een Vrouw met haar overleden mans Stiefvader mag
...aengegaen worden.

Politijcque Ordonnantie der Heeren Staten van Hollandt ende West-vrieslandt van den Jare vijfthien-hondert ende tachtigh verboden wert te trouwen, maer sullen haer in alles naer de selve Politijcque Ordonnantie, ghelijck oock naer het twaelfste Articule van dien, gedragen.

VIII.

Of in de Stadt woonen.

SUllen van ghelijcken de voornoemde Commissarissen den voorsz. persoonen ondervragen, offe beyde alhier in de Stadt woonen, ende 't selve sulcx zijnde, in het Register aenteyckenen der selver plaetse, met onderscheyt van grachten, stegen, ende straten, het welcke neffens de Geboden, soo van het Raet-huys, als in de Kercken, de Gemeynte mede sal voorgelesen werden.

IX.

Een van beyden buyten de Stadt woonende, op de woonplaetse mede Geboden te laten gaen.

MAer indien een van beyden buyten dese Stadt woonachtigh is, sullen beneffens de Geboden hare woonplaetsen doen aenteyckenen, ende de selve soo van het Raet-huys, als in de Kercken, mede laten verkondigen, eñ niettemin den voorsz. buyten-woonende persoonen bevelen, datse van gelijcken sijne ofte hare Geboden ter plaetse daer sy woonachtigh zijn laten aenteyckenen ende verkondigen, sulcx ende daer het behoort.

X.

Persoonen alhier een korten tijt ghewoont hebbende.

SUllen insgelijcx belasten den genen die alhier maer voor eenen korten tijt gewoont hebben, datse hare Geboden ter plaetse daer sy een Jaer ende dagh te voorens laetst gewoont hebben mede laten aenteyckenen, ende verkondigen naer behooren.

XI.

En daer van Atteſtatie over te brengen.

ENde belangende de gene die hare Huwelijcxe Proclamatien mede buyten de Stadt laten doen, ſullen de voorſz. Commiſſariſſen in margine van de reſpective Regiſters der Geboden, ſoo van de Nederduytſche, Walſche, als Engelſche Kercke, doen aenteyckenen, dat ſoodanige luyden gehouden zijn behoorlijcke Atteſtatie over te brengen, van datſe hare Geboden buyten deſe Stadt, in hare voorſz. laetſte woon-plaetſen, ſonder beletſel, gehadt hebben.

XII.

Geene perſoonen aen te teyckenen dan een van beyden binnen de Stadt woonende, of binnen s'Jaers gewoont hebbende.

ENde ſullen de voorſz. Commiſſariſſen niet vermogen de Geboden van de genen die beyde buyten deſe Stadt woonen, alhier aen te teyckenen, ten ware dat ten minſten een van beyde Conthoralen binnens s'Jaers binnen deſe Stadt, ofte de Vrydom van dien, hadde gewoont, in welcken ghevalle ſy-luyden mede ſullen vermogen der ſelver Geboden aen te teyckenen.

XIII.

Te letten op de bejaertheyt van de Comparanten.

DE voornoemde Commiſſariſſen ſullen noopende den ouderdom ende bejaertheyt de toekomenden Conthoralen ondervragen, ende niet vermogen op te teyckenen ſoodanige perſoonen die ſy ſullen oordeelen ten regarde van hare Jaren, ofte anderſins, niet Houbaer te zijn, maer ſullen in ſulcken gevalle daer van hebben te refereren aen den Burgermeeſteren, ofte die van de Gerechte deſer Stede.

XIV.

Tijt voor de Weduwen om te

ENde op dat de Huwelijcken in alle eerbaerheyt mogen geſchieden, mitſgaders omme voor te komen ende te verhoe-

verhoeden alle onbehoorlijcke confusie, inconvenienten ende quæstien, die noopende de successie van de kinderen, ende andersins, soude mogen komen te ontstaen, sullen geene Weduwen binnen dese Stadt, ofte de Vryheyt van dien woonende, vermogen tot eenige andere Huwelijcken haer metter daet te begeven, nochte tot dien eynde hare Geboden doen aenteyckenen, verkondigen, nochte oock hare Trouwe doen solenniseren, ten zy dat haer laetste voorgaende mannen, ten minsten den tijt van ses maenden daer te vooren overleden sullen zijn, het welcke de voorsz. Weduwen, poogende wederom te trouwen, met twee Getuygen, persoonen van goeden naeme ende geloove, den Commissarissen tot de Echt-saecken alhier gestelt, gehouden sullen zijn te bewijsen, ende te doen blijcken, aleer hare Geboden van de voornoemde Commissarissen sullen mogen opgeteyckent werden, ten ware dat de voorsz. Weduwen binnen de voorsz. ses maenden, van de vrucht daer van sy swanger gingen, waren verlost, in welcken gevalle het den voorsz. verlosten Weduwen sal vry staen, binnen de voorsz. ses maenden te trouwen, maer by-aldien de Weduwen van hare laetst afgestorven mans bevrucht, ende binnen de voorsz. ses maenden van hare vrucht niet verlost en zijn, en sullen de selve oock naer het verloop van de voorsz. ses maenden haer tot geen ander Huwelijck mogen begeven, ten zy de selve alvoorens van de voorsz. vrucht verlost sullen zijn, op peyne, dat de voorsz. Weduwen ende Getuygen die bevonden sullen werden in desen den voorsz. Commissarissen geabuseert, misleyt, ofte bedrogen te hebben, daer over arbitralijck gecorrigeert sullen werden. hertrouwen.

XV.

DE voorsz. Commissarissen geene beletselen bevindende, sullen de versochte Geboden doen aenteyckenen, ende conform het versoeck, 'tzy van het Raet-huys, ofte in de Kercken laten verkondigen, sonder dat de selve Geboden

Geene Geboden van 't Raet-huys ende in de Kercken te gelijck af te kondigen.

boden te gelijck op 't Raet-huys ende in de Kercken ſullen mogen verkondight werden, maer alleenlijck ofte op het Raet-huys ofte in de Kercken, ten fijne elck een het ſelve hoorende, ofte wetende, de redenen van oppoſitie tegens de voorſz. Geboden, indien hy eenige heeft, mach allegeren ende proponeren voor den Burgermeeſteren ende Regierders deſer Stede, de welcke naer het bevindt der ſaecke behoorlijck decideren, ofte de Geboden ſullen doen ophouden, ofte haren voortganck laten hebben: ende ſal by elcx der voorſz. Geboden gevoeght werden, het eerſte, tweede, ende derde Gebodt, ende die gene de welcke bevonden ſullen werden hare Geboden van het Raet-huys ende in de Kercken beyde te hebben laten verkondigen, ſullen daer over arbitralijck gecorrigeert werden.

XVI.

Huwelijck binnen een maent te ſolenniſeren.

WElcke voorſz. aenteyckeninge der Geboden gedaen zijnde, ſullen de voorſz. perſoonen den voorſz. Commiſſariſſen belooven, datſe tot ſolenniſatie van haer Huwelijck, dat is, tot de Trouwe, ſullen voorts varen, ten langhſten binnen een maent, naer de laetſte gedane Proclamatie der Geboden, ten ware hen-luyden eenige merckelijcke ende wettige redenen ter contrarie mochte bejegenen, daer van ſy-luyden voor den uytganck van de ſelve maent den voorſz. Commiſſariſſen ſullen moeten adverteren ende kenniſſe doen, omme der ſelver redenen gehoort, daer op by den gemelden Commiſſariſſen ſodanige reſolutie genomen te werden als ſy-luyden naer de gelegentheyt der ſaecke ſullen oordeelen te behooren, ende de voorſz. Commiſſariſſen daer inne merckelijcke ſwarigheyt bevindende, ſullen alſdan het ſelve bekent maecken den Burgermeeſteren deſer Stede, ten eynde de ſelve daer op mogen diſponeren naer behooren, van het welcke in de reſpective Regiſters van de Huwelijcxe Proclamatien goede aenteyckeninge ſal moeten ghedaen werden, ende ſullen die gene

die gene die bevonden werden hier tegens ghedaen te hebben, by die van de Gerechte deser Stede werden gemulcteert in een gelt-boete ten profijte van den Armen alhier, ofte andersins naer de gelegentheyt der saecke arbitralijck gecorrigeert.

XVII.

NAer dat de Proclamatien ter voorsz. plaetse respectivelijck naer behooren ghedaen sullen zijn, sullen de voornoemde persoonen, volgens d'ordre, ghetrouwt werden, te weten, die hare Geboden in de Kercken ghehadt hebben, in de Kercken by de Dienaers des Goddelijcken Woorts, ende die hare Geboden van het Raet-huys hebben laten afkondigen, voor twee Schepenen op het Raet-huys deser Stede, op peyne, dat de Trouwen ende Huwelijcken andersins gedaen ende gesolenniseert, voor nul ende van onweerden werden gehouden, volgens de voorsz. Politijcque Ordonnantie van de Heeren Staten. Plaetse om te trouwen.

XVIII.

TOt welcken eynde den Schepenen voornoemt by desen verboden wert te staen over de solennisatie van de Trouwe van eenige persoonen, ten zy de selve verklaren datse nergens anders dan op het Raet-huys hare Geboden hebben laten verkondigen, ende niet in de Kercken, 'tzy binnen dese Stadt, ofte daer buyten, ende indien de voorsz. persoonen oock buyten dese Stadt hare Geboden gehadt hebben, sullen de selve aen den voorsz. Schepenen, voor date van het Trouwen, behoorlijcke Acte ofte Attestatie overbrengen, van dat hare Geboden mede aldaer op het Raet-huys, ofte andere publijcque plaetse daer toe geordonneert buyten de Kercke, sonder verhinderinge gedaen zijn. Geene persoonen in de Kercken haer Geboden hebbende gehadt, op't Raet-huys te trouwen.

XIX. Ge-

XIX.

Of op 't Raet-huys haer Geboden hebbende gehadt, in de Kercken te trouwen.

GElijck mede de Dienaers des Godlijcken Woorts, niet en sullen vermogen de Trouwe te bevestigen van eenige persoonen, dan naer der selver voorgaende verklaringe, seecker zijnde datse nergens anders dan in de Kercken hare Geboden hebben gehadt, ende by-aldien de voorsz. persoonen mede buyten dese Stadt hare Huwelijcxe Proclamatien hebben laten doen, soo sullen de Dienaers des Godlijcken Woorts met de voorsz. bevestinge van de Trouwe ophouden, tot dat hen-luyden by behoorlijcke Acte sal zijn gebleecken dat de voorsz. Geboden buyten dese Stadt, oock in de Kercken aldaer, ende nergens anders, sonder verhinderinge zijn gedaen.

Trouwen buyten de Stadt.

CII. SOo wanneer beyde de toekomende Conthoralen binnen dese Stadt woonachtigh zijn, sullen de selve buyten de selve niet mogen trouwen dan met verlof van de Burgermeesteren deser Stede, de welcke 't selfde consenterende, ende de voornoemde Conthoralen van conditie, staet, of goede gelegentheyt zijnde, sullen besorgen dat de Armen by de selve behoorlijcke werden gedacht, ende sullen, (beyde voornoemde toekomende Conthoralen binnen dese Stadt woonachtigh zijnde, als voorens is gheseght,) noch op't Raet-huys, noch by de Predicanten, geen Attestatien van het af kondigen van hare Geboden werden verleent, ten zy by Acte van Burgermeesteren blijcke van der selver gedragen consent.

Ende sullen die gene aen de welcke het voornoemde consent wert verleent, als mede de toekomende Conthoralen van de welcke maer een binnen dese Stadt woonachtigh

tigh is, ende die buyten dese Stadt Trouwende, korts naer haer Trouwen, haer woon-plaetsen alhier ter Stede nemen, gehouden zijn binnen den tijt van veerthien dagen, naer dat sy consent tot het Trouwen buyten dese Stadt, of Attestatie van het af kondigen van hare Geboden sullen hebben verkregen, ter Secretarije deser Stede te verthoonen behoorlijck blijck, dat sy wettelijck ghetrouwt zijn, daer van ter Secretarije behoorlijck ende exacte aenteyckeninge sal werden gehouden, alles op peyne van versuymende 't gene voorsz. is, binnen veerthien dagen te doen, van te verbeuren eene boeten van drie guldens, te verdeelen den eersten Clercq ter Secretarije ende den Armen, yeder de helfte, voor welcke boeten, de gebreeckige door een Bode met de Roede voor Gecommitteerde Vredemaeckers ontboden, ende schuldigh bevonden werdende, of niet comparerende op het tweede deffault, sullen werden gecondemneert, ende vervolgens paratelijcken geexecuteert.

Besit van Erve.

SOo wie, sijn erve van sijn Buermans erve daer aen gelegen met een muer afgescheydende, een gedeelte van sijn Buermans erve ofte gront inneemt, ende 't selve een Jaer ende ses weecken langh soo afgescheyden, rustelijck ende vredelijck besit, ten aensien ende weten der gener daer naest-aen-geerft ofte gegront zijnde, of dat sy met redenen daer van geen onwetenschap en konnen voorwenden, die sal 't selve behouden, sonder daer uytgewonnen te mogen werden, doch sal het selve niet gedijen tot achterdeel van absente, onmondige, onsinnige, of dwase persoonen, de welcke binnen een Jaer ende ses weeeken, naer sy weder binnen Leyden gekomen, mondigh geworden, of tot haer sinnen ende verstandt geraeckt sullen zijn, haer met recht CIII.

ſullen mogen beklagen verongelijckt te weſen, binnen welcken tijt haer Juſtitie gewerden ſal, maer daer naer niet.

Betimmeringe van den Drop ende van de Zijdel-mueren der Gebueren.

CIV. ALle de gene die eenige huyſen binnen deſer Stede op nieuws timmeren, bouwen, of vernieuwen, vermogen tot gherijf van hare getimmerten te ghebruycken, niet alleenlijck den drop van hare Gebueren haer gelegen zijnde, maer oock der ſelver zijdel-mueren met daer inne ende door te mogen anckeren, ende daer op te bouwen, gehouden blijvende de ſelve anckeren behoorlijck te bedemmelen, ende de voorgeroerde zijdel-mueren te ſtijven, ende ſulcx daer aen te wercken, 'tzy met een geheelen, ofte ten minſten een halve ſteen, ende loode goote te leggen, op, of ter zijden van de ſelve zijdel-muer, tot looſinge van het dack-water ten beyde zijden, mitſgaders de water-looſinge die de Gebueren aldaer mogen hebben, 'tzy onder of op der aerden wegh te leyden, alles naer den eyſch van 't werck, ende tot diſcretie van Schepenen ende Roy-meeſteren deſer Stede; welverſtaende, dat de ſelve aen de goede luyden voor de plaetſe van den drop, en het gebruyck van haer zijdel-mueren, als vooren, ſullen voldoen tot taxatie van de voorſz. Schepenen, ende ſullen ſoodanige mueren daer naer ghemeen weſen, ende ſulcx ten weder-zijden ghebruyckt, ende tot gelijcke koſte onderhouden werden, ſonder dat d'een daer aen of in yet ſal mogen wercken of timmeren tot nadeel, hinder, of ſchade van den anderen, ende omme daer toe te komen, ſullen de gene die in voegen voorſz. haer Gebueren drop en zijdel-mueren begeeren te gebruycken, Schepenen eñ Roy-meeſteren t'haren koſten op de plaetſe brengen, ende daer toe hun partijen wettelijck aldaer doen verdagen en verwittigen, om by de ſelve

partije,

partije, indien ſy compareren, gehoort zijnde, ſommierlijck gedaen en geordonneert te werden als naer behooren, in ſulcken verſtande nochtans, dat indien de naeſte Gebueren verklaerden oock van meeninge te zijn hare huyſen te vernieuwen, ende 't ſelve belooven wilden binnen twee Jaren te doen, ende ſy overſulcx begeerden de zijdel of ſcheyt-mueren geleyt en geſlagen te werden op de rechte ſcheyt, te weten, op yegelijck erf even veel, ende te vreden waren de helfte van de koſten gereet te dragen, dat haer ſulcx niet geweygert ſal mogen maer vergunt moeten werden, al ter diſcretie als vooren.

Gemeene Scheyt-mueren.

ELck een vermagh op gemeene ſcheydt-mueren ſonder weder-ſeggen der gener daer in gemeen zijnde, te metſelen ende doen wercken, ſonder drop daer over te brengen, mits dat van d'ander zijde t'allen tijden oock ſal mogen gebruyckt werden, 'tgunt als boven op gemeene ſcheyt-mueren ſal weſen getimmert, al vooren indien gevalle gehouden weſende, weder te keeren de helfte van de koſten by den eerſten Bouwer, aen de gemeene mueren uytgeleyt, ende de koſten ter ſaecke van dien gehadt, al tot taxatie van Schepenen. CV.

Staende Lichten in gemeene Mueren.

VErmagh oock elck een in mueren als vooren gemeen zijnde, te ſtellen ſtaende lichten, licht ſcheppende van ſijn Gebueren erven, ſoo wel op der aerde als op de ſolders, mits de ſelve doende brengen en ſtellen ten minſten op der aerden ſevend'halven, ende op de ſolderen ſeſthalven roede voeten hoogh, van de vloer of ſolder af te meten, ende de ſelve ſtaende lichten verſiende met yſere gaerden of roeden in de caſijnen gewracht, of wel vaſt geſpijckert, ten CVI.

wijtsten vijf duymen van den anderen, en wijder niet, sonder dat yemandt soodanige lichten sal mogen bespijckeren, besetten, ofte andersins onbuerlijck beletten, op pæne, dat 'tselve ter discretie van Schepenen metter daet afgesmeten, en d'overtreders deses arbitralijcken gecorrigeert sullen werden, onvermindert nochtans een yegelijcxs Recht, om de selve staende lichten 't hunnen believen te mogen betimmeren met een huysinge, schuer, of lootse, behoorlijck afghespannen, in welcken gevalle den eersten Bouwer de staende lichten uyt de gemeene zijt-muer sal gehouden zijn wegh te nemen, ende t' sijnen kosten alleen te stoppen, alles ten ware eenige Servituyten waren ter contrarie.

Afscheyden van Erven met Mueren.

CVII. ELck een, die sijn erf of plaetse van sijn Gebueren begeert af te scheyden met een mueragie, in plaetse van heyninge, hec, glintinge, of horde, daer mede die afghescheyden zijn, of sullen werden, of oock plaetsen als noch gemeen en onverscheyden leggende, sal de selve afscheydinge tot sijnen kosten doen, met mueragie van een steen dick, ende ten minsten ter hooghte van ses roeden voeten, uyt de hooghste zijde te meten, welcke scheyt-muer sulcx sal werden geleydt en geslagen op elcke zijde de helfte, en tot welcker tijdt de naeste Gebueren de selve scheyt-muer sullen willen gebruycken, sullen sy 'tselve mogen doen, mits alsdan alvoorens refunderende en wederkeerende de helfte van de gedaen en uytgeleyde kosten, maer indien yemant op sijn erf met een heyninge, glintinge, hec, of horde afgescheyden zijnde, een huysinge, stallinge, schuer, of lootsen begeert te bouwen, sal hy vermogen sijn muer half en half te leggen als vooren, ten waer hy die dicker wilde maecken dan van een steen, in welcken gevalle hy maer een halve steen op sijn Gebueren erf sal mogen

gen leggen, ende de reſt op ſijn eygen, alles volgens de royinge daer van by de geſwooren Roy-meeſteren deſer Stede onder haren eedt te doen, blijvende den voorſz. Bouwer in allen ghevalle gehouden ſijn drop te vangen, te houden, ende te leyden op't ſijn, ſonder de ſelve tot laſt van ſijn Gebueren, of't erf van de ſelven, te mogen overſteecken, of neer te laten vallen.

Steygeren op yemants Erve.

ELck een vermagh op ſijn Bueren huys of erve, civilijcken of gebuerlijck te ſteygeren ſoo dick ende menighmael ſulcx om timmeragie of reparatie wille van nooden is, ghehouden blijvende de ſchaden door 't timmeren of ſteygeren gedaen, tot beſcheydenheyt van Roy-meeſteren te boeten, ende ſoo wie 't voorſz. ſteygeren met woorden of met wercken trachte te beletten, ſal t'elckens verbeuren drie guldens. CVIII.

Platten.

NIemant vermagh boven ofte ter zijden van eenige huyſen, ſchueren, ofte lootſen, eenige platten, ofte diergelijcke uytſteecken, ofte overſteecken te maecken, dan met voorgaende bewilliginge ende conſent van die van de Gerechte deſer Stede in der tijt, op peyne, dat de platten ofte uytſtecken, contrarie het voorſz. verbodt geſtelt, metter daet tot koſten van de Overtreders afgebroocken, ende daer-en-boven de Contraventeurs arbitralijck by die van de Gerechte deſer Stede gecorrigeert ſullen werden. CIX.

Schieten en graven van Kelders, Secreten, Gooten, &c.

CX. NIemant vermagh binnen ſijne huyſinge, of op ſijn erf te graven of te ſchieten eenige gooten, water-looſinge, regen-backen, born-putten, kelders, kruynen van ſecreten, ofte diergelijcke, openinge van den gront, ofte gravingen, ten zy hy alvoorens ſulcx hebbe ghedaen aendienen den Theſaurier extraordinaris, mitſgaders de meeſters Metſelaer ende Timmerman deſer Stede, ende oock de ſelve aengewesen de plaetſe daer hy de voorſz. gravinge ende openinge meent te doen, ende oock bekent gemaeckt de diepte, wijtte, ende lengte van de ſelve voorgenome gravinge, ende daer toe van de voornoemde Theſaurier extraordinaris, Stadts meeſters Metſelaer ende Timmerman ſal hebben verkregen conſent omme ſulcx te mogen doen, ende ſal in het doen van de voorſz. gravinge, moeten volgen de ordre ende den voet die hem by den Theſaurier extraordinaris, ende Stadts meeſters Metſelaer ende Timmerman ſal werden gegeven, ſonder de ſelve te mogen excederen, op peyne van daer over arbitralijck by die van de Gerechte te werden gecorrigeert, ende niettemin gehouden te zijn 't ſelve ſijn voorghenomen werck ſulcx met ſchooren ende ſtutten, ende met behoorlijck op ſijn tijt aen te vollen, te verſeeckeren dat hy ſelfs of ſijne naeſt-gehuyſden daer door geene ſchade komen te lijden, blijvende evenwel, (niet-tegen-ſtaende 't voorſz. verkregen conſent, ende volgende oock d'ordre van de Theſaurier extraordinaris, Stadts meeſters Metſelaer ende Timmerman) de vergoedinge van de ſchade der Gebueren, tot laſte ende pericule van die gene die ſulcx ſal hebben veroorſaeckt, als zijnde een yeder gehouden 't voorſz. werck wel te verſeeckeren, ende ſijne naeſt-gehuyſden daer van buyten alle pericule ende ſchade te houden.

En wert

En wert allen Timmerluyden, Metſelaers, Delvers, ende allen anderen Arbeytſluyden, verboden eenige water-looſingen, regen-backen, born-putten, kelders, kruynen van ſecreten, of diergelijcke, binnen deſe Stadt te ſchieten, graven, of metſelen, of eenigh werck daer toe te maecken, voor ende aleer henluyden ſal zijn gebleecken van het conſent als vooren daer toe gegeven, op peyne mede van arbitrale correctie van die van de Gerechte deſer Stede.

Ende ſullen de Meeſters hier inne voor hare Knechts moeten reſponderen ende inne ſtaen, behouden de ſelve wederom haer regres tegens hare Knechten, omme aen de ſelve te verhalen 't gunt ſy ter ſaecke voorſz. ende over haer verſuym ende ſchult ſullen hebben moeten betalen.

Ende by aldien de voorſz. Metſelaers, Timmerluyden, Delvers, ofte andere Arbeyders, in het graven bevinden de gront onbequaem te zijn, om, het zy door het zant, of om eenige andere voorvallen, ſonder pericule niet te konnen komen tot de voorgenomen of beſtemde diepte, ſullen de ſelve ghehouden zijn daer van den Theſaurier extraordinaris, ende Stads meeſters Metſelaer ende Timmerman, tijdelijck kenniſſe te doen, ende met haer voorgenomen werck oock niet mogen voortsvaren, ſonder alvoorens daer op gehadt te hebben het advijs van den voornoemde Theſaurier extraordinaris, ende Stadts meeſters Metſelaer ende Timmerman, op peyne van ſelfs in de vergoedinge van de ſchaden daer over te vallen gehouden te zijn.

Afvallen van Molen-roeden.

SOo wanneer eene Roede van eene Mole komt te breecken, en door den val van het afgebroocken ſtuck eenige ſchade wert aengebraght aen de naeſt-gelegen gebouwen, CXI.

zijn

zijn de eygenaers van de ſelve Molen ghehouden de ſelve ſchade te vergoeden tot ſeggen ende ten oordeele van de Roy-meeſters deſer Stede.

Verkoopinge van Huyſen ende Erven.

CXII. VAn alle Contracten van koop, of verkoopinge van huyſen, erven, of andere onroerende goederen, binnen deſe Stadt ende de Vrydomme van dien gelegen, ſal een yeder mogen afgaen, mits betalende den twintighſten penningh van ſijne bedongen ofte uytgeloofde koop-penningen, d'eene helfte ten behoeve van de gene die genegen is het Contract te voltrecken, ende de weder-helfte ten behoeve van den Armen deſer Stede, alles ten ware het Contract van koop by de Verkoopers ende Koopers, of haer Gemachtighde, voor twee Schepenen bekent gemaeckt, verleden, ende innegebraght ware, ofte dat den Kooper by den Verkooper in't ghebruyck van't verkochte dadelijck geſtelt, ofte dat de verkoopinge op een openbaren zidtdagh, naer voorgaende affixie van Biljetten aen Poorten ende Kerck-deuren gheſchiedt, gedaen ware, ſonder onderſcheyt, ofte het ſelve gheſchiedt by mijninge ofte gunninge van de koop aen een van de Bieders, ofte voor ofte naer de gedane ontſlaginge van yeders geboden-both by onderhandelinge, met of ſonder veranderinge in de Voorwaerden, mits dat het geſchiede voor het ſcheyden van den Verkooper, ofte deſſelfs Gemachtighde uyt de Herberge; alle welcke verkoopinge bondigh ende van waerde ſullen zijn, ſonder dat yemant daer van ſal mogen afgaen.

Recht van de Kercke.

CXIII. VAn alle vaſte goederen, die op geleyde Sidt-dagen publijckelijck, ofte binnen een Jaer ende ſes weecken naer de gedane opveylinge onder de handt werden verkocht,

kocht, sal ten behoeve van de Kercken deser Stede, aen de welcke het Roep-ampt is gegeven, betaelt werden van yeder hondert guldens achtien stuyvers, en is het verkochte vaste goet daer voorens aenspreeckelijck ende executabel.

VVie op openbare verkoopinge de pen voeren magh, ende tijt om de Voorwaerden van verkochte huysen ter Secretarie te brengen.

NIemant en sal hem onderwinden het maecken ofte instellen van Voorwaerden, ofte de pen te voeren op openbare verkoopinge van onroerende goederen binnen dese Stadt gedaen werdende, 'tzy deselve goederen binnen dese Stadt, eñ de Vrydomme van dien, ofte daer buyten gelegen zijn, ten zy hy Ampts-halve daer toe by die vande Gerechte deser Stede zy gequalificeert, ofte tot d'oeffeninge van het Notaris-ampt binnen dese Stadt by die van de Gerechte toegelaten, op peyne van vijf-en-twintigh guldens, ende dat de Bodens niet en sullen mogen te veylen; ende sullen alle Voorwaerden van huysen en gronden binnen dese Stadt, of de Vrydomme van dien gelegen, binnen veerthien dagen naer de gedane verkoopinge, ter Secretarie deser Stede ghebraght moeten werden, op eene boete van drie guldens, op yeder verkochte partije, ende yeder weeck daer naer gelijcke drie guldens, ten ware den Verkooper ofte Kooper de Voorwaerden onder hem genomen hadde, als wanneer de selve ghehouden sullen zijn de voornoemde boete te voldoen. CXIV.

Alieneren van Huysen, titulo Universali.

ALle de gene die titulo Universali, 't zy by giften van Huwelijck, donatien onder den levenden, of uyt saec- CXV.

ke des doots, boedel-ſcheydingen, of anderſins, recht van eygendom verkrijgen tot eenige huyſen, landen, thuynen, gronden, erven, ende andere gelijcke onroerende goederen binnen deſer Stede, ende de Vrydomme van dien gelegen, ſonder kenniſſe, weten, of overſtaen van Schepenen deſer Stede, zijn gehouden de bewijſen die ſy daer of hebben, ter Secretarie deſer Stede te komen verthoonen ende over te leveren, omme geregiſtreert, ende daer van kenniſſe gehouden te werden, ende dat binnen den tijt van een Jaer, naer dat haer de ſelve bewijſe ter hande, of tot kenniſſe ſullen zijn gekomen, om op de belaſtingh-boecken op de namen van de rechte eygenaers geſtelt te werden, op eene boete van thien guldens op yeder partije, daer van binnen den voorſz. tijt geen aengevinge en vertoogh gedaen ſal zijn.

VVaer en Penningh-borgen.

CXVI. ALle Verkoopers van eenige huyſen, of onroerende goederen, zijn gehouden haer Koopers ſouffiſante Waerborgen te ſtellen, de Vierſchare deſer Stede onderworpen; en zijn van gelijcken de Koopers gehouden penningh-borgen te ſtellen voor de penningen die ſy niet gereet en ſullen betalen, ten waer by 't Contract anders ware bevoorwaert: ende zijn de Verkoopers gehouden het brant-geweer tot de verkochte huyſinge, volgens de Keure op den Brandt, behoorende aen den Kooper, ſoo goet te leveren, dat hy daer mede op de eerſte daer-aen-ſtaende Schouwe magh volſtaen.

Huyſen by decreet leveren.

CXVII. ALle de gene die eenige huyſen, erven, thuynen, gronden, ende diergelijcke onroerende goederen, gelegen binnen deſer Stede, ende de Vryheyt van dien, belooft hebben, ofte geſint zijn te leveren met willigh decreet van de Vier-

de Vierschaer deser Stede, zijn ghehouden te verschijnen voor twee Schepenen, ende aldaer de voorgaende koop te bekennen, met vertoogh van de originele ende ondergeteyckende Voorwaerden, of Inbrengh daer van zijnde, ende versoeck te doen dat voortsgevaren magh werden tot de geroerde willige decretatie, gevende daer beneffens volmacht aen een van de Procureurs, voor de Vierschaer deser Stede toeghelaten, tot het vervolgh van dien, van alle 't welck ter Secretarie ofte Griffe behoorlijcke aenteyckeninge sal werden gedaen, en sal daer benevens van alle huysen en onroerende goederen binnen deser Stede, ende de Vryheyt van dien gelegen, die yemant buyten curatele zijnde, by willigh decreet sal willen leveren, alvoorens uyt de Prothocollen van Belastingen ter Reecken-kamer deser Stede moeten werden gelicht een extract, en 't selve gelevert ter Griffe deser Stede.

Ende sal den Griffier binnen ses dagen daer na ten langhsten doen bewerpen de afroepingen, om de selve by de Roedragers de eerste drie Saturdagen, ende de eerste drie Sondagen daer-aen-volgende te mogen werden gedaen, daer inne verhalende de geheele geschiedenisse van der saecken, te weten, de namen van den Verkooper ende Kooper, de plaetse ende belenden van 't verkochte, de Voorwaerden, dienstbaerheden, of servituyten van gooten, lichten, gemeene mueren, putten, secreten, overgangen, ende andere, de belastingen van Pachten of Renten daer op staende, en daer mede het selve verkocht is, om daer mede beswaert te blijven, de beloofde penningen, ende op wat dagen die te betalen staen, met verwittinge dat soo yemant eenigh vorder recht, toe, of aenseggen daer op vermeynt te hebben, of die aen den Verkooper ten achteren is, de selve schuldigh sullen zijn soodanigh hun recht bekent te maecken, ende sulcx aen de Bode te komen verklaren voor seeckeren dage, hem daer beneffens voor te stellen (de welcke

t'elcken genomen ſal werden den tweeden Maendagh naer 'tlaetſte Kerck-gebodt, indien ten ſelven dage Recht-dagh gehouden ſal werden, ſoo niet, den eerſten daer-aen-volgenden Recht-dage) op pæne, dat elck aengaende de reële laſten, dienſtbaerheden, ende andere beſwaerniſſen op 't voorſz. verkochte ſtaende, als mede aen allen Crediteuren van den Impetrant, op 't verkochte, ofte de koop-penningen van dien pretenſie hebbende, verſteecken, ende over ſulcx een eeuwigh ſtil-ſwijgen opgeleyt ſal werden.

De Bode 't voorſz. bewerp ontfangen hebbende, ſal den eerſten Saturdagh daer-aen-volgende de uytroepingen beginnen, ende ſonder eenige over te ſlaen, of voor-by te laten ſchieten, vervolgen, doende de ſelve t' Saturdaeghs van 't Raet-huys ten thien uyren, naer voorgaende klocke-geſlagh, ende op Sondagen naer de Predicatie van negen uyren, in de Pieters of Pancras-Kercken, te weten, in de Pieters-Kerck, beroerende de huyſen ende gronden, ten Zuyden, eñ in de Pancras-Kerck, beroerende de huyſen of gronden, ten Noorden van den nieuwen Rhijn doorgaende gelegen, daer by voegende t'elcken uytroepinge 't hoe menighſte Marct-daeghs of Kerck-gebodt dat het is, ende op het derde, dat 't ſelve kracht hebben ſal, van de laetſte ende peremptoire uytroepinge ende verdaginge, met intimatie tot alſulcken eynde, dat 't zy men binnen den voorgeſtelden tijde de voorſz. dienſtbaerheden, renten, ende andere laſten te kennen geeft of niet, dat Schepenen nochtans, tot interpoſitie van decrete ſullen voorts varen naer behooren, 't dubbelt van welck gebodt by de Bode ondergeteyckent, hy t'elcken plecken ende vaſt ſtellen ſal op de Marct-dagen aen de Raet-huys-deuren, eñ op de Sondagen aen de Noort-deuren van de voorſz. reſpective Kercken.

Ende ſal vorder, terſtont naer 't afroepen van 't eerſte Marct-daeghs-gebodt, een biljet plecken aen 't partije datmen

men decreteert, ende daer van oock waerſchouwinge doen aen alle de eygenaers ofte poſſeſſeurs van alle de omgelegen ende aenpalende huyſen ende gronden, die tot kenniſſe van den Bode ſtaen ſullen 'tvoorſz. partije eenighſins te geraecken, ten eynde ſy, ende elck van hem, ſoo 't hem eenighſins aengaet, daer na mogen uytſien.

Ghelijck hy mede van de voornoemde Proclamatie kenniſſe doen ſal aen allen perſoonen hier ter Stede woonachtigh, de welcke volgens het extract uyt de Belaſtinghboecken, eenigh recht op 't verkochte ſouden mogen hebben, en nochtans in den Inbrengh ofte Voorwaerden van verkoopinge niet bekent zijn, ende daer van pertinentelijck relateren.

Indien gheduerende de uytroepingen eenige Wederſpreeckers of Oppoſanten ſigh openbaren, ende ſulcx de Geboden weder-roepen werden, ſal de Bode de ſelve ontfangen, ende dagh van Rechte leggen voor de loopende Vierſchare deſer Stede, tegens den eerſten of tweeden dan aenſtaende Recht-dagh, in ſulcken verſtande, datter ten minſten drie geheele dagen tuſſchen beyden ſullen weſen, van 't welck de voorſz. Bode den Verſoecker of Impetrant van willigh decreet, (ſoo hy binnen deſer Stede is) mitſgaders ſijnen Procureur tijdtlijck ſal verwittigen.

Ten voorgeſtelden Recht-dage ſal den Oppoſant door monde van ſijn Procureur eyſch doen, ende beſluyt nemen, ende den Verſoecker daer tegens antwoorden mogen, daer toe elck van hem ſal meenen geraeckt te weſen, in 't vorder tegens malkanderen voortsvarende na den loop ende gewoonte van de Vierſchare deſer Stede.

Maer indien de Geboden niet en werden weder-roepen, ſal de Bode 't bewerp hem uyt de Griffe gelevert, met ver-

klaringe van de dagen ende plaetſen dat hy de uytroepingen ſal hebben gedaen, onderſchrijven, ende tijdtlijcken overleveren in handen van des verſoeckers Procureur, ten eynde hy ten dage dienende, tegens den ſwijgenden ende achter-blijvenden perſoonen, deffault ſal mogen verſoecken ende verwerven.

By ſoo verre ten dage dienende, naer openbare uyt ende oproepinge ter Vierſcharen te doen, alſnoch niemant en verſchijnt, ſullen Schepenen, hen gebleecken zijnde de genoemde uytroepingen of Geboden, wettelijcken, ende ſonder intermiſſie gedaen te zijn, tegens de achter-blijvende deffault verleenen, tot ſulcken profijte als naer Rechte, ende niettemin Ampts-halven bevelen, alſnoch ende uyt overvloet een vierde Marct-daeghs ende Kerck-gebodt te werden gedaen, maer indien yemant alſdan ſtaende Vierſchare noch voort quame, ſal gehoort ende gerechtvordert werden als vooren.

Van welck vierde Gebodt, den Bode 't bewerp by de Griffier mede ſal werden gelevert, 't welck hy den eerſten Saturdage ende Sondage daer-aen-volgende, ter voorſz. plaetſen ſal ghehouden zijn uyt te roepen, daer beneffens den dagh voortſtellende op een ordinariſſen Rechtdagh als vooren, in voegen datter ten minſten ſes gheheele dagen tuſſchen beyden ſullen komen.

Welck vierde Gebodt, indien alſnoch by yemant wert weder-roepen, ſal (blijvende 't effect van het verkregen deffault) den Weder-roeper of Oppoſant in Recht ontfangen, gehoort, ende gerechtvordert werden als voren, maer geen weder-roepinge gebeurende, ſal de Bode 't geroerde bewerp by hem mede onderteyckent, met verklaringe als boven, tijdtlijcken leveren aen handen van des verſoeckers Procureur, omme de ſaecken by hem, tegens den voorgeſtelden dagh als naer behooren, waer te mogen nemen.

Ende

Ende ſullen Schepenen ten voorgeſtelden dagen, (geen verhinderniſſe voortkomende) op't aenhouden van den Procureur, het decreet interponeren, den Kooper in't verkochte decreteren, erven, ende veſtigen, den Verkooper ende allen anderen dies-aengaende daer van onteygenen, onterven, ende ontveſtigen.

Des in't voornoemde Vonniſſe ſullen werden uytghedruckt alle laſten en dienſtbaerheden, in de voornoemde Proclamatien bekent, en verders allen anderen Pretendenten en Crediteuren, welcke Schepenen verſtaen ſullen niet gerechtight te zijn, ende allen defaillanten, haer niet tijdelijck voor d'interpoſitie van het decreet bekent ghemaeckt hebbende, abſolutelijck verſteecken van haer Recht, toe, ofte aenſeggen, 'twelck ſy op't ghekochte ſouden mogen hebben gehadt, ende de koop-penningen aenwijſen de Crediteuren die haer bekent ghemaeckt hebben om de ſelve te lichten onder cautie, ende de overſchietende koop-penningen den Verkooper ſonder cautie, ſonder dat eenigh naerder Vonniſſe van Preferentie van de voornoemde goederen of koop-penningen daer voorens uytgelooft, ſal werden ghehouden: behoudens nochtans een yegelijck ſijn recht om in herſchattinge te mogen komen, volgende de gewoonte van de Vierſchare deſer Stede.

Belaſtingen van Huyſen.

NIemant vermagh eenige huyſen, gronden, of erven, te beſwaren met eeuwige of onloſbare Renten, met den Houde of diergelijcke, hebbende natuere van Erf-pachten of Erf-hueren, maer ſal een yegelijcken de ſelve ſpecialijck ende generalijck met los of lijf-renten mogen beſwaren, ende daer van onder Zegelen van Schepenen behoorlijcke brieven verlijden, ende ſullen de ſelve brieven ſommierlijck in de Belaſting-boecken overgeſtelt, ende in de Secre- CXVIII.

Ampl. 1664 16 may pag 32 [illegible]

[illegible] resolutie van de [illegible] genomen op den 11 may 1664 [illegible]

Secretarie tot eens yegelijcx verseeckertheyt, werden geprotocolleert, ende sullen in geene brieven mogen werden ghestelt eenige clausulen, daer by den Verkooper van de rente hem verbindt op seeckeren tijdt te moeten lossen, of binnen seeckeren tijt niet te mogen lossen; alles onvermindert de resolutie van de Staten, in't reguard van de lossinge der penningen van Weesen genomen.

Brieven te verlijden op Procuratien, en in geene brieven d'een den anderen te vervangen, ofte deser Stede Jurisdictie te prorogeren.

CXIX. GEene Brieven van transporte, opdrachte, ofte verbintenisse van eenige onroerende goederen binnen dese Stadt, ofte de Vryheyt van dien gelegen, sullen by Schepenen deser Stede werden bezegelt op andere Procuratien, als die verleden en gepasseert zijn voor Gerechten van Steden, Dorpen, of Vlecken, macht hebbende om over het bezegelen van transporten, alienatien, ofte verbintenisse van onroerende goederen te staen; en sal in het transporteren van eenige vaste goederen, Rente-brieven, of Custing-brieven, die eenige in het gemeen toebehooren, de een den anderen niet mogen vervangen, of de rato caveren, maer sullen alle die gene die tot de voorsz. Goederen ofte Brieven recht hebben, het transport selfs in persoon moeten doen, of daer toe passeren behoorlijcke Procuratien.

Gelijck mede in geene Brieven sullen mogen werden gestelt eenige clausulen, smaeckende prorogatie van Jurisdictie.

Den 21 febr: 1776 geweygert een procuratie door een Raadsheer van 't Hof gepasseert op de griffie van de deputaten zonder dat de Griffier daar toe door het Hof speciaal was geauthoriseert moetende de selve Procuratie dienen om vaste goederen alhier te transporteeren; doch is ten selven dage bij dit Recht van den Gerechte geresolveert dat Procuratien voor HH^e Commissarissen van den Hove gepasseert, sullen worden begreepen volgens de keur als valide tot het transporteeren van goederen te zijn gepasseert

't Recht van den Houde.

TOt welcker tijt eenige huysen, of erven, met 't recht van den Houde van outs belast zijnde, werden verkocht, ende de Contracten van koop volgens de Keuren zijn bevestight, soo sullen de Verkooper ende Kooper, den Houw-heer, of sijnen Gemachtighden, den naer-koop aenbieden, de welcke sijn beraet niet langer sal mogen nemen als dwers-nacht, te weten, vier-en-twintigh uyren, ende middeler-tijdt de koop aen hem mogen nemen, mits aen den Verkooper behoorlijcke verseeckertheyt doende, gelijck of hy selfs Kooper gebleven ware, of gehouden zijn de koop den Kooper te goede te schelden; daer van indien den Houw-heer geene verklaringe en doet, sal van sijn Recht van naestinge die reyse alleen versteecken zijn; ende indien den Houw-heer naderhant bevindt den koop hem hooger of lager aengeboden te wesen; om 't welck te weten hy den Verkooper, Kooper, ende allen anderen daer by ende over geweest zijnde, magh brengen ten eede; sal binnen s'Jaers, naer date van d'aenbiedinge, noch mogen naesten, of wedereysschen 't gunt hy (genaest hebbende) te veel betaelt heeft, ende daer naer niet, maer en sal 't voorsz. recht van naestinge geen plaetse hebben in huysen by executie, ofte in 't openbaer verkocht, in 't reguard van welcke den Houw-heer hem te vreden sal houden met een halve pacht, ende een kanne wijns, of acht stuyvers daer voor, als van outs gebruyckt is. CXX.

Verkochte Renten, Schult-brieven, of Obligatien.

DEn naer-koop van alle Pachten, met of sonder Houde van Renten, losbaer of onlosbaer, mitsgaders van Schult-brieven of Obligatien, staende op yemants huys of erve, of spreeckende op eenige Poorteren of Innewoonderen, die verkocht ofte verhandelt werden, salmen respectivelijck CXXI.

velijck aenbieden den genen op wiens huyſen of gronden die ſtaen, mitſgaders den principalen of ſaeck-weldigen, en haren borgen, daer voorens perſoonelijck verbonden zijnde, omme die voor de verkochte penningen te mogen werden genaeſt, daer van elck verklaringe ſal moeten doen binnen acht dagen ten langhſten naer hy verwittight ſal zijn, op pæne, van daer naer gehouden te zijn, als de koop tot des Koopers behouf te goede geſchouden te hebben, ende ingevalle de gene die de voorſz. naeſtinge, als boven, is aengeboden, naderhandt bevindt de aenbiedinge hem te hoogh, ofte te laegh gedaen te zijn; om 't welck te weten hy den Verkooper, Kooper, ende allen anderen daer by ende over geweeſt zijnde, ten eede magh brengen; ſal binnen een Jaer ende ſes weecken na d'aenbiedinge de ſelve als noch mogen naeſten, of weder-eyſſchen 't gunt hy daer voor te veel heeft betaelt, maer daer naer niet, ende indien in de voorſz. verkoopinge of handelinge yets anders dan gelt is gegeven, of belooft, ſullen Schepenen ten verſoecke van de gene, die als vooren recht van naeſtinge aengeboden ende toekomende is, de ſelve goederen prijſeren ende ſchatten, omme hem daer naer te gedragen.

Huer-huyſen of Molens die verkocht werden.

CXXII. SOo wanneer eenige Huyſen of Molens verhuert zijnde, geduerende den tijdt voor de welcke de ſelve verhuert zijn, verkocht of vervreemt werden, ſal den Kooper of volgende Eygenaer gehouden zijn den Huerder het verkochte of vervreemde huys, ofte Molen, den tijt dat het ſelve aen hem verhuert is, te laten uyt ghebruycken, ten ware een Huys of Molen verhuert zijnde, by executie, of by een Curateur over des Verhuerders geabandonneerde of deſolaten boedel verkocht werde, als wanneer den Huerder, ſes maenden voor Meye of November by den Kooper gewaerſchout zijnde, het ſelve huys of Molen ſal moeten ruymen,

Deeze keur behoort tot de materie van de keure 132, 133, & 134 hier achter fol. 210 & segg

men, of dadelijck by den Officier daer uyt geſet werden, behoudelijck dat de ſelve Huerder van de ſchade ende intereſſe, behoorlijck ſal werden vergoedet, tot begrootinge van Schepenen, met welcke vergoedinge hy ſal werden geprefereert voor alle Crediteuren ſpeciael verbandt op het verhuerde Huys of Molen hebbende, en van jonger date zijnde als de Huer-cedulle.

Gemeene Huyſen of Molens.

SOo wanneerder twee of meerder perſoonen, eene Huy- CXXIII.
ſinge of Molen in't gemeen hebbende, geſchil krijgen noopende 'tgebruyck van de ſelve, ſo ſal de gene die 'tmeeſte biedt, (indien elck even veel daer in gerechtight is) de Huyſinge of Molen daer vooren vijf Jaren mogen gebruycken, of tot diſcretie van Schepenen doen gebruycken; maer ſoo yemant een meerder gedeelte in den eygendom van de ſelve heeft, die ſal of de Huyſinge of Molen voor vijf Jaren mogen gebruycken of doen ghebruycken om den prijs by andere daer voor geboden, of den eygenaer van het minder-gedeelte toeſtaen de ſelve te gebruycken, en ſal den gebruycker tot des mede-eygenaers verſeeckertheyt gehouden zijn Borge te ſtellen, ende ſal de gebruycker in ſoodanige Huyſinge of Molen niet vermogen yets tot koſte ende ſchade van den anderen eygenaer, buyten ſijn believen te timmeren, ten ware ſulcx by Schepenen den Huyſe noodigh verklaert werde: Ende alſoomen niemant tegens ſijnen wille in gemeenſchap magh houden, ſal in gelijcker voegen noopende de eyndelijcke ſcheydinge, ten overſtaen van twee Schepenen, gehandelt, ende by de gene daer aen blijvende 't gunt hy belooft betaelt werden in gereden gelde, gehouden blijvende die van ſijn ghedeelte ſcheyt 't ſelve te Verwaer-borgen, of ten minſten met willigh decreet van deſer Stede Vierſchaer te leveren.

Betalinge van Custing-penningen.

CXXIV. ALle Custing-penningen spruytende uyt koope van huysen, molens, gronden, of erven, sullen volgens de stipulatien ende beloften begrepen in de Brieven daer van verleden, op hare respective verschijn-dagen aen handen van de koopers, of der selver recht-hebbende, werden betaelt, ende sal van de selve geen uytstel by de Vrede-maeckers, noch voor de Vierschare deser Stede werden verleent, dan mits by de Debiteurs betaelt werdende behoorlijcken interest tegens den penningh twintigh in't Jaer, gereeckent van drie maenden na de respective verschijn-dagen, tot de effectuele betalinge toe, in welcken interest, gereeckent als vooren, op drie maenden na de respective verschijn-dagen, oock voor de Vierschare deser Stede sullen werden gecondemneert, die haer by contumacie sullen laten verwinnen, met verklaringe dat de Hypotheecquen daer vooren sullen wesen executabel, ende sullen daer inne niet begrepen zijn de penningen gereet voor de huysen, gronden en erven, in koope bedongen, als daer van den interest, den penningh gereeckent als vooren, sal werden gereeckent ende toegewesen, van den dagh der leveringe af, wel-verstaende nochtans, dat hier mede geene Debiteurs van Custing-penningen vermogen sullen de selve tegens danck ende wille van de Houders van de selve langer op renten te houden als den tijdt by vonnisse toegewesen, alsoo door het toewijsen en betalen van interest van de onbetaelde verschenen termijnen of Custingen, de selve geensins in Rent-Hooft-sommen en werden verandert.

Preferentie

Preferentie van Custing-penningen, Renten, Interesten, of Erkentenissen.

SOo wanneer eenige Hypotheecquen van landen, huysen, schueren, molens, erven, ende andere, of diergelijcke onroerende goederen, 't zy by executie, of in desolate ende verlatene boedels verkocht, ofte oock met willigh-decreet van de Vierschare deser Stede gelevert werden, ende dat op de preferentie van de penningen daer van gekomen, by Schepenen vonnislijck wert gedisponeert, sullen geene Crediteuren Hypothecarissen, uyt krachte van speciael of generael verbandt haerder Brieven of Constitutien, van wat date of qualiteyt die oock soude mogen zijn, tot preferentie van meerder als drie Jaren onbetaelde renten mogen contenderen, ende sal oock henluyden by vonnisse van preferentie niet meerder toegewesen werden als de selve drie Jaren onbetaelde renten, 't zy Gront ofte Restant-renten, Pachten, Recognitien, ofte Erkentenissen, verschenen jonghst voor af op date van de voorsz. executie, of van de commissie der voorsz. Curateurs, maer sullen de selve Crediteuren met hare andere verloopen ende onbetaelde Jaren renten concureren, met de andere schult-eysschers, alleenlijck persoonele actie hebbende: sullen mede voortaen geene Crediteurs, uyt krachte van hare Custing-brieven noch andersins, van soodanige Hypotheecquen ende onroerende goederen, als voorsz. is, meerder interest van Custingen in cas van preferentie mogen eysschen als alleenlijck drie Jaren, ende sullen oock de voorsz. Crediteuren, by vonnisse van Schepenen voornoemt, werden geprefereert alleenlijck met die interesten die onbetaelt en verschenen sullen zijn, binnen of geduerende de drie laetste Jaren, mede te reeckenen voor date van de voorsz. executie, of van de commissie der voorsz. Curateurs. Ende sullen wijders de voorsz. Crediteurs met alle verdere, of CXXV.

andere onbetaelde intereſten van Cuſtingen, voor date van de voorſz. drie Jaren verſchenen, alleenlijck werden geadmitteert als concurenten onder de perſonele ſchult-eyſſchers, alles onvermindert het recht van de voorſz. renten, of intereſten van Cuſtingen, de welcke naer het verleenen van de voorſz. commiſſien, ende geduerende de diſputen of proceſſen op de voorſz. preferentien ſullen komen te verſchijnen.

Gewannen uyt te voeren.

CXXVI. NIemant vermagh eenige wolle, ſaeyette, of linde-getouwen, of Gewannen, daer onder de Laecken-getouwen verſtaen werde mede begrepen te zijn, hoe, of tot wat neeringe, ambacht, of hanteringe de ſelve dienen, of gebruyckt werden, 't zy heel, of in ſtucken ghebroocken, of ontſloopt, in't heymelijck of in't openbaer te brengen, of te vervoeren buyten eenige Poorten of Water-gaten deſer Stede, of de ſelve te breecken, ſlijten, of tot andere ſaecken, als ten dienſte van de neeringe daer toe die gemaeckt ende geeygent zijn, te gebruycken, al ende t'elcken op verbeurte van de ſelve Getouwen of Gewannen, te verdeelen aen den Schout, aen deſer Stede, ende aen den Aenbrenger, elcx een derde-part, ende boven dien ter beſcheydentheyt ende verklaringe van die van de Gerechte te werden geſtraft.

Ende wert allen ende eenen yegelijcken, ende ſonderlinge allen ſchipperen, ſchuyt-voerderen, wagenaers, voer-luyden, ſlepers, ende anderen perſoonen, hen met varen van eenige ſchepen, ſchuyten, wagens, karren, of ſleden ernerende, verboden eenige van de voorſz. Getouwen of Gewannen, in't geheel ofte ten deele als vooren, in hare ſchuyten of ſchepen, of op haer wagens, karren of ſleden te laden, ontfangen, in of op te nemen, om buyten deſe

Stadt

Stadt te vervoeren, directelijck of indirectelijck, in't heymelijck of in't openbaer, op pæne van daer over arbitralijck te werden gecorrigeert.

Ende indien de selve bevonden werden, bedeckt, of verborgen te zijn, 'tzy met asch, misse, vuylnisse, of wat het anders soude mogen zijn, of geladen ende gestout in belooc-ken dennen, sal 'tselve schip of schuyte, wagen, karre, of slede, daer in of op de welcke de selve sullen werden bevonden, tot deser Stede behoef werden aengetast ende gehouden als verbeurt, in welcke boeten ende verbeurten de voorsz. schippers, schuyt-voerders, wagenaers, voer-luyden, of slepers oock mitsdesen verstaen werden vervallen te wesen ende gehouden te zijn tot binnen s'Jaers toe dat sy bevonden sullen werden dese Keure overtreden te hebben, ende sulcx ten rechte ghenoegh bewesen kan werden, alwaert dat sy op der daet niet en wierden bevonden; ende werden mitsdesen alle de gene die tot de Wacht ende opsichte aen deser Stede Poorten ende Water-gaten gestelt zijn, of sullen werden, gesamentlijck ende elck van hen in't bysonder gelast alle uytvarende schuyten ende schepen naerstelijck ende vlijtelijck te ondersoecken, of daer eenige Getouwen of Gewannen in schuylen ende verborgen zijn, op pæne, dat by soo verre bevonden wert dat by hare slappe toesicht, toestant, of ooghluyckinge, eenige Getouwen ofte Gewannen komen uyt de Stadt te geraecken, van hare respective diensten verlaten, ende arbitralijck gecorrigeert te werden.

Out-kleer-verkoopers en Vytdragers.

DE Out-kleer-verkoopers ende Uytdragers sullen alle goederen geen uytgesondert, dan die sy in openbare erf of boedel-huysen sullen hebben gekocht, drie geheele dagen onbedect ende onverandert voor hare deuren ten thoon CXXVII.

thoon moeten hangen ofte ſetten, behoudelijck dat de ſelve noopende 'tgemaeckte hout-werck, datmen onder geen mantelen of huycken magh dragen ende bedecken, mitſgaders oock noopende de beddens, ſullen mogen volſtaen mits de ſelve gelijcke drie dagen in hare voor-huyſen met opene deuren ende veynſteren ten thoon ſtellende, hangende, ofte leggende, alles eer ſy die ſullen mogen verkoopen, op de verbeurte van drie guldens, ende in ſes maenden de ſelve neeringe binnen hare huyſen, noch daer buyten, by hen ſelven, nochte by yemant anders niet te mogen doen, ende ſal den Schout elck van hen t'allen tijden op haren eedt mogen vermanen, of ſy hun naer deſe Keure hebben gereguleert, ende ſoo wie den eedt niet terſtont en doet, ſal ſtracx in de voorgaende boeten vervallen, ende als vooren geen neeringe mogen doen: Verder wie t'eenigen tijde by Out-kleer-verkoopers, Uytdragers, ofte yemant anders eenige goederen vindt die hem ontdragen ofte ontſtoolen zijn, die ſal hem daer over beklagen mogen aen den Schout, de welcke de ſelve goederen ſtracx in bewaerder-handt ſal nemen, ende die by vonniſſe van Schepenen weder leveren den genen de welcke dien-volgende daer toe bevonden ſullen werden gerechtight te zijn, ende indien bevonden wert den klager de goederen ontſtoolen te zijn, ſal hy ongehouden weſen aen den Out-kleer-verkoopers, ofte Uytdragers yets daer voor te geven, alwaert ſaecke dat de ſelve goederen, als vooren, ten thoon geſtaen, gelegen, ofte ghehangen hadden.

Verboth van Voor-koop.

CXXVIII. GEene Voor-koopers, Kramers, Vettewariers, ofte Slijters van ſtucke ofte tonne-boter, 't zy Burgers, Poorters, ofte Inwoonders deſer Stede, ofte van buyten alhier gekomen, nochte oock eenige andere die haer eenighſins generen met de tonne-boter voor haer ſelven ofte andere,

dere, uyt dese Stadt te versenden ofte te vervoeren, nochte oock derselver huysvrouwen, kinderen, ofte yemant uyt hare namen, en sullen vermogen eenige voor-koop te doen van eenige eedtbare-waren ofte spijse, ende voornamentlijck van gene kase, (uytgesondert die op de Jaermaeckten deser Stede werdt verkocht) mitsgaders van geene stucke boter, nochte tonne-boter, geleyt in heele ofte halve vaten, vier-en-deelen, ofte andere kleynder gedeelten, nochte daer naer te vragen, ofte de selve bedingen, aen te roeren, teyckenen, of yets diergelijcx te doen, op den geheelen dagh van Vrydagh, nochte op den Saterdagh, te weten, des Saterdaghs tusschen den twee-en-twintighste Martij ende den ses-en-twintighsten September, des morgens voor negen uyren, ende daer buyten voor thién uyren, en dan noch niet als op de gewoonlijcke marcten, nochte oock yemant eenige eedt-waren, als stucken boters, kase, eyeren, hoenderen, ofte ander gevogelte, op den geheelen Vrydagh, ende des Saterdaeghs voor d'opgemelte uyre te leveren; alwaert dat de selve voor date ingekocht mochten zijn; ofte oock de voornoemde Voor-koopers de selve op de voornoemde dagen te ontfangen, nochte oock ontrent de schuyten, karren, of wagens, met de welcke de boter, ofte andere eedt-waren ter marct werden gebracht, te komen, veel minder in de selfde te treden, op de selfde te klimmen, ende de boter ende eedt-waren aen te raecken, ofte yets diergelijcx te doen, op peyne van twee guldens, eñ verbeurte van 't gene datter gekocht ofte bedongen is, ofte de waerde van dien, 'twelck de gene die de bekeuringe doet, metter daet sal mogen doen nemen in bewaerderhant, ende soo verre uyt de menighte van 't gekochte goet, ende uyt de qualiteyt van den persoon niet bewesen en kan werden dat het voor-koop is, sal den kooper gehouden zijn hem met eede te suyveren, ende sullen alle Voorkoopers die alhier in 't boter-huys, ter geordonneerde plaetse, met boter ter marct komen, ende voorstaen, op den

geheelen marct-dagh geen boter van yemant, wie het zy mogen koopen, nochte doen koopen, directelijck noch indirectelijck, op de boete t'elckens van ses guldens, van veertigh grooten stuck, op yeder vat, half-vat, vier-endeel, ende minder gedeelte te verbeuren.

Sullen mede alle de Voor-koopers met haer boter in het boter-huys alleen mogen voorstaen ter plaetse haer aen te wijsen, ende nergens anders, latende de verdere plaetse in het boter-huys vry ende onverhindert aen de Huysluyden, ende andere,die bouw-neringe doen, ende met boter alhier ter marckt komen, op peyne van dat de tegendoenders t'elckens alsse sullen bevonden werden ter contrarije te doen, verbeuren sullen drie guldens, van veertigh grooten 't stuck, welcke voorsz. boeten alle sullen komen ten profijte van de Substituyten van de Schout deser Stede, ofte s'Heeren-dienaers die de bekeuringe sullen doen.

Geene Huysluyden, ofte andere persoonen, met eedtwaren ter marct komende, sullen de selve tot naerdeel deser Keure, in eenige huysen mogen brengen, gelijck oock geene Burgers, Poorters, ofte Inwoonders deser Stede de selve in hare huysen sullen mogen ontfangen, al ende t'elckens op verbeurte van de eetbare-waren, ende van twee guldens, in welcke pænen ende verbeurten de tegendoenders niet alleenlijck sullen mogen werden bekeurt ende beslagen by den Schout deser Stede, ende sijne Substituyten, (als na gewoonte) ende den Waegh-meester, maer oock by alle die gene die Burgermeesters of Schepenen deser Stede zijn, in soodanigen verstande, dat als dan de pæne ende verbeurten sullen wesen voor den Armen.

Gelijck mede geene Voor-koopers, Slijters, Kramers, Wettewariers, ende diergelijcke, sullen vermogen eenige

nige

nige tonne-boter, ten selfden dage als sy de selfde sullen hebben gekocht, aen yemant wie het soude mogen wesen wederom te verkoopen, vermangelen, ofte eenighsins over te doen, maer alleenlijck de selfde alhier met het kleyn gewicht in 't kleyn verkoopen, ende uytslijten, op gelijcke peyne ende verbeurte als vooren.

Ende en sullen geene Voor-koopers op de weeck-marckten, noch in der weecke, eenige stucken boter mogen verkoopen, dan in hare huysen, sonder daer mede te mogen voorstaen, 'tzy op te boter-marct, ofte elders in de marckten, t'elckens op gelijcke boeten van twee guldens.

Sullen mede geene Burgers ofte Inwoonder deser Stede, die haer erneren met het koopen ende verkoopen van appelen, op de weeckelijcke marct-dagh met eenige boom-vruchten mogen voorstaen, op de appel-marct van de buyte-luyden, op eene boete van ses guldens, ende datde vruchten soo lange sullen mogen in verseeckeringe werden genomen ende gehouden, tot dat de voorsz. boete sal wesen betaelt, gelijck mede de voornoemde persoonen niet en sullen vermogen op de voorsz. weeckelijcksche marct-dagh eenige appelen, peeren, ofte andere boom-vruchten, ofte fruyten te koopen voor de klocke thien uyren, op een boete van ses guldens, nochte oock de buyte-luyden aen de voorsz. Voor-koopers (die kennende) voor de klocke thien uyren verkoopen, op gelijcke boeten van ses guldens.

Voor de Klock te verkoopen.

SOo wie op de weeck-marct-dagh, voor 't luyden van de CXXIX.
Marct-klock (die tusschen den voorsz. twee-en-twintighste Martij, ende ses-en-twintighste September 's morgens ten sevenen, ende daer buyten ten acht uyren sal wer-

den geluyt) ter marcte eenige boter, kase, hoenderen, of eyeren verkoopt, verbeurt twintigh stuyvers.

Yck op Gewichten, Maten, &c.

CXXX. NIemant sal alhier ter Stede mogen gebruycken eenige natte of drooge maten, sy zijn dan van hout, tinne, of loot, om daer mede inne ofte uyt te meten, 'tzy zaet, koorn, meel, wijn, bier, olye, zout, asijn, of yets anders, hoe men 't selve oock soude mogen noemen, mitsgaders mede niet eenige elle, maten, om daer mede alhier te meten, soo in 't leveren als ontfangen, eenige wolle, linde, of laecken, fluweel, zijde, ende andere gelijcke stoffen; nochte eenige gewichten, 'tzy van loot, tinne, yser of koper, tot het wegen van verkochte ofte gekochte waren, in eenige groote of kleyne balanchen, wagen, schalen, of ongsels, ten zy de selven behoorlijck zijn gejuystert, en met het merck van den Schout geteyckent, en ten eynde, ten dienste van 't gemeene beste, de selve by haer groote, swaerte, en behoorlijcke lenghte mogen blijven, soo sal den Schout deser Stede (wiens Ampt ende Officie is, daer op toe te sien) alle de selve maten ende gewichten ten gewoonlijcken en behoorlijcken tijden doen juysteren, naer de maten ende gewichten diemen daer toe als leggers of slapers op 't Raet-huys alhier in bewaringe houdende is, ende beroerende de ellens naer het dubbelt voor het Raet-huys deser Stede hangende.

In houd van den Eykers Eed

Ende sal de gene die by den Schout tot de juysteringe gestelt is, of sal werden, alle sijne maten, ellen, ende gewichten, die hy tot volvoeringe van den Yck sal gebruycken, voor 't beginnen van elcken Yck, ten overstaen van Schepenmeesteren in der tijt overslaen, juyst, effen, ende gelijck maecken, tegens ~~de voorsz.~~ Stadts-slapers, die op 't Raet-

Op den 27 Nov: 1762 heeft Gerard Schoenmaker als Eyker van alle Tinne kopere yzere & andere metaalen maaten & gewichten overLeyden op het voorstel van den Heer Mr Johan van der Marck Cz: als Schout deeser Stadt, in handen van de Heeren Schepenen: Heijns & Mr Marcus, den Eed =

'tRaet-huys in goeder bewaringe sullen moeten blijven, sonder van daer gebraght te mogen werden.

Ende wert den voorsz. Yck geslagen by alle Schouten, ende elck van hen in 't eerste Jaer dat sy aen 't selve Ampt of Officie komen, ende vermogen de Schouten den Yck niet te vernieuwen dan om de vijf Jaren twee malen, d'eerste reys naer verloop van twee Jaren, ende de tweede reys naer 't verloop van drie Jaren.

Om tot welcken Yck ende de vernieuwinge van dien te komen, den Schout gehouden is de Gemeente, ende sulcx elck een die 't aengaet, met klocke-geslagh te verwittigen van de tijt ende plaetse van den Yck, op pæne, indien naerderhant by eenige persoonen neeringe doende, daer toe sy natte of drooge maten, ellens, of oock gewichten gebruycken moeten, eenige maten, ellens, of gewichten bevonden werden sonder 't laetste teycken van den Yck te hebben, dat die op elck stuck verbeuren sullen twee-en-veertigh stuyvers, ende daer mede bevonden zijnde uyt of in te meten, ende de selve met Stadts-leggers niet over een te komen, daer-en-bovens arbitralijck te werden gecorrigeert.

Sullen voorts alle persoonen die hen, ten bevelen van den Schout, met de juysteringe ende den Yck sullen hebben te bemoeyen, aen handen van twee Schepenen gehouden zijn eedt te doen, van hen daer inne getrouwelijcken, ende in goeder conscientie te sullen quijten, de juysteringe ten aldernautste ende op 't scharpste te doen, ende 't gunt oprecht bevonden wert, 'tzy met 't brant-yser, of merckyser, naer 'tselve 'tzy hout, tinne, of loot sal wesen, te doen mercken, 'tgunt te kleyn of te groot, te licht of te swaer, te kort of te langh bevonden wert, (is't mogelijck) te helpen, rechten, ende beteren, soo niet sulcx te casseren, datmen daer mede niet uyt of inne meten of wegen en sal mogen.

[Handwritten marginalia, partly cut off:] ...volge het Statte in de neventstaande articul der keure Solemneelijk Op den 18 January 1763 heeft de selve Schoemaker als Eyker van alle Houte maaten & Ellen verleyden op het Stadthuis in handen als vooren den Eed voorts afgelegt

Verderen Inhoud Van de Eykers Eed & zijne mede helpers

Ende beroerende de yſere of metalen gewichten, daer op men den Yck niet bequamelijcken ſlaen en magh, de ſelve ſullen by de Schout, of ſijne Geſubſtitueerde, hen op den Yck tegenwoordigh vindende, in het regiſter van den Yck opgeſchreven werden, met verklaringe, dat indien naderhant by yemant meerder ſoodanige gewichten werden bevonden, dan in 't boeck van den Yck opgeteyckent zijn, de ſelve daer over op elck ſtuck verbeuren ſal twee-en-veertigh ſtuyvers, ende ware daer onder eenige niet oprechte, ſal daer-en-bovens arbitralijck werden geſtraft.

Ende ſal den Schout van 't recht van den Yck niet meer mogen eyſſchen dan 't oude loon, te weten,

Van yeder nieuw achtendeel, of half-achtendeel, ſonder voorgaenden Yck, twee ſtuyvers.

En den voorgaenden Yck hebbende, een ſtuyver.

Van yeder vierling, maetjen, pints-melck-kop, bierkop, en van alle andere houte ende drooge maten, ſonder den voorgaenden Yck te hebben, een ſtuyver.

Ende den ſelven hebbende, acht penningen.

Van alle vleſſchen ende tap-kannen, ſoo van wijn als bier, 't zy datſe groot of kleyn zijn, ſonder den voorgaenden Yck, op 't ſtuck acht penningen.

Ende den ſelven hebbende, op 't ſtuck, vier penningen.

Van alle tinne maten, kleyn ofte groot, ſonder den voorgaenden Yck, een ſtuyver.

Ende den ſelven hebbende, acht penningen.

Van alle kleyne aerde kruyckjens, vier penningen.

Van

Van alle looden ende gewichten, kleyn of groot, ſonder den voorgaenden Yck, op 't ſtuck vier penningen.

Ende den voorgaenden Yck hebbende, op 't ſtuck twee penningen.

Van een pijl-gewicht, wegende boven of meer dan een pont, een ſtuyver.

Ende tot het pont toe, acht penningen.

Van elcken elle, ſy zijn van hout of yſer, de welcke tot twee plaetſen werden Geyckt, als onder en boven, de houte met 't brant-merck, ende de yſeren met een ſtale ſtempelken, vier penningen.

Ende van alle 't gene naer de ordinaris Yck-dagen ten Ycke gebraght wert ſal dubbelt recht betaelt werden.

Ende omme alle bedrogh te verhoeden en ſalmen alhier geen ellens mogen gebruycken, die onder met been, loot, tin, of koper ſullen zijn beſlagen, ten eynde hem niemant en onderſtae 'tſelve beſlagh af te nemen, ende aen een anderen ellen te ſteecken, maer moeten alle ellens weſen geheel van hout, of geheel van yſer, op de boeten van twee-en-veertigh ſtuyvers, en correctie als vooren.

Verboth van quade Deuyten.

ALhier ter Stede ſal geen andere koper-gelt mogen werden uytgegeven, als 't gene op de munten van de Provincien van Hollant ende Weſt-vrieſlant, ofte Zeelant geſlagen is, ende ſulcx die met een Vrouwtjen, ofte het Wapen van Weſt-vrieſlant geteyckent zijn, achter de welcke ſtaet *Weſt-friſia*, mitſgaders noch de Zeeuſche ende Frieſche Oortgens, met dien verſtande nochtans dat de ſelve alleenlijck voor een Deuyt ſullen cours hebben, en uytgege- CXXXI.

ven

ven werden, op peyne, dat de overtreders op yeder ſtuck verbeuren ſullen thien ſtuyvers.

Ende ten eynde 't gene voorſz. is behoorlijck magh werden geobſerveert ende naergekomen, ſoo wert by deſen wel expreſſelijck verboden, eenige, ſelfs niet de toegelatene Deuyten in ſacxkens, pacxkens, doecken, papieren, ofte anders geſlooten, uyt te geven, ofte te ontfangen, maer ſal een yegelijck gehouden zijn, ſoo in het uytgeven als ontfangen, t'elckens de toegelaten Deuyten te tellen, op peyne van contrarije doende arbitralijck te werden gecorrigeert.

Wijders ſal niemant van wat ſtaet, hanteringe, ofte gelegentheyt hy zy, niet alleenlijck eenigh koper-gelt van buyten binnen deſe Stadt, ofte de Vrydomme van dien, in eenige tonnekens, mandens, ſacken, packen, niet vermogen inne te voeren, maer oock ſelfs niet op eenige andere maniere inne te brengen meerder koper-gelt als ſes ſtuyvers, op peyne van thien ſtuyvers te verbeuren op yeder ſtuck dat boven de voorverhaelde ſes ſtuyvers bevonden ſal werden ingebraght te zijn, belaſtende mede alle de gene die eenige meerder ſomme aen koper-gelt van buyten ſal werden toegeſonden, binnen vier-en-twintigh uyren naer den ontfangen van dien, het ſelfde aen de Officier deſer Stede bekent te maecken, op peyne, van 't ſelve verſuymende daer over naer gelegentheyt van ſaecken by die van de Gerechte te werden gecorrigeert.

Ende ſullen die gene die bevonden werden deſe Keure overgetreden, tegen gedaen, ofte eenighſins gecontravenieert te hebben, direĉtelijck ofte indireĉtelijck, boven de boven-gemelde boeten, naer gelegentheyt van de overtredinge, mitſgaders van de menichte van 't ontfangen, uytgegeven, gediſtribueerde, ofte ingebraght koper-
gelt,

gelt, by die van de Gerechte arbitralijck werden gecorrigeert.

Ende werden by desen, benevens den Schout ende sijne Substituyten, by provisie expresselijck gelast eñ specialijck gecommitteert twee Bodens met de roede deser Stede, om ten huyse van alle Backers, Brouwers, Winckeliers, Vettewariers, Brandewijn-verkoopers, aen de stallen van de Visch-marckt, Groen-marckt, Vleys-halle, ende elders op publijcque plaetsen, naerstigh ondersoeck te doen, of aldaer soodanige Deuyten niet en werden bevonden, met last omme niet alleen de voornoemde verbode Deuyten na haer te nemen, maer oock die gene by de welcke sy-luyden soodanige verbode Deuyten sullen bevinden, de boeten sonder dissimulatie af te nemen; ende wert aen een yegelijck verboden de voornoemde persoonen met woorden ofte wercken qualijck te bejegenen, en voors gelast, ten versoecke van de selve, t'elckens hare laden in haer winckels ende stallen, ofte de plaetsen daer sy haer Deuyten die sy dagelijcx ontfangen bergen, te openen, op peyne van contrarie doende arbitralijck te werden gecorrigeert.

Ende also, door de stricte observantie van dese Keure, de neeringh-doende Luyden van vele schade, die sy-luyden weeckelijcx door het verwisselen van de Deuyten plachten te lijden, werden bevrijdet, ende dat tot preçijse onderhoudinge deses, niet noodiger is als dat de voornoemde Bodens in 't voornoemde ondersoeck continueren, soo sullen de selve by de Hooft-luyden van de meest geinteresseerde Gildens werden beloont, volgens de repartitie daer van by de voornoemde Gerechte beraemt.

Ende werden de voornoemde Deeckens ende Hooftluyden gelast, om soo wanneer sy vernemen dat de gemelte

persoonen haren dienst niet wel waer nemen, 't selve den Burgermeesteren aen te dienen.

Ende sullen de Schout, sijne Substituyten, ofte Bodens voornoemt, de persoonen die sy bevinden sullen dit verbot overgetreden te hebben, en die weygerigh zijn de boetens daer in sy-luyden beslagen zijn, te voldoen, vermogen te ontbieden voor Schepenemeesters, op soodanige uyren als de selve op het zegelen vaceren, die de bekeurde gehoort, ofte de selfde tweemaels gedaghvaert zijnde, en niet comparerende, sulcx in't reguard van de boetens by de selve verbeurt, sullen disponeren, als sy-luyden achter-volgens dese Keure sullen bevinden te behooren.

Verhuerde Huysen sonder tijdt.

CXXXII. ALle verhueringe van huysen, erven, keldenaren, kameren, ende solderen, binnen dese Stadt, ende de Vrydomme van dien gelegen, werden verstaen gedaen te zijn tot den eersten Meye, ofte Novembris, ten tijden van de verhueringe eerst komende, ten ware by Contract ofte anders bewesen konden werden de verhueringe voor langer ofte korter tijt gedaen te zijn, 't welck in soodanigen geval achtervolght sal moeten werden.

Die keur 122 fol. 19a

Huer boven den tijt gebruyckt.

CXXXIII. SOo wie een huys of erve, by gedoogentheyt van den Eygenaer, langer blijft ghebruycken dan den tijdt voor de welcke hy 't selve heeft ingehuert, sonder ter expiratie van den voornoemde tijt, of te vooren, op nieuws aengaende de huere t'accorderen, die is daer voorens gehouden te betalen gelijcke huere als hy 't laetst voorgaende Jaer daer voorens gegeven ofte belooft heeft gehadt, ende sal 't loopende

pende half Jaer daer in blijven, ſonder ghehouden te zijn daer uyt te gaen, dan van wegen den Eygenaer, ofte ſijn Gemachtighde, een vierendeel-Jaers voor Meye, of Alderheyligen gewaerſchouwt zijnde.

Tijt van verhuyſen.

ENde ſullen alle de Huerders van de huyſingen ende erven binnen deſe Stadt, ende de Vrydomme van dien gelegen, die of ſonder uytdruckinge van tijt, of geene langer huer en hebben gemaeckt dan tot den eerſten Meye, ofte tot den eerſten Novembris, gehouden zijn op den eerſten Meye, ofte op den eerſten Novembris, (ten ware dat een van beyde de voorſz. dagen op een Sondagh quamen, alſdan op den tweeden Meye, ofte den tweeden Novembris) voor de middagh ten twaelf uyren geheelijcken ontruyminge te doen van hare ingehuerde huyſingen ende erven, ende de ſelve van alle hare goederen, meublen, huyſraet, hoedanigh het ſoude mogen zijn ontledigen, op peyne dat den Officier deſer Stede, ofte deſſelfs Subſtituyten, de goederen van de gene die voor de voorſz. uyre ende tijt, de voorſz. ontruyminge niet en ſullen hebben gedaen, metder daet ſullen ſetten op 's Heeren ſtraten, omme den volgenden huerders een vrijen inganck in hare ingehuerde huyſen te geven, ende by-aldien op den voorſz. eerſten Meye, ofte eerſten Novembris, eenige differenten ter ſaecke van Huys-huere komen te ontſtaen, ſullen de Gecommitteerde tot het Vredemaecken, ten voorſz. dage goets tijdts op het Raet-huys alhier vaceren, omme de voorſz. differenten tuſſchen partijen te hooren, ende in der ſaecken te diſponeren, ſulcx ſy-luyden in recht ende redenen bevinden ſullen te behooren, blijvende niettemin hier mede ongeprejudiceert den voorſz. laſt die den Officier ende ſijne Subſtituyten in deſen is gegeven. CXXXIV.

Verhael van Huys-huer.

CXXXV. MEn ſal de Huys-huer mogen verhalen aen alle de goederen geene uytgeſondert binnen den huyſe bevonden ende den huerder toekomende, ende in de penningen daer af komende ſal de Verhuerder hebben recht van preferentie voor alle ſchult-eyſſchers, oock recht van onderpandt hebbende, ende indien by wan-betalinge van den Huerder, den Huys-heer op ſijn gront niet goederen genoegh en bevint, ſijn Huerder toekomende om tot voldoeninge van ſijne huere te geraecken, ſal hy't kort mogen verhalen aen de goederen van den tweeden ofte verderen huerder, 'tzy van 't geheel ofte eenigh gedeelte van 't ſelve huys, ter concurrente ſomme als de uytgeloofde, en als dan noch onbetaelde huer-penningen van de voornoemde tweede ofte verdere Huerders bedragen, ſonder verder; en ſullen alle verdere goederen op de gront van den Huerder bevonden, den eerſten Huerder niet toekomende, ende 't ſelve ten rechten genoegh beweſen werdende, voor de huys-huer niet weſen executabel; wel-verſtaende, dat de Getouwen en Gewannen op de gront van de Verhuerders bevonden ſonder onderſcheyt, of de ſelve de Huerders, ofte yemant anders toekomen, voor de huys-huer ſullen zijn executabel, ten ware dat de ſelve Gewannen en Getouwen by de Bailliouwen van de reſpective neeringen, of de Hooft-luyden van de Gildens, daer onder de ſelve reſorteren, waren aengeteyckent.

Ende indien den Huys-heer in ſijn huys geene of niet genoegh goederen en kan bekomen, om de voorſz. Huyshuer daer aen te verhalen, ende daer van binnen s'Jaers verwin krijght, 't ſelve ſal t'allen tijden, niet-tegen-ſtaende eenige verjaertheyt, ter executie gheſtelt mogen werden.

Ende

Ende sullen de Verhuerders der huysingen ende erven, alhier op de voornoemde goederen van de Huerders, volgens de dispositie van dese Keure, den tijt van een geheele Maent naer dat de voorsz. Huerders uyt haer huysingen ende erven, met haer goederen vertrocken, ende dat sy de selve op een anderen gront getransporteert sullen hebben, hare achterstallige huys-huere mogen verhalen, ende den voorsz. tijt geduerende, behouden het recht van verbant op de selve goederen (alwaer dat de selve goederen by de Huerders aen den volgenden Verhuerders waren verkocht, getransporteert, ende gecedeert) uyt krachte van 't welcke sy-lieden voor allen anderen mede recht van onderpant hebbende, geprefereert sullen werden, welck recht van preferentie niet alleen d'eerste, maer oock de verdere Verhuerders vervolgens sullen hebben, voor soo veel de penningen van de voorsz. goederen geprocedeert sullen mogen strecken.

Misbruyck van gehuerde Huysen.

ENde wert aen allen eñ eenen yegelijcken, van wat conditie, neeringe, of handelinge hy soude mogen zijn, by desen wel expressselijck verboden ende geinterdiceert, yets in sijne ingehuerde huysinge ende erven, ofte tot de selve behoorende, te raseren ofte af te breecken, op peyne dat sy-lieden ter contrarie doende, als moetwille ende gewelt gedaen ende bedreven hebbende, daer over naer exigentie der saecke arbitralijck aen den lijve gestraft sullen werden. CXXXVI.

Dienst-boden.

ALle Dienst-boden, ofte Dienaers, ende alle Dienstmaeghden ofte Jongh-wijfs, die haer by yemant hier binnen Leyden, ofte de Vrydomme van dien, in dienst verbinden voor seeckeren tijt, 'tzy dat sy daer toe eenige CXXXVII.

Ampl. van de 137te keur. Soo wanneer enige persoonen dienstboden hebbende in haere kost, en met deselve inwoonen komen te falleeren ofte insolvent te werden, sullen de voorsz. dienstboden met een half jaar [illegible] sonder verder [illegible] geprefereert worden voor alle andere preferente crediteuren. Aldus gedaen en geamplieert bij die van den gerechte op den [illegible] maij en afgelesen den 12 september 1659. [illegible] Pag 6. Schout & Schepenen met advijs & goedvin[den] van Burgem[eeste]ren [illegible]

Ampl. 1703 8 maart pag 127 en ten selven dage afgelesen [illegible] keur & ord: van Schout & Schep: met goedvinden van Burgem[eeste]ren groot 8 paginas [illegible] van Groenendyck

Goodts-penningen ontfangen hebben, ofte niet, ſullen gehouden weſen in den ſelven dienſt te gaen, die te preſteren, ende den geſtelden tijt getrouwelijck uyt te dienen, waer te nemen, ende te voldoen, tot contentement van hare Meeſters ofte Vrouwen, ſonder buyten wettige redenen, tot arbitragie van de Heeren Vredemaeckers, daer uyt te mogen blijven ofte ſcheyden, ofte haren dienſt te verlaten, of voor ende aleer ſy in de ſelve treden, hare hueren op te ſeggen, ofte den Goodts-penningh weder te brengen, op een boeten van twintigh ponden te veertigh grooten, ende daer-en-boven arbitralijck gecorrigeert te werden naer gelegentheyt ende exigentie van ſaecken, ende ſullen boven ende behalven de voorſz. peynen, aen de Meeſters ende de Vrouwen, de ſelve gehuert hebbende, noch evenwel gehouden weſen den voorſz. dienſt te preſteren, ſonder haer binnen de ſelve tijt aen anderen te mogen verhueren, op peyne datſe by den Schout tot haren koſten datelijck uyt de huyſen daer ſy zijn, gehaelt, ende tot haren eerſten ofte voorige aengenomen dienſt geconſtringeert ſullen werden; ſullen mede alle Dienſt-boden ofte Dienſt-maeghden gehouden weſen binnen den derden dagh dat hare dienſten ingaen ſullen, te komen in hare huere, op peyne van te verbeuren eene gulden 'sdaeghs voor ſoo vele dagen als ſy later in hare hueren reſpectivelijck komen ſullen, te korten by hun Meeſters ofte Vrouven aen haer bedongen loon, onvermindert 't effect van 't gene hier voorens is geſtelt, ſullen oock geen Dienſt-boden ofte Dienſt-maeghden, eens in hare hueren ofte dienſten getreden zijnde, de ſelve ſonder wettige redenen vermogen te verlaten ofte voor de tijt daer uyt loopen, ofte haer daer in rebelligh, baldadigh, met woorden of met wercken, of ontrouwelijck te dragen, op eene boete eñ peyne van twintigh ponden ende arbitrale correctie als vooren, ende daer-en-boven noch evenwel te moeten preſteren haer beloofden dienſt, ofte te verlieſen haer geheelen bedongen huer ofte loon; doch of

het

het gebeurde dat eenigh Meester ofte Vrouwe, uyt wettige redenen, ten oordeele van de Gecommitteerde Vredemaeckers, geraden vonde haren Dienst-knecht ofte Jonghwijf niet langer binnen hare huyse te houden, sullen vermogen tot haren gelieve de selfde te laten gaen, ende te betalen naer advenant van de tijdt die sy gedient sullen hebben, en buyten wettige redenen als vooren, de selve latende gaen, gehouden zijn boven haer verdient loon, naer beloop des tijts, aen de selve te betalen een vierendeel-Jaers van haer bedongen loon.

Sal mede niemant eenige Bodens, Dienaers, Jonghwijfs, of Meyssens mogen in huere nemen, selfs niet ten behoorlijcken tijde, sonder wel te ondersoecken of sy aen yemant anders in de selve tijt met beloften van dienst te doen en zijn verbonden, ende oock niet buyten tijts, sonder gelijck ondersoeck, eñ dat haer blijcke datse ontslagen zijn van den dienst van haer laetste Meesters of Vrouwen, ende tot dien eynde de selve Meesters ofte Vrouwen hebbende gesproocken ofte doen aenspreecken, op peyne dat de gene die yemant anders aen sal nemen, mede verbeuren sal eene boete van gelijcke twintigh ponden, ende al evenwel niet mogen genieten den dienst van de selve Boden, Dienaers, ofte Jongh-wijfs als vooren; sullen mede de Besteetsters, Voorloopers, of Behulpers van Knechts, of Meyssens in dienste te brengen, de selve eens besteet hebbende, daer naer ende voor dat sy haren tijdt uytgedient eñ voldaen sullen hebben, niet vermogen op een ander weder te besteden, daer toe te raden, loopen, ofte helpen, directelijck ofte indirectelijck, nochte de selve uyt hare hueren geloopen wesende, te adsisteren, huysen, of hoven, alles op peyne ende boete als vooren, sal mede niemant van wat conditie of qualiteyt hy zy, hem vervorderen eenige Boden, Dienaers, ofte Dienst-maeghden, buyten wille van de Meesters ofte Vrouwen van dien, uyt hare diensten te debau-

debaucheren ofte ſuborneren , om die te verlaten , ende voor haren tijt daer uyt te ſcheyden, ofte in andere huere of dienſte te gaen,om wat pretext dat het oock zy,alwaert met beloften van meerder loon ofte anders, alles op de peynen ende boeten voorſz., te verbeuren ſoo wel by de gene die de ſelve alſoo gedebaucheert ofte geſuborneert ſullen hebben , als by de gene die op ſulcke ſubornatien hunnen dienſt binnen de beloofde tijden ſullen verlaten,ende oock die gene die ſulcke geſuborneerde perſoonen in dienſte genomen ſullen hebben.

Frauduleuſe Transporten , ofte andere bedriegelijcke Acten.

CXXXVIII. GEene Tranſporten, Ceſſien, Verpandingen, of andere Acten, gepaſſeert van eenige roerende goederen, 'tzy Huyſraden, Koopmanſchappen, of andere, hoe ende in wat manieren die genaemt mogen werden, beruſtende niet alleen binnen deſe Stadt, ende de Vryheyt van dien, maer oock daer buyten, op wat plaetſe het ſoude mogen weſen, 'tzy verre ofte naer by, te water of te lande, oock Schepen ende parten-ſcheeps daer onder begrepen, item van Obligatien, Actien, ende uytſtaende ſchulden, die 't zy voor Schepenen, Gerechte, Notaris en Getuygen, of anderſins, 't zy binnen of buyten deſer Stede, zijn of ſullen werden gepaſſeert, tot voldoeninge of verſeeckeringe van voorige ſchulden of laſten, en ſullen valideren, of weſen van waerde, voor ende aleer de ſelve Tranſporten, Ceſſien, Verpandingen, ofte andere Acten, ſullen weſen geregiſtreert ter Secretarie alhier, in ſeecker regiſter daer toe ſpecialijck gedeſtineert.

Sal oock de ſelve regiſtratie moeten werden ghedaen, op peyne van nulliteyt, als vooren, binnen acht dagen naer dat de ſelve, in manieren als vooren, ſullen zijn gepaſſeert.

Ende

Ende ſal de Secretaris, Notaris, of andere publijcque perſoonen, voor de welcke ſoodanige Acten werden gepaſſeert, in de ſelve Acten moeten expreſſeren eene clauſule van vermaninge, dat de ſelve binnen den tijt als vooren ter Secretarie moeten werden geregiſtreert, op eene boete van twaelf guldens, van veertigh grooten 'tſtuck.

Ende dit alles ten ware dat de getranſporteerde meublegoederen, onder den Tranſportant, of deſſelfs Factoors of Gemachtighde beruſtende, voor den achtſten dagh naer het paſſeren van het Tranſport ſoude mogen zijn verbracht, of verplaetſt, ende geſtelt in handen of poſſeſſie van den genen ten behoeve van de welcke de ſelve worden getranſporteert, of deſſelfs Gemachtighde, buyten volkomen poſſeſſie of detentie van de Tranſportant ende deſſelfs Factoor, in welcken gevalle de regiſtratie niet van nooden zijn ſal, ſonder dat de ſelve door of onder pretext van eenige precarie conceſſie, directelijck of indirectelijck, wederom in handen tot gebruyck ofte dienſt van de Tranſportant ſullen mogen komen.

Sal voorts tot het voorſz. regiſter, ten overſtaen van den Secretaris, ofte deſſelfs beedighde Klercq daer toe gedeputeert, een yeder die daer aen gelegen ſal mogen zijn, hebben vry acces om te mogen beſien de regiſtratie van het gene daer aen hem ſoude mogen gelegen zijn.

Item ſullen generalijck niet valideren eenige Tranſporten, Ceſſien, Verpandingen, Hypothecatien, of Schepene kenniſſen, ſoo wel van onroerende als roerende goederen, item van Schulden, Actien, ende Crediten, ſonder onderſcheyt, of de ſelve binnen of buyten deſer Stede gelegen zijn, gepaſſeert tot betalinge of verſeeckeringe van voorige ſchulden, 'tzy of ſulcx te vooren ſoude mogen bedongen zijn, dan niet, als mede niet ten behoeve van den genen die

haer als Borgen voor ſoodanige voorige ſchulden verbinden of verbonden hebben, ten zy dat de Acten daer van ſullen zijn publijckelijck gepaſſeert, ende ten minſten vier weecken eer dat ſoodanige Tranſportant, Overgever, Pant-gever, of Verlijder, ſal mogen komen om ſijn ſchulden ſigh te abſenteren, latiteren, of opentlijck voor bancqueroet gehouden te werden, of anderſins inſolvent komen te ſterven, niet-tegen-ſtaende van de voorſz. Tranſporten of andere Acten de behoorlijcke regiſtratie ſoude mogen zijn gedaen, ofte dat in plaetſe van de voornoemde regiſtratie, voor ſoo veel de meuble-goederen aengaet, de ſelve binnen de acht dagen verbraght, ofte verplaetſt mochten zijn in handen of poſſeſſie van den Crediteur.

In dier voegen dat oock niemant na den failliſſemente, ſal mogen ageren uyt ſaecke van een Obligatie, houdende te betalen aen den brenger of thoonder des briefs, ten zy, by publijcque Acte of verklaringe van twee geloofwaerdige Getuygen, verthoont werde, dat ſoodanige Obligatie voor de tijt van vier weecken als vooren, den thoonder of brenger in ſijn handen ſal zijn geſtelt.

Deſgelijcx een Crediteur koopende ende ontfangende van ſijnen Debiteur eenige goederen, en ſal 't gene hy uyt ſaecke van ſoodanigen koop ſal mogen ſchuldigh werden, niet mogen reſcontreren, of compenſeren, tegens 't gene hy van den Verkooper te vooren hebben moſte, ten zy hy ſoodanige goederen koopt, en ontfanght een maent voor den failliſſemente van de Verkooper, wel-verſtaende, ſonder oock in ſulcken gevalle verdere compenſatie toe te ſtaen als de Rechten toelaten, ende dien-volgende geſundert zijn.

Item egeene Tranſporten, of Ceſſien van actien of ſchulden

ſchulden by den Crediteur gedaen, ten behoeve van ſijns Debiteurs Debiteur, hoewel oprecht ende niet ſimulaet, en ſullen mogen valideren tot ſulcken eynde dat de Ceſſionaris door middel van dien ſal mogen compenſeren, of reſcontreren 't gene hy ſchuldigh is aen den Debiteur van den Tranſportant, ten zy dat ſoodanigh Tranſport of Ceſſie aen hem ſal zijn gedaen, by publijcque acte den tijt van vier weecken, eer dat ſoodanigen Debiteur van den Tranſportant of Cedent komt te fallieren.

Uytgenomen nochtans, ſoo wanneer eenige Wiſſel-brieven, door faulte van acceptatie met proteſt te rugge keeren, tot laſte van den genen die de ſelve getrocken of geindorſeert heeft, dat in ſoodanigen cas de Tranſporten, Ceſſien, of andere verſeeckeringe, ghedaen by de gene tot wiens laſten de Proteſten van non acceptatie komen, ſullen mogen beſtaen ten beſten ende verſeeckeringe van de gene die gelt hebben moeten, hoe wel binnen den voorſz. tijt van vier weecken.

Vorder ſullen generalijck egeene Tranſporten, Ceſſien van ſchulden, of Actien, tot eenigen tijde, 'tzy vroegh of laet, ten behoeve van yemant, 'tzy uytheemſche of andere, mogen werden gepaſſeert, met ſulcken effecte dat de Ceſſionaris uyt krachte van dien op de goederen of ſchulden van des Tranſportants, of Cedents Debiteur, buyten 's Lants (daer ſoodanigh recht of coſtuyme ſoude mogen zijn) beruſtende of uytſtaende, 'tzy door middel van 't eerſt arreſt te doen of anderſins, ſoude mogen bekomen preferentie voor andere Crediteuren, anders dan naer Rechten, en hier ter Stede, (in reguard van de effecten van den Debiteur alhier beruſtende of uytſtaende) gepractiſeert wert, in der voegen, dat by-aldien de Ceſſionaris ter contrarie van dien yets quame te doen ofte attenteren, den Tranſportant, Cedent, of Ceſſionant, 't ſelve aen den boedel of

gemeene Crediteuren van den Debiteur, promptelijck ſal moeten vergoeden.

Ende wert by deſen verklaert dat generalijck alle Verkoopingen, Handelingen, ende andere Contracten, ende Acten hoe die genaemt ſoude mogen zijn, geene van dien uytgeſondert, met voorbedachten raet, directelijck ofte indirectelijck, in prejuditie van deſe Keure, by eenige perſoonen, 'tzy de ſelve Crediteuren van de gefallieerde zijn ofte niet, met de gefallieerde ofte met yemant anders aengaen, ſullen weſen nul ende van onwaerden, ende dat tot beter ondervindinge van dien, alle perſoonen, ten oordeele van Schepenen deſer Stede, gehouden ſullen zijn te doen ſoodanige beedighde verklaringe, als Schepenen voornoemt tot ondervindinge van de waerheyt, ofte ontdeckinge van bedrogh, ſullen goet-vinden, ofte by faulte, ofte weygeringe van de voornoemde verklaringe, den geinteresſeerde te voldoen het intereſt, 't welck de ſelfde, mede ten oordeele van Schepenen, by de voornoemde weygeringe komen te lijden.

Eyndelijck dat buyten ende behalven 't gene hier vooren is verhaelt, onvermindert en in ſijn vigeur blijven ſal al 't gene ſonder onderſcheyt van tijde tegens de Tranſporten, Ceſſien, Verpantſchappen, of andere acten, *ex cauſa lucrativa* gepaſſeert, item tegens participatien van fraude, hoewel *ex titulo oneroſo*, gratificatien, ende anderſins, naer de beſchreven Rechten geſtatueert is.

Generael Verbandt buyten de Stadt gepaſſeert.

CXXXIX. EEnige Burgers, Poorters, ofte Inwoonders deſer Stede, hare goederen generalijck verbindende voor een ander Rechter ofte Gerechts-banck, als voor Schepenen deſer Stede, ſullen die gene tot welckers behoeve het voor-

Deeze keur is gedecreteert op den 22 Junij 1728, in den Boedel van Arend Pijl, Catharina van Emmerik, Georgius Velthuijsen, en op den 21 July 1728 van Jan Havelaar u. Ed Gijselen

voornoemde Verbandt wert verleden, uyt krachte van het ſelfde Verbandt geen recht verkrijgen, als alleenlijck op de onroerende goederen die gelegen zijn onder de Juriſdictie van den Rechter, ofte van de Gerechts-banck, voor de welcke het voornoemde Verbandt wert verleden, blijvende alle de andere onroerende goederen, buyten de voornoemde Juriſdictie gelegen, ongeaffecteert ende onverbonden.

VVolle ofte Gaerne niet te verpanden.

NIemant en ſal vermogen eenige Wolle, Gaerne, ofte eenigerhande Manifactueren, hem om te verwercken, ofte daer aen te arbeyden gegeven, mogen verſetten, vervreemden, te panden geven, ofte te beſwaren, onder wat dexel 't ſelve ſoude mogen zijn, ende ſal den Eygenaer van de ſelve Wolle, Gaerne, of Manifactueren, de ſelve t'allen tijden met der daet mogen naer hem nemen en aenſlaen, ſonder gehouden te zijn daer voorens yetwes te betalen ofte weder te geven, van 't gene daer op gehaelt, geleent, ofte geborght ſoude mogen zijn, en ſal daer-en-boven den Verkooper, ofte Verpander, ende die gene die het in handen genomen ſal mogen hebben, arbitralijck en naer de gelegentheyt der ſaecken werden geſtraft. CXL.

Preferentie van den Boelhuys-meeſter.

DEn Boedelhuys-meeſter ſijn regiſter voor twee Schepenen by ſijnen gedanen eedt hebbende beveſticht, en 't ſelve by de voornoemde Schepenen geteyckent zijnde, ſal hebben ſpeciael Hypotheecq, Pantſchap, en recht van preferentie, van de tijt van de verkoopinge af te reeckenen, en eerder niet, op de goederen, die in de Boedelhuyſen alhier zijn ghekocht, ſoo lange de ſelve bevonden werden in handen van de gene die de ſelve aldaer hebben gekocht. CXLI.

Gehuwelijckte Vrouwen.

CXLII. ALle gehuwelijckte Vrouwen die openbaer met koopmanſchappen ommegaen, ſullen hare mans ende haer ſelven in ſaecken hare koopmanſchap aengaende of betreffende, mogen verbinden, maer anders niet.

Gedroncken Gelagen.

CXLIII. MEn ſal van nu voortsaen geen Recht doen van gedroncken Gelagen, die by Poorters ende Innewoonders deſer Stede, tot eenige Tappers, Herbergiers, ofte Taverniers-huyſen, ſullen zijn gehouden of geteert, alwaert ſaecke dat daer uyt Obligatien waren gemaeckt ende geſprooten, ende ſal elck eenen die daerom in Rechten wert geroepen ende aengeſproocken, den Eyſſcher antwoorde mogen ontſeggen, welcken Eyſſcher indien gevalle verbeuren ſal een boete van drie guldens, ende ſullen alle Eyſſchers, (des by partije verſocht weſende) haer gehouden zijn met eede te ſuyveren, dat de ſchulden originelijck uyt geenige droncken Gelagen zijn geſprooten; alles ten ware de ſchult ſproote uyt Gelagen, verteert op eenige openbare geleyde Sit-dagen, ten eynde om eenige goederen te verkoopen of te verhueren, by den genen die 't aengaet, ofte dat Schepenen uyt de circumſtantien en oorſaecken waerom de Gelagen verteert ende gevallen waren, oordeelde dat de ſelve behoorden te werden voldaen.

Sullen oock geen Tappers, Herbergiers, Taverniers, of Brandewijn-verkoopers, in of voor de betalinge van eenige der voorſz. Gelagen, panden mogen nemen, 'tzy van kleederen, huyſraet, ofte andere goederen, op peyne dat den Schout deſer Stede, des by den genen die 't eenighſins aengaet, verſocht zijnde, de panden met der daet ſal mogen weder-

weder halen, ende restitueren daer ende dien 't behoort, eñ dat de Tapper, Herbergier, Tavernier, ofte Brandewijn-verkooper, boven dien arbitralijck sal werden gestraft, met verboth van neeringe, of andersins, gelijck oock sullen werden gestraft alle de gene die hare goederen in sulcker voegen te panden sullen hebben gegeven, met geleyt te werden te water ende te broode, of andersins, alles gelijck die van de Gerechte naer gelegentheyt van saecken, tijden, ende persoonen, bevinden sullen te behooren.

Op speelen geen Recht te doen.

MEn sal geen Recht doen uyt saecke van speelen, alwaert dat ter saecke van dien Obligatien waren verleden, de selve of een andere oorsaecke innehoudende, ende die daeromme yemant in Recht betreckt, 't zy binnen ofte buyten dese Stadt, sal verbeuren vijf-en-twintigh guldens, en daer-en-bovens arbitralijck werden gecorrigeert. CXLIV.

Nacht-gasten op te brengen.

ALle Herbergiers, ende andere persoonen, drooge of natte gasterijen houdende, mitsgaders de genen die Nacht-gasten ofte Slapers om gelt logeren, daer onder men de Studenten en Lidtmaten van de Universiteyt mede begrijpt, zijn ghehouden t'allen tijden, des door den Burgermeesteren gelast zijnde, de namen ende toenamen der gasten t'haren huyse vernachtende, alle avonts in een biljet, perfectelijcke ghefchreven, met verklaringe van den dagh ende maent, op 't Raet-huys te brengen, tusschen den twintighsten Martij ende twintighsten Septembris, 's avonts voor negen uyren, ende daer buyten voor acht uyren, op pæne van thien guldens op elcke persoon. CXLV.

Herbergiers alle persoonen te logeren.

CXLVI. ALle Herbergiers zijn gehouden alle persoonen die t'haren huysen begeeren te logeren, ende om haer gelt getracteert te zijn, onweygerlijck te ontfangen, logeren, tracteren, ende soodanigh gerijf te doen als haer mogelijck is, op pæne dat soo wie bevonden sal werden sulcx yemant te hebben geweygert, van arbitralijck te werden gecorrigeert, met verboth van neeringe ende andersins, gelijck die van de Gerechte naer gelegentheyt van saecken, tijden, en persoonen, bevinden sullen te behooren.

Tappen naer thien uyren.

CXLVII. GEene Herbergiers, Taverniers, Tappers, Toeback, of Brandewijn-verkoopers, en sullen eenige persoonen, 't zy Out ofte Jong, Burgers, Innewoonders, ofte Vreemden, daer onder men de Studenten ende Lidtmaten van de Universiteyt mede begrijpt, Gelaeghs-gewijs mogen tappen, 'tzy Wijn ofte Bier, of eenige Toeback of Brandewijn laten drincken, of oock in hare huysen, of op haer werven houden, des Somers naer de klocke thien, ende des Winters naer de klocke negen uyren geslagen sal zijn, op pæne dat den Herbergier, Tavernier, Tapper, Toeback, of Brandewijn-verkooper, daer eenige persoonen naer negen of thien uyren respectivelijck werden gevonden, Gelagh houdende of niet, verbeuren sal een somme van ses guldens, ende op elck persoon die daer bevonden wert, 't zy Student, of Lidtmaet van de Universiteyt, Burger, ofte Inwoonder, drie guldens, al tot lasten van den Tapper, Brandewijn, of Toeback-verkooper, ende ten behoeven van den Officier, ende dat der selver neeringe sullen werden geschorst, ter tijdt ende wijlen toe sy den Officier alle de voorsz. boeten sullen hebben betaelt, in sulcken verstande, dat belangende d'eerlijcke maeltijden ende openbare verkoopin-

koopingen, diemen in eenige Herbergen, Tavernen, of Tapperijen souden mogen houden, niet verbeurt, maer dien aengaende goede discretie gebruyckt sal werden ter bescheydentheyt van die van de Gerechte.

Geen Toeback of Brandewijn-verkoopers nacht-gasten te leggen.

GEene Toeback of Brandewijn-verkoopers sullen eenige nacht-gasten mogen logeren, op peyne van verboth van hare neeringen. CXLVIII.

Voor wien men Vyterste-willen maecken magh.

GEene maeckingen ofte Uyterste-willen, 't zy Testamenten of Codicillen, en sullen van waerden zijn, dan die voor die van de Gerechte, voor twee ofte meer Schepenen, ofte voor eenen geapprobeerden ofte toegelaten Notaris, ende ten minsten twee Getuygen gepasseert ende verleden zijn. CXLIX.

Hoe veel men den Bastaerden maecken magh.

AEn een bastaerd ofte natuerlijck kint of kinderen, buyten alle Overspel gewonnen zijnde, ende magh niemant meerder maecken dan 'tvierendeel van een getrouwt kints gedeelte, indien hy eenige heeft, soo niet, als naer Rechten. CL.

Vieren van den Sondagh.

NIemant en sal op den Sondagh, ofte geordonneerde Bede-dagen, voor ende geduerende de Predicatien, soo ordinarische, als mede die des Winters avonts in de CLI.

Kercken werden gedaen, vermogen in de Vleys-hallē, Pens-halle, op de Visch-marct, Groen-marct, ende voorts op eenige andere publijcque marcten, ofte plaetsen deser Stede, ofte op de Straten, Bruggens, nochte met open Deuren, ofte halve ongeslote Winckels, te koopen, ofte verkoopen, vermangelen, ofte over te doen eenige goederen, koopmanschappen, eetbare, ofte andere waren, hoedanigh die soude mogen wesen, nochte oock eenige handt-wercken ofte openbare neeringen te doen, ofte langhs de straten met eenige waren omme te loopen, op de verbeurte t'elckens van drie guldens, te veertigh grooten 't stuck.

Uytgesondert eenige saecken ofte handt-wercken die nootsaeckelijck op den Sondagh, ofte geordonneerde Bede-dagen moeten geschieden, ende sonder grooten ondienst niet en konnen naergelaten werden, alle het welcke gelaten wert ter discretie van die van de Gerechte, welverstaende, datmen op den Sondagh en Bede-dagen met soete-melck sal mogen omloopen, des morgens voor ende naer de Predicatien van negen uyren, ende naer de gedane namiddaeghsche Predicatien.

Gelijck mede by desen toegelaten wert, dat die gene die op de vrye Jaer-marcten alhier met hare kramen ofte stallen voorstaen, de selve kramen ofte stallen sullen mogen openen ende voor doen, ende oock hare waren ende goederen verkoopen na dat de namiddaghsche Predicatie op den Sondagh geeyndight sal zijn.

Wert mede allen anderen, soo ordinaris als anderen Schipperen, Schuyt-voerderen, ende anderen persoonen, verboden eenige goederen, koopmanschappen, of waren, uyt eenige schepen of schuyten te lossen, geduerende de Predicatie van negen uyren voor de middagh, mitsgaders oock

oock geduerende de namiddaghſche Predicatien, op de boete t'elckens van drie guldens, als voorens.

Inſgelijcx ſal niemant 'tzy Jong ofte Out, des Sondaghs, ofte op Bede-dagen, geduerende de voor ofte namiddaghs Predicatien, met kooten, ellens, kolven, ofte anderſins, op de Kerck-hoven, gemeene Straten, Bruggens, Doelens, Wallen, of publijcque plaetſen, vervorderen te ſpeelen, ofte eenigh gerucht te maecken, op peyne van ſes guldens, by den tegendoenders te verbeuren, voor welcke boete, ſo wel de minder als meerderjarige, by den Schout, ſijne Subſtituyten, ofte Dienaers met den ſwaerde geapprehendeert, ende in de Corps de garde onder het Raet-huys gebraght ſullen werden, omme de ſelve boete niet voldoende, met kenniſſe van ſaecken in het Werck-huys ghebraght, ende aldaer gehouden te werden ter tijt ende wijlen de voornoemde boete by hare Ouders, Vooghden, ofte Opſienders, opgebraght ſullen zijn, ofte by faulte van dien, naer gelegentheyt van d'inſolentie ofte overtredinge, met water ende broot getracteert, ofte met eenige dagen te wercken, tot een beter ende geſchickter leven getuchtight te werden, ter tijt ende wijlen ſy de voornoemde boeten ſullen hebben verdient.

Werden derhalven alle Ouders, Vooghden, ofte Opſienders van eenige minderjarige, ghelaſt hare kinderen eñ de minderjarige, hare opſicht aenbevolen, van het voornoemde ſpeelen onder de Predicatien af te houden, ende liever te beſorgen dat de ſelve de Predicatien frequenteren, en in alle goede tucht ende Godtvruchtigheyt komen opgevoedt te werden, ende te verhoeden dat de voornoemde ſtraffen tot haer herten-leet over haer kinderen en minderjarige niet en komen.

Sal mede niemant van de Burgeren ofte Inwoonderen deſer Stede, op Sondagen, ofte geordonneerde Bede-da-

gen, voor ende geduerende de voor en naermiddaghſche Predicatien, ſoo in de Kercken als in het Gaſt-huys, in eenige Herbergen, Tapperijen, Tavernen, ofte op de werven van dien, hem mogen laten vinden, omme aldaer te drincken, ontbijten, banckquetteren, ſpeelen, ofte anderſins, yets gelijcx te doen, (de reyſende ende paſſerende Luyden uytbeſondert) op peyne dat elck perſoon, ter diſcretie van Schepenen, ſal verbeuren drie guldens, ende dat de Herbergiers, Waerden, Tappers, of andere, daer yemant als vooren bevonden, ofte beweſen ſal werden geweeſt te zijn, mede ter diſcretie als vooren, op elck perſoon drie guldens ſullen verbeuren, ende daer-en-bovens met verboth van Neeringe voor den tijt van veerthien dagen, ofte anderſins arbitralijck by de voornoemde Gerechte gecorrigeert ſullen werden.

Ende en ſullen geene Toeback, ofte Brandewijn-verkoopers, vermogen op den geheelen Sondagh, ſoo wel voor, geduerende, als naer de voor ofte namiddaghs Predicatien, yemant ſonder onderſcheyt, ofte de ſelfde t'haren huyſe, ofte buyten de ſelfde woonachtigh zijn, ſelfs niet aen reyſende luyden, t'haren huyſen te ſchencken, ofte te laten drincken, 'tzy om gelt, ofte om niet, eenigen Toeback, Brandewijn, ofte andere ſtercke Wateren, maer gehouden zijn den geheelen Sondagh, ſoo wel de deuren als veynſteren geſloten te houden, ſonder in plaetſe van hare deuren eenige kleeden ofte gardijnen te mogen hangen, op een boete voor d'eerſte reyſe van ſes guldens, te veertigh grooten 'tſtuck, ende voor de tweede reyſe arbitralijck met verboth van neeringe geſtraft te werden, ende boven dien noch te verbeuren een boeten van drie guldens op yeder perſoon, t'haren huyſe bevonden werdende Toeback, Brandewijn, ofte ſtercke Wateren te drincken.

Sullen van gelijcken geene Kaets-baen-houders, ofte Herber-

Herbergiers, Rol of Klos-banen houdende, op den Sondagh en Bede-dagen voor het eyndigen van de namiddaghſche Predicatien, in hare Kaets-banen d'exercitie van kaetſen, of met der bolle te ſpeelen toelaten; op eene boete van thien guldens, by de meeſters van de Kaets of Rolbanen, en Herbergiers reſpectivelijck te verbeuren.

Ende ſullen den Schout, en ſijne Subſtituyten, aengaende de perſoonen die ſy bevinden ſullen in de voorſz. Herbergen, Tavernen, Toeback of Brandewijn-huyſen, Rol ofte Kaets-banen, ofte die ſy-luyden reſpectivelijck daer uyt ſullen ſien gaen ofte loopen, op haer luyden verklaringe, als geheel bewijs, volkomen geloof hebben.

Vloecken ende Sweeren.

SOo wie Godes Heyligen Naem met lichtvaerdigh ofte moetwilligh ſweeren miſbruyckt, ofte den ſelven anders laſtert ofte vloeckt, ofte eenige vloeckingen, evelingen, ofte quade wenſchingen ſijn even-naeſten toewenſcht, ſal verbeuren voor de eerſte reyſe eene boete van ſes guldens, te veertigh grooten 't ſtuck, te verdeelen aen den Schout, ende den Aenbrenger, ofte anderen Bekeurder, yeder de helfte, ende voor de tweede reyſe bekeurt zijnde, arbitralijck naer gelegentheyt van ſaecken gecorrigeert werden, ende in't reguard van perſoonen in Stadts dienſt zijnde, ofte eenige benefitie van de ſelve genietende, ſullen van de ſelve dienſten of benefitien voor een tijdt, ofte oock wel naer gelegentheyt van ſaecken geheelijcken verlaten werden. CLII.

Ende ſullen de Ouders voor hare Kinderen, ende de Vooghden voor hare Wees-kinderen, ende de Werckbaſen voor de Jonge kinderen in haren dienſt, ofte op hare Winckels werckende, gehouden zijn de opgemelte boeten voor de ſelve reſpectivelijck te betalen.

Ende ten eynde de Overtreders deſes des te beter achterhaelt mogen werden, ſoo werden by deſen, benevens den Schout, ſijne Subſtituyten, ende hare reſpective Dienaers, tot de bekeuringe van de Overtreders deſes, gelaſt ende geauthoriſeert;

Den Wacht-meeſter, ende ſijne Adjuncten, in't reguard van de Nacht-wacht.

Den Commandeur, Lieutenanten, Corporaels, ende Soldaten van de Binne-wacht deſer Stede.

De Bodens met de Roede ende Buſſche.

De Wijn-roeyers, ende geſwooren Branders van de biervaten.

Stadts meeſters Timmerman, Metſelaer, ende Straetmaecker.

De Vinders van de Vleyſch, ende Pens-hallen, ende van de Viſch-marct.

Den Waegh-meeſter.

De Opſienders van de Coorn-dragers, Coorn-meters, Appel-kruyers, Turf-dragers, ende Turf-tonders, ende Vuylnis-luyden.

Den Knecht van de Groen-marct.

De Wijn-verlaters, ende de Koſters van de Kercken.

De Poortiers ende Schrijvers aen de Poorten ende Water-gaten.

De Telders aen de Molens.

De Commiſſariſſen van alle Schuyt ende Wagen-veeren.

De

De Bailliuwen, Knapen, ende Prenters van deſer Stede Neeringen.

De Opſienders van de Jonge kinderen, op de Laecken-halle aengeteyckent werdende.

Alle School-meeſters by de huyſen gaende leeren.

Den Knecht van de Stael-meeſters.

Den Opſiender van de Klapper-luyden, ende deſſelfs Noot-hulp.

Ende generalijck alle Deeckens, Hooft-luyden, ende Knechten van eenige Gildens, om hare Gilde-broeders te bekeuren, mitſgaders ſoodanige andere perſoonen als die van de Gerechte tot de bekeuringe deſes goet-vinden ſullen te authoriſeren.

Ende ſullen alle de voornoemde perſoonen op haren eedt geloof meriteren, ende in gebreecken zijnde gebleven de Overtreders deſes te bekeuren, van hare dienſten verlaten, of naer gelegentheyt gecorrigeert werden.

Tuyſſchen.

NIemant, 'tzy Jongh ofte Out, van wat conditie, handt-werck, ofte neeringe hy ſoude mogen weſen, ſal op de publijcque Straten ofte plaetſen, Wallen, Veſten, Bolwercken, Chingelen, nochte daer ontrent, nochte op het Ys, ſoo wanneer de wateren daer mede zijn beleyt, tot geeniger tijden, ſelfs niet op de vrye Jaer-marcten, mogen ſpeelen met taerlingen, kaert-ſpeelen, noch dobbelen, tuyſſchen, trijffelen, nochte yets diergelijcx doen, op de verbeurte van ſes guldens, te veertigh grooten 't ſtuck, t'elckens by yeder een te verbeuren die daer over culpabel ſal werden bevonden, ende daer over meer-malen zijnde achterhaelt, te water ende te broode voor ſeeckeren tijt, ter arbi- CLIII.

arbitrage van die van de Gerechte, geleyt, ofte andersins naer de gelegentheyt der saecke, arbitralijck gecorrigeert werden.

Ende sullen die gene die daer over by den Officier deser Stede, ofte sijne Substituyten sullen zijn bekeurt, ter vermaninge gehouden zijn haer daer van by eede te expurgeren.

Ende werden alle Ouders, Vooghden, ende Meesters, mitsgaders alle andere die eenigh op ende toesicht van minderjarige aenbevolen is, gewaerschout, ten eynde sy de selve Jonge-luyden vermanen haer van 't voorsz. speelen te onthouden; met verklaringe datmen tegens de selve Jonge-luyden sonder verdragh sal procederen tot de voorsz. boeten ende straffen, ende by-aldien de Jonge-luyden de boeten niet en konnen betalen, tot inninge van dien, tegens hare Ouders, Vooghden, Opsienders, ende Meesters.

Bal-slaen, kooten, speelen met de elle, lange swiepen, ende baden.

CLIV. GEene persoonen, 'tzy Burgeren, Poorteren of Innewoonders, Out of Jonck, niemant wie sy oock mogen zijn, geene uytgesondert, sullen binnen deser Stede, op de Straten, uyt de Wateren, op de Kerck-hoven, eñ in de Doelens, in eenige van de Ramen, staende soo binnen als ontrent de Vryheyt deser Stede, aen de Walle, op den Burgh, noch in eenige andere openbare ledige plaetsen, met de kolve den bal-slaen, noch metter hant, slinger, ofte andere instrumenten, steenen, ofte yets quetselijcx werpen, gelijck oock niemant met boogen, bussen, ofte diergelijcke geweeren, daer mede men yemant quetsen, ofte aen eenige huysen, daecken, glasen, of andersins schade doen magh, buyten de Doelens sal mogen schieten, nochte oock op de publijcque Straten te kaetsen, ofte te speelen metter elle, ofte

ofte met kooten, ofte lange ſwiepen te gebruycken, nochte oock in de wateren deſer Stede, ofte buyten de ſelve, binnen de vijftigh roeden in't ronde van dien, linie recht te meten van de uyterſte kant van de Chingel-grachten, te baden, t'elckens op de verbeurte van drie guldens, by yeder tegendoender te verbeuren, ende gehouden te zijn de beſchadighde partije ſijne geledene ſchade te boeten, in deſen uytgeſondert de generale Wapen-ſchouwinge, ende die van de Wachte zijn, de welcke van de voorſz. boeten in't reguard van 't ſchieten vry ſullen weſen, ende ſullen de Ouders, Vooghden, ende andere Opſienders, gehouden weſen te verantwoorden voor die genen die haer opſicht onderworpen zijn, ende ſullen de voornoemde boetens ſtaen tot bekeuringe van den Schout, ſijne Subſtituyten, en Boden, ende voor ſoo veel aengaet 't kolven in de Ramen, ende op de Wallen, oock van de Poortiers, Schrijvers, ende van alle die van de Wacht deſer Stede aen de Poorten ſullen zijn, geſamentlijck oock van de Volders, Veruwers, ende Conroyers, de ſelve Ramen, en elck van dien gebruyckende, alle de welcke de tegendoenders ende overtreders daer vooren t'haren behoeve dadelijcken ende metter daet ſullen executeren, by aenhoudinge van hare perſoonen, ende afneminge van hare kolven, oock opperſte kleederen, ter tijt ende wijlen toe ſy de boeten, beneffens de aengedane ſchaden, ſullen hebben betaelt ende vergoedt, behoudende de voornoemde Gerechte de over-kenniſſe van de klachten, die hier uyt ſullen, of ſoude mogen ontſtaen, ende ſoo wie de genen die als vooren het tegenwoordigh verboth ter executie willende ſtellen, pooght te wederſtaen, ofte te verhinderen, met woorden, ofte met wercken, ſal boven-dien arbitralijck, ende ter beſcheydentheyt van de Gerechte, werden gecorrigeert ende geſtraft.

Ende ſalmen alle de voorgenoemde perſoonen, aen wien de voornoemde bekeuringe ende executien zijn ge-
 ſtelt,

ſtelt, ende vertrouwt, in deſen volkomentlijcken ende als gheheele proeven onder hare reſpective eeden gelooven.

Met Steenen te werpen.

CLV. AEn allen ende eenen yegelijck, 't zy Jongh ofte Out, wert verboden met ſteenen te werpen, eenige forçe, gewelt, ofte moetwille te bedrijven, op peyne dat die gene die bevonden ſullen werden het ſelve gedaen te hebben, ſonder aenſchouwinge ofte inſicht op deſer Stede 'sGraveſteyn gevanckelijck geſtelt ſullen werden, ende aldaer voor de eerſte reyſe ſeeckeren tijt te water ende te broode geleyt, eñ oock naer gelegentheyt van de begaene moet-wille, in beſlooten-kamer met roeden gegeeſſelt, ende andermael bevonden zijnde hem in 't voorſz. quaet verloopen te hebben, op het pleyn van 'sGraveſteyn in 't openbaer ten exempel ende ontſagh van andere gegeeſſelt te werden.

Ende by-aldien datmen bevindt dat eenige bedaeghde ende bejaerde ofte volwaſſen perſoonen, de voorſz. Jongens tot het voorſz. quaet verweckt, aengevoert, ofte geholpen ſullen hebben, ſullen de ſelfde daer over ſwaerlijck aen den lijve naer gelegentheyt der ſaecken geſtraft werden.

Blaſen op Hoorens.

CLVI. SAl mede niemant by nachte, ofte oock by andere ontijden, eenigh geluyt met blaſen op Hoorens, ofte andere inſtrumenten hebben te maecken, ofte oock op het voornoemde geluyt by den anderen te komen, ofte t' ſamen te rotten, ofte met troupen langhs deſer Stede ſtraten te loopen, ghetier ofte gheraes te maecken, op een boete van drie guldens, te veertigh grooten 't ſtuck, ende arbitrale correctie,

correctie, te verbeuren by yeder 't voorsz. verboth contravenierende.

Ende op dat de voornoemde moetwillige, soo Jongers als bejaerde persoonen dit verboth overtredende, te beter geweten en bekomen mogen werden, sullen die genen die de selve weten aen te brengen, dat de selve daer over in hechtenisse komen te gheraecken, uyt deser Stede beurse vereert werden van yeder Jongen met ses guldens, ende van yeder volwassen ofte meerderjarige, thien guldens, te veertigh grooten 'tstuck, onder belofte datmen de namen der aenbrengers secreet houden sal.

Ende ten eynde de Ouders, Vooghden, ende andere, opsicht-hebbende over minderjarige, de persoonen hare opsicht aenbevolen, van 't geene voorsz. is, mogen af houden, soo wert by desen verklaert, dat de selve Ouders ende Vooghden, de voornoemde boeten van drie guldens gehouden sullen zijn voor de Jongens, ofte minderjarige te voldoen.

Stoutheyt ende excessen der Paus-gesinden.

GEene Jesuiten, Priesters, Papen, Monicken, of andere geseyde Geestelijcke persoonen van de Roomsche gesintheyt, nochte oock eenige andere waerlijcke Priesters, of geordende persoonen, hoe de selve souden mogen wesen genaemt, en sullen mogen komen, of haer onthouden binnen dese Stadt, ende de Vryheyt van dien, onder wat pretext, 'tselve soude mogen zijn, behoudelijck alleen, dat die genen die in eenige besloten Steden van dese vereenighde Nederlanden aengeteyckent zijn, ende getolereert werden te woonen, door dese Stadt als passagiers sullen mogen trecken, of reysen sonder vertoeven, ende nochtans daer inne niet mogen vernachten, dan naer voorgaende schrif- CLVII.

telijck consent van de Burgermeesteren deser Stede, of ten minsten van een der selver, op de boeten van twee hondert guldens, te veertigh grooten 'tstuck.

Sal mede niemant vermogen soodanige geseyde Geestelijcke persoonen, te huysen, hooven, of herbergen, op peyne van twee hondert guldens, ende daer-en-boven arbitralijck by de voorsz. Gerechte, 't zy by ontseggingе van dese Stadt, ende de Vrydomme van dien, of andersins, te werden gecorrigeert, uytgesondert die openbare herberg houden, ende geene kennisse van de persoon, ende de gelegentheyt van dien zijn hebbende.

Wert mede wel expresselijck aen allen ende een yegelijcken Ingesetenen van dese Stadt, verboden eenige der voorsz. vergaderingen te frequenteren, op de boete van vijf-en-twintigh guldens, sal oock niemant vermogen sijn huys, erve, plaetse, schuer, stal, schuyt, of eenige andere gelegentheyt tot het houden van de voorsz. verboden vergaderingen, ofte conventiculen der Paus-gesinden, te verhueren, leenen, ofte laten gebruycken, op pæne van daer over, 't zy by ontsegginge van dese Stadt, ende de Vrydomme van dien, of andersins, naer exigentie van saecken, ende ter arbitragie van de voorsz. Gerechte, te sullen werden gecorrigeert, ende daer-en-boven noch gehouden te wesen voor de onvermogende, ende onbekende persoonen, die in de voorsz. vergaderingen sullen werden bevonden, de boeten te voldoen.

Ende sullen alle die genen, in, of op wiens huysen, erven, plaetsen, schueren, stallen, of andere gelegentheden, de voorsz. verboden vergaderinge sullen zijn gehouden, ter begeerte van den Schout deser Stede, ende dessels Substituyten, of oock andere die door last van de Magistraet, of Burgermeesteren deser Stede, de voorsz. vergaderinge komen

komen te verstooren, datelijck alle deuren, luycken, kassen, kisten, ende andere suspecte plaetsen, moeten openen, ofte sullen anders de selve sulcx mogen doen doen, ende opslaen, ende noch mede gehouden zijn te nomineren alle die genen hem bekent zijnde, die in de voorsz. vergaderingen zijn geweest, ende hen by eede te expurgeren, geene meer te kennen, als die sy sullen hebben genomineert, of by weygeringe van dien, sullen daer-en-boven noch verbeuren een somme van vijftigh guldens.

Ende sal aen den Schout deser Stede, ende dessels Substituyten, of oock anderen, die door last als vooren, de voorsz. verstooringe ende bekeuringe komen te doen, op hare aenteyckeninge van de persoonen in de selve vergaderinge of conventiculen gevonden, geloof werden gegeven, ten ware alsulcken persoon hem by eede wilden expurgeren in de selve vergaderinge niet geweest te zijn.

Ende op dat de voorsz. conventiculen of verbode vergaderinghen, te beter moghen werden ondervonden ende geweert, sal niemant eenighe openinge of heymelijcke toegangen, door de welcke men in sijn Buer-mans huys, of op dessels erf, of plaetse kan komen, mogen hebben, op een boeten van hondert Guldens, en echter gehouden zijn, de selve openinge in een mueragie zijnde, met steen, en in houte schuttingen, met hout te stoppen, ter Ordonnantie van de voornoemde Gerechte, ende sullen den Schout en Schepenemeesters, yeder in haer tijt, gehouden zijn alle suspecte huysen van de Paus-gesinde te visiteren, en op alle verboden toegangen naeuw reguard te nemen.

Wert mede by desen verboden, om, op, bezijden, of omtrent de Lijcken ende Doot-kisten, te stellen, ofte te hangen kruyssen, kaerssen, ofte ander licht, op een boeten van vijftigh guldens.

Ende alſoo de vergaderingen of t'ſamen-woningen van ongehuwde Vrouws-perſoonen, diemen oock Klop-ſuſteren of Kloppen noemt, de gemeene ruſte deſer Landen ſeer ſchadelijck is, ende dat daer inne veel Pauſelijcke ſuperſtitien ende leeringen, by de Placcaten van de Hooge Overigheyt verboden, gepleeght werden, ende dat daer door de Jonge Jeught van de rechten wegh haerder ſaligheyt op verkeerde, ende tegens Godts Woort ſtrijdende wegen geleyt werden, ſoo werden by deſe alle ſoodanige vergaderingen, ende bywooninge binnen deſe Stadt Leyden, ende de Vrydomme van dien, op arbitrale correctie verboden, ende wijders wel expreſſelijck geſtatueert, dat geene van de ſelve Klop-ſuſters buyten haer Ouders huyſen, ofte meer als twee in getale, in een huys, of woon-plaetſe, by den anderen ſullen mogen woonen, op peyne van voor de eerſte-mael te verbeuren vijftigh guldens, voor de tweede-mael hondert guldens, ende voor de derde-mael ghelijcke hondert guldens, ende daer-en-bovens daer over arbitralijck by de voorſz. Gerechte te werden ghecorrigeert.

Verbiedende mede by deſen aen de voornoemde Klopſuſteren ofte Kloppen, yemant in de Pauſelijcke of Roomſche Religie te Catechiſeren, of eenige Papiſtiſche Gebeden te leeren, of oock te trachten te ſeduceren, ende tot hare Geſintheyt te brengen, of oock yemant anders in't ſtuck van de Religie te inquieteren, op peyne van daer over arbitralijck gecorrigeert, ende oock gemulcteert te werden naer de gelegentheyt van de ſaecken.

Ende dit alles boven ende behalven de boeten, amenden, ende andere ſtraffen, by de Placcaten van de Hooge Overigheyt, tegens de Papiſten, of Paus-geſinden, mitſgaders der ſelver exceſſen ende ſtoutigheden geemaneert, ende alſnoch te emaneren.

Ende

Ende ſullen de boeten ende mulcten deſer Keure, werden verdeelt, ende geappliceert aen den Schout, Armen, ende Aenbrenger, elcx een derde-part, ſonder dat den Schout deſer Stede, ofte die anders de ſtooringe ofte bekeuringe, door ordre als vooren is geſeyt, ſal komen te doen, daer over ſal mogen composeren, als ſulcx by deſen expreſſelijck verbiedende,

Geen Baletten, ofte openbare Danſerijen aen te ſtellen, of met Vyer-pijlen, &c. te ſchieten.

NIemant ſal vermogen eenige publijcque ballen, of baletten, ofte openbare danſſerijen binnen deſe Stadt, CLVIII.
't zy in, of op eenige publijcque plaetſen, of particuliere huyſen, of erven, aen te ſtellen, of te houden, of doen aenſtellen, of houden, ende oock eenige vyer-pijlen, poppen, klater-boſſen, ende andere, of diergelijcke vyer-wercken, binnen de voorſz. Stadt te maecken, ofte verkoopen, de ſelve by dagh, avont, of ontijden, ſoo op ſtraet, als binnens huys, of op yemants erf aen te ſteecken, te ſchieten, of werpen, of ſulcx te doen doen, in wat manieren 't ſelve ſouden mogen gheſchieden, ofte oock eenige andere ongeregeltheyt daer mede aen te rechten, of doen aenrechten, op peynen dat de overtreders van deſe Keure, voor ſoo veel de voorſz. openbare danſſerijen aengaet, yeder ſullen verbeuren t'elckens een boeten van vijf-en-twintigh guldens, te veertigh grooten 't ſtuck, ende dat de gene, in of op wiens huys, of erve, de voorſz. openbare danſſerijen komen gepleeght te werden, van gelijcken ſullen vervallen in eene boete van hondert guldens, ende daer-en-boven noch arbitralijck werden gecorrigeert, ſulcx als die van den Gerechte, naer de gelegentheyt ende 't gewichte der ſaecke, ſullen oordeelen te behooren, ende ſullen de Overtreders van deſe Keure, ten aenſien van de voorſz. vyer-wercken, t'elckens

kens verbeuren een boete van dertigh guldens; ende sullen alle de voorsz. gelt-boeten werden verdeelt, ende verstreckt, ten profijte van den Schout, den Aenbrenger, ende den Armen deser Stede, yeder een derdepart.

Ende sullen de Ouders voor hare minderjarige kinderen, de voorsz. overtredinghe plegende, ende de gene met de welcke andere overtredende persoonen inwoonen, voor de selfde ghehouden zijn te verantwoorden, ende te gelden.

Scherm-school.

CLIX. NIemant sal alhier ter Stede Scherm, ofte Vecht-schoole mogen houden, sonder expresse toelatinge van die van de Gerechte, op peyne van contrarije doende, arbitralijck te werden gecorrigeert.

Stelen ende afbreecken van de loode ende andere Gooten, mitsgaders de ysers in de publijcque straten, voor ende aen de huysen, &c.

CLX. SOo wie eenige ysers buyten aen de huysen binnen deser Stede, vast zijnde, ofte in eenige kelder-gaten, ofte casijnen staende, ofte eenigh loot boven op de casijnen, loyven, platten, ofte andere gelegentheden van de huysen leggende, af snijdt, ofte van de gooten aen straet nederhangende afbreeckt, en sulcx steelt, sal niet alleen als begaen hebbende simple diefte, maer als bedreven hebbende openbaer gewelt, ende forçe aen het publijcq, arbitralijck aen den lijve gestraft werden, met soodadanige straffen, die soo naer de beschreven Rechten, als de Placcaten deser Landen, tegens de gene die publijcq, ofte openbaer ghewelt bedrijven, ghestatueert zijn, gelijck mede die genen die

nen die het voorsz. gestoolen loot, ysers, ofte diergelijcke, sullen komen te koopen, ofte in mangelinge, ofte andersins aen te nemen, als heelders ende fauteurs van het voorsz. quaet, ende door de welcke het selve meest gevoedet wert, naer de gelegentheyt der saecken mede arbitralijck aen den lijve, als vooren, gestraft sullen werden.

Geene meuble-goederen, of huysraet, aenkomende persoonen die in de Gasthuysen werden innegenomen, of naergelaten by persoonen welckers kinderen in het arme VVees-huys onderhouden werden, te berooven, verwisselen, vervreemden, of versteecken; als mede geen onnoodige kosten op de begraeffenissen van de selfde persoonen te doen.

ALsoo van tijt tot tijt bevonden wert, dat eenige persoonen binnen dese Stadt, komende tot soodanige armoede te vervallen, dat sy-luyden nootsaeckelijck in de Gast ende Godts-huysen deser Stede moeten ingenomen, ende onderhouden werden, niet en ontsien tegens de tijt dat sy verhoopen in de selfde ingenomen te sullen werden, te versteecken, aen hare naeste vrienden te veralieneren, ofte oock wegh te schencken de weynige meuble-goederen, die d'armoede haer overgelaten heeft, ende dat noch het archste is, dat soo wanneer komen te overlijden persoonen welckers naergelaten kinderen in het Wees-huys moeten onderhouden werden, eenige zijnde van de Maeghschappe van de Overledene, ofte van de Gebueren, haer niet en ontsien diefachtigh uyt de voornoemde sterf-huysen eenige goederen te stelen, ofte de meuble-goederen, ende CLXI.

huysraet, ja dickwils de beddens, noch warm zijnde van't sweet der Overledene, tegens quade meuble, ende beddens te verwisselen, in allen schijn of het selfde eene geoorlofde saecke, ende geene misdaet ware, daer nochtans het selfde is een rooverije van de goederen der Armen, de welcke naer beschreven Rechten moet, en oock met seer sware straffen behoort gestraft te werden.

Soo werden niet alleenlijck alle Burgeren ende Inwoonderen deser Stede, ende voornamentlijck de behoeftige vermaent, dat sy in hare conscientie overwegende de grootheyt van de misdaet, die sy door het ontdragen, versteecken, ofte verwisselen van de voornoemde goederen komen te begaen, haer daer van willen afhouden, ende den Godts ende Wees-huysen in hare gerechtigheden niet te verkorten, nemaer oock aen den voornoemde Burgeren ende Inwoonderen by desen scherpelijck verboden het versteecken, vervreemden, wegh-nemen van de voornoemde meuble-goederen, den Gast ende Wees-huysen als vooren toekomende, op soodanige pænen ende corporele straffen, als tegens de dieven ende beroovers van de goederen der Armen ende Godts-huysen, by de gemeene Rechten, ofte andersins, zijn gestatueert, alle welcke straffen sonder eenige conniventie, tegens de voornoemde beroovers sullen werden in't werck gestelt.

Ende ten eynde alle gelijcke frauduleuse versteeckingen, alienatien, mitsgaders vermangelingen ende berooVingen respectivelijck, te beter mogen werden ontdeckt, sullen alle de gene die in eenige Gast-huysen werden ingenomen, mitsgaders die gene die Ampts ofte Verwantschaps-halven eenige kinderen aen de Regenten van de arme Weesen presenteren, gehouden zijn de deughdelijckheyt der Inventarissen van hare meuble, ofte van de meuble by de Overledene naergelaten, des by de respective

ctive Regenten versocht zijnde, voor Schepenen deser Stede met eede te stercken, ende te gelijck te verklaren, dat by haer geene goederen zijn verborgen, veralieneert, ofte verreuylt, ofte het selve met haer kennisse by andere gedaen.

Wert mede een yegelijck die de besorginghe van de begraeffenisse van persoonen, achterlatende Weesen, die in het Wees-huys ingenomen moeten werden, aenbevolen is, ofte die de selfde sorge aennemen, by desen gelast, geene onkosten op de begraeffenisse van de selve persoonen te doen, als met kennisse van de Regenten van't arme Wees-huys, op peyne van exces in de voornoemde onkosten gedaen zijnde, ghehouden te zijn de selfde uyt hare eygene beursen te betalen.

VVegh-loopen van VVees-kinderen, ende het ophouden, ververuwen, en hermaecken van der selver kleederen, ende stelen van eenige goederen het VVees-huys toekomende.

ALle kinderen in het Wees-huys onderhouden werdende, en sonder behoorlijck consent van de Regenten uyt het selve wegh-loopende, ende eenige wolle ofte linde kleederen, ofte eenigerhande andere saecken, het voornoemde Wees-huys ontstelende, of de selve verduysterende, of wetende het selve by eenige andere kinderen ghedaen te zijn, ende het selve den Regenten van dien niet tijdelijck aengevende, sullen naer gelegentheyt van saecken, of door ordre van de Regenten, of wel van de Gerechte, anderen ten exempel ghestraft, ofte voor eenigen tijt in het Werck-huys deser Stede gebannen werden. CLXII.

Wert vorders allen en een yegelijck verboden, eenige wolle ofte linde kleederen, ofte eenigerhande andere ſaecken, 't zy dan dat de ſelve het Wees-huys toekomen, dan niet, van de voornoemde wees-kinderen te koopen, ofte te verreuylen, eenige van de ſelve door hermaeckinge ofte herveruwinge onkenbaer te maecken, eenigh ander fatſoen te geven, ofte oock eenige wegh-geloopen Wees-kinderen te herbergen, ofte werck te geven, op peyne van te vervallen in ſoodanige ſtraffen als naer Rechten zijn geſtatueert, tegens de onderhouders van Dieven, en voornamentlijck van ſoodanige die den Armen berooven, ende tegens die genen die de jonge kinderen verleyden, ende de ſelve de opſichte van hare Opſienders ontrecken, ende daer-en-bovens arbitralijck te werden gecorrigeert.

Inboedel verſteecken, of uytvoeren.

CLXIII. SOo yemandt in bewaringe neemt eenigh goet of inboel, toebehoorende perſoonen die de Stadt om ſchulden met den dageraet ruymen, of 't ſelve poogen te doen, ende binnen 's daeghs ſonne-ſchijn 't ſelve die van de Gerechte niet te kennen geeft, ſal verbeuren drie guldens, ende gecorrigeert werden, gelijck oock verbeuren ſal de gene die ſoodanige perſoonen haer inboedel by nacht of dage uyt de Stadt helpt voeren, ſonder des Gerechts oorlove, ende wie ſijne goederen als vooren ſelver verſteeckt, of uytvoert, of ſulcx doet doen, die ſal verbeuren thien guldens, ende als vooren gecorrigeert werden.

Eenig Edict van Keyser Carel, Dato 4 oct 1540 art: 2 gr: Placb Vol: 4 pag 311.

Miſbruyck van het Vaet-werck van Brouwers, ofte Wijn-verkoopers.

CLXIV. IN gevolge van de Placcaten van de Hooge Overigheyt, tegens het miſbruycken van 't Vaet-werck van de Brouwers,

Ampl: 1723 12 Febr pag 169 is geschreven

zijn deeze renovatie van [illegible] van de gerechte afgelesen 13 Feb. 1723 [illegible] J. van groenendyck

wers, wert allen ende een yegelijck Ingeseten deser Stede, ende voornamentlijck den Vleys-houwers, Kalck-dragers, Metselaers, Opper-luyden, Volders, Nacht-werckers, ende allen andere verboden eenigh Vaet-werck van de Brouwers te breecken, tot haer werck te gebruycken, met weye of ander nat te vollen, ende allen Kuypers, ende haren knechten de selve op te koopen, aen stucken te sagen, tot ander gebruyck als Bier-vaten te bequamen, ofte de duygen van de selve te verwercken, de bodemen van de selve om te keeren, ofte te veranderen, als mede eenighe Wijnvaetjens, den Wijn-verkoopers toekomende, aen stucken te smijten, te verbranden, te gebruycken tot asch ofte vuylnis-tonnen, daer inne asijn, meede, ypocras, ofte yets anders te doen, op een boete van ses guldens, ende arbitrale correctie; ende in't regard van de Vleys-houwers, Kalck-dragers, ende andere persoonen in Stadts dienst zijnde, van hare diensten voor een tijt, of wel gheheelijck verlaten, ende van de Kuypers, met verbodt van neeringe gestraft te werden; ende ten eynde de Overtreders deses des te beter achterhaelt mogen werden, werden tot de bekeuringe van de Overtreders deses, beneffens den Schout, sijne Substituyten, ende de Dienaers, geauthoriseert ende specialijck gelast alle de Bier-dragers, en der selver Noothulpen, de Wijn-verlaters, ende de knechten van de Brouwers eñ Wijn-koopers Gilde respectivelijck, yeder in den sijnen, ende voorts specialijck verklaert, dat so wie yemant aenbrenght, de welcke het Vaet-werck van eenigh Brouwer, of Wijn-verkooper sal hebben misbruyckt, sulcx dat den Misbruycker daer over inde boeten wert gecondemneert, dat den selven Aenbrenger daer voorens van den Brouwer, ofte Wijn-kooper, wiens Vaet-werck is misbruyct, sal werden behandight de helfte van de voornoemde boeten, ende daer-en-boven sijn naem niemandt geopenbaert, alles onvermindert de boete in de voornoemde Placcaten begrepen.

VVarmoes, aerdvruchten, ende ander gewas, hier omte Velde staende, niet te berooven.

CLXV. ALlen Burgeren, Poorteren, ende Inwoonderen deser Stede, wert verboden ende geinterdiceert, eenigh gras, peulen, boonen, rapen, ende andere aerdt of warmoes-vruchten, ofte gewas te Velde staende, buyten toelatinge van de gene die de selve toebehooren, af te snijden, te plucken, wegh te nemen, ofte binnen dese Stadt te brengen, op peyne, dat de culpable daer over als Velt-roovers arbitralijck aen den lijve naer gelegentheyt der overtredinge gestraft sullen werden; ende werden mitsdesen de Poortiers, Schrijvers, ende Wachters aen de Poorten ende Water-gaten gelast, ernstigh toe te sien, dat soodanige geroofde vruchten, van buyten binnen dese Stadt niet en werden innegebracht, en aen den selven volkomen macht ende authoriteyt gegeven, om soo wanneer sy-luyden sullen vermoeden dat eenige persoonen met manden, packen, sacken, ofte andersins, de voorsz. gestolen ende geroofde vruchten, binnen dese Stadt poogen inne te brengen, de selve vruchten ende persoonen in bewaerderhandt te nemen, ende te houden, ter tijt ende wijlen toe de selve genoeghsaem sullen hebben bewesen, dat sy de voorsz. vruchten hebben gekocht, ofte eenighsins wettelijck bekomen.

Geen Thuynen te berooven.

CLXVI. SOo wie, 'tzy meer ofte minderjarige, bevonden of bewesen kan werden eenige thuynen, hoven, of boomgaerden, omtrent de Stadt gelegen, berooft ofte bestolen, ofte de huyskens daer inne staende, ofte de deuren of veynsters van dien, met gewelt opgebroocken te hebben, ofte met

met geconterfeyte sleutels daer inne gekomen te zijn, sal daer over aen den lijve, 't zy met geesselinge, ofte andersins, anderen ten exempel naer exigentie der saecken gestraft werden, sonder dat de minderjarigheyt, ofte jonckheyt, den selven eenighsins verschoonen sal.

Ende werden de Wachters aen de Poorten deser Stede gelast, tegens soodanige Roovers ende Dieven, of die daer van suspect zijn, sulcx te procederen, als by de voorgaende Keure wert geseght.

Bewaecken van de Vest-wallen, by tijde van Vorst.

BY tijde van stercke en langduerige Vorst, sullen deser Stede Vest-walle by dage ende nachte bewaeckt werden, door persoonen daer toe gestelt, met last, om te letten op de gene die by dage, avont, ofte nachte, over deser Stede Vest-grachten, langhs de Vest-wallen, of Bolwercken van dien, ende niet door de ordinaris Poorten van dese Stadt poogen sullen in of uyt dese Stadt te komen, en de selve aen te houden, mitsgaders het hout, ofte ander goet dat sy by haer soude mogen hebben, omme naer de gelegentheyt der saecken, op deser Stede 's Gravesteyn ghebraght, ofte arbitralijck gecorrigeert te werden, wert derhalven een yegelijck by desen verboden by dage met eenigh hout, ofte ander goet, ende by avont ofte nachte, 't zy alleen in persoon, ofte met eenigh hout, ofte ander goet, over deser Stede Vest-grachten, of anders als door de ordinaris Poorten, in ofte uyt dese Stadt te komen, op peyne van ter contrarie doende, arbitralijck gecorrigeert, ofte andersins naer de exigentie der saecken gestraft te werden, ende met die verklaringe, dat de genen die by avont naer het aflaten van de Poort-klock, ofte by nacht over de Vest-grachten, niet door d'ordinaris Poorten, binnen dese Stadt poogen te komen, dadelijck aengehouden, CLXVII.

het

het goedt datse by haer hebben, haer afgenomen, ende op deser Stede 'sGravesteyn geleyt sullen werden, en die by dage over de voorsz. Vest-grachten met eenigh goedt, in voegen als vooren, binnen dese Stadt komen, dat het selve haer afhandigh ghemaeckt, ende sy-luyden voorts voor d'eerste reyse, onvermindert de voorsz. Correctie, los gelaten, maer voor de tweede reyse, alsoo de Vest-grachten passerende, naer de gelegentheyt van saecke, met ordre van de Schout, ofte sijne Substituyten, in hechtenisse gebraght, ofte daer over arbitralijck gecorrigeert sullen werden, ende zijn niettemin de Schrijvers ende Wachters aen de Poorten deser Stede gelast, te letten op de gene die met hout, ofte ander goedt, door de Poorten inkomen, ende soo sy vermoeden sullen 't selve gerooft, ofte gestolen te zijn, 't zy uyt de Thuynen, Warmoes-landen, ofte andere plaetsen, de selve inkomende persoonen met het voorsz. hout, ofte goedt in der Poorten aen te houden, ende daer van dadelijck aen de Schout, ofte sijne Substituyten kennisse te doen, omme by de selve ondervraeght te werden hoe sy aen het voorsz. hout ofte goedt zijn gekomen, ende voorts naer de bevindinge der saecke, als dan gedaen te werden naer behooren.

Verbale Injurie.

CLXVIII. INdien yemandt den anderen loochent, dreyght, ofte onmanierlijcke woorden toespreeckt, in tegenwoordigheyt van die vande Gerechte, zijnde in't bedienen van haer Ampt, die sal verbeuren drie guldens, ende doet yemant sulcx in het afwesen van die van de Gerechte, sal daer over voor Gecommitteerde Vrede-maeckers of Schepenen beklaeght zijnde, ter discretie van de selve, naer gelegentheyt van de persoonen, en Injurie werden gemulcteert, ende doet yemant sulcx tegens die van de Gerechte, ofte andere zijnde in Stadts dienst, terwijlen sy in't bedienen als vooren

vooren zijn, die ſal verbeuren vijf-en-twintigh guldens, ende arbitralijck geſtraft werden, onvermindert den geinjurieerde ſijne actie.

Vuyſt-ſlagen, VVapen-drencken, en VVerpen.

SOo wie een ander met vuyſten ſlaet, of by het hayr treckt, die ſal verbeuren drie guldens. CLXIX.

Ende die yemant uyt ernſtigen gemoede wapen-drenckt, met wijn, bier, water, ofte yets diergelijcx begiet, die ſal verbeuren vijf guldens; ende dreyght hy daer-en-boven den ſelven te ſlaen, ofte te ſteecken, ſonder nochtans eenigh geweer, ofte yetwes anders, daermen yemant mede quetſen kan, in de hant te nemen, ſal verbeuren thien guldens.

Ende die naer een ander in ernſtigen gemoede werpt, 'tzy met kannen, ſteenen, yſer, loot, tinne, hout, of eenigh ander dingh, geen mes-geweer, of wapen zijnde, daermen yemant mede quetſen kan, verbeurt twintigh guldens.

Geweer.

SOo wie eenigh mes, ofte ander geweer, in ernſtigen gemoede op yemant treckt, ſal verbeuren vijf-en-twintigh guldens, van veertigh grooten 'tſtuck, ende boven dien arbitralijck by die van de Gerechte daer over gecorrigeert, ofte oock corporelijck aen den lijve geſtraft werden naer de gelegentheyt van't feyt, ende de enormiteyt van't gewelt daer nevens begaen; maer ſoo wie met een roer, ofte piſtolen ten gevechte komt, of die daer mede, ofte die met eenigh hals-geweer naer de Nacht-klock van thien uyren langhs de ſtraten gaet, (ten ware van de Nacht-wacht zijnde) of die eenige loſſe yſere kogels, of aen ketenen, of tou- CLXX.

wen vast gemaeckt zijnde, met hem draeght, sal verbeuren vijftigh guldens, ende gecorrigeert werden als vooren.

Bloet-reysen.

CLXXI. SOo wie een ander in ernstigen gemoede bloet-reyst, ofte verwondt, met eenigh mes-geweer, of wapen, of yets dat quetsen kan, sal verbeuren boven de boeten inde voorgaende Keure begrepen, geschiedt het by dage, vijf-en-twintigh guldens, en naer het luyden van de werck-klock vijftigh guldens, en daer-en-bovens arbitralijck gecorrigeert, ofte oock naer gelegentheyt van't feyt aen den lijve gestraft werden.

Ende zijn de Herbergiers, Taverniers, Brande-wijn ende Toeback-verkoopers, in wiens huysen eenige wonden, of quetsueren werden gegeven, gehouden dadelijck naer de gegevene quetsuere of wonde, den Schout deser Stede daer van te verwittigen, ende van den persoon 't selve gedaen hebbende, indien sy 't weten, op peyne, dat die gene die bevonden werden sulcx versuymt, of binnen een uyr naer dat sy kennisse daer van sullen hebben gekregen, 't zy by dage ofte nachte, aen den Schout niet bekent gemaeckt te hebben, met verboth van hare neeringen, ende boven dien arbitralijck sullen werden gecorrigeert.

Ampl: 1781 1 Nov: Ende zijn alle Chirurgijns binnen dese Stadt, ende de Vrydomme van dien woonende, gehouden soo haest ende dadelijck als sy eenigh gequetst, ofte gewont persoon, (alwaer het schoon dat de voorsz. persoon mochte seggen dat hy de voorsz. wonde, ofte quetsuere hadde gekregen door vallen, stooten, ofte eenigh ander ongeval) voor d'eerstemael hebben verbonden, daer van terstont den Schout deser Stede kennisse te doen, met overleveringe van eene schriftelijcke memorie, behelsende den naem van den gequetsten,

quetſten, en waer hy leyt, ofte woont, mitſgaders oock den naem van de gene die de wonde, ofte quetſuere heeft gegeven, indien ſy 't weten, en of de wonde periculeus, en in wat gedeelte van't lichaem de ſelve geinfligeert is, op pæne, ſoo wie een half uyr naer het gedane verbandt bevonden wert, ſulcx verſuymt en niet te kennen gegeven, ofte eenige quade trouwe daer inne gepleeght te hebben, daer over ſal verbeuren een ſomme van vijf-en-twintigh guldens, van veertigh grooten 'tſtuck, ende arbitralijck by die van de voorſz. Gerechte gecorrigeert werden.

Doot-ſlagh.

SOo wanneer (dat Godt verhoede) eenigh perſoon van een quetſuere, of door ander ongeval doot blijft, ſal de Schout 't doode lichaem by Schepenen doen beſchouwen, ende daer van kenniſſe nemen, omme 'trecht van de Graeffelijckheyt tegens den hand-dadigen, of die daer toe oorſaecke ſullen gegeven hebben te bewaren, ende ſullen de Vrienden van den neder-geſlagen, of dooden, t'haren koſten van gelijck mogen doen, ende indien de voorſz. dootſlagh gebeurt in eenige Herberge, Tapperije, of Taverne, ſullen d'ophouders van de ſelve in een Jaer daer naer ſulcke neeringe niet mogen doen, ten ware 't ſelve by die van de Gerechte in eene andere ſtraffe wierde verandert, of dat ſy de hand-dadigen op der daet in handen van den Schout leverden. CLXXII.

Ende wert allen Burgeren, Ingeſetenen, ende Inwoonderen van deſe Stadt, ende de Vrydomme van dien, mitſgaders die de ſelve frequenteren ende hanteren, by deſen geinterdiceert ende verboden, eenige Doot-ſlagers, ofte Moorders, hoe dat het feyt ſoude mogen geſchiedt zijn, te huyſen, hoven, herbergen, nochte de ſelve te adſiſteren, de hant te bieden, voort te helpen, ofte wegh te leyden, noch oock wegh te voeren, ofte brengen, met ſchuyten, ſche-

pen, wagens, ſleden, ofte op eenige andere manieren, hoe het ſelve ſoude mogen geſchieden, nochte daer toe eenigen raet te geven, ofte contribueren, 'tzy met het leenen van hare ſchepen, ſchuyten, wagens, karren, ſleden, ofte anderſins, op pæne, dat de gene die bevonden ſullen werden met raet ofte daet daer tegens te doen, daer over ſullen werden gecorrigeert ende geſtraft, ſulcx als na de gelegentheyt der ſaecken bevonden ſal werden te behooren, boven de verbeurte van de ſelve ſchepen, ſchuyten, wagens, karren, ſleden, ende paerden.

Ende op dat de Doot-ſlagers en Moorders beter mogen werden bekomen ende geſtraft, wert by deſen op den eedt daer mede ſy aen deſe Stadt verplicht zijn, gelaſt aen allen Zout ende Coorn-dragers, Zout en Coorn-meters, Bier-dragers en hare Noot-hulpen, Kraen-kinderen, Klapperluyden, ſoo Ordinaris, als Noot-hulpen der ſelver, Viſch-kruyers, Appel-kruyers, Schippers, Schuyt-voerders, en hare Knechten, en gelijcke andere, die in deſer Stede eedt en dienſt zijn, ſoo wanneer in hare tegenwoordigheyt eenigh doot-ſlagh ofte moort geſchiedt, ofte dat ſy een Doot-ſlager, ofte Moorder ontmoeten, ofte ſien, den ſelven Doot-ſlager, ofte Moorder, 'tzy een, ofte meer, dadelijck aen te taſten en te vatten, mitſgaders de ſelve met der daet te leveren in handen van de Juſtitie, op pæne van contrarie doende, dadelijck hare dienſten te ſullen verlieſen, ende voorts by die van de Gerechte naer exigentie van ſaecken arbitralijck gecorrigeert te werden.

Wert daer-en-bovens aen den Commandeur, Lieutenanten, ende andere Officieren, mitſgaders den gemeenen Soldaten van de Binne-wacht alhier, en oock den Poortiers, Schrijvers, ende allen anderen Opſienders in de Poorten ende Water-gaten deſer Stede, ende der ſelver Noot-hulpen, op den eedt als vooren ghelaſt, allen den Doot-ſlagers ende

ende Moorders, 't zy in de Poorten, Water-gaten, op der Straten, Wallen, Vesten, ofte op wat plaetse sy de selve ontmoeten, geene uytgesondert, met alle naerstigheyt ende getrouwigheyt te vervolgen, aen te tasten, ende vast te houden, mitsgaders de selve met der daet te leveren in handen van de Justitie, ende den Schout deser Stede, mede op pæne van hare diensten dadelijck gepriveert, ende voorts arbitralijck gecorrigeert te werden, sulcx bevonden sal werden te behooren.

Ende wert aen allen Burgeren, Inwoonderen, ende Ingesetenen deser Stede, ende van de Vrydomme van dien, mitsgaders allen anderen die in de selve zijn, ofte voor een korten tijt komen en passeren, scherpelijck ende ernstelijck verboden aen den voornoemden persoonen in deser Stede eedt ende dienst zijnde, in de betrachtinge ende naerkominge van de voorsz. haren last en dienst eenighsins te beletten ende te verhinderen, ofte met woorden of wercken qualijck te bejegenen, op pæne, dat die gene die haer daer inne sullen komen te verloopen, daer over naer de gelegentheyt ende 't bevindt der saecken gecorrigeert, ofte exemplaerlijck oock aen den lijve gestraft sullen werden, sulcx als tot hand-havinge van goede Justitie bevonden sal werden te behooren.

Huys-gewelt.

DIe yemant in sijn huys, of van des Huys-vaders-gesinde CLXXIII.
binnens huys quetst, ofte onredelijck mishandelt; van gelijcken die in ernstigen gemoede aen yemants deur stoot, steeckt, of smijt met voeten, stocken, messen, of ander geweer; of die den Waert, ofte yemant anders daer binnen zijnde, in ernstigen gemoede uytdaeght, ofte uytroept, sal arbitralijck gecorrigeert werden, 't zy met eenige gelt-pæne, ofte oock in ende aen sijn lichaem, naer 't bevint en gelegentheyt der saecken.

Straet-gewelt.

CLXXIV. EEn yegelijcken van wat conditie, of qualiteyt hy soude mogen zijn, niemant uytgesondert, wert by desen verboden, met roers, getrocken-swaerden, ofte andere ongewoonelijcke wapenen, des nachts by der straten te gaen, ende aldaer de goede luyden te agressen, rumoer van straet-vechterije, glaes-breeckerije, ofte diergelijcke dertelheden en moetwilligheden aen te rechten, op peyne van daer over naer gelegentheyt van't feyt gestraft, ofte gecorrigeert te werden.

Aug.st 1719 9 Nov: pag 154 gehouden zijnde een Ordonnantie & Statut van dien van der gerechte ten selven dage afgelesen P. van groenendijck

Ende ten eynde soodanige onbehoorlijcke dertelheden, moetwilligheden, en onrusten te meer mogen werden verhindert, werden by desen gelast, soo die van de Wachte van de Schutterije, als de Soldaten van de Binnewacht, mitsgaders de Waeckers met de Klappe gesamentlijck, ende elck van de selve in't bysonder, dat tot welcker tijt, sy, ende elck van haer gewaer werden datter eenige soodanige moetwillige persoonen op der straten zijn, 't zy Studenten, of Lidtmaten van de Universiteyt, ofte oock Burgeren, ofte Inwoonderen, die haer bevorderen by doncker by der straten te gaen, met getrocken-swaerden in de handt, of met geladen roers, of andere ongewoonelijcke manieren van geweer, de goede luyden aen te ransen, te vechten tegens de straten, der goede luyden glasen te breecken, ende andere onbehoorlijckheden met krijten ende roepen aen te rechten, dat sy haer sullen hebben t'samen te voegen, sterck te maecken, ende alle 't selve met alle mogelijcke wegen ende middelen te verhinderen, ende doen ophouden, ende de selve persoonen, sonder te letten of het Studenten, of Lidmaten vande Universiteyt, of Burgeren, of Inwoonderen zijn, metter daet aen te grijpen, vast te houden, in haer wachten met goede toeversicht in bewa-

bewaringe te houden, omme naer gelegentheyt van ſaecken, van daer in de behoorlijcke gevanckeniſſe, ofte hechteniſſe gebraght te werden.

Ende indien haer de voorſz. moetwillige perſoonen, wie ſy oock mogen weſen, tegens die van de Wacht te weer ſtellen, of anderſins de Wacht moetwilligh agreſſeren, ſullen die van de Wachte voornoemt, gebruycken mogen haer geweer en wapenen, haer-luyden van 's Heeren wegen, eñ om in ſoodanigen noot gebruyckt te werden, in handen gegeven; met verklaringe, dat indien ſulcx doende, yemant by die van de Wachte (blijvende voor ſoo veel mogelijck is binnen behoorlijcke bepalinge van ſchut en ſcherm) mocht werden gequetſt, of verongeluckt, dat 't ſelve gehouden ende geacht ſal werden als wel en behoorlijck gedaen, ſonder dat de ſelve ter ſaecke van dien ſullen ſtaen tot eenige ſtraffe, 't zy corporele, criminele, ofte civile, of oock in eenige vergoedinge aen den gequetſte gehouden zijn: maer indien ſoodanige moetwillige perſoonen eenige van de Wachte quetſen, ofte grieven, ſal 't ſelve rigoureuſelijck werden geſtraft, met alle corporele, criminele, of civile ſtraffen, na de gemeene diſpoſitie van Rechten, of ingevolge van de Placcaten daer tegens geemaneert.

Ballingen.

NIemant en ſal eenige perſoonen uyt deſe Stadt, ſijns wetens gebannen ofte uytgeſeyt zijnde, mogen huyſen, hoven, logeren, of verbergen, op verbeurte van vijf-en-twintigh guldens, en arbitrale correctie. CLXXV.

Vrede-maecken.

I.

IN geene civile ſaecken ſullen recht-vorderingen noch instantien voor de ordinaris Vierſchare deſer Stede aenge- CLXXVI.

Ampl: 1660
22 Nov.
Zijn de eeneverandende verklaarde & vermeerderde aengekeurt ... Gemaeckt door die van de gerecht volgens ... hooft, en hebbende tot Scot ... Schepenen pag 15 is goedgekeurt met goedvinden van Burgem: &c: is afgelesen 17 Dec: 1660
G: Van Hoogheven

aengevangen, of begonst mogen werden, dan na dat beyde de partijen als voorens sullen zijn ghehoort by seeckere persoonen daer toe uyt het Collegie van de Gerechte, onder den tijtel van Vrede-maeckers gecommitteert, 'twelck oock plaetse sal hebben ten opsichte van arresten, 't zy op persoonen, ofte goederen, naer dat de selve arresten gedaen, ende daer vooren wegen de Keuren, Cautien, ende Borgh-tochten gestelt sullen zijn, maer en sullen in dese Keuren niet zijn begrepen de civile actien, ende eysschen van den Officier, de Gebeur-questien, noch oock die ontstaen tusschen Pachters vande gemeene middelen, ende die haer soecken te verkorten, met den aenkleve ende gevolge van dien, mitsgaders andere daer inne by particuliere Keuren, ofte Ordonnantien is versien, noopende welcke gebruyckt ende onderhouden sullen werden, de Keuren ende Ordonnantien daer op gemaeckt.

II.

Voor welck voorsz. Vrede-maeckers partijen binnen dese Stadt woonende, ten weder-zijden gehouden zijn te compareren ende te verschijnen in persoon alleen, sonder geadsisteert te mogen zijn met Advocaet, Procureur, ofte yemant anders, uytgesondert, eerst, ongetrouwde vrouws-persoonen (werdende by desen verstaen, dat getrouwde vrouws-persoonen sonder haren man alhier niet mogen werden gehoort,) welcke ongetrouwde persoonen, sullen mogen compareren met haer gekoosen Vooght; ten tweeden, de gene die voor date dat de daghvaerdingh aen haer gedaen is uyt de Stadt geweest, ofte sieck zijn; die gene de welcke gearresteert zijnde by gebreck van Borghtochte in hechten gestelt sullen zijn, in alle welcke gevallen yemant in hare plaetse sal mogen compareren; ten derden, dat die gene de welcke de nederduytsche tale niet en verstaen, sullen moeten compareren, geadsisteert met

met ſoodanige perſoon ofte perſoonen die haer konnen vertolcken, ende de nederduytſche ſpraecke verſtaen.

III.

Ende ſullen de Gecommitteerde Vrede-maeckers partijen op hare verſchillen mondelingh, 't zy elck in't byſonder, ofte in malkanders tegenwoordigheyt hooren, ende is het doenlijck met der minne door haer tuſſchen-ſprake verdragen en vereenigen, mitſgaders aen den ſchult-bekennende perſoonen, 't zy met conſent van den Eyſſcher, ofte niet, atterminatie mogen vergunnen, tot een Jaer ten langhſten, met verklaringe omme te betalen met een gedeelte gereet, ende voorts by weecken, maenden, vieren-deel-jaers, ofte anderſins, gelijck ſy-luyden na gelegentheyt van ſaecken, tijden, en perſoonen, bevinden ſullen te behooren; voor de voldoeninge, van het welcke de beklaeghde Borge ſal moeten ſtellen binnen acht dagen daer aen, welcke Borgen als naer Rechten in't geheel, ende als principael ende ſaeckweldigen, mitſdeſen verſtaen werden verbonden te zijn.

IV.

Sullen vorders de voorſz. Vrede-maeckers partijen ten weder-zijden condemneren in't gene daer op ſy of gewillighlijck met malkanderen, of by haer-luyden tuſſchen-ſprake ſullen vereenigen, of verdragen, mitſgaders om te betalen op de termijnen die ſy aen den Beklaeghde ſullen vergunnen.

V.

Met ſulcken beſcheyde dat indien de Beklaeghde in gebreecke blijft, 't zy Borge te ſtellen, ofte op de vergunde termijnen te betalen, maer het eene termijn over het ander

laet loopen, dat de verdere ende onverſchene termijnen met een oock ghehouden ſullen zijn als vervallen, ende dat den Klager, naer acht dagen van 't verſuym van Borgh te ſtellen, of terſtont na dat twee termijnen onbetaelt ſullen zijn, om 't geheel vermogen ſal t'executeren, volgens de Keuren, Ordonnantien, ende gewoonte van de Vierſchare deſer Stede, door de Bodens met de Roede, de welcke daer toe by deſen werden gecommitteert ende geauthoriſeert.

VI.

Ende ſullen de voorſz. Vrede-maeckers oock opnemen mogen de Borgh-tochten, die voor de termijnen by haer als voorens te vergunnen ſullen werden geſtelt.

VII.

Ende ſullen ten eynde voorſz., ende tot 't gunt hier naer noch wert geſtatueert, in het werck te ſtellen, vaceren een uyt de Burgermeeſteren, ende twee uyt de Schepenen, de welcke 't ſelve ampt drie maenden lanck, elck in perſoon ſullen gehouden zijn te bedienen, ende waer te nemen, te weten, de Burgermeeſters, naer de veranderinge van de ſelve, eerſt de Jonghſte, ofte vierde Burgermeeſter, ende daer-aen-volgende den Outſten, de tweeden, en den derden; ende belangende de Schepenen naer de verkieſinge van de ſelve, de vierde, ende de vijfde, ende daer aen de eerſte, ende laetſte, ende ſoo vervolgens, de tweede ende ſevenſte, ende voorts de derde ende ſeſte, mits dat ſy-luyden ende elck van hun, by ſieckte, noodigh afweſen, of andere wettige verhinderinge, yemant uyt de Gerechte ſullen mogen verwilligen, om hare plaetſen waer te nemen, op de boeten reſpective daer toe geſtelt.

VIII. De

VIII.

De voornoemde Vrede-maeckers ſullen ten voorſz. eynde t'allen tijden, ſelfs geduerende de ordinariſſe Vacantien, gehouden zijn te verſchijnen in de Schepene-kamer, alle maendagen en vrydagen, ende ten twee uyren preçijſelijck te beginnen, ende te beſoigneren tot dat alle de gedaeghde partijen ſullen zijn gehoort en afgevaerdight.

Ampl: 1668
23 oct
pag 72 [illegible]
[illegible] de eene veranderde of verbeter de [illegible] volgens het hooft [illegible] van den [illegible] Meerman
[illegible] volgens het Slot door Schout & Schepenen met goedvinden van Burgem
afgeleesen den 26 oct 1668
Meerman

IX.

Tegens welcken voorſz. tijt ende uyren, een yegelijck de genen daer op hy eenigh recht vermeet, ſal doen verwittigen en verdagen door een van de Bodens met de Roede, welcke geſtelde uyren elck een gehouden is, ende mitſdeſen belaſt wert waer te nemen, mits daer van voor de klocke elf uyren verwittight en gewaerſchouwt zijnde, naer welcke uyre de Bodens geene daghvaerdinge voor de Vrede-maeckers ſullen mogen doen.

X.

Den Eyſſcher deſer Stede Ingeſeten zijnde, by den Bode weſende opgeroepen, ende niet comparerende, ſoo ſullen de voornoemde Vrede-maeckers verleenen comparuit, ende voor't profijt van dien den Gedaeghde abſolveren van d'inſtantie, ende den Eyſſcher condemneren in eene boete van acht ſtuyvers, ten behoeve van den Armen ende Subſtituyt-Schout, 't Vrede-maecken waernemende, elcx de helfte.

XI.

Den Gedaeghde, weſende ten tijde van de citatie in de Stadt, ende niet comparerende, ſal verbeuren ten behoeve van de Subſtituyt-Schouten drie ſtuyvers, ende aen den Eyſſcher geordonneert den Gedaeghde ten tweeden-male

 te doen

te doen daghvaerden, ende den Gedaeghde ten tweedenmale gedaghvaert zijnde, ende wederom niet comparerende, ſal als dan werden gecondemneert in drie ſtuyvers, ten behoeve als boven, ende den Eyſſcher de wegh tot de Juſtitie geopent, indien de ſaecke komt te bedragen boven de vijftigh guldens.

XII.

2e Ampl. 22 Nov: 1660 A pag 15 hiervoor fol 255

Maer de ſaecke importerende vijftigh guldens, ende daer beneden, ſullen de Vrede-maeckers voor 't profijt van 't tweede deffault, boven de voorſz. boeten, geſien des Eyſſchers obligatie, regiſter, of kerf-ſtock, ende gehoort ſijne gedane affirmatie, den Gedaeghde condemneren by proviſie onder cautie de reſtituendo te namptiſeren 't geeyſchte, ende ſal daer naer den Gedaeghde ende Deffailliant by het tweede deffault gecondemneert zijnde, te namptiſeren vijftigh guldens ende daer beneden, het namptiſſement voldaen hebbende, ſijn partije vermogen te daghvaerden voor Vrede-maeckers om reſtitutie te hebben van 't genamptiſeerde, welcke Vrede-maeckers den Gedaeghde gehoort, den ſelven naer gelegentheyt ſijn eyſch adjudiceren, ofte ontſeggen ſullen, ofte den Gedaeghde om te reſtitueren niet comparerende, ende tweemael gedaghvaert zijnde, ende by den Bode niet gerelateert werdende, dat hy om wettige redenen ter arbitragie van de Gecommitteerde Vrede-maeckers niet kan compareren, al voorens wel en rijpelijck geexamineert hebbende de beſcheyden, ofte getuygen by den Eyſſcher om reſtitutie te hebben geexibeert, het proviſionele vonniſſe ſullen vermogen te approberen, ofte te niet te doen, eñ ſulcx den Gedaeghde om te reſtitueren, condemneren 'tgenamptiſeerde te reſtitueren, of daer van t'abſolveren, ſulcx als ſy ſullen bevinden te behooren.

XIII.

De Gedaeghde, in ſaecken van vijftigh guldens, ende daer

daer beneden, 't zy op de eerste ofte tweede citatie comparerende, sullen de Vrede-maeckers vermogen partijen yets te injungeren, den Gedaeghde condemneren, of den Eyscher in't geheel ofte deel sijnen eysch ontseggen, sulcx sy naer rechten, redenen, ende gelegentheyt van saecken ende persoonen bevinden sullen te behooren, alles ten ware de Gecommitteerde Vrede-maeckers goet-vonden partijen de wegh tot de Justitie te openen, ende sal van sulcke vonnissen geene reauditie, of appel aen 't Collegie van Schepenen verleent werden, maer partijen gehouden zijn 't selfde te acquiesceren.

XIV.

Maer ingevalle partijen, den Gedaeghde comparerende, in saecken boven de vijftigh guldens, of van injurien, niet en konnen verdragen, ofte vereenight werden, omme waer toe te komen Vrede-maeckers haer ten uyttersten sullen hebben te bevlijtigen, ende daer toe alle mogelijcke middelen aen te wenden, sullen sy partijen ten weder-zijden den wegh tot de Justitie openen.

Vide keur 168 pag 218

XV.

Ende sullen van nu voortsaen de Gecommitteerdens tot het Vrede-maecken, soo wanneer haer eenige differenten ende geschillen sullen voorkomen, spruytende uyt het verhueren van eenige huysen, kelders, kameren, ofte solders, ende daer partijen tegens den anderen disputeren, of daer verhueringe is, mitsgaders op den tijt en conditie van de selve, vermogen partijen gehoort, ofte een van de selve niet comparerende, met het verleenen van comparuit of deffault, soodanigh te disponeren, als sy-luyden in recht eñ redenen sullen bevinden te behooren, welcke dispositien van de Gecommitteerde Vrede-maeckers sullen moeten naergekomen, eñ tegens de onwilligen in confor-

mité van deser Stede Keuren, geexecuteert werden, sonder dat daer van geappelleert, ofte eenighe reauditie aen 't Collegie van de Heeren Schepenen versocht sal mogen werden, ten ware daer questie was over de verhueringe van een huys, kelder, kamer, ofte solder, Jaerlijcx boven de hondert ende twintigh guldens verhuert zijnde, in welcken gevalle de gene die haer by het Vonnisse, of de Uyt-spraecke van de voornoemde Gecommitteerde Vrede-maeckers beswaert vinden, sullen vermogen voor den eersten ende naesten Recht-dagh naer 't voorsz. Vonnisse te komen in reauditie ofte appel aen 't volle Collegie van Schepenen, mits de selve reauditie ter Griffe doende aenteyckenen, ende gehouden zijnde hare partijen te doen daghvaerden, ende den Recht-dagh te doen dienen voor het Collegie van Schepenen, binnen acht dagen naer de pronunciatie van 't voorsz. Vonnisse, blijvende middelertijt de executie van 't voorsz. Vonnisse gesurcheert, doch sullen de Versoeckers voor d'aenteyckeninge van de reauditie gehouden zijn te furneren aen handen van den Griffier, nevens het aenteyckenen van de reauditie, de somme van twee guldens, de welcke indien den Versoecker van reauditie komt te succumberen, in de Arme busche sullen werden geleyt, doch den selven komende te triumpheren, aen hem by den Griffier sullen werden gerestitueert, na dat den selven voor sijn recht in beyde gevallen voorsz. daer afghetrocken sal hebben den veertighsten penningh.

XVI.

Soo wel den Eysscher als Verweerder zijn ghehouden met alle behoorlijcke reverentie voor de Vrede-maeckers te compareren, ende aldaer met geschickte woorden hare saecken voor te stellen, sonder den anderen te injurieren, ofte schelden, met dreygen, of onbeleefde woorden te bejegenen, sonder in malkanders redenen te vallen, op

pæne

pæne ende boete, dat ſy ſulcx doende dadelijck by de Vrede-maeckers ſullen werden gecondemneert in een boete van drie guldens, of minder ſomme, ſulcx de ſelve Vrede-maeckers naer exigentie van ſaecken bevinden ſullen te behooren, te appliceren ten behoeve van de Subſtituyt-Schouten, een van de welcke ghehouden is op't Vrede-maecken te verſchijnen, om de voornoemde boeten te executeren.

XVII.

De Vrede-maeckers voornoemt, ſullen uyt krachte van het eerſte deffault, vermogen te verleenen nieuwe letteren van executie van een verjaert vonnis by hen-luyden gewesen, mits partijen ten dien eynde als voorens weſende gedaghvaert, ende daer van blijckende by behoorlijcke relatie, gelijck in alle andere hier boven ſtaende condemnatien, Vrede-maeckers al vooren behoorlijck ſal moeten blijcken.

XVIII.

Tot welcken allen den voornoemden Vrede-maeckers ſal werden bygevoeght den Griffier, of onder Secretaris, doch by hen-luyden noodigh afweſen, een bequaem Klerck, de welcke van alles korte notulen houden, ende daer van partijen des anderen daeghs acte leveren ſullen, omme haer te verſtercken, en daer mede te behelpen, daer ende ſulcx ſal behooren.

XIX.

Alle 't welcke in voegen voorſz. ſal werden in 't werck gebraght buyten koſten van partijen, maer ſal de belooning komen tot laſten deſer Stede, behalven dat partijen voor de Vrede-maeckers actens behelſende, renvoy voor goede Mannen, of meerder ſomme dan ſes, ende minder als vijf-

tigh

tigh guldens, ſullen betalen vier ſtuyvers, ende meerder als vijftigh guldens, ſes ſtuyvers; ende aen de Bodens voor de moeyte van de daghvaerdinge, ende het maecken van hare relatien, de ſaecke monterende tot vijftigh guldens, ende daer bovens, drie ſtuyvers, en van alle andere ſaecken, twee ſtuyvers, des de voornoemde Bodens ghehouden zijn in hare relatien uyt te drucken, dat ſy achtervolgende de ordre van 't Vrede-maecken hebben gedaghvaert N. N. die gheſeyt wert ſieck, of uyt de Stadt te zijn, deſſelfs woonplaets, indien hy niet ſeer bekent en is, ende aen wien ſy de Weet hebben gedaen.

Gebuer-queſtien.

CLXXVII. SOo wanneer eenige Gebueren, wie het ſoude mogen zijn, van den anderen te erff-ſcheyden hebben, of ter ſaecke van water-looſingen, gooten, lichten, of diergelijcke ſervituyten, of dienſtbaerheden oneens werden, ende malkanderen niet en konnen verſtaen, ſulcx dat ſy onderlinge daer over ding-plichtigh moeten werden, ſoo ſullen ſy-luyden, al voorens malkanderen daeromme in Rechten te mogen roepen, ghehouden zijn Schepenmeeſteren in der tijt daer over te halen, omme by tuſſchen-ſpraecke van de ſelve, is't doenlijck, vereenight te werden, daer toe indien ſy niet konnen geraecken, de wegh tot de Juſtitie haer ſal geopent werden.

Die Keur 186 pag 275

Ende ſullen Schepenmeeſters op de voornoemde Gebuer-queſtien gaende, geaſſiſteert werden by den Griffier deſer Stede, de welcke van de queſtie ende 'tgene verder verhandelt wert, 't zy dat partijen accorderen, ofte niet, in een regiſter, 't welck tot deſe ſaecken wert ghehouden, pertinente notulen maecken ſal, ende ſullen partijen, indien ſy accorderen geſamentlijck elcx de helfte voor het recht van Schepenen en van den Griffier, betalen geſamentlijck dertigh

tigh ſtuyvers, en voor den Bode vier ſtuyvers, maer niet accorderende, ſal den Verſoecker 'tſelve verſchieten, ende van ſijn partije weder mogen eyſſchen, brengende 't ſelve in de declaratie van koſten, alwaer daer op behoorlijck reguard ſal werden genomen.

Verlijden.

SChepenemeeſters ſullen alle dijnſdagen, woonſdagen, donderdagen, ende ſaturdagen, des morgens vande klocke acht tot negen uyren, op't Raet-huys in Schepene-kamer, geaſſiſteert by den Griffier, vaceren, om op te nemen, te teyckenen, of te zegelen, alle brieven, en andere actens voor hun te Verlijden; ende ſoo wie buyten de voorverhaelde uyren eenige brieven, ofte andere actens voor Schepenen begeert te Verlijden, ſal, Schepenen op't Raet-huys zijnde, voor yeder van Schepenen ende den Griffier, voor het extraordinaris Verly, betalen drie ſtuyvers, ende voor den Bode eene ſtuyver; ende ſoo wanneer Schepenen werden verſocht buyten de voornoemde tijden uyt hare huyſen op't Raet-huys te komen om Verlijden op te nemen, ofte oock om te gaen ten huyſe van eenige Burgers, ofte Ingeſetenen, die vermits hare indiſpoſitie ſelfs in perſoon op't Raet-huys voor Schepenen niet konnen verſchijnen, ſullen Schepenen, benevens den Griffier, genieten yeder thien ſtuyvers, en den Bode vier ſtuyvers. CLXXVIII.

Daghvaerden.

IN het doen van de daghvaerdinge, ende verdere procedueren, ſoo wel in groote als kleyne ſaecken, ſal werden gevolght d'Ordonnantie op het ſtuck van de Juſtitie, by de Ed: Groot-Mog: Heeren Staten van Hollandt ende Weſtvrieſlant, op den eerſten April des Jaers vijfthien-hondert-en-tachtigh gemaeckt. CLXXIX.

Ende soo by-aldien de Bodens in het doen van de daghvaerdinge, den persoon haer aenbevolen te daghvaerden niet t'huys en vinden, sullen sy de wete doen aen yemant van het huys daer hy woont, out zijnde boven de twintigh Jaren, of aen twee van de naeste Gebueren; ende so wie eenige besitters van onderpandt in Rechten wil roepen, indien die in de Stadt niet te bekomen en zijn, sal verdaginge doen doen tot hare laetste woon-plaetse, indien sy eenige binnen dese Stadt hebben ghehadt, oock metter klocke, ende dubbelt van een verdaegh-cedul, door een Bode met de bossche besloten, aen de Gedaeghdens doen senden, indienmen weet waer sy hun binnen de Provintie van Hollandt onthoudende zijn, indien niet, dubbelt van dien aen het Raet-huys doen plecken, van alle het welcke de Roedragers mede verhael sullen maecken in hare relatien.

Gedaeghdens om getuygenisse.

CLXXX. ALle Burgers ende Inwoonders zijn gehouden tot malkanders versoecke, voor Schout en Schepenen gedaghvaert zijnde, getuygenisse der waerheyt te geven, van alle saecken daerom eenigh gedingh is, sonder daer van salaris te mogen eysschen, 'twelck Buyten-lieden, soo sy 't begeeren, tot schattinge van Schepenen gegeven sal werden, ende sullen de Bodens met de Roede eenige persoonen ten eynde als vooren daghvaerdende, in handen van de selve leveren behoorlijcke interrogatorien of vraegh-stucken, ten ware dat twee, of meer persoonen op een punct, of eenderley vragen gehoort souden werden, in welcken gevalle de Bodens, alvoorens de daghvaerdinge te doen, de interrogatorien op de Griffe sullen hebben te brengen, om aldaer by de Gedaeghdens, des begeerende, gesien en gelesen te konnen werden.

Arresteren of Besetten.

Wie yemants persoon ofte goederen begeert te doen besetten, ('twelckmen t'allen tijden sal mogen doen, uytgeseyt geduerende de vrye Jaer-marcten, ordinaris Leer-marcten, of op den Weeck-marct-dagh) sal aen een van de Bodens met de Roede leveren een schriftelijcke acte van commissie, of bevel, inhoudende behoorlijcke verklaringe van de saecke waeromme, van den persoon, of van't goet, 'twelckmen begeert beset te hebben, ende geteyckent by den Aenlegger, of desselfs Gemachtighde, eñ sal de Roe-drager de voornoemde acte ontfangen hebbende, dienvolgende de besettinge aen den persoon, of goederen doen, ende den besetten persoon daer van Copije leveren, ende dagh van Rechten leggen, sulex datter ten minsten tusschen beyden sullen zijn drie dagen, ten ware de Besette persoon selver korter Recht-dagh begeerde, ende soo wie als voren in persoon beset is, sal aen handen van den Roe-drager, indien't den Aenlegger gelieft, binnen een uyr daer aen vaste Borge stellen, de Vierschaer alhier onderworpen zijnde van te Recht te komen, welcken tijt lanck de Roe-drager by de besette persoon sal blijven, sal oock d'Aenlegger binnen een uyr, naer de gearresteerde des versoecken sal, gehouden zijn Borgh-tochte te stellen voor de schaden ende interesten die de gearresteerde, of besette persoon, ingevalle van ongelijck soude mogen lijden, op peyne, dat't arrest daer mede met der daet sal af zijn, ende indien de gearresteerde als vooren, geen Borge en stelt, sal de selve ten believen van den voorsz. Aenlegger den Schout gelevert, ende in de gevanckenisse geleyt worden, ter tijt toe hy Borge gestelt hebbe, of by Vonnisse gevrijt zy; ende beroerende de besette goederen, de selve sal elck eenen t'allen tijden mogen lichten onder vaste Borgh-tochte als vooren, van't gewijsde van Schepenen te voldoen, maer soo lange de selve Borgh-tochte niet en wert gestelt, sal den CLXXXI.

Als alle personen en goederen mogen werden gearresteert, uytgenomen de Burgers van Delft en Burgers van de Provintie Zeelandt; wegens Zeelandt vide Placaet 3 d. fol 692 art 5

Aenlegger de besette goederen mogen doen bewaren op kosten van ongelijck by de Bodens van den Schout, ende indien de voorsz. besette persoon, tegen danck ende wille van den Roe-drager, uyt den arreste gaet, ofte dat yemant als vooren eenige besette goederen, mitsgaders die by de Roe-dragers of Boden, om executie daer aen te dirigeren, in arrest genomen sullen wesen, vervoert, of andersins verbercht, die sal verbeuren veertigh guldens, ende arbitralijck gecorrigeert werden; vorder by soo verre de persoon, wiens goederen beset sullen zijn, binnen de Stadt niet en is te bekomen, soo sal den Roe-drager de selve daer van verwittigen met der klocke, ende indien hy datmen weet binnen de palen van Hollandt te bekomen is, aen hem dubbelt van de acte van besettinge, ende Weet, door een Bode met de bossche gesloten, over-senden, ende seeckeren tamelijcken dagh voor-stellen naer de gelegentheyt van de plaetse daer hy geseten is, omme hem voor de Vierschare deser Stede, tegens 't voorsz. besetten te komen verantwoorden, maer buyten Hollandt woonende, of andersins niet te bekomen zijnde, sal dubbelt als vooren aen 't Raet-huys plecken, ende van alles mede in sijn relatie verklaringe doen, des en salmen geene besettingen mogen doen voor den opgangh, noch naer den ondergangh van der Sonne.

Besetten van Poorters, of Innewoonders.

CLXXXII. GEene Poorters noch Innewoonders en sullen malkanders persoonen noch goederen, binnen noch buyten deser Stede, mogen besetten, ten waer uyt merckelijcke suspitie of achterdencken van te willen ruymen, of hun goederen versteecken, daer op elck een alvoorens van Schout ende Schepenen sal moeten consent versoecken ende verwerven, t'elcken op een boete, van buyten de Stadt yemant arresterende, van vijftigh guldens, en binnen de Stadt,

de Stadt, van thien guldens te verbeuren, in desen uytgesondert de huys-hueren, daer vooren elck eenen des huerders goederen op sijn gront sal mogen besetten sonder verbeuren.

Ordre op de Rolle, en Vierschare deser Stede.

I.

TEn eynde alle geschillen voor de Vierschare deser Stede voor te vallen, met goede ordre mogen werden verhandelt en afgedaen, sullen by den Griffier gehouden werden twee Dingh-boecken, het eene geintituleert Dingh-boeck van kleyne saecken, ende het ander Dingh-boeck van groote saecken. CLXXXII.

II.

In het Dingh-boeck van kleyne saecken, sullen by de Procureurs gepresenteert werden alle saecken waer in geeyscht wert de somme van hondert guldens, hooft-soms in gelde, of goederen de selve somme notoirlijck niet excederende, ende daer beneden, 't zy uyt een, of verscheyden oorsaecken, doch by reconventie van wegen den Gedaeghde meerder somme werdende geeyscht, sal in dien gevalle op de selve meerdere somme, by Commissarissen naer te noemen, werden gedisponeert, ende sullen de saecken soo in conventie als reconventie *pari passu* gaen.

III.

In het Dingh-boeck van groote saecken, sullen werden gepresenteert de saecken de welcke de somme van hondert guldens in gelde, of waerdije van goederen excederen.

IV.

Ende om de Justitie te administreren in kleyne saecken, sullen voortaen drie uyt het Collegie van Schepenen deser

Stede, als Commissarissen, by het selve Collegie daer toe te deputeren, vaceren des maendaeghs ende vrydaeghs morgens, van den eersten April tot den eersten Octobris, ten acht uyren, ende van den eersten October tot den eersten April, van half negen uyren, voor welcke Commissarissen partijen met hare Procureurs, indien sy yemant gelieven te gebruycken, gehouden sullen zijn te verschijnen in Schepenen-kamer.

V.

Ende sullen Schepenen-Commissarissen voornoemt, vermogen den schult-bekennenden Gedaeghdens, soo in groote als kleyne saecken, hier naer geroert, te condemneren, ende te verleenen atterminatie na haer discretie, ten langhsten voor den tijt van een Jaer, mits dat de gecondemneerde, binnen acht dagen naer de voorsz. condemnatie, gehouden sal zijn cautie te stellen, de Vierschare deser Stede subject, voor de voldoeninge van't gewijsde, op pæne, dat hy, by gebreecke van dien, het effect van de verleende atterminatie niet sal mogen genieten.

VI.

Alle de gene die by Vonnisse van de voornoemde Commissarissen sigh sullen bevinden, of vermeynen te zijn beswaert, (uytgesondert die op hare bekentenisse, of by contumacie sullen zijn gecondemneert,) sullen vermogen voor den eersten ende naesten Recht-dagh, naer 't voorsz. Vonnisse, te komen in reauditie aen 't volle Collegie van Schepenen, ende de selve reauditie ter Griffie doen aenteyckenen, ende gehouden zijn hare partijen te doen daghvaerden, ende den Recht-dagh voor Schepenen te doen dienen binnen acht dagen naer de pronuntiatie van 't voorsz. Vonnisse, blijvende middelertijt de executie van 't voorsz. Vonnisse gesurcheert.

VII. Doch

VII.

Des ſullen de Verſoeckers van reauditie gehouden zijn aen handen van den Griffier, nevens het aenteyckenen van de reauditie, te furneren de ſomme van twee guldens, de welcke indien den Verſoecker van reauditie komt te ſuccumberen in der Armen buſſche ſal werden geleyt, doch den ſelven triumpherende, by den Griffier aen hem werden gereſtitueert, naer dat de ſelve voor ſijn recht in beyde gevallen voorſz., daer van afgetrocken ſal hebben den veertighſten penningh.

VIII.

Ende ſullen de ſaecken van reauditie ten dage dienende, preçijſe by het Collegie van Schepenen werden afgedaen.

IX.

Aengaende de groote ſaecken, willige decretatien van deſer Stede Vierſchare, arreſten op perſoonen, mandamenten, van Ceſſie, inductie, van relief, brieven van beneſitie van Inventaris van den Hooven van Juſtitie geimpetreert, de ſelve ſullen dienen in het Dingh-boeck van groote ſaecken, voor de voornoemde drie Schepenen-Commiſſariſſen, des maendaeghs ende vrydaeghs, na dat de Rolle van de kleyne ſaecken ſal weſen afgedaen, welcke drie Commiſſariſſen op de verſochte proviſien, ende voorvallende verſoecken, ſullen vermogen te diſponeren ſoo ſy bevinden ſullen te behooren.

X.

Behoudelijck dat die genen die vermeynen ſal met ſoodanige Vonniſſe te weſen beſwaert, van 'tſelve Vonniſſe op de boeten als vooren, vermogen ſal te komen in reauditie, ende

ende ſijn partije doen daghvaerden tegens ſoodanigen Recht-dagh als hem by 't Collegie van Schepenen ſal werden vergunt, behoudelijck dat de ſaecke van reauditie binnen thien dagen ſal moeten werden bepleyt.

XI.

In groote ſaecken, in de welcke geene proviſie en wert verſocht, ſal den Gedaeghde niet meer als acht dagen mogen werden vergunt om te antwoorden.

XII.

De Gedaeghde geantwoort, ende geen preſentatie daer by gedaen hebbende, ſal den Eyſſcher dadelijck gehouden zijn te repliceren, den Gedaeghde te dupliceren, ende den Eyſſcher te dienen van bewijs.

XIII.

Ende ſal de Gedaeghde binnen acht dagen daer na gehouden zijn te dienen van bewijs, doch uyt ſonderlinge conſideratien ſullen Schepenen-Commiſſariſſem hem eenigen langer tijt mogen vergunnen, ende gedient hebbende van bewijs, ſullen partijen ten ſelven dage wiſſelen van ſtucken, reprochen ende ſalvatien van Rechten employeren, in Rechte concluderen, ende Vonniſſe verſoecken.

XIV.

Doch in cas de Gedaeghde by antwoorde doet eenige preſentatie of reconventie, ſoo ſal den Eyſſcher daer tegens (ſoo hy 't begeert) by Commiſſariſſen dagh vergunt werden, *ad octo*, gelijck mede den Gedaeghde ſal werden vergunt, indien den Eyſſcher eenige contra-preſentatie mochte komen te doen, ende ſal dan voorts werden geprocedeert, als in de voorgaende Artijckelen is uytgedruckt.

XV. De

XV.

De ſaecke voldongen, ende Vonniſſe verſocht zijnde, ſullen de voorſz. drie Commiſſariſſen ordonneren de ſaecke op de woonſdaeghſche Rolle voor het geheele Collegie van Schepenen te bepleyten, ende ſal den Griffier gehouden zijn, in een rolleken dien-aengaende by hem te maecken, t'elcken Recht-dagh aen te teyckenen, de namen van de perſoonen, ende folia, daer de ſelve ten Dingh-boecke ſtaen geteyckent, tot het welcke de Procureurs ſullen hebben acces, ende gehouden zijn de ſaecken in het ſelve rolleken ſtaende te bepleyten, beginnende van de eerſte ſaecke tot de leſte toe vervolgens, ten ware om pregnante redenen Schepenen conſenteerden dat eenige ſaecken later op de woonſdaeghſche Rolle gebraght, eerder ſouden werden bepleyt.

XVI.

Indien Schepenen naer gedane pleydoye op de woonſdaeghſche rolle, partijen renvoyeeren voor goede Mannen, of in de ſaecke interloqueeren, ſoo ſullen ſoodanige ſaecken by de Procureurs op den eerſten volgenden woonſdagh werden vermaent, ende bepleytet voor alle andere ſaecken.

XVII.

Sullen wijders Schepenen op donderdagen naer de middagh vaceren op ſaecken by henluyden gehouden zijnde in advijs, of weſende in ſtate van wijſen, by geſchrifte gebraght, als mede op ſaecken van preferentie.

XVIII.

Den Schout ſal Civile Vierſchare houden op Schepenenkamer, in voegen voorſz., op maendagen, woonſdagen,

ende vrydagen, ende dat het geheele Jaer geduerende, ten ware Schepenen om de vergaderinge van Vroetſchappe, of Gerechte waren verhindert, ende oock uytbeſondert de Vacantien hier na geſtelt, geduerende welcke Vacantien, Schout, Schepenen ende Griffier, ſullen vermogen te abſenteren, ſonder te verbeuren.

XIX.

Ampl: 1703 2 April [illegible] Die hier agter volgent het resolutie boek

Ende ſal het Vacantie zijn van Kers-avont tot verloren maendagh, als wanneer de Procureurs (naer ouwder gewoonte) haren eedt ſullen vernieuwen; voorts van donderdagh voor Paeſſchen tot dingſdagh naer Paeſſchen, beyde incluſive, van Hemel-vaerts-dagh af tot dingſdagh naer Pinxteren incluys, van den eerſten Auguſtij tot den een-en-twintighſten daer-aen-volgende mede incluys, in alle welcke voorſz. tijden geen Recht-dagh ſal werden gehouden; doch geduerende de Vacantien, ſaecken, 'tzy van Arreſt, Buer-queſtie, of andere voorvallende, de welcke ſonder pericul niet konnen het eyndigen van de Vacantien afwachten, ſoo ſal by den Schout ende Schepenen, als dan in de Stadt weſende, een extraordinairen Recht-dagh in de ſelve Vacantie geleyt werden.

Cort-recht.

CLXXXIV. BUyten-luyden, alhier beſet zijnde, ſullen cort-recht verſoecken, ende ſulcx den ordinariſſen Recht-dagh, haer geſtelt, voorkomen, ende verkorten mogen, mits daer van ter Ordonnantie van den Preſident-Schepen haer wederpartije, of tegendeel, mitſgaders Schout, Schepenen, ende Griffier verwittigende, ende dadelijck aen handen van den Bode voor het omſeggen betalende acht ſtuyvers; eñ ſullen partijen, beyde alvoorens de ſaecke voor Schepenen ſal mogen dienen, op koſten van ongelijck nederleggen yeder dertigh ſtuyvers, daer van dertigh ſtuyvers aen den triumphant

phant gereſtitueert ſal werden, ende d'andere dertigh ſtuyvers van den gecondemneerde blijven ten behoeve van Schepenen.

Inleydinge.

TOt welcker tijt een Boedel verſterft, daer van een Boedel-houder ofte houtſter gebleven is, ſoo en ſullen d'Erfgenamen uyt haer eygen authoriteyt, in den ſelven Boedel niet mogen komen, uytgenomen alle adſcendenten, in opklimmende rechte linie, recht van erffeniſſe verkregen hebbende, als mede ten tweeden, alle ongehuwelijckte kinderen, daer Vader of Moeder langhſt-levende is, ende noch alle kinderen, ende verdere deſcendenten, daer Stiefvader of Stief-moeder blijft, ende ſoo wie yemant van de ſelve eenigh belet doet, ſal arbitralijck gheſtraft werden, maer alle andere perſoonen, recht van erffeniſſe verkregen hebbende, mogen voortsvaren met gerechtelijcke Inneleydinge, by Schout ende twee Schepenen te doen, daer tegens men weder gelijcke uytleydinge magh doen, ende ſal daer op by Schepenen ſommiere kenniſſe genomen werden, ende haer Vonniſſe by proviſie executie hebben, niet-tegen-ſtaende daer van geappelleert, ofte anderſins beroepen wert, ende ſonder præjudicie van dien. CLXXXV.

Gebuer-twiſt om erf-ſcheydinge, ofte anderſins.

PArtijen in Gebuer-twiſten, erf-ſcheydinge, of gelijcke, CLXXXVI.
by Schepene-meeſteren niet geaccordeert, maer de wegh van de Juſtitie geopent zijnde, ſullen Schout ende Schepenen, ten verſoecke van partijen ter plaetſe contentieus komen, partijen op alles hooren, de geſtelteniſſe ende gelegentheyt ten weder-zijden beſien, ende gehoort hebbende, indien 't noot is, Roy-meeſteren of onpartijdige

Keur 177 p. 26

werck-luyden haer dies verstaende, voortsvaren tot scheydinge of Vonnisse.

VVillige-panden.

CLXXXVII. SOo wie bekende willige-panden in handen heeft, sal onder sijnen eedt gelooft werden, hoe veel hy daer op heeft geleent, eñ indien ontkent wert de selve te willige-pande gegeven te zijn, sal sulcx staen tot verklaringe van Schepenen, eñ sal elck eenen soodanige willige-panden hebbende, den dagh van de lossinge omgekomen zijnde, t'allen tijden voor de Vierschare mogen versoecken, toegelaten te werden de selve in't openbaer te doen verkoopen, voor sijn achterwesen, 't welck hem vergunt sal werden, mits doende sijn schuldenaer daer van verwittigen, ende daer naer noch vertoevende drie weecken, omme 't pandt middelertijdt by den schuldenaer gelost te mogen werden, 't welck indien hy versuymt te doen, sal't pandt op een weeck-marct-dagh, voor, ofte in de Vierschaer in't openbaer, naer voorgaende uytroepinge ende becken-slagh, by den Roe-drager, ten by-zijn van den Griffier, mitsgaders van twee Schepenen, indien 't pandt waerschijnelijck over de vier-en-twintigh guldens is geschapen te gelden, verkocht werden, daer van aen de Pandt-heer verstreckt sullen werden sijne geleende penningen, met de rechtelijcke kosten, ende de overige aen den schuldenaer gerestitueert.

Ende beroerende de Tafel-houders, de selve sullen haer reguleren naer den inhoude van haer Octroy ofte Instructie.

Cumulatie van Actien.

CLXXXVIII YEmant hebbende verscheyde Actien tegens een anderen, die uyt eene saecke spruyten, of van waren, ende koopman-

koopmanſchappen by een perſoon, t'eenen huyſe gehaelt, ofte gekocht, magh ende moet die cumuleren in eenen eyſch, ende anders niet.

Eyſſchers eedt.

ALle perſoonen eyſſchende betalinge van Huys-huer, CLXXXIX.
Landt-huer, Molen-huer, Pachten, Erf-pachten, of Renten, ſullen toegelaten werden haren eyſch met eede te beveſtigen, mits noopende de Pachten ende Renten, verthoonende behoorlijcke Brieven, ofte Regiſteren, in gelijcke ſaecken geloof meriterende.

Aengebooden eedt.

WIe een behoorlijcken eedt tot verklaringe van Sche- CXC.
penen aengeboden wert, is ghehouden den ſelven ſtaende Vierſchaer, ten gelieve van ſijn tegen-partije te doen, ten ware hem om redenen tijt van beraedt by Schepenen werde vergunt, of is gehouden den eedt ſijn tegenpartije te refereren, ende die ſulcx yet op ſijnen eedt geſet zijnde, de ſelve gedaen heeft, of bereyt weſende die te doen, daer van verdragen is, ſal naer die tijt van de ſelve ſaecke niet meer aengeſproocken mogen werden.

Regiſters, Kerf-ſtocken, ſchrift aen de VVandt.

ALle Luyden van eere, neeringe doende, ende behoor- CXCI.
lijck ingebonden, ende gequoteert regiſter houdende, met goet onderſcheyt van perſoonen, ſaecken, dagh, maent, eñ Jaer, ſullen in ſaecken hare neeringe betreffende, onder haren eedt gelooft werden, ende hare boecken met eede mogen beveſtigen, maer andere perſoonen, of de boecken anders als voorſz. gehouden zijnde, niet: in welcken gevalle de Gedaeghdens in Rechten comparerende, haer met eede

ſullen mogen ſuyveren, wel-verſtaende, indien ſy in Rechte niet en compareren, dat Schepenen op 't ſelve anders gehouden regiſter, ſoodanigh reguard nemen ſullen, als ſy in recht, redenen, ende billicheyt bevinden ſullen te behooren; ſullen oock alle neering-doende perſoonen, die hare waren ten ſlete leveren, hare kerf-ſtocken met eede mogen beveſtigen, mits daer op geſchreven zijnde den naem van den ſchuldenaer, en verklaringe wat ende hoe veel elcke kerf doet, ende ſullen alle Vettewariers, Tappers, Backers, Bouw-luyden, ende alle andere die kleyne waren ten ſlete leveren, noopende 't gunt ſy aen de Wanden met krijt ſchrijven geloof hebben, ende 't ſelve geſchrift twee Schepenen verthoont zijnde, met eede mogen beveſtigen, ter ſomme toe van vijfthien guldens, maer daer boven niet.

Daghvaerdinge van wegens den Schout.

CXCII. DEn Schout ſal in ſijne daghvaerdingen ſommatien ende executien, ſoo wel in het Crimineel, als Civil, vermogen te gebruycken deſer Stede Roe-dragers, ofte ſijn ſelfs Bodens, mits dat de ſelve daer toe ſullen zijn beeedight, ende ſoo wanneer den Schout yemant wil doen verdagen om eenige boeten, of verbeurte, ('t welck hy gehouden is te doen binnens 's Jaers na dat het feyt geſchiedt is, op peyne van daer na van ſijn Recht te zijn verſteecken,) ende den te verdagen perſoon niet is te bekomen, ſal verdaginge doen doen tot ſijn laetſte woon-plaetſe, oock met der klocke, ende dubbelt van der daegh-cedulle, by een Bos-drager beſloten, aen de Gedaeghde doen ſenden, indienmen weet waer hy hem binnen de Provincie van Hollandt onthoudende is, indien niet, dubbelt van dien aen 't Raethuys doen plecken, van alle 't welck de Roe-dragers ende Schouten-boden mede verhael ſullen maecken in hare relatien.

Infor-

Informatien nemen.

ELck eenen is gehouden ten versoecke van den Schout, CXCIII.
omme hem tot yemants laste te informeren, de waerheyt onder eede te getuygen, behalven tot laste van hem selven, mitsgaders van de gene tot wiens beswaernisse hy naer Rechten ongehouden is te getuygen, op verbeurte d'eerste reyse van drie guldens, de tweede reyse van ses guldens, ende vorder onwilligh zijnde, van daer toe dadelijck als naer Rechten gedwongen te werden, onvermindert de Keuren daer by den Schout geauthoriseert wert yemant op sijn eedt aenspreecken.

Een Schepen geloof te geven.

MEn sal yegelijck Schepen geloof geven, ende de be- CXCIV.
keuringen by hem, ofte in sijn tegenwoordigheyt gedaen, straffen, ende uytrichten, in allen schijn offer twee, of meer Getuygen tegenwoordigh waren geweest.

Correctien.

IN alle saecken van Correctien, sal de Gedaeghde, gelie- CXCV.
vet hem, eysch by geschrifte gelevert, ende vier-en-twintigh uyren verleent werden, omme oock schriftelijck te mogen antwoorden, sonder vorder schrijven, maer sal als dan gehoort, de mondelinge replijcq ende duplijcq, mitsgaders 't gunt ten weder-zijden vorder sal werden gedongen, ende overgelevert, sommierlijck voortsgevaren werden tot afdoeninge van de saecke, als naer ouwder gewoonte, des sullen alle Correctien mede binnens 's Jaers moeten werden begonst, of daer naer verstaen werden gepræscribeert te zijn.

Naer-

Naerkomen van de Appoinctementen van Renvoy voor goede Mannen.

CXCVI. EEn yegelijck, 't zy Eysscher ofte Verweerder, by Appoinctement van Schepenen, ofte Gecommitteerde Vrede-maeckers gerenvoyeert zijnde voor goede Mannen, is gehouden, mits vier-en-twintigh uyren te voorens, door een Bode met de Roede deser Stede, daer toe zijnde geinsinueert, in persoon, ter gesetter tijt ende plaetsen, voor de goede Mannen te compareren, ende op de Comparitie te hooren de voorslagen by de goede Mannen te doen, ten ware hy geinsinueerde tijdelijcken aen den Insinuant, ende goede Mannen dede bekent maecken de redenen waeromme hy niet en kan compareren, de wettigheyt van welcke redenen staen sal ter arbitragie van de goede Mannen, ende des noots van de Schepenen ende Vrede-maeckers voornoemt, op peyne, dat indien den Insinuant ofte geinsinueerde niet en compareert, ende sonder wettige ende tijdelijcke genotificeerde redenen achter blijft, dat als dan den gebreeckigen, ten behoeve van den Armen, sal verbeuren voor d'eerste reyse ses, ende voor de verdere reysen twaelf guldens, ende daer-en-boven gehouden zijn te betalen redelijcke teer-kosten by de goede Mannen ende presenten-partijen verteert, ter taxatie van de Schepenen ende Vrede-maeckers voornoemt.

Executie.

CXCVII. EEnige vaste of onroerende goederen binnen dese Stadt gelegen, uyt krachten van eenige vonnissen in arreste genomen, en behoorlijck by Sondaeghsche of Marct-daeghsche Geboden geproclameert zijnde, sullen in het openbaer in een Herberge, ten overstaen van Schepene-meesteren in

Ampl: 1704
4 octobr
gedrukt pag 135
het hooft die
van den gerechte
het Slot Schout & Schepenen met advijs & goedvinden van Burgem
afgelezen 7 oct 1704 Johan van Groenendyck

ren in der tijt, door de Bodens met de Roede, de executie doende, werden verkocht, ten welcken eynde de voornoemde Bodens de gearresteerde goederen, voor de laetste reyse des Sondaeghs hebbende geproclameert, deselve by aenpleckinge van Biljetten, alomme binnen dese Stadt te doen, te koop sullen stellen, en in voegen vooren verhaelt, ten geprefigeerden dage verkoopen.

Maer sullen alle roerende goederen, indien die waerschijnelijck boven de vier-en-twintigh guldens sullen komen te gelden, by de Bodens met de Roede, om gereede penningen verkocht werden, ten overstaen van twee Schepenen, en den Griffier, ende waerschijnelijck minder sullende gelden, alleenlijck ten by-wesen van den Griffier, ende dat voor de Vierschaer, by soo verre die bequamelijck konnen werden vervoert, ende aldaer gebraght, indien niet, ter plaetse daer die in arrest genomen, ende in bewarenisse gebraght zijn; ende sullen de Bodens met de Roede gehouden wesen alle penningen die sy van eenige roerende goederen ontfangen, binnen vier-en-twintigh uyren daer aen ter Griffie te brengen, op correctie.

Aenteyckeninge van reële lasten voor de executie.

ELck een, hebbende op eenige onroerende goederen CXCVIII.
eeuwige Pachten, 't zy met of sonder Houde, los of onlosbare Renten, zijnde van natuere, of conditie van Erfpacht, of Erf-huer, mitsgaders eenige Rechten van overgangen, water-loosinge, lichten niet te betimmeren, privaten, ende andere dienstbaerheden of servituyten, is gehouden hem op de Kerck of Marct-daeghs geboden, ten fine van executie te doen, ende sulcx voor de verkoopinge te opposeren, ende by vertoogh van sijne bewijsen, sijne schulden, ende andere gerechtigheden te kennen te geven, ende te laten aenteyckenen, of sullen de voorsz. eeuwige

Pachten, of onlosbare Renten, op de præferentie tot discretie van Schepenen afgeschat, ende de voorsz. Rechten ende servituyten, tot lasten van de verkochte onroerende goederen staende, gehouden werden voor gedoot, ende de selve met der daedt daer van vry ende ontlast zijn.

Tot welcken eynde de Bode met de Roede deser Stede, die de publicatie doet van het eerste Marct-daeghsche gebodt, terstont daer naer gehouden sal zijn waerschouwinge te doen aen de Eygenaers, ofte Possesseurs van de omgelegen huysen, gronden, ofte erven, van het partije dat gedecreteert wert, ende aen elck van hen-luyden, op dat sy-luyden in tijts haer recht, 't welck sy-luyden op de geexecuteerde huysinge hebben, mogen bekent maecken, sulcx ende daer het behoort.

Geweer en VVapen.

CXCIX. DE Bodens met de Roede en sullen ten eynde om executie daer aen te doen, niet in arrest mogen nemen het harnasch, geweer of wapen, ten lijve van den schuldenaer, of die van sijn huysgesinde behoorende.

Rantsoenen.

CC. SOo van roerende als onroerende goederen, by executie verkocht, sal tot rantsoen betaelt werden den ses-en-vijftighsten penningh, ende sal 't rantsoen van de penningen voor onroerende goederen, ingevallen de selve op termijnen zijn verkocht, alvoorens gereduceert werden tot comptant-gelt; ende sullen de rantsoenen van de onroerende goederen, naer ouder gewoonte, verdeelt werden onder die van de Gerechte ende den Griffier, portije portijes gelijck, mitsgaders onder de Roe-dragers ende Bos-dragers, die elck half soo veel genieten sullen als yemant van de Gerechte;

rechte; ende de rantsoenen van de roerende goederen by executie verkocht, tusschen Schepenen, (indien die daer over gestaen hebben) mitsgaders den Griffier ende Bode de executie doende, elck naer behooren als vooren, ende Schepenen daer niet over gestaen hebbende, tusschen den Griffier ende Bode.

Omgesette penningen.

SOo wie van Stadts wegen wettelijck op eenige penningen geset wert, ende in gebreecke blijft de selve ten gestelden tijde te betalen, sal daeromme met der daet, ende sonder treyn van recht-vorderinge geexecuteert werden, 'tzy met handtvollinge by den Schout, sijn Bodens, ende Dienaers te doen, met oplegginge van Soldaten, of met gijselinge, ten keure van de gene die tot de inninge sal zijn gestelt, alles ten kosten van den gebreeckige, ende soo wanneer gevordert wert by handtvollinge, sal den Schout genieten twee guldens, elcke Bode thien stuyvers, elcke Dienaer acht stuyvers, 't welck by der handtvollinge, met het principael sal werden geinnet; ende geprocedeert werdende by oplegginge van Soldaten, sullen de Bodens of Dienaers daer toe gebruyckt, elck daeghs genieten voor haer teeringe twintigh stuyvers, sonder verder, ende voor haer dagh-gelt thien stuyvers, alwaert dat de geexecuteerde terstont betaelde; ende by gijselinge geprocedeert werdende, sullen de gesommeerdens geinsinueert zijnde van de Herberge, haer binnen den voorgestelden tijt aldaer laten vinden, ende van daer niet gaen voor dat sy betaelt hebben, op pæne van t'elcken te verbeuren ses guldens: des en sal den Schout op niemant meer dan drie deffaulten, of verseten gijselingen verkrijgen, ende by vorder onwilligheyt gehouden zijn voort te varen met vangenisse, ende sal oock van niemant eenige van de voornoemde boeten van gijselinge eysschen, noch ontfangen mogen, dan hem gebleecken zijnde, dat CCI.

de, dat 'tprincipael daeromme hy gegijſelt was, voldaen zy, ende indien de geexecuteerde by de voornoemde wegen, of eenige van dien geport zijnde, evenwel niet en betaelde, ſal tegens hem voortsgevaren werden tot verkoopinge van ſijne huyſen, ende andere onroerende goederen, met verkondinge van vier Marct-daeghſche ende Sondaeghſche geboden, ende ſullen de voornoemde omgeſette penningen, met de koſte van executie als geprivilegeerde ſchulden voor al afgetrocken werden.

Gijſelingen.

CCII. EEnige perſoonen tot yemants verſoeck of vervolgh, in ſeeckere Herberge gegijſelt zijnde om eenigh feyt te preſteren, ſullen de teer-koſten van de ſelfde niet hooger werden getauxeert dan tot drie guldens 's daeghs in een Wijn-herberge, ende tot dertigh ſtuyvers 's daeghs in een Bier-herberge, ten ware de gegijſelde perſoon merckelijck ware gequalificeert, ofte dat bevonden werde de gijſelinge met notoir ongelijck geſchiedt te zijn, in welcken gevalle ſullen Schepenen over de tauxatie ſtaende, daer inne mogen gebruycken goede diſcretie.

Voor de Baer uyt te gaen.

CCIII. EEn Vrouw (ten waer ſy een openbaer Koop-wijf hadde geweeſt) vermagh voor Schout ende twee Schepenen, eer haer aflijvige Man ter aerde gebraght wert, afſtant te doen van den Boedel, ende uyt te gaen in hare dagelijcxe kleederen, en 't ſelve gedaen hebbende, is in geene ſchulden gehouden, en ſal in ſulcken gevalle by die van de Gerechte tot opſicht van den ſelven Boedel ſtracx een Curateur werden geſtelt.

Deſolate

Desolate en onder beneficie van Inventaris aengevaerde Boedels.

I.

OP dat de saecken van de desolate en onder beneficie van Inventaris aengevaerde Boedels, met goede ordre ende expeditie, tot de meeste eñ beste verseeckeringe, mitsgaders contentemente van de Crediteuren, hoe eerder hoe beter mogen werden gevordert, ende gedirigeert, soo sullen jaerlijcx, korts naer de veranderinge van Schepenen, by die van de Gerechte deser Stede verkooren werden drie Schepenen, de welcke gesamentlijck, met een van de Burgermeesteren, yeder in sijn vierendeel-jaers, sullen zijn Commissarissen van de desolate Boedels. CCIV.

II.

Aen welcke Commissarissen gelevert sal werden een register, waer inne ordentlijck gestelt sullen zijn alle de Boedels, dese Ordonnantie subject zijnde, ende 'tgene van de gelegentheyt van dien by de selve Commissarissen goet-gevonden sal werden.

III.

In welck register mede aengeteyckent sal werden den dagh wanneer yemant tot Curateur over een desolaten Boedel is gestelt, ende wanneer de selven sijne reeckeninge gedaen, ende het slot van dien ter Griffie deser Stede voldaen heeft, als mede den tijt wanneer eenige beneficien van Inventaris sullen wesen geinterineert.

IV.

Ende sal den Griffier deser Stede, op de eerste aflesinge die van't Raet-huys ghedaen wert, ofte by aldien sulcx

ſpecialijck eerder goet-gevonden werdt, laten publiceeren en affigeren, dat yeder die op ſoodanigen Boedel heeft te prætenderen, binnen veerthien dagen ſijne actie ter Griffe kome bekent maecken, van welcke afleſinge mede notitie in 't voorſz. regiſter ſal werden gehouden, gelijck mede aldaer aengeteyckent ſullen werden alle de appointementen, ofte conſenten, die by Schepenen op de requeſten, ofte mondelijck verſoecken van de Crediteuren tenderende om by anticipatie tot het lichten van eenige penningen geadmitteert te werden, ſullen werden gegeven, ende den dagh wanneer de præferentie by Schepenen ſal weſen afgeſproocken.

V.

Sal verders het ampt van de voorſz. Gecommitteerdens weſen, omme van tijt tot tijt het ooge te houden op 't ſtuck van de goede directie van de Boedels, het executeren van deſe Ordonnantie, ende het continuel devoir van de perſoonen die daer uyt comptabel zijn, ende de ſelve tot 'tgunt daer toe ſy ten dienſt ende oorboir van de Crediteuren zijn verplicht, aen te porren ende te conſtringeren.

VI.

Aen welcke Gecommitteerdens, de Crediteuren die eenigh miſnoegen ſullen hebben over de proceduéren, ende ſloffigheyt van de gene die comptabel zijn, hare klachten ſullen mogen doen.

VII.

Ende ſullen de ſelve Gecommitteerdens vermogen daer inne te voorſien ende ordre te ſtellen, ende tot dien eynde de comptable perſoonen voor haer t'ontbieden, de ſelve te hooren, ende naer haer goet-vinden ende diſcretie daer van rapport doen aen 't Collegie van Schepenen, of Gerechte,

rechte, omme daer inne, 'tzy met het verlaten van de gene die daer inne gebreeckigh ſullen bevonden werden, ofte met opfegginge promptelijck van de te begrooten ſchade, ende intereſſen, voor ende al eer ſoodanige gebreeckige in ſijn commiſſie ſal mogen voortvaren, ofte met beyde in ſulcker voegen te voorſien, als ſy bevinden ſullen te behooren.

VIII.

Sullen oock de voorſz. comptable perſoonen gehouden weſen, geduerende hare adminiſtratie, t' allen tijden ten believe van de voorſz. Commiſſariſſen, redenen te geven, goede onderrichtinge van hare adminiſtratie, mitſgaders reeckeninge, bewijs, ende reliqua te doen, ende ghehouden zijn des by de Commiſſariſſen verſocht, ofte gelaſt zijnde, hare regiſters, ofte gemaeckte Inventariſſen by eede te ſtercken, ende daer toe ontboden werdende op 't doen van de eerſte citatie, gehouden zijn te compareren, ende de tweedemael ontboden werdende, ende niet comparerende, ſullen verbeuren een boete van vier-en-twintigh ſtuyvers voor den Armen, ende ſullen Commiſſariſſen de gebreeckige daer naer aen de Gerechte overleveren, die den ſelven daer over corrigeren ſullen, ſulcx als ſy bevinden ſullen te behooren.

IX.

Sullen mede de ſelve comptable perſoonen gehouden weſen hunne handelinge, bewint, ende adminiſtratie uyt te voeren, ende daer van reeckeninge, bewijs, ende reliqua te doen, ten langhſten binnen den tijt van een Jaer, ende ter expiratie van dien ſullen hare commiſſien komen te ceſſeren, ten ware om merckelijcke redenen, op het ſchriftelijck vertoogh van de ſelve comptable perſoonen, by het Collegie van Schepenen eenige verdere continuatie wettelijck verleent mochte werden. Ampl: 1753 22 Maart

X. Ende

X.

Ende alſoo nootſaeckelijck is te verſorgen, dat de betalinge van de voorſz. deſolate Boedels niet en werde opgehouden, maer ſoo haeſt eenighſins mogelijck is werde gedaen, ſoo wert by deſen geordonneert, datmen niet wachten ſal met het houden van præferentie van alle deſolate Boedelen, tot dat de ſelve Boedels volkomentlijck gereddet, ende daer van reeckeninge ſal weſen gedaen, gelijck tot noch toe is geobſerveert, maer dat inde diſputen van de Crediteuren die ſuſtineren gepræfereert te zijn, getreden ſal werden binnen een maendt naer 't verleenen van de curatelen, ende dat van de inſolventie ſal zijn gebleecken reſpective, om ſoo kort als doenlijck getermineert, ende naer gedane reeckeninge van den Curateur, 't vonniſſe uytgeſproocken te werden; ende ſal de Griffier deſer Stede geene betalinge mogen doen aen eenige perſoonen die aen eenige Boedels onder curatele ſtaende ten achteren zijn, van hoedanige qualiteyt, ofte conditie de voornoemde perſoonen ſouden mogen weſen, ten zy onder belofte ende ſufficante cautie van de penningen by hun te ontfangen, voor ſoo veel namaels bevonden ſoude mogen werden de ſelve aen hun-luyden qualijck, ofte te veel betaelt te zijn, wederom te ſullen opleggen ende reſtitueren.

XI.

De comptable perſoonen ſullen gehouden zijn onder den Griffier te leveren den Inventaris van den Boedel, om ter Griffie te werden geregiſtreert.

XII.

Volgens welcken Inventaris de onroerende ende roerende goederen ſullen werden verkocht, mits dat de ſelve comptable gehouden ſullen zijn, daer toe al vooren tijt te verſoec-

verſoecken aen de Commiſſariſſen, de welcke den ſelven tijt naer gelegentheyt ordonneren ſullen, ende ſullen de verkoopingen van onroerende goederen gedaen werden in 't openbaer, ten overſtaen van Schepenemeeſteren, mitſgaders een uyt de voornoemde Commiſſariſſen, ende de roerende goederen in openbare Boel-huyſen, ofte in 't reguart van de goederen de neeringen aengaende, volgens de Keuren van de ſelve neeringen, ende 's daeghs naer de reſpective verkoopingen den prijs der ſelver ter Griffie moeten werden overgebraght; ende ſal in 't voorſz. Regiſter aengeteyckent werden hoe veel voor de reſpective roerende ende onroerende goederen is uytgelooft, ende op wat tijt de betalinge ſal moeten werden gedaen.

XIII.

Sullen mede alle perſoonen ter ſaecke voorſz. comptabel zijnde, gehouden zijn t' allen tijden, by ofte van wegen Commiſſariſſen daer toe vermaent zijnde, openinge ende ſommiere kenniſſe, by maniere van balance, of proviſionele reeckeninge te doen van hare adminiſtratie, ten eynde de penningen onder haer niet vruchteloos blijven leggen, ende dat op het verſoeck by de beſt ende apparenſt gerechtighde Crediteuren te doen, by appoinctement van het Collegie van Schepenen, naer gelegentheyt geordonneert magh werden, by anticipatie eenige penningen getelt te werden onder ſuffiſante cautie, welcke cautie de Crediteuren by haer verſoeck gehouden ſullen zijn te nomineren.

XIV.

Ende wert by deſen expreſſelijck geïnterdiceert ende verboden, dat ſoo wanneer eenige Ingeſetenen binnen deſe Stadt komen te failjeren, of hare Boedels deſolaet, of inſolvent te werden, ſulcx dat de ſelve hunne Crediteuren niet en konnen doen ſoodanigh contentement, dat de ſel-

ve Crediteurs haer van hare Boedels langer willen Meesters, of Vrouwen laten, of haer daer mede laten gewerden, dat als dan de voorsz. Crediteurs, of andere, niet en sullen vermogen de Boedels van soodanige failjerende, of insolvente persoonen, als voorsz. is, aen te slaen, ende te administreren, 't zy uyt kracht van Procuratie, of eenigh Contract, Overkomsten, Cessie, ofte Over-gifte, directelijck of indirectelijck, hoe sulcx soude mogen werden gebaptiseert, ofte gequalificeert, verklarende alle de selve Contracten, Overkomsten, Cessien, ofte Overgiften, onwettigh, nul, ende van onwaerden, ende dat boven dien de tegendoenders daer over by die van de Gerechte arbitralijck sullen werden gecorrigeert, ende dat niettemin by die van de voornoemde Gerechte voortsgevaren sal werden met het stellen van Curateurs over soodanige Boedels, sulcx tot nut ende oorboir van de Crediteuren bevonden sal werden te behooren.

XV.

De Impetranten van beneficie van Inventaris, sullen gehouden zijn hun wel naerstelijck te informeren, op de baten ende lasten van den Boedel, die sy-luyden onder het voorsz. beneficie willen aenvaerden, ende in den Inventaris alle de goederen, voordeelen, mitsgaders alle de lasten die sy eenighsins hebben konnen ondervinden, pertinentelijck te specificeren, ende uyt te drucken.

XVI.

De selve Impetranten sullen gehouden wesen by solemnelen eede te doen den naervolgende Boel-eedt, namentlijck:

Dat den voorsz. Inventaris is oprecht, ende deuchdelijck, ende dat daer inne alle des Boedels baten, voordeelen, mitsgaders lasten die sy hebben konnen weten ende ondervinden, zijn gestelt,

gestelt, ende dat sy-luyden daer inne gehandelt hebben ter goeder trouwen, sonder willens of wetens yets daer uyt gehouden, ofte gelaten te hebben, 't welck tot voordeel of nadeel soude mogen strecken, met belofte, indien namaels hen yets soodanighs openbaerde, 't selve getrouwelijck daer op te sullen amplieren ende bekent maecken.

Ende soo lange den voorsz. eedt niet is gepræsteert, en sullen de brieven van beneficie van Inventaris niet mogen geinterineert werden.

XVII.

Geen beneficien van Inventaris van sterf-huysen binnen dese Stadt gevallen, sullen werden geinterineert, ten zy by de Impetranten werde gecommitteert een ofte meerder persoonen, ten genoegen van Schepenen deser Stede, aen de welcke de voornoemde Impetranten d'administratie van den Boedel sullen toevertrouwen, welcke toevertrouwde persoon, of persoonen, gehouden sal, ofte sullen zijn te doen behoorlijck bewijs, ende reliqua van sijn, ofte hare administratie, aen, ofte ten overstaen van Commissarissen van de desolate Boedels, ende t'allen tijden voor de selve ontboden zijnde, de gelegentheyt van den Boedel, volgens d'inhoude deser Keure, te openbaren.

XVIII.

Ende sal daer-en-bovens van alle sterf-huysen binnen deser Stede gevallen, ende onder beneficie van Inventaris aengevaert, die Schepenen der selver Stede, uyt de gelegentheyt ende gesteltenisse van dien, bevinden ende oordeelen sullen notoirlijck te wesen insolvent, præferentie moeten gehouden werden voor Schepenen, ende dien-aengaende geobserveert alle 't gunt hier voorens tot bequame en korte reddinge, expeditie, mitsgaders reeckeninge doen

van provisionele betalinge, tot contentement ende satisfactie van de geinteresseerde Crediteuren is gestatueert.

XIX.

De Impetranten van beneficie van Inventaris sullen geene betalinge aen eenige Crediteuren, ofte Legatarissen des Boedels vermogen te doen, dan onder behoorlijcke cautie ende Borgh-tochte, by den Crediteur, ofte Legataris te stellen, van in cas yemant beter recht hebbende, sigh in tijt ende wijlen mochte komen te openbaren, ofte dat naderhant uyt de gelegentheyt des Boedels bevonden mochte werden te veel aen haer betaelt te zijn, dat sy-luyden 't selve sullen restitueren.

XX.

Ende ten eynde de Crediteuren, of Legatarissen van de voornoemde Boedels, door het impetreren van het voornoemde beneficie des te minder werden verkortet, sullen d'Impetranten van 't selve gehouden zijn Borgen te stellen, in achtervolgh, ende ten fine als in den Placcate van Keyser Kaerle, in date den negenthienden Mey vijfthienhondert-vier-en-veertigh, welcke Borgen gehouden sullen zijn hun te verbinden, gelijck de selve by desen verstaen werden verbonden te zijn, voor de vergoedinge van alle de schade die yemant van de schult-eysschers, ofte Legatarissen, voor de betalinge by de Impetranten, sonder voorgaende cautie *de restituendo* gedaen, sal komen te lijden.

XXI.

Ende ten eynde een yegelijck kennelijck magh zijn, hoe langen tijt yeder Curateur met het redden van den Boedel hem aenbevolen besigh is, sal in Schepene-kamer gehangen

gen werden eene lijste van alle desolate Boedels, met expressie van de namen van de Curateurs over de selve gestelt, ende byvoeginge van den dagh op de welcke de selve tot Curateurs zijn gestelt, den tijt van hare gedane reeckeninge, ende wanneer sy het slot van dien ter Griffie hebben voldaen, ende sullen alle reeckeningen van Curateurs over desolate Boedels, ende van administrateurs van Boedels onder beneficie van Inventaris aengevaert, ter Griffie deser Stede moeten werden geschreven, of geregistreert.

't Slot van de reeckeningen van Curateurs van desolate Boedels, ende de Custing-penningen van onroerende goederen by de selve, of by executie verkocht, met parate executie in te vorderen.

ALle penningen die by yemant sullen werden belooft voor eenige onroerende goederen, die by executie, ofte by Curateurs, by die van de Gerechte over desolate Boedels gestelt, sullen werden verkocht, sullen t'elckens ende preçijselijcken op de verschijn-dagen gebraght moeten werden ter Griffie deser Stede, aen handen van den Griffier, omme by den selven aen den Crediteuren, onder cautie (die mitsdesen verstaen wert subject te moeten wesen het Rechts-gebieden deser Stede) volgens sententie van Schepenen, te werden verstreckt ende verdeelt; ende ingevalle yemant gebreeckigh blijft sijne beloofde koop-penningen ten verschijn-dage te betalen, sal den Griffier als dan de selve tot kosten van partijen mogen doen innen ende executeren by paraet-recht van executie, volgens de Keure; des den Griffier gehouden sal zijn, binnen den tijt van ses weecken naer den verschijn- CCV.

 dagh,

dagh, de voorseyde penningen te leveren aen den Crediteuren, volgens de sententie van preferentie, daer toe gerechtight zijnde.

Sal insgelijcx den Griffier deser Stede, tegens de Curateurs over desolate, of onbeheerde Boedels, als mede tegens de geauthoriseerdens van de selve Gerechte tot de verkoopinge van roerende of onroerende goederen, als mede tegens d'Erfgenamen onder beneficie van Inventaris, ende d'administrateurs over de selve Boedels, mitsgaders oock tegens der selver Weduwen, Erfgenamen, ende Borgen, gebruycken gelijck recht van parate executie, tot voldoeninge van de sloten, ofte het reliqua der reeckeningen van de voorsz. hare vertrouwde administratien, indien sy-luyden in gebreecke blijven, ofte nalatigh zijn hare sloten tijdelijck ter Griffe op te brengen, ende te voldoen.

Preferentie.

CCVI. DE verkoopinge van onroerende en roerende goederen by executie gedaen zijnde, sullen de penningen van de selve ghekomen als voorens, ter Griffie ghebraght ende gelevert werden, sal vervolgens aflesinge met der klocke, ende aenpleckinge gedaen werden, ten eynde een yeder daer toe pretenderende eenighsins gerechtight te wesen, sijn recht ende aenseggen voor seeckeren dagh hem voor te stellen, ter Griffie kome doen aenteyckenen, ende sal den voornoemden dagh verloopen zijnde, den Griffier deser Stede (soo in't reguart van goederen by executie verkocht, als mede van de desolate, en onder beneficie van Inventaris aengevaerde Boedels, daer van aflesinge ghedaen sal zijn,) naersien wat schult-eysschers haer sullen hebben laten aenteyckenen, en de selven soo sy binnen Leyden woonen, of buyten Leyden woonende, haren Ghemachtighde die sy-luyden d'aenteyckeninge doende

doende ſullen hebben genoemt, door een Bode met de Roede doen verwittigen van den dagh, op de welcke op de preferentie gediſputeert, ende eyndelijck geweſen ſal werden.

Goederen van Burgers deſer Stede by Deurwaerders van de gemeene middelen by executie verkocht zijnde.

DE Deurwaerders ende Exploictiers die van wegen eenige Ontfangers der gemeene middelen, Rentemeeſters van de domeynen, ende van gelijcke goederen, of contributien ende inkomſten van het gemeene Landt, eenige goederen, 't zy roerende, of onroerende, daer van de huyſen, gronden, erven, ofte hypotheecquen binnen deſe Stadt, ofte de Vrydomme van dien zijn gelegen, mitſgaders eenige renten, actien, ende crediten, inneſchulden, ende gelijcke goederen van Burgers ende Ingeſetenen deſer Stede, in achtervolgh van de rigoureuſe executorien, by de Staten van Hollandt ende Weſt-Vrieſlandr gemaeckt ende uytgegeven, met parate executie ſullen komen te verkoopen, ſullen de koop-penningen daer vorens by de koopers van de ſelve goederen uytgelooft, gehouden zijn ter Griffie deſer Stede te brengen, ende werden dienvolgende de voorſz. Exploictiers gelaſt omme het ſelve in de Voorwaerden der verkoopinge ſpecialijck uyt te drucken, ende te verklaren, alles ten eynde van de ſelve koop-penningen by de Schepene-Commiſſariſſen alhier de preferentie gehouden magh werden, ende deſe Stadt, mitſgaders de Burgers ende Ingeſetenen van dien des te beter, ende met minder moeyten ende koſten haer met haer-luyder achterweſen, by eyſch van preferentie, of concurrentie, ter voorſz. Griffie mogen bekent maecken. CCVII.

Ende

Ende ſullen Schepenen deſer Stede over geene verkoopinge der voorſz. goederen mogen ſtaen, nochte de ſelve adſiſteren, ten zy dat hen-luyden blijcke dat in de Voorwaerden der voorſz. verkoopinge zy geſtelt, dat de uytgeloofde koop-penningen ter Griffie alhier, ten eynde als vooren, opgebraght, ende gefurneert ſullen werden, alles op peyne van vijftigh guldens te veertigh grooten 't ſtuck, by den Exploictier of Deurwaerder ter contrarie doende te verbeuren, te verdeelen aen den Schout, den Aenbrenger, ende den Armen, elcx een derde-part.

Herſchattinge.

CCVIII. ENde ſalmen van alle vonniſſen of ſententien by Schepenen deſer Stede, in cas van preferentie, of ſchattinge geweſen, t'allen tijden mogen komen in herſchattinge, ten welcken eynde yeder een de penningen hem by vonniſſe van preferentie toegeſchat ontfangende, gehouden is te belooven, ende Borge te ſtellen, de Vierſchare deſer Stede onderworpen, van de ſelve penningen by hem ontfangen, weder te ſullen opbrengen, indien namaels yemant quame daer toe beter gerechtight zijnde.

Schat-gelt van Schepenen, ende van den Griffier.

CCIX. SChepenen ſullen voor haer recht van Schat-gelt van preferentie genieten, van onroerende goederen den twee honderſten penningh, ende van roerende goederen den tſeſtighſten penningh, ende den Griffier voor ſijne moeyte van het ontfangen en diſtribueren van de penningen, twee ſtuyvers op yeder pont vlaems, des geen Schat-gelt ſal werden betaelt van 't gene den verkoopers ſelfs, die hare onroerende goederen by willigh decreet van deſer Stede Vierſchaer ſullen leveren, toegeſchat ſal werden, gelijck mede

mede niet van de lasten op het verkochte, ende by willigh decreet gelevert werdende, onroerende goet gehypothequeert, ende met de welcke het selve uytdruckelijck is verkocht, ende sal het voornoemde Schat-gelt voor afgetrocken werden, ende in het uytreeckenen van het selve, alle Custingen gereduceert tegens gereet-gelt.

Consignatie.

YEmant eenige penningen, of andere effecten begeerende te consigneren, sal 't selve hebben te doen in handen vande twee outste Schepenen, die de selve sullen leggen in eene ysere kiste, staende in de Thesaurije deser Stede, ende van 't geconsigneerde in een regiser aenteyckeninge houden, ende sullen de sleutels van de onderscheyden slooten van de voornoemde kiste, of aen de selve hangende, zijn en blijven in de bewaringe van de voornoemde Schepenen, ende by veranderinge van beyde, of een van de voornoemde Schepenen, naer resumptie van het regiser en de effecten in de selve kiste berustende, aen de volgende twee Schepenen overgelevert werden. CCX.

Ende sal van de geconsigneerde penningen, tot consignatie-gelt, ten behoeve van alle de Schepenen gesamentlijck werden betaelt;

De geconsigneerde somme zijnde beneden de drie duysent guldens, voor het eerste Jaer den hondertsten penningh, ende langer als een Jaer in consignatie blijvende, Jaerlijcx den vier hondertsten penningh; ende de geconsigneerde penningen de somme van drie duysent guldens excederende, half soo veel als voorens is verhaelt.

Ende wat belanght andere goederen, geen gelt zijnde, sal het consignatie-gelt staen ter discretie en begrootinge van Schepenen.

Procureurs.

CCXI. NIemant en ſal als Procureur voor de Vierſchare deſer Stede mogen occuperen, dan die daer toe by den Schout ende Schepenen toegelaten ſal zijn, ende ſulcx oock eedt gedaen hebbe:

Die van de Gerechte eer ende reverentie te bewijſen, haer meeſters getrouwelijck te dienen, ſonder het ſecreet van de ſelve te ontdecken, of tot kenniſſe van partijen te brengen, geene ſaecken aen te nemen die ſy weten ongefondeert, of onrecht vaerdigh te zijn, ende indien ſy hangende de recht-vorderinge van haer meeſters ongelijck onderricht werden, de ſaecke te ſullen verlaten, haer te vreden te houden met haer toegevoeghde ſalaris, of 't gunt haer by tauxatie van Schepenen ſal werden toegeſchat, ende alles te doen dat goede ende oprechte Procureurs ſchuldigh ende gehouden zijn te doen.

Hier bij rogte over den Eed in de Resolutie van Haer Ed: gr: mog: in dato 28 Jan: 1748 sub No 3 staet. dog is vervolgens goedgevonden sulks na te laten en allen te vorderen den eed in de text

Welcken eedt de Procureurs Jaerlijcx, op den eerſten Recht-dagh naer Kerſmiſſe, onvermaent, ende in de openbare Vierſchare, gehouden zijn te doen.

Ende ſullen voor niemant als Procureurs mogen occuperen ſonder voorgaende behoorlijcke procuratie, ende de ſelve gehouden zijn t'allen tijden, des verſocht zijnde, te vertoogen.

Welcke procuratie in de Griffe, of voor eenige Notariſſen alhier, op de nominatie van die van de Gerechte toegelaten, mitſgaders voor eenige Hooven verleden zijnde, of onder Zegel van Steden, of Dorpen, of van eenige Edelluyden, beroerende haer eygene ſaecken, geloof ſullen hebben, ende geene andere.

Sullen

Sullen hare ſaecken voor Schepenen deducerende, niet mogen in malkanders woorden te vallen, t'elckens op vier-en-twintigh ſtuyvers, ten oordeele van Schepenen, te verbeuren, ten behoeve van den Armen, welcke vier-en-twintigh ſtuyvers ſy-luyden gehouden werden ſtaende Vierſchare te betalen, op peyne van dubbelde boeten.

Sullen mede geen Procureurs haer mogen afhouden uyt de ordinaris Vierſchare, ofte ſoo wanneer Schepenen om partijen ſaecken af te doen ſullen ſitten, ende ſy aldaer yets te doen hebben, dan met oorlof van Schout ende Schepenen, maer gehouden weſen de voorſz. dagen waer te nemen, op verbeurte van vijf guldens, ende daer-en-bovens gehouden te zijn de ſchade ende Intereſten van haer meeſters te vergoeden, tot Schepenen ſchattinge, ende te meermael abſenterende, ſullen tot diſcretie van den Schout ende Schepenen, voor een tijdt, of voor altijdt van haer dienſt verlaten, ofte anderſins gemulcteert werden.

Sullen vorders geene portie, part, of gedeelte mogen hebben, noch bedingen in ſaecken daer inne ſy haer meeſters dienen, noch eenige actie mogen koopen, op peyne van daer over arbitralijck te werden gecorrigeert.

Sullen oock in alle ſaecken die by Schepenen geordonneert ſullen werden te beſchrijven, haer eyſſchen, antwoorwoorden, replijcken ende duplijcken, behoorlijck extenderen, ende by geſchrifte ſtellen, ende in ſwaerwichtige ſaecken, by Advocaten, of andere haer des verſtaende doen ſtellen, maeckende van elcke feyt een byſonder articule, ſonder vergeefſche redenen daer inne te vermengen, of met rediten de ſelve langer als 't behoort uyt te recken, ende alle de ſelve pertinentelijck geſchreven, ende by haer, of haer meeſters onderteyckent, dubbelt ter Griffe brengen,

gen, daer by ſtellende den dagh van de overleveringe van dien, voegende by elcken eyſch ende antwoorden een gebilletteerde ſack.

Sullen naer dat in Rechten ſal zijn geconcludeert, hare ſacken onder Inventaris by hun-luyden geteyckent, behoorlijcken furneren, daer by altijts voegende ſuffiſante procuratie, t'elcken op verbeurten van vier-en-twintigh ſtuyvers, ende datmen des niettemin in hare prive namen recht ſal mogen doen.

Sullen voor haer loon niet meer mogen eyſſchen noch genieten dan 'tgunt hier naer volght:

In alle ſaecken monterende boven de hondert vijftigh guldens, ſonder onderſcheyt, of de ſelve volgens d'ordinaris loop van de Vierſchare, of by cort-recht komen te dienen, als mede in cas van arreſten, voor retenue acht ſtuyvers.

Van alle acten van citatien en beſettingen, acht ſtuyvers.

En voor het dubbelt van de ſelve, vier ſtuyvers.

Van 't maecken van den eyſch, acht ſtuyvers.

En voor het dubbelt van dien, vier ſtuyvers.

Van alle termijnen van eyſch, antwoort replijcq ende duplijcq, acht ſtuyvers.

Voor het voldingen en concluderen in Rechten, als geene ſtucken werden gewiſſelt, acht ſtuyvers.

En alſſer gedient wert van bewijs voor den ſelven termijn, acht ſtuyvers.

Ende voor het wiſſelen van ſtucken, acht ſtuyvers.

Voor de pleydoye vier-en-twintigh ſtuyvers.

Voor

Voor het hooren van een interlocutoir appoinctement, vier stuyvers.

En voor het hooren van een definitijf-vonnisse, acht stuyvers.

En voor het voldingen en bepleyten, reconventie gedaen zijnde, ses-en-dertigh stuyvers.

Ende in saecken beneden de hondert-en-vijftigh guldens, voor retenue, citatie, eysch te maecken, en andere termijnen, vier stuyvers.

Voor de pleydoye, achthien stuyvers.

En voor appoinctement, of vonnisse te hooren, twee, en vier stuyvers respective.

Ende reconventie gedaen werdende, sullen alle termijnen dubbelt gereeckent werden.

En voor de pleydoye, ses-en-dertigh stuyvers.

Sullen in materie van correctie, voor retenue, citatie, ende alle andere termijnen, genieten van yeder termijn twaelf stuyvers.

Voor de pleydoye, vier-en-twintigh stuyvers.

Voor een interlocutoir appoinctement te hooren pronuntieren, ses stuyvers.

En voor een diffinitijf vonnisse, twaelf stuyvers.

Voor haer partijen schriftelijck by een geteyckende acte te insinueren, acht stuyvers.

Van alle Comparitien op erf-scheydingen, Gebuertwisten, ende diergelijcke geschillen, daer Schepenen ter plaetse contentieus gaen, vijfthien stuyvers.

Ende in reguarde van interinimenten van brieven van beneficie van Inventaris, van Cessie, of van Inductie, en gelijcke saecken, daer sy in eene instantie, voor, of tegens veel persoonen occuperen, een ende 't selve, of van den anderen weynigh onderscheyden, interest hebbende, sullen sy genieten soo veel meerder voor retenue, yeder termijn en hooren van appoinctement of vonnisse, en verder salaris, als Schepenemeesters naer gelegentheyt van der selver moeyte sullen redelijck oordeelen; soo nochtans dat sy hare declaratie naer het getal der persoonen niet sullen mogen extenderen.

Gelijck sy-luyden mede van alle andere moeyten, vacatien, maecken van schriftueren in processen, by Schepenen geordonneert te beschrijven, en verdere schrijf-loonen, hier voorens niet verhaelt, haer sullen te vreden moeten houden met soodanigh loon, als haer by Schepenen sal werden toegeschat.

Ende indien yemant geen Procureur en kan bekomen, sullen Schout ende Schepenen den selven van een Procureur voorsien, om hem voor 't gewoonlijcke loon, of arm zijnde, om Godswille te dienen, wel-verstaende, dat indien de selve arme persoon de recht-vorderinge komt te winnen, hy gehouden sal zijn voor al de gerechtelijcke kosten te betalen uyt de eerste penningen, die ende indien hy eenige by vonnisse sal hebben verkregen.

Ende sullen de Procureurs gehouden zijn goet ende pertinent boeck te houden van alle haer verschot ende salaris, 't welck sy uytleggen, ofte verdienen, in saecken daer inne sy-luyden voor die van de Gerechte, voor de Vierschare van den Schout eñ Schepenen, ofte voor Schepene-Commissarissen, aengaende de gemeene middelen, ofte by verder vervolgh van de selve, mede buyten dese Stadt werden gebruyckt, stellende haer verschot ende salaris yeder apart,

apart, ende het ſelfde boeck, niet tegenſtaende ſy van de ſpecificatien in 't ſelfde geſtelt, by haer meeſters voldaen zijn, onder haer ongecancelleert ende ongeſcheurt te bewaren, ende t'allen tijden, des verſocht zijnde, den Schout en Schepenen te verthoonen.

Soo wanneer de voornoemde Procurcurs in eenige der voorverhaelde ſaecken, 'tzy binnen, of oock by verder vervolgh van de ſelve, buyten deſe Stadt, boven haer verſchot, ('t welck ſy-luyden als voorens apart ſullen moeten ſtellen) verdient ſullen hebben de ſomme van ſes guldens, ende daer-en-boven, ſullen ſy niet vermogen hare meeſters daer over aen te ſpreecken, of de ſelve eenige ſpecificatie t'huys te ſchicken, of op reeckeninge van de ſelfde meerder gelt te ontfangen als haer verſchot beloopt, voor ende al-eer de voornoemde ſpecificatien by Schepenemeeſters deſer Stede geviſiteert, ende naer bevindt van ſaecken geapprobeert, of in redelijckheyt getauxeert, en vervolgens mede geteyckent ſullen zijn.

Ende ſullen Schepenemeeſters daer toe vaceren, op alle ſoodanige tijden en uyren, als ſy-luyden ordinaris vaceren op het verlijden van brieven, en andere actens.

Ende voor hare moeyten van tauxeren, genieten van yeder gulden dat de voornoemde ſpecificatien boven het deuchdelijck verſchot beloopen, acht penningen, waer inne den Griffier voor het ſchrijven van de acte van approbatie, of tauxatie, genieten ſal een gerecht derde-part.

Ende ſullen Schepenemeeſters, ingevalle en ſoo dickwils ſy-luyden ſulcx goet-vinden, alvoorens de voornoemde approbatie of tauxatie te doen, vermogen tot haer ontlaſtinge, de meeſters van de Procureurs daer op te hooren, of naer gelegentheyt mede daer van kenniſſe te doen aen het volle Collegie van Schout en Schepenen.

Ende

Ende sullen alle Procureurs, dese Ordonnantie, ofte eenigh poinct van dien overtredende, by die van de Gerechte, of wel by Schout en Schepenen, naer de natuere van de saecken, arbitralijck werden gemulcteert, of wel naer gelegentheyt soodanigh by de voornoemde Gerechte, ofte Schout en Schepenen, tegens de selve werden voorsien, als de selfde sullen bevinden te behooren.

Bodens met de Roede ende Bussche.

CCXII. DE Bodens met de Bussche binnen de Stadt, ende gesont zijnde, sullen gehouden wesen alle morgens te komen ten huyse van den outsten Burgermeester in de Stadt zijnde, ende den selven te vragen of hem yets gelieft gedaen te hebben, ende sulcx ten dienste ende gebodt van den selven Burgermeester getrouwelijck ende vlijtelijck te staen.

Sullen van gelijcken de Roe-dragers binnen de Stadt, ende gesont wesende, gehouden zijn by beurten, ende van vierendeel-Jaers te vierendeel-Jaers veranderende, te gaen ten huyse van den præsiderende, of outsten Schepen, als dan in de Stadt zijnde, mitsgaders ten huyse van de Schepenemeesters, ende van de selve af te vragen offer eenige saecken zijn te benaerstigen, ten eynde sy-luyden sulcx ten bevele van de selve behoorlijck mogen bestellen, ende vorderen.

Alle de voorsz. Bodens, ende elck van hen, sullen gehouden zijn haer op alle, soo wel extraordinarisse als ordinarisse vergaderingen van Burgermeesteren ende Schepenen, 'tzy de selve t'samen vergadert sullen wesen, of elck in't besonder, te komen, ende haer te laten vinden op't Raethuys, wachtende de Bodens met der Bussche op Burgermeesteren-kamer, ende de Bodens met de Roede op Schepenen-kamer, wel-verstaende, dat indien't mochte gevallen dat alle de Bodens met der Bussche absent waren, de

Roe-dragers haer evenwel, als oock in alle andere saecken, haer van wegen de Heeren Burgermeesteren belast, gehouden sullen wesen haer gewilligh te begeven ten dienste van Burgermeesteren; ende wederom de Bodens met der Bussche, by af-zijn van alle de Roe-dragers, ten dienste van Schepenen, sonder haer daer van eenighsins te ontschuldigen, of om 't selve te doen haer onwilligh te thoonen, ofte t'soecken te maecken.

Als de voorsz. Bodens by avont eenige persoonen, 'tzy van de Gerechte ofte andere, met des Stadts fackelen, ofte andere lichters sullen hebben t'huys geleyt, sullen de selve fackels ofte lichters, van den selven avont, ofte ten langhsten des anderen daeghs, smiddaeghs voor twaelf uyren weder brengen op 't Raet-huys op hare behoorlijcke plaetse, t'elckens op een boete van ses stuyvers, ten behoeve van den Armen, die sy stracx sullen moeten betalen, om in de bosch van den Armen geleyt te werden, op pæne van dubbelt te verbeuren, ende uyt hare rantsoenen ingehouden te werden, ende indien sy eenige fackels, ofte lichters komen te verliesen, sullen twee ghelijcke in plaetse gehouden zijn te leveren, ofte te bestellen.

De Bodens eenige Heeren, of Personagien, ten bevele van Burgermeesteren, met des Stadts-wijn vereerende, zijn ghehouden daer van terstont, ende binnen twee dagen, Ordonnantie van Burgermeesteren te vervolgen, de penningen den goeden luyden te brengen, ende de kannen weder te halen, ende op 't Raet-huys op hare plaetse te brengen, ten langhsten binnen vier dagen naer de gedane schenckinge, op verbeurte van ses stuyvers ten behoeve van den Armen te betalen, ende op pæne als vooren, ende in 't vorder te staen tot arbitrale straffe.

De Bodens die tot eenige Collecten, ofte innegaderingen van ommegesette penningen sullen werden ghestelt,

ende daer mede belast, sullen haer daer inne naerstigh ende getrouwelijck bevlijtigen, ende sorgh dragen, oock haer uyterste vermogen aenwenden om de penningen soo spoedigh te bekomen als haer mogelijck sal zijn, ten eynde de Stadt daer van als naer behooren magh zijn gedient, ende sullen binnen ses maenden naer dat sy tot soodanige ingaderinge sullen zijn gestelt, onvermaent gehouden zijn reeckeninge ende bewijs te doen, ende het reliqua te verstrecken daer 't haer sal werden belast, ende indien tot de voorsz. ingaderinge meerder tijdt van nooden mochte zijn, sullen voor het verloop van de voorsz. ses maenden, aen die van Gerechte deser Stede gehouden zijn te versoecken ende verwerven uytstel, ende verlangh van tijt.

Ende sullen de voorsz. Boden die tot eenige Collecten, ofte innegaderingen werden gestelt, Jaerlijcx, op 't veranderen van de smalle-diensten, gehouden zijn ten minsten twee vaste Borgen te stellen, ten genoege van die van de Gerechte, ter somme toe yeder van duysent guldens van veertigh grooten 't stuck, voor de handelinge ende bewint, 't welck haer binnen den selven Jare, soo ten opsichte van de Stadt, als van de Bonnen, ende desolate Boedels sal werden vertrouwt, om 'tgunt sy ten achteren souden mogen komen daer aen ter voorsz. somme toe te werden verhaelt; ende sullen de voorsz. Borgen haer gesamender-handt verbinden, ende elck een voor al, ende in 't geheel, ende onder de vertichtinge van de beneficien *Ordinis seu excussionis*, ende *divisionis*.

De voorsz. Bodens en sullen niet vermogen van huys te reysen, dan met voorgaende oorlof van Burgermeesteren.

Ende sullen haer oock niet mogen bemoeyen met eenige Gemeene-landts Impoften te hueren, ofte te pachten, of daer van Borgen, of Medestanders te zijn.

Ende

Ende sullen voorts alle de voorsz. Bodens gehouden zijn in alles te doen dat goede ende getrouwe Bodens ende Dienaers, eer ende eedts-halven schuldigh zijn, ende behooren te doen, ende om haer-luyder dienst wel ende getrouwelijck waer te nemen ende te volvoeren, aen handen van de Burgermeesters eedt te doen, ende de selve Jaerlijcx, op de veranderinge van de smalle-diensten, onvermaent te komen vernieuwen.

Loon van de Bodens met de Roede.

DE Bodens met de Roede sullen voor hare diensten geloont werden, ende genieten gelijck hier naer volght: CCXIII.

Ampl: 1704 4 oct pag 135

Voor alle verdaginge soo wel d'eerste, tweede, als derde, drie stuyvers.

sie hier voor pag 280 art: sergeanten

Ende voor citatien, om op schattinge, of reeckeningen te komen, twee stuyvers, het maecken van de relatien daer onder begrepen.

Van alle besettingen op een persoon, ses stuyvers.

Ende van elcke persoon daer boven, vier stuyvers.

Ende op roerende goederen, ses stuyvers.

Ende indien om eene saecke ende sulcx een instantie aengaende, goederen in verscheyde huysingen zijnde, werden beset, sullen sy genieten acht stuyvers.

Ende voor het maecken van de Inventaris naer gelegentheyt van de groote, tot tauxatie van Schepenen.

Van alle verdagingen of insinuatien, by hun van 't Raethuys te doen, soo wanneer de persoonen binnen Leyden niet en zijn te bekomen, mitsgaders van de besloote brie-

ven aen de ſelve (binnen 't Graefſchap van Hollandt te bekomen zijnde) te ſenden, ſes ſtuyvers.

Ende ſoo ſy 'tdubbelt van dien aen 't Raedt-huys alleenlijck placken, vier ſtuyvers.

Voor ſommatien ende renovatien aen de gecondemneerde perſoonen te doen, t'elcken vier ſtuyvers van yegelijck perſoon.

Van ten fijne van executie, roerende of onroerende goederen in arreſt te nemen, ſes ſtuyvers.

Ende voor het maecken van de acte van arreſt, vier ſtuyvers.

Van een perſoon, tot yemants verſoeck gecondemneert zijnde om eenigh feyt te voldoen, in gijſelinge te leggen, ſes ſtuyvers.

Ende van elcke perſoon daer-en-boven in een vonniſſe vervatet zijnde, vier ſtuyvers, 't maecken van de acten daer inne begrepen.

Maer yemant van Stadts wegen ter ſaecke van omgeſette penningen, of anderſins, in gijſelinge leggende, van elcke perſoon twee ſtuyvers.

Van elcke verſoeckinge in gijſelinge, vier ſtuyvers.

Ende zijn daer meer gegijſelde perſoonen dan twee, van elcke perſoon twee ſtuyvers.

Van vier Marct-daeghſche ende Sondaeghſche Geboden, ten fijne van verkoopinge van onroerende goederen te doen, met de Biljetten die ſy aen 't Stadt-huys ende de Kerck-

Kerck-deuren t' elcken ſullen plecken, t' ſamen twee-endertigh ſtuyvers.

Ende voor de moeyte van de belenden der voorſz. goederen pertinentelijck te bekomen, vier ſtuyvers.

Ende voor haer moeyte van het lichten van een extract uyt het Belaſtingh-boeck, twee ſtuyvers.

Voor de copyen van de proclamatien, van yeder eene ſtuyver acht penningen, ende ſulcx ſamen twaelf ſtuyvers.

Van alle Marct-daeghſche ende Sondaeghſche Geboden, ten fijne van willige decretatien van eenige verkochte onroerende goederen te doen, met de Biljetten te ſchrijven, ende aen te plecken, t'ſamen vijftigh ſtuyvers; ende ſal den Klock-luyder op't Raedt-huys boven dien van alle executien ende yeder willigh decreet hebben twee ſtuyvers.

Van een Marct-daeghs ende Sondaeghs Gebodt, ten fijne van verkoopingen van roerende goederen, mitſgaders van de Biljetten te plecken, acht ſtuyvers.

Ende de Klock-luyder voor 't luyden van de klock, een ſtuyver.

Van alle oppoſitien, tegens eenige Geboden gedaen, op te teyckenen, de executerende partije daer van te inſinueren, ende dagh voor Schepenen te leggen, met het maecken vande relatie, t' ſamen drie ſtuyvers.

Van alle preſentatien ende inſinuatien tot yemants verſoecke aen eenige partijen te doen, vier ſtuyvers.

Van alle overdagingen, die ſy niet en ſullen mogen doen dan met voorgaende oorlof van Schout ende Schepenen, ſes ſtuyvers.

Van Schout, Schepenen, Griffier, ende partijen insinuatie te doen, tot welcker tijt yemant cort-recht sal hebben versocht ende verkregen, onvermindert haer loon van besetten of verdagen, acht stuyvers.

Van alle andere saecken, hier boven niet gestelt, of hare besoignen of moeyten merckelijck groot ende meerder vallende dan naer gewoonte, sullen sy daer van betaelt werden tot verklaringe ende schattinge van Schepenen.

Loon vande Substituyt-Schouten, Commandeur ende Soldaten vande Binne-wacht, ende Dienaers met den Swaerde, de executie adsisterende.

CCXIV. DE Substituyt-Schouten sullen voor haer adsistentie op't doen van een arrest, ofte andere civile executie, genieten vijftigh stuyvers, des tot yeder arrest of executie niet meer als een sal werden gebruyckt.

De Dienaers met den Swaerde yemant in arrest bewarende, sullen genieten tusschen dagh ende nacht, vijftigh stuyvers.

Den Commandeur van de Binne-wacht eenige Soldaten in het een of het ander Huys stellende, tot bewaringe van eenige gearresteerde, ofte andere goederen, vijftigh stuyvers.

Ende yeder Soldaet, tusschen dagh en nacht, twee guldens, alles soo Dienaers, als Soldaten tot haer eygen kosten, sonder eenige teeringen, ofte andere kosten, tot lasten van de Geexecuteerde, of Gegijselde te mogen doen, behoudelijck dat in het reguard van de omgesette penningen sal werden gevolght de Keure daer van den tijtel is, *Omgesette Penningen.*

Verdee-

Verdeelinge van Boetens, ende Correctien.

ALle de voorsz. Boetens van twintich stuyvers ende daer onder, sullen komen ten behoeven van de Schouten-Boden, en 's Heeren Dienaers, ende daer boven ten behoeve van den Schout, dese Stadt, ende van den Aenbrenger, elcx een derde-part, behalven daer anders verklaert is. CCXV.

Behoudelijck dat de gelt-mulcten daer in yemant by vonnisse van correctien, boven, of behalve de boeten in de Keuren uytgedruckt, wert gecondemneert, sullen werden verdeelt, de Stadt twee derde-parten, ende den Schout een derde-part.

Besluyt.

ENde werden by desen in't geheel ende al gederogueert, eñ te niette gedaen, alle de Keuren deser Stede, op den laetsten Decembris van den Jare 1582. gearresteert, ende staende in het Keur-boeck in den Jare 1583. gedruckt, gelijck mede alle andere Keuren ende Ordonnantien, naer date van dien gemaeckt ende gearresteert, voor soo veel deselve by de voorstaende Keuren zijn verandert, ofte tegens deselfde strijdende, maer vorders, nochte anders niet, als blijvende alle andere Keuren ende Ordonnantien in dit Keur-boeck niet ingelijft, ofte het selve niet contrarierende in haer volkomen vigeur ende kracht. CCXVI.

Ende wert yeder een gelast, hem naer den inhoude der voorstaende Keuren onverbreeckelijck te gedragen, op de boeten, breucken, ende correctien, daer inne begrepen, die sonder ooghluyckinge den tegendoenders afgenomen sullen werden, met verklaringe, dat yemant te meermale deselve overtredende, de boeten verdubbelt, ofte de selve ander-

anderſins, ten oordeele van die van de Gerechte, of Schepenen ſullen werden verſwaert.

Ende ingevalle den Schout, tot wiens laſt d'executie ſtaet, daer toe by den Burgermeeſteren vermaent zijnde, daer van in gebreecke blijft, ſal tot Stadts behoef verbeuren ſijn Tabbert-laecken, ende rantſoenen van dien Jare, ende ſullen Burgermeeſteren in der tijt, tegens de breuckigen ſelfs tot inwinninge van de boeten (ten profijte deſer Stede,) voortsvaren, ende ſulcx elck eenen tot onderhout van de ſelve bedwingen mogen.

Ende wert voorts geordonneert dat de voornoemde Keuren Jaerlijcx, op den eerſten recht-dagh naer de beeediginge van Schepenen, in openbare Vierſchare ſullen werden voorgeleſen.

Aldus gedaen, gekeurt, ende op nieuws gearreſteert, by MR. GERAERDT VAN HOOGEVEEN, Schout; WILLEM SYMONSZ. HASIUS, HENDRICK MEYSTER, PIETER GERRITSZ. VAN GRIECKEN, JOHAN VAN STAVEREN, HARMAN JANSZ. SCHUYL, MR. WILLEM VAN SCHILPEROORT, MR. GERARDT VAN SWAENSWIJCK, *ende* MR. HENDRICK BROUWER, Schepenen; *met advijſe en goet-vinden van* MR. WILHEM PAEDTS, JAN PIETERSZ. VANDER MAERSCHE, MR. AERNOLD WITTENS, *en* MR. RIPPERT VAN GROENENDIJCK, Burgermeeſters en Regeerders der ſelver Stede, *op den ſeſden Martij van den Jare* 1658. *ende naer voorgaende klocke-geſlagh, in tegenwoordigheyt van den Schout, Burgermeeſteren en Schepenen, in openbare Vierſchaere voor den volcke af-geleſen op den* XXVI. Auguſti, *en eenige volgende dagen van den Jare* 1658.

By my

G. van HOOGEVEEN.

APPEN-